Kisimre Ferenc

AZ ÉLET SODRÁSÁBAN

NÉGY ÉVTIZED A MÉDIÁBAN – TOLLAL, MIKROFONNAL

Kisimre Ferenc
Az élet sodrásában

Kisimre Ferenc

AZ ÉLET SODRÁSÁBAN

NÉGY ÉVTIZED A MÉDIÁBAN – TOLLAL, MIKROFONNAL

Bálint Sándor Szellemi Örökségéért Alapítvány
Szeged
2020

A kötet megjelenését a
Nemzeti Kulturális Alap
támogatta.

© Kisimre Ferenc, 2020

TARTALOM

Ajánlás *(Miklós Péter)* **9**

Előszó *(Kalmár Ferenc)* **11**

Az élet sodrásában *(Kisimre Ferenc)* **13**

Útleírások **17**
Idegenvezetőként, Európában 19
Turistaként, a világban 27
Újságíróként, kiküldetésben 48

Tárcák **61**
Az ország legidősebb presbitere 63
Belvárosi temető – séta a ligetben 66
Dr. Mihálka György (1924-2008) 68
Egyévesek 70
Ha megunom – abbahagyom 73
Szeged főhajtása Gregor József előtt 74
Gyémántlakodalomra díszoklevél 75
Gyimes-völgyben templom és iskola épült a magyar gyerekeknek.
A sziklára épült ház 78
Héthalmi Kévekötés „magyar-magyar" kézfogással.
Testvéri eszmecsere közös dolgainkról 83
Menekülők Európában – a huszadik század végén.
Neked két hazát adott végzeted… 98
'56-os megemlékezések Magyarországon.
Mi a szívünket hoztuk haza… 102
Nyugdíjas arcél. A szeretet mellett nevelésre is szükség van 106
Püspök úr a focit is kedveli.
Kiss-Rigó László Szeged-csanád egyházmegye új főpásztora 108
Verespatak veszélye elér a Dunáig…
Szegeden az erdélyi aranybánya építése ellen tiltakoztak 110
Egy forró „szikis" délutánon:
VMDK-s siker a kakaspörkölt-főző versenyen 113
Bagoly a harisnyában, kisteknős a kárpit mögött… 115
Ilyen a zsombói jószívűség:
Magukhoz vették a Skodában lakó 84 éves bácsit… 118

Barangolásaim 125
Csíksomlyói zarándoklat.
Szűz Máriához imádkoztak nemzetünkért 127
Barangolás Dél-Erdélyben.
Kilencven éve elszakított magyar közösségekben 130
Ejnye, Viktória… 133
Fanyalgunk, duzzogunk… 136
Himnusz és méltóság.....139
Kárpátalján jártunk 142
Észak-Korea harci játékai.....144
Koszovó újra napirenden… 147
Ország nélküli nép 150
Magyar ima a Hargitán.
Busszal, traktorral, gyalog a székelyek szent hegyére… 152
Magyar a magyarnak testvére, nem?.....156
Mozgalmas élet Európa Kulturális Fővárosában 159
Fekete oldal. Vietnámi „édenkertek" Magyarországon.....163
Hétköznapi hősök, nem celebek… 166
Kereszténylüldözés a XXI. században?.....169
Önkéntes munka és a magyar mentalitás 172
Gyerekek az alkohol, a drog, a lopás bűvkörében 175
Amerikából segíti Magyarországot.
Hazánk „száguldó" nagykövete 178
Nagy jogok, kis kötelességek… 181
Magyarokat a jég alá! 184
Elűzték a busók a telet a Dunáról… 187
A csángókirály az ezeréves határra várja a magyarokat 189
Országgyűlési képviselőkkel, Erdélyben 193
Nemzetgyalázás – következmény nélkül.....199
Trianoni határainkon túl – ahol a két Tisza összefolyik 202
Számkivetettség 2011-ben – Európában 205
Új plébános a dóm élén. Kondé atya hatvan pontja 208
Megújhodni, mindent másképen csinálni
Tiszta vizet a pohárba. Négyszemközt Kisimre Ferenccel,
a szabadkai Népkör elnökével 210
„Nem kívánt fényleni, de tudott világítani." Gyász 214
A boldog taps 216
A gázoló villámlátogatása.....218
Gyűlölet 221
A vádolt nemzet 222
A zsarnokságról 223

Itália gyöngyszemei....224
Ivóvízháború....230
Listák, emberek....231

Találkozásaim ismert emberekkel 233
Michel Gyarmathy (1908-1996)....235
Göncz Árpád (1922-2015)....237
Mádl Ferenc (1931-2011)....240
Dr. Béres József (1920-2006)....242
Gerd Müller....244
Habsburg Ottó (1912-2011)....246
Milan Kucsan....248
Berszán Lajos atya....250
Kéri Kálmán vezérezredes (1901-1994)....252

Ez is velem történt 263
Sorsok, emberek....264
Temetői magány....266
Az Úr csodálatosan működik….....267
Csak a szabadság lebegett a szemük előtt….....270
Hazaszeretet, bátorság, szókimondás....273
Vén Európa....275

Képek 277

AJÁNLÁS

Kisimre Ferenc újságíró *Az élet sodrásában* című könyve nem pusztán összegzését és keresztmetszetét adja a szerző hírlapírói és publicisztikai munkásságának, s nemcsak bizonysága az alkotó emberi és szakmai sokszínűségének (hiszen – többek között – tudósítóként, televíziós szerkesztőként, idegenvezetőként, civilszervezeti programszervezőként munkálkodott az elmúlt évtizedekben), de bizonyos értelemben történelmi forrás is.

Hiszen a kötet lapjain az elmúlt fél évszázad közép-európai – főleg trianoni magyarországi, délvidéki és erdélyi – magyar közösségeinek – legyenek azok családok, értékőrző egyesületek, vagy éppen vallási közösségek – mindennapjai mellett azok jeles személyiségei is megjelennek (az európai politikai szereplő utolsó magyar trónörököstől a gyimesi iskolaépítő katolikus papig). A huszadik-huszonegyedik század fordulójának világtörténelmi és a magyar közéleti tendenciáinak egyéni értelmezései ezek az írások, amelyek azt is mutatják, hogy egy délvidéki (hiszen Szeged a Dél egyik kapuja) értelmiségi hogyan élte meg azokat.

Szubjektív történelmi olvasókönyvként, színes útinaplóként, személyes és élményszerű vallomásként egyaránt olvasható ez a kötet, amelyet jó szívvel ajánlok minden a magyar és európai értékek (amelyek fölbukkannak a könyv minden egységében) – és nem utolsó sorban Kisimre Ferenc életútja és gondolkodásmódja – iránt érdeklődőnek.

Dr. habil. Miklós Péter
történész, címzetes egyetemi tanár,
múzeumigazgató

ELŐSZÓ

A könyv, melyet a Tisztelt Olvasó kezében tart egy életmű bemutatása. Ez az életmű felöleli, a riportok alanyain keresztül a Szerző életében elért múltat és jelen kort. Így, a megszólaltatott szemtanúkon keresztül a huszadik századot láthatjuk, de nem a történelmi személyiségek szemszögéből, úgy ahogy azt az iskolákban tanítják, hanem a mindennapi emberek által elmesélt eseményeken és tapasztalatokon keresztül. Így, a korkép teljessé válik.

A Szerző sosem tagadta beállítottságát. Így van ez rendjén, hiszen a neveltetésünket, mai kifejezéssel élve: szocializálódásunkat, az ember magával viszi egy életen át. Ez úgy működik, mint egy szűrő, melyen keresztül látjuk a világot. Az identitás, a vallás meghatározó elemei életének. Innen származik az a korrektség, tárgyilagosság melyeket, minden pályatárs és riportalany, olvasó mindig elismert. Számomra ez a valódi újságírás, miszerint „a hír szent, a vélemény szabad". Kisimre Feri miért tudta ezt könnyedén követni? Itt, óhatatlanul eszembe jut Kányádi Sándor néhány sora *A mi utcánk* című verséből: „Akit a mi utcánkban tarisznyáltak / Nem fogja a világ piszka / Mert nálunk még a sár is tiszta".

1994. december 11-én voltak a magyarországi második szabad önkormányzati választások. Ennek a kampányában ismertem meg Kisimre Ferit, aki akkor a *Délmagyarország* munkatársa volt. Tudósított a rendezvényekről, megbeszélésekről. Később, az immáron több mint húsz év során, sokat beszélgettünk és hamar megtaláltuk a közös hangot, hiszen mindketten határon túli származásúak vagyunk és nagyon sok mindent nagyon hasonlóan látunk. Főleg a magyar sorskérdésekben egybehangzó a véleményünk.

Feri sokat tudósított az önkormányzati körzetekben történő eseményekről, fejlesztésekről, problémákról. Azokról a dolgokról melyek a mindennapokat befolyásolják, bosszantóak ha nincsenek megoldva. Ezért az olvasó valójában magáénak érezhette az újságcikkeit.

Nem csak helyi politikával, helyi ügyekkel foglalkozott, hanem országos jelentőségű személyiségekkel is készített több riportot. Említésre méltó a fiatal Semjén Zsolttal készített interjú melynek kapcsán megjósolta ennek a fiatal politikusi generációnak a felemelkedését az országos vezető pozíciókig és ezáltal meghatározó szerepüket az ország új pályára való állításában.

A Szerző helyi tévés karriert is befutott. Sőt, az sem véletlen, hogy az Országos Rádió és Televízió Testület Panaszbizottságának tagjává, majd elnökévé választották.

Soha nem titkolta, hogy életét végigkíséri a hit. Volt presbiterként és majd egyháztagként már hosszú évek óta igen aktív a szegedi Honvéd téri Református Egyházközség közéleti rendezvényeinek szervezésében. Ezenkívül a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közössége szegedi tagozatának közhasznú kulturális egyesületében is jelentős szerepet vállal: az egyesület elnökhelyetteseként programokat szervez, beszélgetéseket vezet jeles határon túli és anyaországi irodalmárokkal, történészekkel, a közélet számos szereplőjével. Egyszóval nem unatkozik…

Kedves Feri!

A könyvben azt kérdezed: ennyi volt? Az én válaszom: nem. Nem a kor határozza meg az aktivitást, hanem a lelki állapot és az egészség. Inkább azon lehet elgondolkozni, hogy az idő nagyon gyorsan telik ahhoz, hogy az összes tervünket megvalósítsuk.

A sors ezt adta és a Te esetedben ez nem kevés!

Kalmár Ferenc
a Külgazdasági és Külügyminisztérium
szomszédságpolitikáért felelős
miniszteri biztosa,
egykori országgyűlési képviselő

AZ ÉLET SODRÁSÁBAN

NÉGY ÉVTIZED A MÉDIÁBAN – TOLLAL ÉS MIKROFONNAL

„Magamba gyűjtöm az emlékeket, mint az akkumulátor,
egy részét mégis elveszítem, a másik átalakul,
átformálja a távolság és az idő,
s az egészről nem tud senki.
Szóval ez az én történelmem,
amiről senki sem tud,
és én magam sem hiszem el a végén…”
(Füst Milán: Feleségem története, 1942)

Bizonyos idő után mindenki készít valamilyen számadást, összegezést, elemzést az életéről. Különösképpen akkor, amikor már – Isten segítségével – túl van életének azon a fordulópontján, amikor véget ér az aktív munka időszaka és elkezdődnek a nyugdíjas napok. Hetek, hónapok, esetleg évek is. Merthogy ez az időintervallum már nem határozható meg pontosan, úgy, mint korábban: negyven évig dolgozom, utána leteszem a lantot. Nem, ez már határozatlan időre szól, csakúgy, mint a személyi igazolványod 60 után…

Én is elérkeztem ehhez a ponthoz. Sokszor gondoltam arra korábban, hogy miként fogom majd megélni ezeket a napokat, amikor reggel nem azzal kelek fel, hogy: mit felejtettem el tegnap, mit tegyek még az aktatáskámba, jól átgondoltam-e a mai műsorom vagy cikkem tartalmát, mit kérdezek majd az interjúalanyomtól? Azután egyik napról a másikra bekövetkezett ez az időszak. De nem jelentett semmilyen törést az életemben. Magammal „teljes egyetértésben” tettem a dolgom, azt, ami éppen következett, tudtam, hogy ez így rendeltetett, ennek így kell lennie. Reggel nyugodt léptekkel ballagtam le a földszinti postaládához a napi sajtóért, reggeli után átböngésztem az újságot, megnéztem a „drótpostán” érkezett üzeneteket, rendezgettem a gyakran feleslegesen elraktározott irataimat, azután cikkeket, tudósításokat, recenziókat írtam azoknak a lapoknak, amelyek kértek tőlem ilyen munkákat, délben ebédeltem, majd a szokásos szieszta következett (én nemes egyszerűséggel szuszikálásnak nevezem), késő délután Jutkával nagy séta a Rókuson, ha van ilyen, ak-

kor este valamilyen rendezvény, leginkább irodalmi est látogatása, gyakran műsorvezetés, kiállítás megnyitása, a Szegedi Szimfonikus Zenekar előadásaira is van bérletünk, színházlátogatás, barátokkal való találkozás, egy kis tévézés – leginkább híradó és sportközvetítések --, este veszem az éppen aktuális könyvet az éjjeliszekrényről, olvasok lámpaoltásig. Itt meg is állhatnék. A végére pedig oda írnám: egy nyugdíjas hétköznapjai. De ehhez nem kell könyvet írni… Merthogy nyilván nem csak én, hanem sok ezer ember tölti így vagy ehhez hasonlóan a mindennapjait.

Korábban is gyakran hangoztattam, hogy nyugdíjaztatásom után sem szeretnék írás nélkül élni, tétlenül nézni a körülöttem zajló világ eseményeit, így – sokak biztatására – elkezdtem „visszanézni" korábbi dolgozataimat, s úgy döntöttem: ezekre alapozva készítek egy rövid visszatekintést az elmúlt évtizedekről. (Rövid? Négy évtizedet összefoglalni kurtán, néhány fejezetben – nem megy.) Azután néha félbeszakítottam az írást vagy az anyagok rendezgetését. Feltettem magamnak a kérdést: Vajon kit érdekelnek majd az én visszaemlékezéseim? Érdemes egyáltalán bajlódni velük?

Érdemes. Mondom én, hiszen a négy évtized alatt rengeteg emberrel találkoztam, tanultam tőlük, ráébresztettek olyan dolgokra, amelyekre magamtól nem jöttem volna rá, tapasztalatot gyűjtöttem és szereztem. Ezeket próbálom az én szerény eszközeimmel átadni a Kedves Olvasónak. Hogy miről is szeretnék írni ebben a könyvben? Elsősorban olyan élményekről, tanulságos történetekről, amelyeket honi és külföldi ütjaimon gyűjtöttem össze. Merthogy napilapos újságíróként megfordultam előbb a volt Jugoszlávia, utána Magyarország, Európa szinte összes államának egy-egy pontján, de két-két alkalommal beutaztam Kanada és az Egyesült Államok sok városát, természeti látványosságait, jártam a híres Niagara-vízesésnél, eljutottam indián rezervátumokba is. Széles a paletta, írják gyakran a jobb kifejezést éppen nem lelő kollégák, én pedig azt mondom, hogy gazdag tárháza van az általam bebarangolt és ott gyűjtött információknak, de élményeknek is. Nagyképűnek is tűnhet az ilyen határozott állítás, hiszen egy magamfajta tollforgató mégsem juthat(ott) el annyi helyre, mint egy országos hírügynökség vagy jelentősebb sajtóorgánum képviselője. Átlapozva, nézegetve a négy évtized termését (a több ezer tudósítást, cikket, riportot, interjút, úti beszámolót), feltettem magamnak a kérdést: hogyan jutottam el olyan helyekre, „ahol a madár sem jár", meg olyanokra is, ahol néha többen is előfordulnak a kelleténél? Jókor voltam, jó helyen. Intézzük el ennyivel. Így azután fellapozhattam azokat az írásokat, amelyek a macedóniai hegyekben, a boszniai háború elaknásított helyszínein, a bácskai eldugott falvakban íródtak, de azokat is, amelyeket egyes országok parlamentjében (Németország, Norvégia, Románia,

Szerbia, USA, Ukrajna, Montenegró, Franciaország) tett látogatásaimról küldtem a szerkesztőségeknek. Interjúkat készítettem állam- és kormányfőkkel, neves művészekkel és sportolókkal, de nagyon sok kétkezi munkással is. Ennyi. Dolgoztam napilapnál, hetilapnál, rádióban és televízióban, voltam gyakornok, bel- és külpolitikai munkatárs, főmunkatárs, fordító, rovatvezető, szerkesztő és főszerkesztő. Azután utazási irodáknál idegenvezetőként tevékenykedtem, több induló internetes újság és weboldal munkatársaként belekóstoltam a modern tájékoztatás technikáiba is. Mindeközben igyekeztem feladataimat lelkiismeretesen elvégezni, a munkához mindig megfelelő alázattal közeledtem, tanítványaimat, fiatalabb munkatársaimat is ilyen irányba tereltem. Itt talán be is fejezhetném, hiszen mindent elmondtam magamról ebben a rövid önvallomásban.

Vagy mégsem.

Kisimre Ferenc

ÚTLEÍRÁSOK

IDEGENVEZETŐKÉNT, EURÓPÁBAN

Hogy miként lettem idegenvezető? Történt, hogy az új évezred első éveiben elvesztettem a munkahelyemet. Tudom, nem én voltam az első, de az utolsó sem. Közös megegyezéssel váltunk el egymástól, ami leegyszerűsítve nem más, mint: kirúgtak a Délmagyarországból. Előzményekről, okokról, vélt vagy valós sérelmekről most felesleges beszélni, a lényeg, hogy korábban is sejtettem már - el kell jönnöm a laptól. Amikor behívtak a főszerkesztői irodába, nem remegett a lábam, nem voltam sápadt, mosolyogva hallgattam a velem szemben ülőket, akik emberi és szakmai kvalitásaimat méltatták, már-már arra gondoltam: előhúznak a zsebükből egy borítékot és, és, és megjutalmaznak…Elő is húztak néhány papírt a gondosan előkészített mappákból és akkor hangzott el a: Sajnos, meg kell válnunk egymástól! (Én már nem sajnáltam annyira.) A végkielégítésemmel kapcsolatos megállapodások hevertek előttem, azokra böktek rá, méghozzá arra a példányra, amely számomra a leghátrányosabb lett volna… Nem fogadtam el, másikat írtam alá. Azután kimentem az irodából, elbúcsúztam a kollégáktól, majd azoktól az emberektől, akik a 13 év alatt végig rendesek voltak velem, kezet ráztam az elképedt portással és kiléptem az épületből. Három óra múlva indultam Montenegróba, nyári szabadságra.

Szerencsémre (vagy szerencsétlenségemre) már külsősként dolgoztam a Szeged Televízióban, a mai VTV-t hívták így, ott alkalmaztak, sőt, bizonyos ideig a főszerkesztői tisztet is elláttam. Azután jött egy új garnitúra a városházán, nekik már nem tetszett, amit csináltam/csináltunk, egyszerűen ellehetetlenítették a jól működő, szakmailag is magasra értékelt céget, sokan ismét az utcára kerültünk.

Jelentkeztem a Munkaügyi Központban, szabad időmben olvastam, bámultam az általam mindig is szeretett Tiszát, azután leültem a Kárász utcán egy padra és néztem a járókelőket. Időnként megszólított egy-egy ismerős, kérdezte, mit csinálok, várok valakire? Alkalmi munkát keresek, válaszoltam. Volt, aki nagyot nevetett és elküldött melegebb tájakra, volt, aki elkezdett szörnyülködni, de olyan is, aki biztosított, hogy ha tud valamilyen melót, akkor okvetlenül szól. (Erre soha nem került sor.)

Néhány hónap elteltével felhívott egyik szegedi utazási iroda, vezetnék-e csoportokat szerb, horvát és német nyelvterületekre? Nincs idegenvezetői képesítésem, válaszoltam. Az nem gond, ismerem a nyelvet, a megtekintendő terepekből az utazás előtt jól felkészülök, azt tudják ró-

lam, hogy viszonylag jó a kommunikációs képességem, szeretem az embereket (ezt meg honnan tudták?), próbáljuk meg. Megtettük. Emlékszem, az első utam Horvátországba, a **Plitvicei tavakhoz** vezetett. Korábban jártam már ott, ennek ellenére jól felkészültem, a helyszínen még a horvát kollégákat is kikérdeztem, s elindultunk az egész napos, eléggé nehéz útra, a 16 tóból álló, vízesésekkel tarkított, növény- és állatvilágával a turistát elbűvölő tórendszer megismerésére. Ez volt a tűzkeresztségem, úgy éreztem nem mondtam csődöt, elfogadtak az utasok, a szervezők is. Így kezdődött tehát a csaknem hat évig tartó idegenvezetői pályafutásom.

Ezután Ausztriába, **Salzkammergut**-ba vezettem utat, ahogyan ezt szakzsargonban mondják. Nagyon szerettem ezt a környéket, különösképpen a szálláshelyünket, Bad Gasteint. Az 1050 méter magasan fekvő fürdőváros mindig különös hatást gyakorolt rám. Egyrészt pompás kilátás nyílik a környező hegyekre és völgyekre, másrészt a városka maga is tartogat meglepetéseket az odalátogató számára, példaként említhetjük, hogy a főutcán járva hirtelen megjelenik előttünk-mellettünk egy vízesés, amely – kiváltképpen a hóolvadás időszakában – hatalmas robajjal zúdul alá a hegyről a házak között, a turisták viszont nyugodtam áthaladhatnak a felette épített hídon, akár gépkocsival is… A Sóvidék látványosságai szinte kimeríthetetlenek. A rengeteg tó – Mondsee, Wolfgangsee, Traunnsee, Hallstattársee és a többiek – nemcsak a szemet gyönyörködtetik, hanem a csónakázóknak is kellemes élményt nyújtanak. A kirándulóhelyek közül Bad Ischl a legismertebb, méghozzá arról, hogy itt van Ferencz József nyári rezidenciája. Gyönyörű park, halastó, teraszok tartoznak hozzá, az épület földszintjén és a lépcsőházakban megszámlálhatatlan értékes vadásztrófea látható (közöttük magyarországi is), de ott található egy kis íróasztal is, amelynek „világtörténelmi jelentősége" van: az uralkodó ott írta alá 1914-ben a Szerbia elleni hadüzenetet. Azzal az aláírással kezdődött az első világégés, majd annak a hatására a második. És ma is isszuk a levét. Sokan csak ellépnek előtte, én mindig megállítottam a csoportot és beszéltem a későbbi Trianont is előidéző dokumentumról. Amelyet az idős Ferencz József már nem élt meg. Az uralkodó közelségében sok művész is „lehorgonyzott", igaz közülük egyesek alig találkoztak vele. Itt van például a híres zenészek szerény vagy gazdagon díszített villája is: Anton Bruckner, Johann Strauss, Johannes Brahms, nem utolsó sorban pedig Lehár Ferenc ebben a csodálatos környezetben élt, alkotott és pihent, itt is halt meg 1948-ban.

A Salzkammergut-i barangolás egyik gyöngyszeme **Hallstatt**. A Hallstattársee partján mindössze egy utcácska. De milyen! A meredek hegyoldalban egymás fölé épült apró házak, amelyeket csak lépcsőkön lehet megközelíteni, a falu központjában nagyobbacska tér, templom, a

hegyoldalban a híres Csontház (koponyamúzeumnak is hívják). Semmi boszorkányság, mindössze arról van szó, hogy a település fekvéséből adódóan szinte lehetetlen a temetkezés a helyi alig néhány négyzetméteres sírkertben, ezért a helyiek hozzátartozóikat annak rendje és módja szerint eltemetik, ám 10 év múlva kiássák a sírból az elhunytat, a koponyát kifehérítik és gót betűkkel ráírják a nevét. A sziklába vésett osszárium őrzi tehát tovább a megboldogult emlékét. Sokszor jártam itt csoportokkal és tapasztaltam, hogy az utasok egy része nem hajlandó megtekinteni ezt a világon szinte egyedülálló temetkezési helyet. Azt mondták: iszonyodnak még a gondolattól is, hogy ilyen barbár temetkezési helyre belépjenek. (Pedig nem egyedüli a világon, más formában is találhatók osszáriumok.) A Hallstatt-i tavon azonban mindnyájan vígan hajókáztak, hiszen a környék látványa, a fenyves erdők sokasága, a lezúduló apró patakok csillogása elkápráztatja az embert.

Mozart nyomában elnevezéssel jártam csoportokkal Salzburgban, Bécsben, a St. Marx-i temetőben. Az 1756-ban, Salzburgban született komponista szülőházát a Getreidegasse 9. szám alatt kötelező az arra járónak megtekinteni. Én is ezt tettem minden alkalommal, bár ez - az egyébként Gabona utcának fordítható szűk kis sétálóutcában – nem volt mindig egyszerű feladat. Tudniillik a szülőház első három emeletén rendezték be a zseniális muzsikus emlékét idéző múzeumot, használati tárgyaival, partitúrákkal, zeneszerszámaival, s az egykoron szűkre szabott folyosókon százával tolongnak a bámészkodók, közöttük a rengeteg japán, aki még az ágy lábát is meg akarta örökíteni gépével, mindeközben lehasalt az ágy alá, feltartóztatva az arra haladókat… De meg illik nézni a Salzburg-i dómot is, ahol a kis Mozartot keresztelték, megcsodálni a keresztelőmedencét, amely épségben átvészelte a második világháború bombázásait. A kis zseni egyébként itt lépett fel először a nyilvánosság előtt, mindössze 9 éves volt.

Bécsben számtalan épület fémjelzi a világhírű komponista életének és alkotásának korszakait. Szinte lehetetlen bejárni azokat a helyeket, ahol Mozart koncertet adott, dolgozott, az udvari fenségek fogadták őt. Viszont a St. Marx-i temetőben viszonylag könnyű megtalálni a sírhelyét, ahova 1791. december 5-én eltemették a szegénységben és nyomorban elhunyt zeneszerzőt. Kisebb emlékmű, a síron néhány csokor virág jelzi, hogy itt nyugszik a világ valaha élt legnagyobb muzsikusa. Alig néhány méterre tőle egy másik zseni: Singer Izsák, aki forradalmasította a varrás tudományát, ő találta fel a pedállal hajtható varrógépet…

Bécs volt az egyik leggyakoribb úti célja azoknak az utazási irodáknak, amelyek akkor foglalkoztattak. (Ekkor már voltak jó néhányan.) Általában az adventi vásárok keltek el leggyorsabban, volt, hogy minden héten

utaztam a csoportokkal. A kezdetben még nem volt „schengeni szabadság", a magyar-osztrák határon meg kellett állni, az útlevél és vámellenőrzés néha eléggé hosszadalmas volt, az utasok pedig elégedetlenkedtek. Merthogy az ilyen utak zömmel nem a bécsi épített kulturális örökség megismerésére, hanem a bevásárlásra szorítkoztak. Na meg a forralt borozásra, a kolbász-kóstolásra. A bécsi belvárosi közlekedési káoszt látva kérdeztem meg egy ottani rendőrt, miként viselik el ezt a zűrzavart. Nézze uram, csak ma mintegy 500 autóbusz érkezett hozzánk Magyarországról, de a horvát, a szlovén és a szlovák turistabuszok száma sem sokkal kevesebb. Egyébiránt önök sok pénzt költenek nálunk…, mondta mosolyogva és könnyed karmozdulatokkal irányította a forgalmat. Bizony, gyönyörű az osztrák főváros karácsony előtt, de az is igaz, hogy hihetetlen mennyiségű bóvlit adnak el ilyenkor az árusok a Mariahilferstrasse boltjaiban. Miért ne,ha van rá vevő. Persze, Bécs nyáron is szép, sőt talán barátságosabb is, mert jóval kisebb a forgalom, nyugodtan meg lehet szemlélni egy-egy épületet, templomot, lehet sétálni a parkokban, be lehet térni a múzeumokba. Ilyen is volt több alkalommal, s ezeket az egynapos kirándulásokat különösen kedveltem.

A horvátországi **Drvenik** nyaralóhely volt és maradt is az egyik legkedveltebb tengerparti úti célom. Megszámlálhatatlan alkalommal utaztam ide különféle csoportokkal, zömmel szegediekkel, de voltak makóiak, kiszomboriak, mórahalmiak, békéscsabaiak, hódmezővásárhelyiek, kiskőrösiek, soltvadkertiek is. Utunk Bosznia-Hercegovinán át vezetett. Szerintem ez a Balkán egyik legszebb része, amelyen keresztül az ember eljuthat Dalmácia nyaralóiba. A drveniki hétnapos nyaralás közben fakultatív kirándulásokat is szerveztünk Dubrovnikba, Makarskára , ha pedig valakinek éppen hajókirándulásra szottyant kedve, úgy, azt is megoldottuk. Sőt, az éjszakai horgászatot is, mert volt több olyan utasunk, aki szerette volna kipróbálni magát az Adrián – csónakban, helyi halásszal, hajnali háromtól. Miután a kedves vendégek a horvát nyelvet nem ismerték, így fél háromkor én vittem ki őket a helyi emberünkhöz, elmagyaráztam neki a „kívánalmakat", ő pedig a feltételeket és a szabályokat adta elő, lefordítottam, majd útjukra bocsájtottam őket. Délelőtt 10-kor jöttek vissza, holtfáradtan, de boldogan. Néhányan még halat is fogtak. Általában jó hangulatú heteket töltöttem az utasokkal Drvenikben, nemcsak a kedves vendéglátók jóvoltából, hanem azért is, mert egy csehországi csoporttal voltunk a panzióban, ők hoztak magukkal zenekart és énekest, így azután minden este közös buli volt: sörözés, tánc, a nyelvismeret nem jelentett akadályt. A dubrovniki és a makarskai kirándulások szinte mindenki számára életre szóló élményt jelentettek, hiszen az a szinte tömény látnivaló, tele a korábbi századok történelmi nevezetessé-

geivel és a legújabb kori megpróbáltatások (1990-es évek elején a szerbek bombázták Dubrovnik UNESCO örökségvédelme alatt álló belvárosát!) fotó- és videó anyagával, kitörölhetetlen az ember emlékezetéből. Sokan éppen ennek az élménynek a hatására utaztak a következő években Dalmáciába és keresték fel a történelmi városokat, beleértve a szigeteken található nevezetességeket is. Jómagam szinte otthon éreztem már magam Drvenikben, hiszen, amikor megjelentem egy-egy csoporttal, az alig 500 lakosú kis halászfaluból sokan megismertek és kedvesen üdvözöltek, s ez nyílván nagyon jól esik az embernek. Sokat beszélgettem a helyiekkel, én Magyarországról, munkámról, utazásaimról meséltem nekik, ők pedig arról, hogy egy-két évtized alatt mennyire átalakult a falu élete, az emberek napjainkban már nem a halászatból élnek, mint korábban, hanem a turizmusból. A legtöbben átalakították és alkalmassá tették a parton lévő házaikat, ma már májustól októberig várják a vendégeket. Köztük egyre több magyarországit is. Mindeközben persze intéznem kellett a kedves utasok ügyes-bajos dolgait, úgymint, az elhelyezéssel kapcsolatos problémákat, amikor a nyaralás harmadik napján ébredt arra a vendég, hogy neki nem felel meg a második emeleti szoba, szeretne lejjebb költözni, mert közelebb van az étterem és a bár. Óhaj kielégítve. Más esetben tolmácsolni kellett a hölgyeknek, akik szép nyári lábbelit láttak az egyik helyi boltban. Vásároltak. Igen ám, de a panzióban jöttek rá, hogy a szín nem felel meg a kívánalmaiknak, elvárásaiknak. Deputációval vissza a kereskedőhöz. Csere nyélbe ütve. A legrázósabb viszont az az eset volt, amikor egy utas súlyosan megbetegedett, haza kellett őt szállítani - repülővel. Éjszaka rohanás a reptérre Dubrovnikba gépkocsival, reggelre vissza Drvenikbe és széles mosollyal üdvözölni a reggelire érkező vendégeket. Utána kezdődhetett a napi program. Ilyenkor tapasztalhatja meg az ember ennek a különben szép és izgalmas feladatnak a súlyát, mibenlétét. Tudniillik a legtöbben csak úgy képzelik el az idegenvezetőt, hogy szépen felöltözve, a pilóta mellett ülve, kezében mikrofont tartva beszél az utasokhoz. Ennél azért valamivel összetettebb és felelősségteljesebb ez a munka…

Svájc az Alpok gyöngye. S valóban az. Az Alpok hegyrendszere dominál ebben az országban, hiszen területének 60 százalékát foglalja el az alacsonyabb és magasabb hegyláncolat, amelynek a csúcsa 4635 méter magas Monte Rosa. De mondhatjuk azt is, hogy a tavak országa, mert a Genfi-tó, a Zürichi-tó, a Bodeni-tó, a Laggo Magiore, a Vierwaldstättersee, a Neuchateli-tó neve ismerősen cseng azok számára, akik már jártak ebben az országban vagy csak olvastak róla. De itt ered például a Rajna, az Inn, az Aare folyó, hogy csak a nagyobbakat említsük. Itt van a káprázatosan szép Trümmelbach-i vízesés, vagy a Schaffhauseni-vízesés a Rajna folyón, amely Európa legnagyobb ilyen természeti látványossága

150 méteres szélességével és hatalmas vízhozamával. S ha már e nevet említettük, akkor emlékezzünk meg az azonos nevű órákról is, hiszen Svájc pontos, precíz óráiról is ismert, Shaffhausenben van egyébként az óragyártás központja is. Természetesen Svájc említése kapcsán a bankok is eszünkbe jutnak, merthogy – legalábbis eddig – az ottani pénz- és biztosítóintézetek számítottak a világ egyik legmegbízhatóbb partnerének. (Ezt én is csak olvasmányaimból tudom, mert nem ott nyitottam számlát…) Azt mondják, ha Svájcban késik egy percet a vonat, akkor vagy az óra nem svájci, vagy a vonat. Nos, ebben az alpesi országban valóban pontosan indulnak-érkeznek a villámgyors szerelvények, s ha netán-tán késés is adódik, akkor azonnal a pénztárhoz járulhat az utas és visszakapja a menetjegy árát. Pedig nem az Alföldön haladnak át ezek vonatok, hanem például a 3454 méter magasan lévő Jungfraujoch vasútállomáson is! Különben 4500 kilométeres vasúti hálózatának teljes hossza már régen villamosított, áramszünet pedig nincs ebben az országban…

A városok közül talán a legérdekesebbek: Schaffhausen, St. Gallen (könyvtárában bukkantak egy misekönyvre, amelyben a Magyarok nyilaitól ments meg uram minket! könyörgés is megtalálható), Zürich (a bankváros), Bern, Luzern, Genf, Basel. Bern az ország fővárosa, de nem a legnagyobb, sőt, egy egészen kis vidéki nyugati városka benyomását kelti, viszont lenyűgözően szép és gyalog be lehet járni a nevezetességeit. Svájcban a közutak kiválóak, gyorsan halad az ember, csak a rengeteg alagút zavarja meg időnként a turistát a táj szemlélésében. Szerintem Európa egyik legszebb, ha egyenesen nem a legszebb országa. S akkor még a Nestlé, a Toblerone, a Milka nevét nem is említettem, de ezeket az édesszájúak biztosan ismerik.

Lichtenstein Hercegség. Sokan nem is hallottak róla, vagy ha igen, akkor legyintenek, mit lehet látni abban a zsebkendőnyi, Európa 4. legkisebb országában? Nem is látvány az érdekes, hanem a hangulat. Maga a főváros, Vaduz, aprócska település, mondhatni egyetlen utcája van, az is tele bankokkal, biztosítóintézetekkel, kisebb-nagyobb butikokkal. De nincs nyüzsgés, tülekedés, hangzavar. Ötezer lakosával csendes, békés városka, mindössze a helyi városnéző vonat vezetőjének a hangosbeszélője zavarja meg az idilli hangulatot, 20 perces útra invitál bennünket… Ezt gyalog is megtesszük. Közben elhaladunk a világhírű Stihl fűrészgyár előtt. Andreas Stihl a múlt század húszas éveiben az addig kizárólag kézi erőre alapozott favágó szerszámot forradalmasította – motoros, majd elektromos fűrészt gyártott, amelyeket azután a világ minden táján elkezdtek használni, s ma is ezt teszik. Azóta eltelt csaknem egy évszázad, rengeteg újítás és újabb eszköz (például a fűnyíró) is kapható a piacon. Azt azonban nyílván kevesen tudják, hogy mindez egy lichtensteini atyafinak jutott az eszébe.

Hogy a lichtensteiniek az európai életszínvonalban magas pozíciót foglalnak el, annak titka nyílván abban rejlik, hogy vámunióban vannak Svájccal. Ez viszont már nem szorul magyarázatra.

Szlovénia. Egy másik alpesi ország, a hajdanvolt Jugoszlávia északnyugati tagköztársasága. Volt. Merthogy Horvátországgal együtt elsőként lépett ki az egykori államszövetségből, amelynek a múlt század utolsó évtizedének elején már igencsak recsegtek-ropogtak az eresztékei, jobbnak látták elindulni az önálló úton. (Nem bánták meg, ez a Milan Kucsan köztársasági elnökkel készült interjúmból is kiderül.) Ebben az alig 2 millió lakosú szépséges kis országban mi lehet a turista úti célja? Mindenekelőtt a Postojnai Cseppkőbarlang. Annyi földalatti csodát, az évszázadok-ezredek óta képződő cseppkőszobrokat, műalkotásnak tűnő titokzatos tárgyakat csaknem 200 éve látogatják a koronás fők, jeles emberek, meg a kíváncsi földi halandók – eddig mintegy 35 millió ember volt kíváncsi erre a csodára. Összesen 21 kilométer feltárt barlangfolyosón elektromos kisvasúttal és gyalogosan lehet végigmenni. Megéri.

Csakúgy, mint a valamivel távolabb lévő Predjama Rablóvárat sem, amely 125 méter magasan a hegyoldalban egy kősziklára épült. Nyáron lovagi tornákat tartanak az udvarán. A Lipicai ménes látványa, történetének megismerése, a lovasbemutatók élménye örökké bevésheti magát az emlékezetünkbe. De a főváros, Ljubljana, a Monarchia korabeli épületeivel és modern, pompás belvárosával, Maribor, Ptuj, Koper, Celje, Kranj városai, a Bledi és a Bohinj-i tó, a nyáron is havas csúcsaival virító 2864 méter magas Triglav is lenyűgöz bennünket. Számtalan csoporttal utaztam szlovén kirándulásra, s ilyenkor nem mulasztottuk el, hogy átruccanjunk a Trieszt melletti Miramare kastélyba, amelyet az Adriai tenger partjára Habsburg Miksa főherceg építetett a XIX. században és amelyben szívesen időzött Ferenc József hitvese, Erzsébet királyné is. Sissi innen indult azután tovább Korfu szigetére, ahol tovább folytathatta pihenését. (Vagy élvezte az anyósától, Zsófiától, a király és császár édesanyjától való távolságot…) Mindenesetre, ha Szlovéniában járunk, érdemes ellátogatni a Miramare kastélyba (is).

Persze, voltak kisebb-nagyobb megbízatásaim is, amikor „csak" Szerbiába kellett egy-egy csoportot vezetnem, vagy a felvidéki Kassára és Pozsonyba, voltam Prágában, Drezdában, az Elba folyó-menti várakban, kastélyokban, a kárpátaljai Tiszahátságon, vagy éppen Budapesten. Szóval nem unatkoztam az idegenvezetős-korszakomban sem, annál is inkább, mert részint erre az időszakra esik az Országos Rádió és Televízió Testületnél való munkám is. Ugyanakkor hálás vagyok a Gondviselésnek, hogy elfogadtam ezeket a feladatokat. Szinte mindegyik út külön kihívást jelentett számomra – a felkészülés, az útiterv, az utasokkal való kommu-

nikáció, a meglátogatott helyszíneken történt feladatvégzés, s az a rengeteg ismerős és barát, akiket ezek az utak hoztak nekem. Nem titkolom, még ha nem is látszott, volt bennem feszültség egy-egy ilyen kirándulás alkalmával. Igazán akkor nyugodtam meg igazán, amikor az utolsó kedves utas is leszállt a buszról. Ilyenkor az volt az igazán jó érzés, amikor az utastársak egy kézszorítással vagy öleléssel köszöntek el tőlem, mondván, hogy nagyon jól érezték magukat. Ez körülbelül olyan, mint amikor a színészek produkciójának az előadás után kijár a taps…

TURISTAKÉNT, A VILÁGBAN

Azt hiszem, már említettem korábban, hogy szeretek utazni. Hogy honnan ez az állandó késztetés bennem? Nyílván abból, hogy egy alföldi kisvárosban születtem, egész családom „egy kupacban" élt, a közeli és távolabbi rokonok is elérhetők voltak nagyon könnyen és gyorsan. Különösen kerékpárral, kedvenc járművemmel. Nekem nem volt nagymamám vagy nagybácsim másik városban, nem nyaralhattam náluk a tanév befejezése után. Így azután valahogy mindig elvágyódtam Topolyáról, s már korai olvasmányaimban is az útikönyveket bújtam, pedig akkortájt még nem is volt belőlük annyi, mint mostanság. Szerettem a történelmet, a földrajzot, s – talán furcsán hangzik – naprakész voltam már az általános iskola felső tagozatában is a bel- és külpolitikai történésekről. Hogy erre később is szükségem lesz, akkor ezt még nem is sejtettem.

Első külföldi utam **az anyaországba**, egyenesen **Szegedre** vezetett. Álmomban sem gondoltam akkor, amikor Szabadkán felszálltam barátommal és egy közös ismerősünkkel (aki rokona révén a szállásunkat is biztosította) az azóta muzeális közlekedési eszköznek számító sínbuszra, hogy néhány évtized múlva a Tisza-parti városban lesz az otthonom! Pedig így lett és van is, akkor azonban nagy élmény volt átutazni a határon, a morcos útlevél- és vámkezelők kérdéseire válaszolgatni és egy magyar nagyvárost látni, amelyet kettészel egy igazi nagy folyó! Mindig szerettem volna folyó mellett lakni, olvasmányélményeim között ugyanis sokszor szerepelt a folyó, mindig is misztikusnak hatottak a partot övező sűrű bokrok, fák, kisebb erdők sokasága és halászok számomra titokzatos szerszámai, a halfogás, a víz áradása és a nagy hajók, uszályok méltóságteljes vonulása… Egyszóval most mindezt megtekinthettem, egy kicsit meg is tapasztaltam a Tisza parton, s a csilingelő villamosokat is kipróbálhattam. S mindezt általános iskolás koromban. Ez nagy szó volt akkor!

Bulgária. Osztálykirándulásra mentünk a Dél-Balkánra. Középiskolás voltam, nem emlékszem, hogy honnan az ötlet, de arra igen, hogy hatalmas élmény volt egy ilyen világot is megismerni. A hatvanas években Bulgária nem tartozott a közepesen fejlett balkáni országok közé sem, Todor Zsivkov kommunista rezsimje az egyik legelmaradottabb társadalmat bizony nem tudta felvirágoztatni. (Pedig mennyi sarló-kalapácsos zászlót lengetett a szél a falvakban, ahol még ezerszám voltak a szegényes viskók, nyomultak az ökrös szekerek – a szocializmus dicső útján.) De táj lenyűgözött bennünket: a Vitosa hegy és az ott látható, a világon is egyedül-

álló kőfolyam, az Elin Pelin város környéki hatalmas komlóültetvények, Szófiában az Aja Szófia katedrális, a Marica folyó partján épült Plovdiv városának zsibvásárai, a római és az oszmán kultúra tárgyi emlékei. S mi kell még egy középiskolás diáknak ennyi látnivaló után? Rózsaolaj. Merthogy abból annyit vásároltunk, hogy alig tudtuk hazahozni az apró kis üvegcsékben kapható illatos nedveket.

Csehszlovákia. Egyik középiskolai osztálytársammal, barátommal jutottunk fel egy építőipari munkásokat jutalomkirándulásra vivő autóbuszra. A Felvidékre indultak, de útközben megnézték Budapestet, Balassagyarmatot is. (Itt hallottam, amint egy dél-szerbiai kőműves hangosan kiáltott fel a buszban: Nézzétek, dróton megy az autóbusz!!! Azon. A trolibuszon csodálkoztak el, de nagyon…) Kassa, Lőcse, a Magas Tátra útvonalon láttuk a sok szépséget, amit a táj és az épített (magyar) örökség kínált. Szállásunk minden alkalommal turistaházakban, talán inkább munkásszállókban volt. De kit érdekelt ez akkor, a lényeg, hogy utazhattunk, láthattunk, tapasztalhattunk.

Törökország. Sokáig nem utaztam külföldre (egyetemi éveimet és kezdő újságíróként néhány kiküldetésemet leszámítva), az első nagyobb vállalkozás Törökország, azon belül is Isztambul volt. Ez volt a „bőrdzsekis" utak korszaka a hetvenes évek második felében. Persze, azért az utazási irodák szerveztek „kulturális tartalommal bővített" utakat is, így azután azok is velük tartottak, akik nemcsak a Nagy Bazárt (a híres Capali carsit) szerették volna alaposan szemügyre venni, s egy zsáknyi olcsó cuccal hazatérni. Itthon azután kiderült, hogy nem is volt az olyannyira olcsó. Mindenesetre a rövid autóbuszos kiránduláson láthattam a Kék Mecsetet, a Hagia Szófia Mecsetet, az akkor még újnak számító, másfél kilométer hosszú Boszporusz hídon átgurulhattam néhány órára Ázsiába, a város túloldalára. De a fő attrakció azért mindenképpen a Nagy Bazár volt, ide sereglett fél Európa az olcsó bőrdzsekikért, női szoknyákért, női és férfi bundákért, s azért a rengeteg csecsebecséért, amit ez az orientális környezet kínált. Azt a szín- és illat kavalkád nehezen írható le, azt érezni kell, megtapasztalni és nyitott szemmel járni, a pénztárcára pedig vigyázni! A török kereskedő atyafiak amikor meghallották, hogy „idegenül" beszélünk, a nyomunkba eredtek és megpróbálták azonosítani a nyelvet, amikor ez sikerült, azonnal hívták az ügyeletes tolmácsot. Ő azután nagy ékesszólással kápráztatta el a vendégeket, magyarul vagy szerbül beszélt velük, meghívta őket egy teára, mindeközben persze árkészletének bőségét dicsérte, nemkülönben a minőségét. Időnként felpattan a helyéről, behozott egy-egy mutatós prémet és a nők nyaka köré tekerte, segítője (asszisztense) megjelent a tükörrel és dicshimnuszokat zengett a portékáról. Előfordult természetesen, hogy a bundákat is felpróbálta a hölgyekre

(a próba közben jól összetapizta őket), azután vagy lett a sok próbából üzlet vagy sem. Általában lett. Amikor felpróbáltatta velem a később 25 évig használt bőrdzsekit, amelyet csak azért nem viseltem tovább, mert az évek múlásával kissé szűknek bizonyult, megkérdeztem tőle: Lajos, hol tanultál meg magyarul? Hát, vakarta meg a fejét az efendi, mit gondolsz miért voltunk mi nálatok 150 évig? B...szd!, meg tette hozzá jóízűen. Azután kiderült, hogy Lutvik (ez lenne a Lajos) minden évben 1-2 hónapot Magyarországon tölt, nyelvet tanul és utazást szervez. Mármint a magyaroknak Isztambulba. Ennyi tehát a titka a bizánci kereskedelemnek.

Franciaország. Mi más, ha nem Párizs. Először egy újságíró küldöttséggel jártam a francia fővárosban, az OECD-ben tett látogatáson kívül az Eiffel-tornyot is csak a távolból láttam… Másodjára már turistaként kerestem fel a Szajna partján fekvő várost, s ekkor már sikerült jóval többet markolnom abból a sok szépségből, amelyet ez a metropolisz kínál. A „szokásos" merítés természetesen adott volt a néhány napos úton így azután láthattam a Notre Dame székesegyházat, a Monmartre – negyedet a festőkkel és a csodálatos Sacré Coeur templommal, Napóleon síremlékét (porfír koporsóját) az invalidusok templomában, a Versailles-i kastélyt, a Jeu de Paume galériában az impresszionista festők gyűjteményes kiállítását, a Louvre lenyűgöző képtárát is. Persze, ha már itt van az ember, akkor felkapaszkodik az Eiffel toronyba is, hogy onnan gyönyörködjék a csaknem 9 milliós város látványában. A Champs Élyseés-n, Párizs csillogó-villogó főutcáján végigsétálva elérkezel az 50 méter magas Diadalív-hez, amely Napóleon császár és a mindenkori francia hadsereg dicsőségét hirdeti, azután leereszkedsz a föld alá. A metróba. Merthogy a város egyik legnagyszerűbb építménye a földalatti, amellyel bárhova gyorsan, kényelmesen, problémamentesen eljuthatsz. Nagyon élveztem a metrózást, de ehhez tudni kell azt is, hogy a nyolcvanas évek elején járunk, s én – a pestit leszámítva – még soha nem ültem ilyen közlekedési eszközön… Egyébként akkor találkoztam Michel Gyarmathyval, a Folies Bergeré magyar származású igazgatójával is, akiről a neves emberekkel való találkozóim című fejezetben írtam. A Szajnán való sétahajózásról nyílván csak jót és szépet lehet írni, mondani. (Talán még annyit, hogy baromi drága…)

Görögország. Egyetlen egyszer, s mindössze Korfu szigetén jártam ebben az országban. Mindig az volt a „fixa-ideám", hogy ha már ott van számunkra a jugó-Adria, akkor miért kell messzebbre menni, bonyolultabb utakra vállalkozni? Ezt az elméletemet ma is tartom, mindazonáltal nem szeretném, ha úgy tűnne, hogy Görögországban nincs szép tengerpart, strandok, olajligetek és nem ízlik az ouzo. Nagyon kellemes egy hetet töltöttem Korfu szigetén is, nem volt azzal semmi baj, sőt, a szige-

tek mindig jobb pihenési adottságokkal rendelkeznek, mint a part menti üdülők, hiszen kisebb a forgalom, nagyobb a csönd, béke honol a kisebb nyaralóhelyeken. Korfun egyébként is meg lehet csodálni azt a helyet, ahol a bennünket, magyarokat is kedvelő Erzsébet királyné villájából a 19. század második felében, gyönyörködött (és fürdött) a tenger kék vizében. A sétahajó, amelyre legalább egyszer tényleg érdemes jegyet váltani, sok szép helyre elviszi a turistát és különlegességeket is megmutat az érdeklődőknek. Ilyen például Gerald Durell, a neves természetkutató és író háza, aki a Családom és egyéb állatfajták című művéről vált ismertté. A tenger pedig ugyanolyan szép (és sós), mint a déli tengerek mindegyikében.

Benelux-államok. Újságírói feladatok kapcsán többször is jártam ezekben az országokban. Néhány évvel ezelőtt viszont „egyszerű szemlélőként" is eljutottam Luxemburgba, Belgiumba és Hollandiába. Egészen más, amikor az embernek nem kell „hivatalos" dolgokra figyelni, hallgatja az idegenvezető magyarázatait, nézelődik, lefotózza a kies tájakat, a különböző építészeti stílusokban épült templomokat, a műemlékeket, a szobrokat, a hidakat, a legelésző nyájakat, a nagyvárosok terein, sétáló utcáin hömpölygő tömeget, sétahajózás alkalmával a folyópart kínálta szépségeket. Egyszóval, így egészen más, mint újságíróként vagy idegenvezetőként járni a világot. **Luxemburg Nagyhercegség**, a világ egyik legkisebb, 1853-tól önálló állama. Mostani uralkodója a 60 éves Henrik herceg, akinek palotája ugyan a főváros egyik gyönyörű terén van, díszőrség vigyáz a házra, merthogy a hercegi fenség egyik közeli kastélyban él családjával. Mindenesetre az alig 50 ezer lakosú Luxembourg (a főváros nevét így írják) ellentétben a szomszéd fővárosok – Brüsszel és Hága – nagyságával, ő az apróságával hódít: Notre Dame székesegyháza ugyan egy monumentális építmény, de ez a „legnagyobb ház" a városban… A belvárosban lévő kormányzósági épületek, bankok, áruházak nem hivalkodók, nem ragyognak, csak akkor vesszük igazán észre, hogy ott áll előttünk a miniszterelnökség épülete, ha elolvassuk a táblán lévő feliratot! Ők ilyenek és nem is akarnak másmilyenek lenni, ezt az ország jelszava is megerősíti, amely így szól: Mir welle bleiwe wat mir sin – Azok akarunk maradni, akik vagyunk! Ez a mottó sokat elárul a kontinens egyik leggazdagabb országáról. **Hollandia** számomra nemcsak a szélmalmok, a sajtok, a facipők, a tulipánok országát jelentette, hanem szépen rendben tartott legelők, rétek, a békésen legelésző fekete-fehér gulyák és a nekem ma is felfoghatatlan módon egymást megkomponált csatornarendszer országa! Csodáltam/csodálom ezeket a kisebb-nagyobb vizeket, amelyek némelyike hajózható, némelyike pedig öntözésre szolgál. S ezek a csatornák jelen vannak a városokban is, szép számban, különböző méretekben, tele

úszóházakkal (egyesek lakóházként használják), a sétahajók pedig szájtátva bámuló turisták ezreivel! Számtalanszor utaztam ezeken a hajókon, én is szájtátva figyeltem a németalföldi építészet remekeit, a parton bringázó hollandusok százait, akiknek a helyi önkormányzatok fedett bicikliparkolókat építettek. Jártam családi sajtüzemben, pompásan szervezett kis familiáris vállalkozásban, ahol az állattartástól, a fejésig és a sajtkészítésig, meg az odalátogatók fogadásáig mindenkinek megvan a maga feladata. (Azon morfondíroztam, hogy Magyarországon ezt miért nem lehet/ne megvalósítani? Lehetne. Kis fantázia, kezdő tőke, állami segítség, dolgozni kívánó családtagok vagy falubeliek, marketingmunka a turisták odacsalogatására és működne is a dolog. S akkor nem csak az „ungarischer Gulasch, meg a cigánymuzsika, a puszta, esetleg az erőd fűszerpaprika lenne ismerős az idelátogatóknak…) Amszterdamban legalább egy hetet el lehetne tölteni úgy, hogy minden napra akadna elfoglaltság. Nekem jóval kevesebb jutott, de a Rijksmuseum (Rembrandt csodálatos festményével, az Éjjeli őrjárattal és a többiekkel), a Madam Tussaud (viasz)Múzeum, a belvárosi forgatag és a csatornákon a tengeri kikötőig való hajókázás azért belefért. Na és a Keukenhof, a világ legnagyobb tulipánkertje, amelyben minden évben 2 millió (!) virághagymát ültetnek el, hogy márciustól májusig százezrek csodálják meg a leírhatatlan szépségű virágoskertet. Néhány kilométerrel odébb pedig a világ legnagyobb virágbörzéjét, ahonnan szinte minden kontinensre szállítják a szemet gyönyörködtető virágokat. Természetesen repülőgéppel… Reggel a börzén az alkusz megvásárolja a fehér, sárga, piros, fekete vagy cirmos tulipánt, este az ebből készült csokrot már átadhatja kedvesének a New York-i, tokiói vagy Melburn-i gavallér! **Belgiumban** nem a virágok kápráztatják el a turistát, hanem a városok, az épületek, a gasztronómiai élvezetek, beleértve az ötszáz fajta sört is. Nem tévedés, ennyit kínálnak a vallonok és flamandok lakta Belga Királyság vendéglőiben. Sajnos, erre sem maradt idő, mármint, hogy végigkóstoljuk az összes fajtát. Meg a csokoládékat, ugyanis annak a minősége pedig a svájcival vetekszik. Brüsszel, a főváros, amelyet napjainkban Európa fővárosának is hajlamosak vagyunk nevezni. Ki tudja meddig? Viszont a város elkápráztatja az odalátogató idegent. Nekem a Grande Place (főtér) a kedvencem: a városháza, a sörmúzeum, a céhek házai, hogy csak a legérdekesebbeket említsem, no, meg a számtalan rendezvény, amely színesíti az életet: a tér közepén lévő virágpiac, a mutatványosok, a gyerekeket szórakoztató bohócok, advent idején a betlehemi jászolban élő állatok, nyáron karneválok egész sora. S a Manneken Pis, a pisilő kisfiú, egyik mellékutcában várja a látogatókat türelmesen, akik tódulnak is oda. Időnként felöltöztetik a gyermeket, valamelyik évben huszáros, matyós, székely egyenruha díszelgett a kis bronzszobron. Felsorolni is nehéz len-

ne a belga városok szépségeit, de Brugge, Gent, Genk mellett számomra Antwerpen jelenti a csúcsot: a Schelde folyó két partján elterülő félmilliós városban egyetlen híd sem található. Akkor hogyan kelnek át a túlsó partra? Két négysávos alagutat építettek és vígan száguldoznak a Schelde folyó alatt! Itt van egyébként Európa egyik legnagyobb kikötője, az egykoron híres dokkok, amelyek szebb napjaikban a világ tengerészeinek gyülekezőhelyei voltak, ma csak turista látványosságként szolgálnak.

Olaszország. Társaságban mindenki arról beszélt, hogy milyen szép Itália, hogy Velencében jártak, az olasz tengerparton nyaraltak, én pedig csak **Trieszt**ig jutottam el (nem shoppingolás céljából), akkor is úgy, hogy Szlovéniában átugrottam egy általam (idegen)vezetett csoporttal a Miramare kastélyba és onnan gurultunk be az ország egyik északi kikötőjébe. Megöregedtem, annyi mindent láttam már az életemben, és éppen Olaszország maradjon ki?! Azután felkerekedtünk és a szokásos jól bevált utazási irodával és autóbusszal nekiindultunk. Szlovénia szépséges tájain keresztül jutottunk most is (természetesen a Miramare kastély mellett elhaladva…) az észak-olaszországi nagy kikötővárosba, Triesztbe. Régi, Monarchia- korabeli épületeivel, a városházával, a tengerhajózási múzeummal és a hajózás témájára készült köztéri szobraival teszi rokonszenvessé magát ez a város. Mai is érdemes – ezért is – betérni ide. **Padova**, az útikönyvek is az első helyen említik a Szent Antal – bazilikát. Joggal. Nemcsak a templom épülete, hanem a belső kertje, a kerengő, a festmények is lenyűgözik az embert. S amikor kimegy Isten házából, ott suhan el előtte az egy (!) sínen gördülő villamos. Elcsodálkozik, de később rájön, hogy nem a szeme káprázik, valóság amit lát. **Firenze**. A reneszánsz kor Athénjának is nevezett toscanai település a középkori művészetek egyik legnevesebb városa. Az Arno-folyó partján épült város gazdag látnivalóiból mindenképpen kiemelkedik Nemzeti Könyvtár pompás épülete, a Santa Croce (Szent Kereszt)-templom, ahol Michelangelo, Galilei és Rossini sírja előtt hajtunk fejet, s gyönyörködhetünk Vasari, Giotto és Leonardo da Vinci alkotásaiban is. Firenzében van a Cattedrale di Santa Maria del Fiore, a világ harmadik legnagyobb katedrálisa, a híres Ponte Veccio híd, azon az egykori céhek ma is működő boltjai. **Róma**. A hárommilliós városba azonnal beleszeret az ember. Hogy miért, az örök rejtély. (Lehet, hogy ezért is nevezik örök városnak…) Ha szeretsz metrózni, szinte mindent elérsz: viharos és szép időket is megélt Colosseumot, a Capitoliumot, a Forum Romanumot, a Palatinust, a Santa Maria Maggiore templomot is. Ez utóbbi érdekessége, hogy húsz nyelven lehet gyónni, a többi között magyarul is, meg állítólag Ferenc pápa kedvenc temploma, ide jár imádkozni. S akkor még nem említettük a Spanyol lépcsőket, ahol az ember órákig elüldögél, szemlélve a világ minden tájáról összesereglett több ezer embertömeget,

vagy gyönyörködik a híres Trevi-szökőkút pompás látványában. **Vatikán.** Piciny állam – a nagy államban. 1929 óta az olasz állammal kötött megállapodás értelmében közigazgatásilag és a nemzetközi jog szerint is önálló állam. Vatikán a több mint egymilliárd hívőt irányító katolikus egyház központja, a világ legkisebb városállama, alig 700 (hétszáz) állampolgára van! Ha szóba kerül a pápai állam, nyílván elsősorban a Sixtus-kápolna (legtöbbször helytelenül használják Szixtusi – kápolnának) jut az eszünkbe. Valóban, ezen a helyen hihetetlenül értékes ókori alkotások láthatók: Raffaello káprázatos festményei, Michelangelo mennyezet-freskói bűvölik el az embert, de a környezte is, ahol a templomkert(ek) köztéri szobrai, a templomi festmények, faliszőnyegek, a bútorzat készteti csodálatra a látogatót. A Szent Péter templomban Michelangelo Piétája, a templom előtti hatalmas tér, amelyet gyakran látunk a televízióban a pápai szentmisék alkalmával, amikor is mintegy 250 ezer ember zsúfolódik össze, hogy erőt merítsen a Szentatya, napjainkban Ferenc pápa, által celebrált ünnepi alkalmakon**. Nápoly**. A dél-olaszországi hatalmas kikötőváros számomra az orientális Isztambult idézte, ahol rengeteg a jármű, a közlekedési szabályokat minimális mértékben sem tartják be, örökké dudálnak, kiabálnak, a mobiltelefon a fülükre szorítva és villámgyorsan robognak a kis mopedjeiken, előttük egy gyermek, mögöttük egy gyermek, leghátul az asszony kapaszkodik veszettül… Balesetet nem láttam sehol, pedig a gépkocsik és az autóbuszok is a villamossíneken robognak, s amikor találkoznak a villamossal, szépen félrehúzódnak. Az utca szinte képtelenség átjutni, zebra ide vagy oda, hacsak nem alkalmazzuk az egyik ott élő magyar hölgy tanácsát, miszerint a zebrára indulás előtt fel kell emelnünk a jobb kezünket és bátran nekiindulni a bizonytalannak. Megállnak. Bár ilyenkor jut eszünkbe a régen ismert mondás: Nápolyt látni és meghalni!. (Egyébiránt ez a mondás állítólag Johann Wolfgang Goethetől ered, aki azt mondotta egykoron, hogy mielőtt valaki jobblétre szenderül, okvetlenül keresse fel Nápolyt.) A város a Vezúv árnyékában épült, pompás kilátás nyílik a kikötőn túli tűzhányóra, itt van a Castel Nuovo (új vár)- erődítmény, a világörökség része, a rengeteg középkori épület, a szökőkutak, a köztéri szobrok. Meg az irdatlan tülkölés… **Capri**, az álmok szigete, a Tirrén tengeren lévő, 13 ezer lakosú szárazföld, azazhogy egy nagyobbacska szikla. Sorrentóból alig félórás hajóút a sziget nevét viselő városka kikötőjébe. Mi előbb sétahajóval gyorsan körbejárjuk a szigetet, megcsodáljuk a sziklaszirteken meredező luxusvillákat, hoteleket, a partfalban lévő barlangokat, valamint azt a három sziklatömböt, amelyek a part mentén nyúlnak az égbe. Egyikük, a Faraglioni di Terra 109 magas, jókora nyílás van benne, ezen a kisebb hajók is átsiklanak, igaz alig 2-3 centire van a sziklafal az oldaluktól. Maga a város vagy rengeteg lépcsőn vagy siklón közelíthető meg, s egyenesen a

Piazza Martiri Ungheria-ra, az ’56-os mártírok terére jutunk. Köszönjük, hogy ők emlékeznek ránk! A városkában festői környezetben van Augustus császár kertje, ahonnan lenyűgöző kilátás nyílik a tengerre, a méltóságteljes lassúsággal tovahaladó óceánjárókra, a szárazföldi városokra, a megszámlálhatatlan vitorlásra. **Pompei** – a pusztulás szinonimája. A csaknem kétezer évig betemetett Nápoly környéki város egykoron virágzó, gazdag település volt. Mindössze néhány óra alatt ezrek sírjává vált Pompei, s a tévhittel ellentétben nem a tűzhányóból kiáramló láva, hanem a vulkáni hamu és a lapilli (apró, mogyoró nagyságú, a kráterből kilövellt forró kőzetdarabkák okozták az emberek halálát. Sok évszázados ásatás után, az UNESCO védelme alatt lévő romváros ma látogatható, az egykori utcákon, tereken, amfiteátrumokban, római fürdőkben, házakban évente százezrek fordulnak meg. Sokan átrepülnek az óceánokon túlról is megcsodálni ezt a páratlan szépségű, két évezreddel ezelőtt épült települést. Megéri.

Montenegró. Többször is jártam ebben a kicsiny kopár hegyekkel övezett, de káprázatosan szép tengerpartot birtokló országban. (Például a februári mimóza-fesztiválokon Herceg noviban.) Eredeti nevét szívesebben használják az ott élők – Crna gora, azaz fekete hegyek országa. Merthogy sötétlenek, feketéllenek az biztos. Ha az ember repülőgéppel közelíti meg a tivati repteret és átrepül az alig 1 milliós ország felett, csodálkozik, hogy itt miből élnek az emberek!? Miből is? A fekete hegyek gyomrában rengeteg az ásványi kincs, a völgyeket átszelő gyorsfolyású patakokban, folyókban sok a hal, főleg a pisztráng, külföldön is keresett fajta, a legelőkön szépen növekedik a birkanyáj, a magasabb területeken pedig a sertésfalkák is vígan ropogtatják a makkot, de azért kukorica is jut a vályúba, mert valamennyi mezőgazdasági területe is van ennek az országnak. A tengerparton lévő kis halászfalvakban ma is a halászat az elsődleges megélhetési lehetőség, a kikötőkben (de kiváltképpen Barban) nagy óceánjárókból pakolják át a rakományt és indítják északnak, keletnek, így Magyarország felé is. Innen pedig a búzát, a kukoricát és az élelmiszeripari termékeket viszik a bari kikötőből a világ minden tájára. Mégis, ma Montenegró az idegenforgalomra alapozza jelenét, meg a jövőjét is. Alig egy évtizede önálló állam, Szerbiával szedték szét a babaruhát, ők voltak az egyik utolsó „részei” a volt Jugoszláviának, majd Szerbia-Montenegró államszövetségnek. (Azóta már Koszovó is elhagyta a nagy testvért, a kicsiny Szerbiát.) A turistákat nem kell lasszóval fogni, mennek azok maguk is, Nyugatról is, Keletről is. Főleg Oroszországból. Utóbbiak vásárolnak bőven, nemcsak a szupermarketekben, hanem ingatlant, jachtkikötőket, gyárakat, üzemeket. Széltében-hosszában cirill betűs orosz nyelvű feliratokkal találkozunk, ez már a gyarmatosítás egyik, méghozzá igen markáns jele. De ez már nyílván rajtuk, a crna goraiakon múlik. Az ország

szépségeit meg kell tapasztalni, különösen, ha van az embernek bátorsága a sziklás, kavicsos szerpentineken kisbusszal felkúszni a hegyekbe. Akkor meglátogatja a Njegus települést a több mint ezer méter magas fennsíkon, ahol finom füstölt sonkával (prsut) és szilvapálinkával (sljivovica) kínálják a merész látogatót, elsősorban azért, hogy amikor ereszkedik le a járművel a kacskaringós hegyen – ne legyen halálfélelme… De innen, erről az „ereszkedőről", a hegyoldalból valami pompás kilátás nyílik a Kotori-öbölre és a környező városokra. A legtöbb képeslapon egyébként egy ilyen felvétel van Montenegróról, s ez elegendő is ahhoz, hogy felkeltse az utazók érdeklődését az ország iránt. A tengerparton azután egymást érik a szebbnél-szebb mediterrán városkák: Ulcinj, Bar, Perast, Kotor, Tivat, Herceg novi és a többiek. Felejthetetlen élményt jelent a Szirti madonna és a Szent György szigetek látványa, csakúgy, mint a lakatlan Mamula-sziget, amelyet Tito idején börtönként „hasznosítottak", menekülni innen szinte lehetetlen volt. De szinte misztikus a Kék barlang is, amelybe be lehet hajózni, a merészebbek ki is ugorhatnak a hajóból és fürödhetnek rövid ideig az azúrkék színű kellemes, simogató tengervízben. Zsanjice félsziget pedig maga a földi paradicsom a maga kavicsos-homokos strandjával és a balkáni kakofóniájával: szól a hangos zene a pavilonokban, sütik a csevapot, a pleskavicát, a razsnyicsát, kínálják a prsutot, a szilva és törkölypálinkát, a tüzes borokat és – legalábbis számomra – a legfinomabb délszláv sört – a Niksicko pivo nevű malátakészítményt! Külön érdekessége a tengerpart e szakaszának, hogy itt van a világhírű Sveti Stefan luxussziget, amely egykoron közönséges halászfalu volt, ma pedig csak a külföldi milliomosok, de inkább milliárdosok (Richard Burton, Elisabeth Taylor, Sophia Loren és mások) tudják megfizetni az üdülés díját. Jártam benne, semmi különöset nem tapasztal az ember sem a kis sikátorokban, sem a házak berendezésében – úgy tűnik, ezt kell igazán megfizetni. Montenegro az az ország, amelyet egyelőre a legkevésbé „fertőzött" meg az úgynevezett ipari turizmus. Nem építenek még hatalmas, tízemeletes házsorokat, ahol nyaraltatják a kedves vendégeket, úgy, mint például Spanyolországban. Az ember az ilyen típusú nyaralókban úgy érzi magát, mintha egy nagyvárosi paneldzsungelben volna. Hogy mi lesz a sorsa ennek az országnak, pontosabban az idegenforgalmának, az majd a jövőben úgy is eldől. Csakúgy, mint a szomszédos Albániában, ahol szintén nyomul a külföldi „működő" tőke. Ezt az országot azonban nem ismerem, soha nem sikerült eljutnom oda.

Ukrajna. Először a nagy szovjet birodalom részeként láttam ezt a ma már önálló országot, pontosabban a Kárpátalját. Egészen pontosan: Beregszászt és néhány kisebb települését. Azt követően, mint ahogyan arról már írtam egyik fejezetben, újságíróként jártam Lembergben (Lviv),

Ungváron, Beregszászban és Mezőváriban. Után pedig már turistaként utaztam be ezt a szemnek is kedves országrészt, ahol magyar testvéreink is élnek, még mintegy 150 ezren. Egy kicsit Kárpátaljával is úgy vagyok, mint a Székelyfölddel, nevezetesen, hogy itt is van egy falu, meg egy család, ők határozzák meg ottani élményeimet, amelyeket megőrzök emlékeimben. Ez a Blanár család – Miklós és Márta, lányuk Nikolett, vejük Molnár József, unokáik Józsika és a kis Bernadett. Náluk szálltunk meg először, s későbbi látogatásunk alkalmával is. Több mint hét éve volt az első vizit, barátságunk azóta is tart. Amikor e sorokat írom, aggódunk értük, hiszen Ukrajnában is létrejött egy (szerintem mesterségesen gerjesztett) konfliktus, amelyhez a kárpátaljai magyarságnak vajmi kevés a köze, hiszen az oroszok és az ukránok közötti viszályról van szó. Egy kicsit hasonlít az egész a két évtizeddel ezelőtti szerb-horvát, szerb-bosnyák és horvát-bosnyák nemzeti fegyveres összetűzéshez. Viszik a kárpátaljai magyar férfiakat a harctérre, a szülők, feleségek, gyermekek pedig otthon maradnak, gyakran egyedül, pénz nélkül, törődés hiányában. Így azután sokan külföldön, leggyakrabban az anyaországban keresnek menedéket. Meg munkát. Mert az otthon maradt családot el kell tartani, gondoskodni kell róluk.

Szóval Blanáréktól indultunk a csillagtúráinkra, leginkább buszos társas utakra, s bejártuk a Tiszahátság szinte összes települését, a legjelentősebb látnivalókat. Szerencsések voltunk, mert eljutottunk Rahóig, a Fekete- és a Fehér-Tisza összefolyásáig. Nagy élmény látni a két aprócska folyót, amelyek azután egyet alkotva, Tiszaként, mind nagyobbá duzzadva, és itt nálunk Szegedet kettészelve halad tovább Titel felé, hogy a Dunába ömölve immár együtt folytassák útjukat a Fekete tenger felé. Egykoron a Tisza volt a legnagyobb magyar folyó, amely hazánkban eredt és ott is ömlött a Dunába… Hogy mi mindent láttam a Kárpátalján? Számomra az egyik legnagyobb élményt a Vereckei-hágónál épült emlékmű és az onnan elém táruló látvány jelentette. A haragoszöld fenyvesek, rétek és legelők váltják egymást a felfelé vezető úton, az emlékhelyen pedig valami csodálatos kegyelmi állapotba kerül az ember: ide érkeztek eleink és feltehetőleg ők is ezt látták, amit most mi. Nem csoda, hogy a maradás mellett döntöttek!..De az örömünk soha nem lehet teljes, az elvakult ukrán nacionalisták primitív egyedei tesznek arról, hogy időről – időre megrongálják, festékkel elcsúfítsák a magyarság egyik legszentebb emlékhelyét. Lelkük rajta, mondanánk, bár nem lehet ilyen könnyedén elmenni a probléma mellett. Ugyanis ilyenkor helyre kell állítani a szép alkotást, levakarni a sok festéket, vissza helyezni a koszorúkat, a virágokat, amelyeket magyar testvéreink a világ minden tájáról elhoztak ide, hogy kifejezzék nemzeti hova – és együvé tartozásukat.

Persze, nem szabad elfelejteni, a Vereckei-szoros vadregényes környezetét, a II. világháború alatt a magyarok által kiépített csaknem 600 kilométer hosszú Árpád védvonal bunkereit, a Szolyván létrehozott emlékhelyet, amely a malenkij robot 2000 magyar áldozatának állít emléket. Munkácson a felújított belvárosban látható (de nem látogatható) Munkácsy Mihály szülőháza, itt tornyosul a szláv írásmód megalkotóinak, Szent Cirillnek és Metódnak a túlméretezett szobra, a munkácsi várban viszont a hatalmas, kifeszített szárnyú turulmadár vár bennünket. A kiállítótermek, a fellegvár, az egykori várbörtön, az egyik bástyán viszont ott áll Zrínyi Ilona és a kis Rákóczi Ferenc teljes alakú szobra, sok-sok virággal és nemzeti színű szalaggal. A folyó mentén Bene, Tiszaújlak, Visk, a Perényi-kastély, Aknaszlatina, Tiszaújlak (a folyó partján itt is turul-szobor, a helyi kolhoz fiataljai állították!), Terebesfehérpatak, amelyről az ottaniak azt állítják, hogy Európa földrajzi középpontja. Nem valószínű, viszont kiváló turistacsalogató, kevés az olyan kiránduló busz, amelyik elszáguldana mellette. Megállnak, bemennek az étterembe, vásárolnak néhány emléktárgyat, nyílván ez is a célja ennek az „Európa-központúságnak". Azután vissza Csetfalvára. Kicsiny ékszerdoboz a Tisza partján. Az alig 700 lelket számláló magyar faluban van a Tiszahátság legszebb református temploma: a XV. századból származó épület előtt gyönyörű, négy fiatornyos - fatornyos harangláb fogadja a betérőt, s alatt vezet az út a templomba. Isten házában gyönyörű kazettás famennyezet kápráztat el bennünket: a népi reneszánsz, növényi mintákkal és erős színekkel festett kazetták csodálatos látványt nyújtanak. Asztalos Lándor Ferenc készítette őket 1753-ban, ő egyébként az anyaországi Tákos templomának hasonló stílusú díszítője is. A templom külső falán emléktábla áll Móricz Zsigmond tiszteletére. A nagy irodalmár sokat tartózkodott itt, édesanyja ugyanis a falu szülötte volt, ittjártakor az író a helyi népköltészetet tanulmányozta, a kazettás mennyezetről maga is készített rajzokat. A helyi iskola falán Rákóczi emléktáblát láthatunk, a szomszéd épületen pedig Széchényi Istvánnak állítanak emléket. A legnagyobb magyar ugyanis1847 szeptemberében a Pannónia gőzös fedélzetén utazott, a hajó Tiszaújlak és Csetfalva között megfeneklett, így a jeles történelmi személyiség néhány napot kénytelen volt a csetfalvaiak körében tölteni. Állítólag szívesen tette ezt. Számunkra viszont a kedves vendéglátóinkkal való közös reggelik és vacsorák, valamint az azt követő meghitt hangulatú beszélgetések jelentették azt a lelki élményt, amit soha nem feledni. A beszélgetés vezérfonalát mindig a kisebbségi magyar lét, a fennmaradás esélyének latolgatása, a család egyben maradásának szükségessége, a baráti szeretet fontossága képezte. Ebben is maradtunk. Ha újra találkozunk, itt folytatjuk.

Szlovénia. Turistaként ritkán jártam erre. Újságíróként és idegenvezetőként annál többször. Emlékszem, az ország – Jugoszlávia – széthullása előtti években Kranjska gorán nyaraltunk. Ez egy kicsit szokatlannak tűnik, mert ez a hely síparadicsomáról vált nevessé és télen töltik meg szállodáit a vendégek. Nyáron azok jönnek, akik a tiszta hegyi levegőt, a túrázást, a gyorsfolyású hegyi patakok mentén való kirándulásokat kedvelik. Nos, nem is csalatkozik az ember, ha nyáron látogat el ide, igaz, amióta Szlovénia önállósult, azóta jóval drágább a szolgáltatás mindenütt, s elsősorban a nyugati vendégeket fogadják az alig 2 milliós országban. Jártam viszont olyan helyeken, mint Celje és környéke, a Cilleiek várai, birtokai, kastélyai ma is idegenforgalmi látványosságnak számítanak. Nekem viszont egy piciny kis hegyi falu, Frankolovo, tetszett igazán, amelynek a mintegy 200 lakosa közül szinte mindegyik énekel! Kiváló férfikórusa van (Szegeden is felléptek tíz évvel ezelőtt), karnagyuk egy helyi énektanárnő, aki megfelelő eréllyel és határozottsággal irányítja a csapatot. Ennek köszönhetően jutottak el idáig is Európa több országába. (Legutóbb például a montenegrói Kotor főterén futottam össze velük, egy kórusfesztiválon vettek részt.) Szlovéniában, mint már arról írtam is az Idegenvezetőként című fejezetben, a főváros, Ljubljana, a Postojnai cseppkőbarlang, a Lipicai ménes, Predjama sziklavára, a Bledi- és a Bohinji- tó, Maribor városa, a magyarok lakta Lendva számíthat a turisták érdeklődésére. No, meg az rengeteg gyógyvizes fürdőhely, amelyet az utóbbi években nyitottak a szlovének. Mindehhez hozzá kell adni az úgynevezett falusi turizmust is, amelynek komoly hagyományai vannak ebben az országban. Olcsó parasztgazdaságok, európai szintű szolgáltatások, igazi üdülési lehetőség azoknak, akik pihenni, kikapcsolódni szeretnének. Nemcsak télen, hanem nyáron is. S akkor a tengerparti nyaralásról nem is tettünk említést, pedig Szlovéniának is van tengerpartja, nem akkora, mint a szomszédos Horvátországnak vagy Olaszországnak, mindössze 47 kilométer hosszú, de használható, Piran, Portoroz, Koper, Izola a legismertebb üdülők, jól kiépített infrastruktúrával, elsősorban németek, osztrákok és a skandináv országok polgárai látogatják az Adriai tenger e szakaszát. Sokan kérdezték már, hogy mihez hasonlítanám Szlovéniát? Ausztriához. Csak annak nincs tengere!

Erdély. Szívem csücske, szoktam mondani. Azt is említettem már biztosan, hogy egykoron, még a jugoszláv korszakomban, kijelentettem: amíg Ceausescu diktátor uralkodik Romániában – nem teszem be a lábam abba az országba. Meg is tartottam a fogadalmamat. Először 1992-ben, újságíróként jártam a szomszédos országban, akkor is csak Bukarestben. Először a Szeged Honvéd-téri Református Egyházközség szokásos határon túli kirándulásán vettem részt, amikor egészen Brassóig eljutottam.

De voltunk Brassó-Pojanán, Sepsiszentgyörgyön, Székelyudvarhelyen, Segesváron, Aradon, Temesváron, a Retyezáti településeken, Csernakeresztúron, Samizagetusán, Demsusban, Őraljaboldogfalván is. Mindmind óriási hatással volt rám, de talán az 1311-ben épült őraljaboldogfalvi református (rom)templom, amelyben ma is tartanak istentiszteletet – 10 hívőnek! Megható pillanatokat éltem át ezeken a kirándulásokon, csakúgy, mint a közelmúltban tett hasonló utunkon – Kolozsváron, Kalotaszegen és a Mezőségen, Wass Albert vasasszentgotthárdi szülőházánál, Bonchidán, Désen, Zilahon, Széken, Zsibón, Nagypetriben, Körösfőn, Ady Endre egyik „lakhelyén", Csucsán, valamint Sütő András szülőházában, Pusztakamaráson is. Lenyűgözött Arad, Nagyszentmiklós, Lugos Nagyszeben, Karánsebes, Herkulesfürdő és Orsova látványa is. Elszomorított, amikor Herkulesfürdőn láttam a monarchiabeli „lerobbant" épületeket, az egykori virágzó fürdőhely pusztulását, a jobb sorsra érdemes szállodák romjait. Hihetetlen értékek mentek/mennek veszendőbe az egykoron népszerű és felkapott gyógyvizes Herkulesfürdőben! A Dunától, azaz Orsovától alig 17 kilométerre lévő üdülővárosban híres-neves emberek fordultak meg a múlt század fordulóján, egészen 1920-ig, akkor átírták a történelmet és elkezdődött a fürdőváros lezüllése, széthordása, majdnem hogy a pusztulása is. Ma néhány szállodában fogadják a vendégeket. Ez maradt belőle. Orsovát, a legnagyobb romániai Duna-kikötőt viszont kiépítették szomszédunknál, óriási a forgalma, tele hajókkal és uszályokkal, meg a kiránduló hajókkal, amelyek a Kazán-szoros felé veszik az útjukat. Lenyűgöző látvány tárul itt a hajózóra, a román és a szerb oldalon egyaránt. Azután van itt egy érdekesség is, amelyről vajmi keveset tudunk, amíg nem vet arra a kiszámíthatatlan sors bennünket: a romániai oldalon látható az a monumentális Decebal - szikla, amelyet egy Nyugatra szakadt román atyafi építetett. Állítólag 1 millió dollárért. Ennyit kóstált az első dák király 40 méter magas és 25 méter széles arcképe… Erdélyi utazásaim egyik kedvenc"kikötője": Agyagfalva. Többször jártam arra, de mindig találtam valami újat, ismeretlent ebben a történelmi eseményekben is gazdag faluban. (Először 1506-ban, majd 1848-ban tartottak itt székely nemzetgyűlést.) Lehet, hogy a fogadtatás – a történelmi emlékműveknél, a falu bejáratánál kedves szóval, fonott kalács, kisüsti kínálásával, rövid köszöntővel – eleve meghatározza az ott-tartózkodás élményét. De az is, hogy a faluba érkező turistát családoknál helyezik el, s a kedves házigazdák igyekeznek kielégíteni a messziről jött vendég minden kívánságát. No, a Székelyudvarhelytől alig 12 kilométerre fekvő alig 800 lelkes színmagyar faluban Borok János és Enikő, ilyen vendéglátók. A fiatal házaspár, Botond fiukkal egyetemben, segítenek a vendégek „kényeztetésében". Enikő kiváló konyhájától néhány nap alatt igencsak

kikerekedik a nyeszlett városi turista, aki itt úgy érzi magát, mint a földi paradicsomban. Innen túrázunk azután, s elmegyünk a csíksomlyói búcsúba (minden magyarnak legalább egyszer látni kellene ezt a magasztos, fennkölt eseményt), felkapaszkodunk a székelyek szent hegyére, a Hargitára és elénekeljük nemzeti imánkat, a Himnuszt, eszmefuttatást végzünk Székelyudvarhelyen a történelmi szoborcsoport között, megkóstoljuk a homoródi gyógyvizet és megtekintjük Máréfalván a 19. században készült székely kapukat, összesen 95 van belőlük, és itt található a 19. század közepén Isten dicsőségére épült legrégebbi ilyen kapu is. Egyszóval akad bőven „merítési lehetőség", annyi a látnivaló, hogy nem győz az ember betelni a Hargita-környék szépségével. Egy alkalommal Gyenes Kálmán, szegedi fotóművész barátommal kettesben jártunk Agyagfalván, s Borókéknál a kiváló berbécspaprikás elfogyasztása után elzarándokoltunk az ezeréves határig. Gyimesfelsőlokon, a már idézett Berszán Lajos atyánál jártunk, barátom az érettségiző diákokat fotózta, itthon elkészítette a képeket, majd a tablót is és készen küldte vissza az iskolának. S ezt tette éveken keresztül, mindenféle ellenszolgáltatás nélkül. Azután kilátogattunk Gyimesbükkbe, Berszán atya kalauzolásával tekintettük meg a Rákóczi-vár romjait, a 30. számú vasúti őrházat. Valami furcsa, leírhatatlan érzés keríti hatalmába itt az embert. Állsz a Tatros folyó partján és szemléled a tájat, nem megy a fejedbe, hogy ezer kilométert tettél meg eddig, Szegedtől Gyimesbükkig, s hogy valamikor e zöld rétek között, a völgyben húzódott egykoron a magyar határ… Fenn a hegygerincen a Rákóczi vár romjai, lenn a vasúti síneken robognak a vonatok, csaknem egy évszázada immár megállás nélkül Moldova irányába, a 30. számú őrházban nincs senki, csak időnként jelenik meg Bilibók Ágoston bácsi, aki a mindenese a múzeumként működő épületnek. A kontumáci templom kontúrjai látszanak a másik dombon, az erdő fenyvesei pedig méltóságteljesen hajlongnak jobbra-balra, a folyó felől viszont kiránduló diákok vidám hangoskodását hozza felénk a szél. Idilli környezet, olyan állapot, amelyet meg kell tapasztalnia mindenkinek, akinek adatik a lehetőség, hogy eljusson a Tatros-völgybe.

Az évek során eljutottam még számtalan gyönyörű helyre Erdélyben, de a Partiumban is. Azt hiszem elegendő, ha csak a meglátogatott települések neveit sorolom fel, hiszen azok gyakran önmagukért beszélnek. Szatmárnémeti, Nagyvárad, Máramarossziget, Szilágysomlyó, Érmindszent (ma Adyfalva), Nagyszeben, Parajd, Szejkefürdő, Farkaslaka, Korond, Gyulafehérvár, Déva, Kézdivásárhely, Sepsiszentgyörgy, Torockó, Bikfalva, a Fogarasi havasok, Csomakörös, Zágon, Fejéregyháza, Koltó, Gyimesfelsőlok, Tövis, Bánffyhunyad, Nagybánya, Tordaszentlászló, Dicsőszentmárton, Nagyszentmiklós, Tordai hasadék és – sóbánya, Kiskóh

– Medve barlang, Bálványosfürdő, Szászsebes, Törcsvár, Anna-tó, Csíkszereda, Prázsmár, Zetelaka, Marosvásárhely, Szamosújvár, Kalotaszeg, Szováta – hosszú a lista, emlékezetemből idéztem őket. Bizonyára maradt ki néhány olyan is, amelyek méltán érdemelnék ki az említést. De hát az évek, ugye, már az emlékezetet is néha fakítják… Mindenesetre Erdély nekem olyan élményeket nyújtott (és remélem, nyújt még a jövőben is), amelyekért életem végéig hálás leszek a Gondviselésnek.

Szlovákia. Mint azt korábban már ecseteltem, egyik legelső utam (turistaként) az akkori Csehszlovákiába vezetett. Persze, akkor még nem elsősorban a (magyar) történelmi hagyományokon nyugvó látnivalók megtekintése volt az alapvető feladat. Másodjára már igen. Például Kassa, látogatásunk idején Európa kulturális fővárosa. Nagy megelégedésünkre a magyar vonatkozású emlékeket is megtekinthettük, mi is és az idelátogató turisták is. Elsőként nyílván a kassai Szent Erzsébet székesegyházat, annak altemplomát, ahol 1906 óta őrzik II. Rákóczi Ferenc, a nagyságos fejedelem hamvait. Akkor még Magyarországra hozták haza a hányatott életű fejedelem koporsóját, másfél évtized elmúltával viszont már idegen földnek számított a nyugvóhelye. Mint ahogyan ma is. Nem véletlenül áll a kripta bejáratánál: „Krypta Frantiska Rakocziho II…" Ennyi. Kommentár felesleges. Ugyanakkor Márai Sándor (1900-1989) szülőházán már magyar-szlovák felirat tájékoztat, hogy itt látta meg a napvilágot a világirodalomban is jelentős helyet elfoglaló magyar irodalmár. Szépen felújították a székesegyház melletti Orbán-tornyot, a Rákóczi emlékházat, a színházépületet. Lőcséről nyílván Jókai Mór híres regénye, A lőcsei fehér asszony jut eszünkbe. A nemes nőszemély valóságos alak volt, Géczy Juliannaként jött a világra, Korponay János feleségeként eléggé ellentmondásos szerepe volt a Rákóczi-féle szabadságharcban. A Szent Jakab templomban ma is látható az a pad, amelyben ült a lőcsei asszonyság, aki egyébként eléggé dicstelenül végezte be földi pályafutását: Győr főterén lefejezték. Lőcsén érdemes megnézni a barokk városházát, s a máshol még nem látott szégyenketrecet is, ahová a városi bíróság ítélete alapján rövidebb-hosszabb időre bezárták a helyi renitens atyafiakat, akiket a pórnép tojással, paradicsommal dobált meg. A kovácsoltvas ketrec „leghíresebb lakója" egyébként a már említett Korponayné, a lőcsei fehér asszony volt. A Szepesség egyik legvonzóbb, csodálatos szépségű tája volt az egykori magyar államnak. Ólubló vára, a Magas Tátra, Tátralomnic és környéke, a Dunajec határfolyó, amelynek a túlsó partján már Lengyelország van, s ott magasodik az Nedec vára, amely az első világháborúig Magyarország északi határának utolsó erődítménye volt… Trianon azonban átszabta a határokat és egy új országot kreált Nedec és Magyarország közé! A várban számos magyar vonatkozású írásos és tárgyi emlék, a folyó partján pedig

az árusok helyeslően bólintanak, amikor hallják tőlünk az erre az alkalomra betanult szöveget: Polak, Wegier, dwa bratanki, i do sabli, i do szlanki, oba zuchy, oba zwawi, niech im pan bóg blogoslawi!, azaz: Lengyel, magyar két jó barát, együtt harcol, s issza borát, vitéz, bátor, áldás szálljon mindkettőre! Esetenként még árengedményt is adnak a mondóka után… A Dunajec folyón való kétórás tutajozás igazi élményszámba megy. Két marcona lengyel irányítja „járművet" a gyors folyású vízen, az utasok pedig – vérmérsékletüktől függően – vagy sikongnak, vagy dalra fakadnak. Mi például A Szegedi csikós lent itat a Tiszán című dallal kedveskedtünk a tutajosoknak és a körülöttünk raftingozó nemzetközi társaságnak. Persze, nem szabad szó nélkül hagyni a szépséges Tarpataki vízesést, a Tarajka hegyet, a Csorba tó körüli sétát, Késmárk városát, Zólyom várát (Balassi Bálint szülőhelyét), de Selmecbányát sem. Egykoron, a távoli 1762-ben, itt alakult meg Magyarország első bányászati akadémiája, s az akkor még 30 ezer lakosú város – ma 10 ezernél is kevesebben lakják – Pozsony és Debrecen után az ország harmadik legnagyobb települése volt. Szívemhez azért is áll közel ez Selmecbánya, mert Horváth Péter író barátom a Bogárvérrel, valamint a Képíró című kiváló regényei itt játszódnak, s voltaképpen az M.S. mesterként ismert festőnknek állít emléket, ezért mindig is szerettem volna eljutni ebbe a szepességi bányavárosba. Sikerült.

Horvátországról is zengtem már dicshimnuszokat. Idegenvezetőként jártam több helyen is, de Drvenik volt mindig az úti célom az utasokkal. Meg a fakultatív kirándulások Dubrovnikba, Makarskára, s hazafelé tartva a boszniai Mostarba. Nos, hosszú életem során, nyaralásaim alkalmával eljutottam mindegyik „valamire való" dalmáciai és isztriai nagyvárosba és üdülőhelyre. Azt hiszem a kedves Olvasónak sem ismeretlen Rijeka (Fiume), Abbázia (Opatija), Umag, Rovinj, Crikvenica, Omis, Trogir, Kraljevica, Split, Zadar, Sibenik, Cavtat, Makarska és a kisebb-nagyobb üdülőhelyek neve. De a szigeteket sem szabad kihagyni, hiszen Brac, Rab, Hvar, Krk, Cres, Dugi otok, Kornati, Rab, Brioni (Tito marsall egykori „saját" szigete), Korcula, Mljet, Lastovo meg a többiek páratlan szépségükkel és sajátos klímájukkal kiváló nyaralási, üdülési lehetőséget nyújtanak az odautazóknak. Legutóbb a drveniki nyaralást felcserélve, most Krk szigetén, Klimno halászfaluban nyaraltam. Pompásan. A sziget északnyugati részén, csendes kis település, nagy fenyőerdőkkel, a kis öblökkel, ahol a kavicsos-homokos parton lehet fürödni, napozni, sörözni, harapnivalót is vásárolni. A kabócák örökös zajával fűszerezett nyaralás pihentető, az alföldi atyafinak kikapcsolódást jelenti, de borongós idő esetén felkeresheti a sziget városait is, mint például Omisaljt, Baskát, Malinskát, Njivicét vagy a sziget névadóját, közigazgatási központját: Krket. Érdekes megfigyelni, hogy a korábbi tagköztársaságok közül többnyire a

szlovének keresik fel a horvát tengerpartot, sőt sokan vásárolnak itt ingatlant, nyaralót is. Nem kerülik el ezt a tájékot a magyarok sem. Az autópályák kiépítésével egyre könnyebb megközelíteni a horvát tengerpart e szakaszát. Budapestről is 4-5 óra alatt el lehet érni a Krk (egykoron Tito)-hídon keresztül a sziget bármelyik üdülőhelyére. Én azért továbbra is azt mondom, a horvát tengerpart legszebb nyaralóhelye: Drvenik…

Anglia. Nem London volt az úti cél, ahova a legtöbben mennek, hanem **Manchester**. Erre az útra is a Honvéd téri református egyházközség „cseregyerekeként" utaztunk, mivel a két testvérgyülekezet csoportjai időnként meglátogatják egymást, így azután néhány évvel ezelőtt én is belefértem a csapatba. Izgalmas repülőút után (müncheni átszállással) érkeztünk a manchesteri reptérre, ahol kedves házigazdáink már vártak bennünket, gyorsvasúton robogtunk be a városba, majd családoknál szállásoltak el bennünket. Igazán feszített tempójú programokat tártak elénk, aminek mi rendkívül örültünk, hiszen így rengeteget láthattunk a városból és környékéből is. Ellátogattunk a Picadilly – városközpontba, amelyben szerencsés módon keveredik a régi és az új. Itt meglátogattuk a Szent Mária templomot, a sétálóutcán a rengeteg köztéri szobrot, köztük is a Watt, Wellington és a Viktória királynő szobra emelkedik ki a többiek közül, ez utóbbi az angolok szeretett uralkodója (1819 -1901) az emlékműve egy egész teret betölt. A 63 évig regnáló királynő idejében volt a legnagyobb és leggazdagabb az angol (gyarmat)birodalom, nem csoda hát, hogy honfitársai imádták őt, születésnapjai szinte nemzeti ünneppé váltak. Nos, a Picadilly-n érdemes beugrani egy igazi angol pub-ba, legurítani egy korsó finom Guiness-sört, azután bóklászni még a toronyházak, a szökőkutak, a kisebb-nagyobb, de csöppet sem hivalkodó, áruházak között. Egyhetes kint-tartózkodásunk alatt persze volt alkalmunk más érdeke látnivalókat is „szemrevételezni", időnként a manchesteri 42. számú piros emeletes buszról is… Gyönyörködhettünk a Moss arborétum gazdag állományában, a St. James templom harangbemutatójában, istentiszteleten vettünk részt a Chris Church templomban, kirándultunk Maclessfield-be, egy szépséges kisvárosba, amely egykoron a textilipar fellegvára volt, itt az a megtiszteltetés ért bennünket, hogy maga a város polgármestere fogadott bennünket, s itt figyelhettük meg, hogy a város iskoláinak diákjai (természetesen más-más) egyenruhában feszítettek. (Emlékszem a néhány évvel ezelőtti kirohanásokra, amikor felvetődött annak a lehetősége, hogy bevezetik az iskolákban az egyenruha használatát, ezzel mintegy hangsúlyozva egy-egy tanintézmény profilját, másrészt megszüntetve azt már-már szélsőségessé váló divatbemutatót, amit egyes középiskolákban tapasztalunk. Habzó szájjal rontottak neki az ötletadóknak, mondván: az visszatérés lenne a régi, erősen konzervatív, dekadens szemléletre, ami a két háború

közötti káros szokásokat idézné!) A Macclesfield-i diákokon nem látszott, hogy megviselné őket a formaruha viselése, sőt, büszkén feszítettek benne. Nagy élmény volt a manchesteri Gorton Monastery, korábbi ferences templom megtekintése is. Méreteiben a Westminster Katedrálishoz hasonló, rengeteg 18-19. századbeli műemlékkel, ma nemcsak szakrális vonatkozású eseményeket tartanak a hatalmas építményben, hanem – miután egy vállalkozás vásárolta meg és újította fel – előadásokat, performanszokat, kiállításokat, hangversenyeket is. Egyelőre konténerekben, itt is láthatók az európai uralkodóházak hírességei, de legfőképpen szentekként tisztelt tagjai, mint például Árpádházi Szent Erzsébet. Kirándultunk Buxton-ba, a híres üdülőhelyre, amelynek gyógyvizes fürdője, arborétuma, hatalmas parkjai, ligetei, valamint az itt található Operaház, amely a híres Sullivan operafesztiváloknak ad otthont, továbbá a Buxton College Egyetem százezreket vonz ebbe a kisvárosba. Nem kisebb élmény a közeli Basil-csatornán való kétórás hajóút, amelyet úgy kell elképzelni, hogy egy keskeny kanálisban egy 35-40 személyes kis hajó úszik, az utastérből alig lehet kilátni a vidékre, mert olyan alacsony a vízi jármű teteje, s amikor jön a szemközti járat, akkor félre kell állni egy erre a célra kialakított kis öbölbe…Az alföldi ember számára szokatlan, hogy mennyi az ilyen kis csatorna, de ha megismertetik a történetével, akkor megérti: még a 19. század elején ásták ezeket a csatornákat, az észak-angliai bányákból szállították a szenet a lóvontatású hajókon, később pedig a gőz- és motoros hajók szolgáltak erre a célra. Ma viszont a turistákat szolgálják. Egyik nap a Manchestertől 48 mérföldnyire lévő Southport hangulatos városkába látogattunk. Az Ír tenger partján lévő üdülőközpont, amellett, hogy festői szépségű környezettel bír, van egy érdekessége: mintegy két kilométer hosszú mólót építettek a parttól a tenger közepe felé, s ezen villamos viszi ki a turistákat egészen a „végállomásig", ami nem más, mint a móló vége. Az embernek az az érzése, hogy a vízen siklik vele a jármű, s egyenesen a végtelenbe fut. Van ám sikoltozás, tettetett hisztizés, de vidám kacaj is elvegyül a népség között, különösen akkor, amikor a szerelvény megáll… A látvány viszont csodálatos. Csakúgy, mint az egyik közeli öböl strandján felállított 100 ember nagyságú vasszobor is, amelyeknek 3 méter mély „talpuk" van, így ásták be a homokba, nehogy eldőljenek. A mosolygós, fura mozdulatokat ábrázoló szobrok a távolból úgy festenek, mintha fürdőzők lennének és álldogálnak a strandon…

Fociszerető ember vagyok, ez valószínűleg ki is derült az írásaimból, s bár nem nevezhetem magam a Manchester United szurkolójának, szerettem volna megnézni a kint-tartózkodásunk idején játszott MU-Chelsea rangadót az Old Traffordon. Nem ment. Tudniillik a csaknem 80 ezres stadion nézőterének 85 százalékát bérletesek „uralják", ugyanakkor bi-

zonyos számú jegyet kell adni a vendégszurkolóknak is, a fennmaradó belépőket viszont órák alatt lekapkodják az érdeklődők. Így azután, bár nem voltunk messze a helyszíntől, csak tévén láthattuk a United által 3-1-re megnyert meccset…Roger és Martie Newton házigazdáim látták, hogy lógatom az orrom, gyorsan megszervezték, hogy egyik délelőtt ellátogassunk a Manchester United szentélyébe. Mert ez a hatalmas építmény, amelyet a tévében is látunk, nemcsak a 80 ezer ember számára épített lelátókat és a körömollóval nyírt füvet jelenti, hanem azt a valóságos kis települést is, amely a stadion tartozéka. Négy szinten, emeleteken helyezték el az igazgatóságot, az öltözőket és a kiszolgálóhelyiségeket, az éttermeket, az MU múzeumát, az emléktárgyakat árusító részleget (meccsek alkalmával összesen 192 pénztárosnál lehet fizetni a megvásárol zászlócskákért, pólókért, kulcstartókért, az Unitedről készült DVD-kért,törölközőkért és egyéb csecsebecsékért!). Mozgólépcsőn megyünk le a földszintre, ahol a játékos kijárón engednek ki bennünket, szól a csapat indulója, hatalmas „magnótaps" fogadja a látogatókat, csakúgy, mint a játékosokat és felmehetünk a lelátókra, kipróbálhatjuk a csapat kispadját, amely már egyáltalán nem hasonlít a korábbi fapados korszakra, sőt a műanyag székeket is felcserélték kényelmes, puha bőrülésekre, olyanokra, mint amilyenekben a pilóták ülnek… Viszont a pálya közelébe sem mehetünk, arra annyira vigyáznak, hogy naponta locsolják, szárítják (nem elírás, valóban az történik a speciális apró, önjáró szárítókészülékek által), ellenőrzik a fű minőségét. Jómagam az akkori menedzser, Sir Alex Fergusson székébe ülök bele, kicsit eljátszom a gondolattal, hogy irányítom a nagy múltú együttest, odaszólók Rooney-nak, hogy gyorsabban vigye fel a labdát az ellenfél térfelére és tolja ki a bőrgolyót a szélekre… Álom és valóság. Az álmom ugyan nem vált teljesen valóra, a valóság pedig az, hogy itt állok/ülök a világ egyik leggazdagabb, legsikeresebb és legismertebb csapatának a stadionjában, ahol a klub alapításától, 1902-től napjainkig, felejthetetlen meccseket láthatott nagyérdemű közönség.

Dánia. Többször is jártam ebben az országban, pontosabban keresztülhajtottam rajta, amikor a svédországi Halmstadban tanultam. Gépkocsival kimondottan élvezetes itt vezetni, mert az autópályákon nagyon gyér a forgalom. Komphajóval keltünk át a Kattegat –szoroson a dán Helsingörből (Hamlet városából) a svéd Helsingborgba, mindössze húsz perces út volt, még egyszer be lehetett vásárolni vámmentes árukból... Tették is a svédek igen szorgalmasan, annál is inkább, mert náluk – még mindig – csak kijelölt italboltokban lehet alkoholt vásárolni. Így azután, amikor megérkeztek a 10 doboz sörrel, azt valamilyen csomagmegőrzőben lerakták, majd indultak vissza az újabb rakományért. S így ment ez mindig, legalábbis, amikor én utaztam arra. Dánia legnagyobb és leg-

szebb városa Koppenhága. A főváros leglátogatottabb pontja a Ströget nevű főutca. Télen-nyáron forgalmas, hatalmas tömeg hullámzik a sétálóutcában, ki-ki érdeklődésének megfelelő „témát" választ: egyszerűen bámulja a múlt századfordulón épült házakat, bemegy valamelyik múzeumba, képtárba, beül egy étterembe, vagy – ami a leggyakoribb – leül egyik söröző kerthelyiségébe és szürcsöli a híres Carlsberg vagy Tuborg nevű malátakészítményeket… Jómagam egyik nyáron arra lettem figyelmes, hogy nagy muraközi lovakból összeállított négyes fogat cammog a sétálóutca közepén, a bámészkodó tömeg utat enged nekik, a bakon ülő fogatos dánul kiabál valamit, a sörözőkből ketten kijönnek a kocsihoz, és gyorsan „lekapnak" négy-öt, vagy ennél is több söröshordót, azután poroszkálnak tovább! A valamivel több mint egymillió lakosú Koppenhága egyébként az egész Skandinávia legnagyobb városa – forgalmas kikötője, hatalmas repülőtere, vasúti főpályaudvarára Kelet- és Dél-Európa felől futnak be a szerelvények, tele utasokkal és áruval. Itt van a világ egyik legrégebbi vidámparkja, a Tivoli, a télen-nyáron pompás színekben tündöklő botanikus kert, a ligetek és parkok tömkelege, de ebben a tiszta, környezetbarát városban „lelhető fel" a Christiania, azaz a hippik városa (kommuna a hivatalos elnevezése), amely napjainkban is működik, igaz nem olyan intenzitással, mint néhány évtizeddel ezelőtt. Lakosai közül többen mai használják a könnyebb drogokat, az erőseket azonban tiltja kommuna etikai kódexe. Egyébként a dán főváros szépségei mellett sokat emlegetik az odalátogató turisták, hogy Koppenhága a világ 10. legdrágább városa. A nyolcvanas évek végén viszont a Dán Parlament látogatása ingyenes volt, igaz csaknem kilométeres sor állt az épület előtt. Érdemes volt kivárni a sor végét…

Norvégia. Az ember számára, legalábbis számomra, kicsit misztikus helynek, országnak számított ez a skandináv ország. Azt akartam írni, hogy kis ország, pedig nem az: a Skandináv-félsziget nyugati részén fekvő állam tagolt partvonala, több ezer apró szigettel több mint 25 ezer kilométer hosszú! A Norvég Királyság, tehát alkotmányos monarchia van ebben az országban is, mint Svédországban és Dániában, alig 5 millió lakosú, a népesség zöme pedig délen él. Oslo, a fjordok övezte délen található, talán az egyik legbékésebb főváros (Vaduz, Liechtenstein fővárosa mellett), amelyet valaha is láttam. A valamivel több, mint félmilliós lakos nagy szétszórtságban él a város kertes, parkos övezeteiben, így a belvárosban „csak" az állami hivatalok, a kulturális intézmények – színházak, az Állami Operaház, a Történeti és Néprajzi Múzeum, valamint a parlament és kissé távolabb a királyi palota található. Ez utóbbi is szerény, alig észrevehető, hatalmas parkjában nyáron vidáman hancúroznak az „alattvalók" gyermekei, a felnőttek (mihelyt előbújik a nap) kifekszenek napozni.

Szóval idilli környezet, ráadásul a város fellett emelkedik a Holmenkollen hegy, amely körül nyáros is nagy nyüzsgés: száraz edzéseket tartanak a híres síugró sáncon, de vannak merészek, akik csak úgy passzióból felmásznak a hegy tetejére, mert onnan valóban pompás kilátás nyílik a városra, a kikötőre, a közeli fjordokra. Na és a Frogner parkra, ahol mintegy kétszáz szabadtéri szoborban és reliefben gyönyörködhetünk. Gustav Vigeland (1869-1943) norvég szobrászművész több évtizedes munkásságát láthatjuk itt, ember nagyságú szobrokat, mozaikokat, obeliszk-formájú életfacsoportokat, szökőkutak szélén vigyorgó vagy toporzékoló kicsiny gyermek figurákat. Felejthetetlen. Mióta van internet a környékünkön is, gyakran elnézegetem ezeket a szobrokat, amelyekért turisták ezrei zarándokolnak el a norvég fővárosba – Európából és az óceánokon túlról is.

E könyv írása idején is voltam egy igazi barangoláson: 12 nap alatt 10 országban összesen 8 ezer kilométert „teljesítettem". Jutkának, a párommak, volt az ötlete, hogy az általam már nagyobbára ismert, számára még újnak számító területet, a dél- és nyugat-európai országokat keressük fel az általunk kedvelt utazási iroda segítségével. Így azután elindultunk Magyarországról és csaknem két hét után – Szlovénia, Olaszország, Franciaország, Monaco, Spanyolország, Andorra, Svájc, Liechtenstein, Németország, Ausztria érintésével – tértünk haza szegedi otthonunkba.

Összegezésképpen elmondhatom, hogy kegyes volt hozzám a sors. A gyermekkori vágyódás, a távol, a messzeség megismerése úgymond beteljesült. Természetesen, mint minden, ez is viszonylagos. Vannak, akik nálam sokkal többet láttak, több helyre eljutottak. Én azonban, lehetőségeim ismeretében, szerencsésnek mondhatom magam, hogy ennyire megismerhettem a világot. Nem tudom, hogy meddig éltet még a Teremtő, de én boldog és elégedett vagyok azzal, amit kaptam, amit magaménak tudhatok. S az évek során- írásaimban, tévéműsoraimban - meg tudtam osztani az olvasókkal és a nézőkkel.

ÚJSÁGÍRÓKÉNT, KIKÜLDETÉSBEN

Szerencsés embernek mondhatom magam. Hogy miért? Azért, mert amikor én kezdtem az újságírást, még kevesen beszéltek idegen nyelveket. Miután a délvidéki Magyar Szó napilapnál kezdtem a pályafutásomat, ott egészen természetes volt, hogy szerbül úgymond anyanyelvi szinten beszéljen az ember, hiszen a mindennapi munkához ez elengedhetetlenül szükséges volt. Nálam a már idézett „szerencse" a német nyelv formájában jelentkezett. Az újvidéki Bölcsészettudományi Kar német nyelv- és irodalom szakán, majd a Halle an der Saale-i Martin Luther Tudományegyetemen tanultam germanisztikát, így azután, ha későbbi újságírói munkám során Nyugatra, elsősorban persze Németországba, Ausztriába, Svájcba kellett az ottani nyelvvel boldoguló munkatársat küldeni, akkor engem húztak elő a kalapból. Ami ellen én sosem tiltakoztam, mert szerettem utazni, no, meg az újságírói feladatok által teremtett kihívásokat is kedveltem.

Első ilyen kiküldetésem azonnal egy világeseményre, az 1973-as, akkor még **kelet-berlini Világifjúsági Találkozóra** vezetett. Pazar szervezéssel, megfelelő ideológiai töltettel (a Frieden-Freundschaft-Solidarität, azaz a Béke-Barátság-Szolidaritás szlogennel), látványos megnyitó-ünnepséggel kápráztatták el a világ minden tájáról idesereglett fiatalokat és természetesen a sajtó képviselőit. Jómagam még soha nem láttam ekkora rendezvényt, csak ámultam-bámultam a berlini olimpiai stadionban összeverődött mintegy 90 ezres közönséget, a felvonulókat, a díszpáholyból integető keletnémet elvtársakat, s vendégeiket, akik főleg a szovjet blokkból és az akkortájt felszabaduló afrikai és ázsiai gyarmatok vezetőiből verbuválódtak. Persze, igyekeztem megfelelni az első ilyen komoly feladatnak, bőszen jegyeztem is minden történést, azután a kollégiumi szobában (ott helyezték el az újságírókat) kézzel megírtam a tudósítást. Majd pedig telefon után néztem. Volt ugyan egy sajtóközpont, néhány vonallal, amelyek állandóan „szakadoztak", sorba kellett volna állni, várakozni, kibekkelni a betolakodók könyökharcát. Hát nem! Felfedező körútra indultam. Egyik kollégiumi irodában sem volt telefon, nyílván a keletnémet hírszerző szolgálat, a Stasi, leszereltette ezeket (nehogy a piszkos kapitalisták bepiszkítsák a készülékeket), így azután sétám végén, igencsak elkámpicsorodva a konyha mellett ballagtam vissza a szobámba. Egy pillantást vetettem a nyitott ajtó mögött zajló tüsténkedőkre, s ott láttam meg egy joviális szakácsmestert – telefonálni. Amikor letette a kagylót,

széles mosollyal közelítettem felé, gyorsan elmondtam neki, hogy milyen kellemetlen helyzetben vagyok, otthon várják tőlem a színpompás, csodálatos, lenyűgöző (stb.stb.) megnyitó ünnepségről készült tudósításomat, de nem tudok telefonálni. Megengedné, esetleg? – tettem hozzá kissé félszegen. Hogyne!- hangzott a válasz, amire én sem számítottam. Mindeközben hamiskás mosollyal méregetett, gondolván, hogy a „nyugati" Jugóba, merthogy anno ez az ország annak számított, úgysem kapok vonalat. Azután mégis kaptam! Az újvidéki szerkesztőségben már várták az anyagot, egy gépírónő szorgalmasan pötyögte a szövegemet, s amikor befejeztem a diktálást, megkérdezte: Feri, olyan háttérzajokat hallottam, mintha konyhában lennél… Ott is vagyok, mondtam, mire az otthoni háttérből hallottam a hatalmas nevetést. Nem hitték el, hogy ilyesmi is lehetséges. De a konyhai jóakaróm sem nagyon, inkább csodálkozó tekintettel kísérte távozásomat. Hálálkodtam, köszöntem az „ügyben" való közreműködését, s megpendítettem, hogy: ha netán újra nehéz helyzetbe kerülnék, igénybe vehetném ezt a szíves gesztusát? Jelentem: a későbbiek során is igénybe vettem.

A későbbiek során rám bízták az úgynevezett Gastarbeiter-témát, ami nem mást, mint az ideiglenesen külföldön dolgozó jugoszláv vendégmunkásokról, ottani egyesületeikről, gondjaikról, életükről való cikkezést jelentette. Több ízben is jártam az **NSZK-ban**, **Ausztriában, Svájcban, Dániában és Svédországban**, ahol a legtöbb vendégmunkás keresett és kapott állást a hatvanas évektől kezdődően, majd a nagyon intenzív hetvenes évek kivándorlási hullámai után. Tito Jugoszláviájában engedélyezett volt a külföldi munkavállalás, nem gördítettek akadályt az országból való távozás elé, így azután „ideiglenes jelleggel" mentek is az emberek - a jobb megélhetés reményében. Amikor kezükbe vették a vándorbotot, akkor csak néhány éves idegen földön való tartózkodást terveztek, mondván, megkeressük a házra, a földre, a műhelyre valót, a gyerekeknek az iskoláztatására is félre teszünk valamicskét, azután jövünk haza. Az esetek nyolcvan százalékában ez a terv csak terv maradt. Mert az ideiglenes kint-tartózkodás állandó lett, megszerezték az ottani állampolgárságot, a gyerekek már ott kezdtek óvodába, iskolába járni, ők már elfelejtették az anyanyelvüket is, így soha nem térnek/tértek haza.

Az ilyen egyesületekben találkoztam délvidéki magyarokkal is. Különösen a bácskai, bánáti szórványból vették a batyut és mentek Nyugatra. Az NSZK-ban főleg az Apatin, Zombor, Hódság, Doroszló, Szabadka, Bajmok környéki magyarokkal találkoztam, míg Svédországban a székelykevei, a sándoregyházi, a verseci, nagykikindai, muzslyai honfitársakkal futottam össze. Jól kerestek, jól éltek, de mennyi keserűséget, megaláztatást éltek át, amíg valamennyire befogadták őket, megvetették a

lábukat az idegen földön. Sokan sírva beszéltek arról, hogy nyelvismeret és az ottani munkakultúra hiányában egyszerűen „átverték" őket, jóval kevesebb munkabérért dolgoztak, mint a hazaiak. Később már megtanulták, hogy ügyvédet kell fogadni, az majd rendezi a dolgaikat, de hát erre sem volt pénzük a kezdetekkor. S éreztem azt is a vallomásaikból, hogy kínozza őket a honvágy, látják, a második generáció, azaz a gyerekeik, már elvesztek, ők már nem érzik fontosságát annak, hogy megtanulják a szép magyar anyanyelvüket, s ez nagyon fájt a szülőknek. Ráadásul az otthon maradt nagyszülők egyre idősebbek, tehetetlenebbek, az unokákkal még szót sem tudnak váltani, mert a gyerekek csak németül, svédül, franciául kommunikálnak… Szóval, ezekről a dolgokról tudósítottam hosszú éveken keresztül, amíg a vendégmunkások kérdése le nem került a volt jugoszláv vezetés politika érdeklődésének a tárgyköréből.

Egyszer, a nyolcvanas évek végén, eljutottam a még **Szovjetunió**nak nevezett birodalomba is. Igaz, csak Kárpátaljára – Beregszász, Ungvár városába, illetve környékére. Egy szabadkai delegációval utaztam, az apropója pedig az volt, hogy a legnagyobb észak-bácskai város gazdasági kapcsolatokat igyekezett kiépíteni a kárpátaljai régiónak ezzel a központjaival. Hát, mit mondjak, izgalmas volt. Soha nem felejtem el, amikor Beregszászban (az ottaniak következetesen így használják, még véletlenül sem mondják, hogy Beregszászon) jártunk és ott a város központjában lépett fel az akkoriban Magyarországon népszerű Pa-dö-dö, enyhén szólva duci páros, s csakúgy enyhén szólva polgárpukkasztó öltözetben és lila-vörös-zöld hajszínnel ékesítve. A két énekes hölgy fellépésére a környező falvakból is betódultak az emberek, hogy lássanak valami újat, különlegeset, mert az akkori Szovjetunióban – peresztrojka ide vagy oda – ilyet még nem láthattak. Alkalmam volt megismerkedni azokkal a módszerekkel is, amelyeket az a vendéglátók megfigyelésünkre alkalmaztak. Ez se volt semmi! Azzal az ürüggyel, hogy mindenben a kívánságainkat lesik, egy pillanatra sem mozdultak mellőlünk. Még a mosdóba is gyakran kikísértek bennünket! Mellém mindig egy magyar atyafi ült az asztalnál tárgyalások és étkezések alkalmával is, s felettébb rámenős módon igyekezett megtudni, vajon otthon mit írok majd a lapomban erről a látogatásról? Megnyugtattam, csupa jót: a táj szépségét (ami igaz), az emberek közvetlenségét (amit nem tapasztalhattam meg, miatta), vendéglátóink állandó gondoskodását és a velünk való megkülönböztetett figyelmességét (felcsillant a szeme, s ezután még jobban nyomult utánam…). Mindenesetre a néhány napos látogatás arra volt jó, hogy megtapasztaljak néhány új dolgot, amit otthon soha nem láttam. Például azt, hogy miként isszák vizespohárból, csaknem tele töltve, a vodkát.

A nyolcvanas évek második felében ösztöndíjat kaptam, **Svédországban** tanulhattam a svéd nyelvet. Közben természetesen tudósítottam a

Magyar Szót is, hiszen akkoriban még nagy szó volt eljutni egy ilyen távoli országba, kiváltképpen a skandináv országokba. Hogy mi mindenről írtam a lapomban? Igyekeztem bemutatni a 9,5 milliós Svédország társadalmának olyan szegmenseit, amelyek számunkra ismeretlenek voltak. A Konungariket Sverige (Svéd Királyság) számomra mindig is nagy vonzerővel bírt, sokat olvastam róla, egyik nagy álmom volt, hogy eljussak ide. Újságíróként először 1983-ban jártam ott egy vajdasági íróküldöttséggel, amelynek tagjai között volt Fehér Ferenc, neves magyar költő és Miroslav Antic, Fehér fordítója, barátja, aki viszont a délvidéki táj rajongójának számított és költészetének egyik fontos elemét képezte ennek leírása. Nagyon közeli kapcsolatba kerültem velük, jókat beszélgettünk nem csak a költészetről, hanem a soknemzetiségű jugoszláv közösségről, de az idegenbe szakadt honfitársainkról is. Utunk célja is ez volt: felkerestük a malmöi, halmstadi, göteborgi, hultsfredi jugoszláv klubokat (amelyekben zömmel magyar nemzetiségűek voltak a tagok), itt olvastak fel verseikből a költők, majd elbeszélgettek a kint élőkkel. Akiket akkoriban már nem ideiglenes külföldi munkavállaláson lévő hazánkfiainak neveztek, hanem inkább kivándoroltaknak… Nos, ide – Halmstadba, a Kattegat-öböl parti kikötővárosba – kerültem néhány év múlva. Újra diák lettem. Német nyelvtudásomnak köszönhetően viszonylag gyorsan sajátítottam el a legfontosabbakat és a svéd szókincsem is elég gyorsan gazdagodott. Azóta sokszor eszembe jutott, hogy ezen nem is kell különösebben csodálkozni, hiszen az ottani pedagógusok igyekeztek a „svéd szót" szinte állandóan a közelünkben tartani. Az órák utáni szünetekben együtt kávéztak velünk, csak és kizárólag svédül beszéltek hozzánk, otthon a svéd tévé adását néztük, svéd nyelvű napilapokra fizettünk elő. Szóval erről is írtam a szerkesztőségemnek, csakúgy, mint az ottaniak munka, étkezési, ünnepi, sport, vallási és egyéb szokásairól, a velük való kommunikációról, igyekeztem eloszlatni azt a megrögzött, szinte megcsontosodott előítéletet, ami szerint a skandinávok hidegek (mint az időjárás), nehéz velük kapcsolatot létesíteni. Ez nem igaz, s ott élő barátaim is cáfolták/cáfolják. Persze, igyekeztem minél tevékenyebben részt venni a halmstadi Vajdaság nevét viselő, délvidéki magyarok által létrehozott, egyesület munkájában is. Magyar nyelvet tanítottam a gyerekeknek, a fiataloknak, ez utóbbiaknak szerbet is, ünnepségeikre szavalatokkal, rövid humoros jelenetekkel készültünk, a felnőttekkel kirándulásokat szerveztünk, otthoni vendégeket hívtunk meg közénk. Egyszóval, nem unatkoztam a tanulás mellett, de mindennek köszönhetően alaposan megismertem a svéd társadalmat és az ott élő vendégmunkásokat, vagy, most már bevándorlókat. Nehéz volt egyedül, de időnként „hazaugrottam" (2000 kilométer volt a távolság, háztól házig…), meglátogatott a családom is, sőt, kint-tartózkodásom utolsó sza-

kaszában ők is ott lakhattak velem és ismerkedhettek az országgal. Ha az újságírói pályafutásommal kapcsolatosan kérdeznek, akkor általában azt szoktam mondani, ez volt egyik legkülönösebb, de kihívásokkal teli időszaka ennek a munkának. De talán egyik legeredményesebb is.

A Magyar Szóban eltöltött csaknem két évtized után – **emigráltam**. Akkor, 1991-ben, még disszidálásnak, menekülésnek nevezték. Igen elmenekültem Szabadkáról, abból a városból, amelynek életem egyik legszebb periódusát köszönhetem. A Milosevic-féle nacionalista őrület fegyveres konfliktust eredményezett a szerbek és a horvátok, majd a szerbek és a bosnyákok között. Ekkor kezdték kézbesíteni a katonai behívókat, a Jugoszláv Néphadseregben szükség volt a más nemzetiségűekre, köztük a magyarokra is. Nem volt szándékomban harcolni egy olyan hadseregben és egy olyan ügyért, amelyet nem éreztem a magaménak, nem akartam ágyútöltelék lenni, nem beszélve arról, hogy ha elmegyek, a családom is egyedül marad. Isten tudja, talán örökre. (Erről a korszakról és a délszláv „eseményekről" Joghurtforradalomtól a polgárháborúig címmel írtam könyvet – 1993-ban.)

Szegeden kötöttem ki, a helyi Délmagyarország című napilapnál helyezkedtem el, Kispál Antal igazgató és Dlusztus Imre főszerkesztő megértő és szinte atyai támogatásával. Elsősorban nekik köszönhetem, hogy nem a fővárosban vagy más vidéki lapoknál vállaltam munkát. Köszönöm is nekik. Előbb főmunkatársként, majd az információs rovat vezetőjeként dolgoztam. Itt adatott meg számomra az a lehetőség, hogy bejárhattam „Tróját-Baranyát", ahogyan azt felénk mondani szokás. Első, rögtön elég rázósnak bizonyult kiküldetésem, a Pick Szeged elődjéhez, az akkor még Tisza Volánnak nevezett férfi kézilabdázók csapatához kötődik. A Kővári Árpád mesteredző vezette alakulat **a román fővárosban** a Steaua Bucuresti csapatával játszott az IHF kupában. Az első meccsen győztek a fiaink, a másodikon kikaptak. Mindössze öt másodperc hiányzott a továbbjutásukhoz, akkor kaptak egy szerencsétlen gólt (ahogy ez lenni szokott a magyar csapatokkal…), de így is jelentősnek bizonyult az eredmény, hiszen Európa legjobb nyolc csapata közé jutottak a srácok. Ez az esemény alig három évvel a romániai forradalomnak nevezett hatalomváltás után volt, így alkalmunk nyílt arra is, hogy láthassuk a géppuskatűz lyuggatta falakat, a golyók által megrongált villamosokat, autóbuszokat. Életemben először jártam a szomszédos országban, tudniillik korábbi elhatározásomhoz szigorúan és következetesen ragaszkodtam, miszerint, amíg Ceausescu lesz uralmon Romániában, nem teszem be a lábam abba az országba. Így is volt. S akkor szembesülhettem azzal is, hogy micsoda őrült, megalomániás tervet eszelt ki a „Kárpátok géniusza", a fővárosban olyan óriási parlamenti épületet húzott fel, amely nyílván és kizárólag az ő

hatalmát és dicsőségét hivatott bizonyítani a világnak. Egyébként a földkerekség második legnagyobb ilyen épülete, a Pentagon méreteivel vetekszik. Máig nem sikerült befejezni! De ugyanott láttam először azt is, hogy milyen nyomorult országot hagyott maga mögött a diktátor: a városban lépten-nyomon koldusok kéregettek, zsebmetszők leptek el bennünket. Ráadásul a visszaúton, a repülőtéren elemelték a táskámat is, egy rakás holmival, amit a családom tagjainak, meg a munkatársaimnak szántam… Egy ideig nem is jártam Romániában, mígnem egy újabb kiküldetésben a Szená-Torok nevet viselő parlamenti küldöttséggel vezetett ismét arra az utam. A jó hangú országgyűlési képviselők csoportja viselte ezt a nevet, voltak vagy 30-an, ők tettek látogatást **Erdély** kisebb-nagyobb városaiban és településein. Nagyvárad, Székelyudvarhely, Kolozsvár, Marosvásárhely, Bánffyhunyad, Segesvár, Farkaslaka, Korond voltak a csoport látogatásának megállóhelyei, ahol fel is léptek, énekeltek, de megtekintették a helység főbb nevezetességeit is. A következő újságírói feladatom, Göncz Árpád köztársasági elnök kíséretében, ismét Bukarestbe, Snagovba, Kolozsvárra, Marosvásárhelyre szólított. Emil Constantinescu román államfő fogadta a kilencvenes évek közepén a magyar köztársasági elnököt és kíséretét, akkor nyitották ki először külföldi közjogi méltóság előtt a Cotroceni Palotát. Lenyűgöző szépségű épület, díszes termeivel, de kiváltképpen a szemet gyönyörködtető parkjával, ahol a magyar államfőt ünnepélyes külsőségek között fogadták. Számomra a marosvásárhelyi nagygyűlés jelentette a legnagyobb élményt, mivelhogy azon a téren tartották, ahol néhány évvel korábban még véres események zajlottak a román és magyar tömegek között, s itt verték ki Sütő András neves erdélyi író egyik szemét is a környező falvakból „importált", husángokkal felfegyverzett móc parasztok. Most is voltak a téren vagy 50 ezren, magyarok és románok, figyelmesen hallgatták végig mindkét elnök beszédét, megtapsolták mindkettőt, utána ki-ki saját nemzeti lobogóját a vállára téve hazaballagott.

Egyik magyar utazási iroda meghívásának tettem eleget, amikor csatlakoztam az Olaszországba, Franciaországba és **Spanyolország**ba induló csoporthoz. Az előbbi kettőn csak „átsuhantunk", néhány kisebb megállót iktattunk be, azt követően érkeztünk a nagy spanyol körút elejére, Barcelonába. A 12 nap alatt jártam a katalán fővároson kívül, Zaragozában, Madridban, Toledóban, Cordobában, Granadában, Sevillában, Alicantéban, Valenciában, de eljutottam Gibraltárra is. Tömény volt, nem mindennapi, és nagyon fárasztó. Később folytatásos útleírásokban számoltam be élményeimről, a visszajelzésekből ítélve jól sikerült kis írások voltak, mert sokan kedvet kaptak ehhez a csodálatos országhoz. Nem is csoda, hiszen a világörökség részét képező városnegyedeket, épületeket, létesítményeket láthat az ember Hispániában. Hogy mi tetszett a leg-

jobban? Barcelonában a Gaudi által tervezett és épített Sagrada Familia templom, amelyet nem fejezett be (1926-ban elütötte egy villamos…), igaz azóta is tovább dolgoznak az épületen és csak a Jóisten tudja, mikor készül el. De nagy hatást gyakorolt rám a kikötő a Kolumbusz-szoborral, az olimpiai stadion, tovább utazva pedig Zaragozában a Pilar székesegyház az Ebro folyó partján, Madridban a Prado gazdag képtára, a Királyi Palota, a Santiago Bernabéu stadion, ahol a kedvencem – a Real Madrid – játssza a mérkőzéseit. A fővárost elhagyva felkerestem az Elesettek völgyét (a Franco diktatúra áldozatainak állít emléket), majd Toledót, ahol megtekintettem El Greco szülőházát és emlékmúzeumát, Granadát, ahol a Világörökség részét képező Alhambra mór-keresztény templom látható, Cordobát, ahol pedig a Gaudalquivir folyón átívelő mór kőhidat csodáltam meg, Sevillában viszont „magyar vonatkozású" építményben is gyönyörködhettem: az 1992-es világkiállításra készült pavilont Makovecz Imre tervezte, a rendezvény egyik fő látványossága volt. De itt található a világ legnagyobb gótikus katedrálisa, valamint az díszes Alcazar udvar, amelyben több királyi fenség tartotta esküvőjét. A Gibraltár páratlan szépségű sziklaszirten épült, érdekessége, hogy szárazföldön csak Spanyolország felől közelíthető meg és a városba csak a helyi repülőtéren át lehet bejutni. Amikor jön egy légi alkalmatosság, akkor lezárják a járművek és gyalogosok előtt az utat! Várakozunk, várakozunk, azután besétálunk a kis ékszerdobozba, majd felkapaszkodunk a hegygerincen lévő parkba, ahol a szabadon mászkáló berber makákó majmok kísérnek és kísértenek… Alicante következik, amely a Szent Borbála várkastélyáról ismert, ahonnan pompás kilátás nyílik a tengerre, s ez már sejteti is, hogy egy neves fürdőhelyen vagyunk. Valencia, az ország harmadik legnagyobb városa, a művészetek és a tudomány fellegvára, csodálatos kikötőjével és strandjaival lenyűgözi az odalátogatót. Mindenesetre engem elkáprázta-tott, nemcsak ez a város, hanem egész Spanyolország. Pedig még mennyi látnivaló van ebben a mediterrán országban!

Montenegróba, az egykoron jugoszláv tagköztársaságba, újságíróként is eljutottam. Mi több, nemcsak írtam, hanem egy rövid úti filmet is készítettem róla. Szeretem ezt az országot, úgy vélem még az a környezet, amely megőrizte érintetlenségét, a természet néhol ősi pompájában tündököl. Szeged testvérvárosában, Kotorban jártam a legtöbbször, interjúkat készítettem a polgármesterrel, a kikötő igazgatójával, magyar-montenegrói turisztikai szakemberekkel. Kotoron kívül Tivat, Herceg novi, Budva, Bar, Ulcinj, Podgorica, Niksic, a Lovcen-hegység azok a sarkpontok, amelyek mindenkor, minden körülmények között alapot jelentenek egy-egy látogatás elkezdésekor, az ország részletesebb megismerése idején. Jelen voltam a Kotor-Szeged testvérvárosi szerződés aláírásakor a kotori város-

házán, majd az azt követő ünnepi fogadáson is. Nagy tervek, elképzelések körvonalazódtak, mindenki optimista volt a jövőt illetően, hiszen mi a Crna goraiak jelentős tengeri kikötőit – Kotort, Bart, Ulcinjt, Tivatot, Herceg novit – szándékoztuk felhasználni a délről érkező áru átrakására, a montenegróiak pedig a nálunk előállított mezőgazdasági termékeket gondolták a Budapest, Belgrád, Bar vasútvonalon hazájukba eljuttatni. Hogy mindebből mi valósult meg? Ezt derítse ki egy még aktív újságíró kolléga. Sejtem, nem ír majd folytatásos riportokat az eredményről…

Kanada volt életem első óceánon túli „hírlapírós" kiruccanása. A Szegedi Sportigazgatóság csapatával repültem a kanadai Hamiltonba, ahol a Nemzetközi Diák-sportszövetség világjátékait rendezték. Itt nem a nemzeti válogatottak, hanem a meghívott városok együttesei mérkőztek vetélkedtek egymással. A Tisza-partiak atlétikában versenyeztek, erős csapattal álltak ki és nem vallottak szégyent, hiszen több érmes helyezést is sikerült megcsípniük, ami egy ilyen nemzetközi összevetésben igazi rangot jelentett.

Pokoli hőség volt abban az időben a Torontóhoz közeli egyetemi városban, amelynek a campusában laktunk a versenyek idején. Kiváló elhelyezés, még kiválóbb étkeztetés, jól szervezett versenyek jellemezték a diák-csapatok hamiltoni szereplésének idejét. Sőt, a szervezők arra is ügyeltek, hogy a sportolók szabad idejüket hasznosan töltsék el, így azután múzeumokba, indián rezervátumba vitték a gyermekeket és kísérőiket, valamint a sajtó képviselőit is. Így jutottunk el a Niagara-vízeséshez is. Általában minden földi halandó álma, hogy egyszer lássa ezt a csodát, merthogy a természeti látványosság nem is nevezhető másnak, olyannyira megragadja az embert, nem tudja levenni róla a tekintetét és csak néz, néz, néz – néha azon veszi észre magát, hogy tátott szájjal bámulja milliárdnyi vízcseppet, az elképesztően nagy mennyiségű víztömeget, amely a magasról a mélybe zuhan alá. Ráadásul mindezt a kanadai oldalról, nem az USA felőliről, tudniillik a kanadai partról sokkal nagyobb „látószögben" terül elénk a Niagara összes zuhataga. Persze, mint minden távoli földrészen, itt is találkoztunk kint élő magyarokkal, hiszen honfitársaink – több hullámban is – eljutottak Torontóba, Hamiltonba is. Az ottani Magyar Ház fogadott bennünket egy kellemes esti beszélgetésre, azonkívül állandó kísérőt és tolmácsot is biztosítottak számunkra ottlétünk idejére.

A „szomszédban", azaz az **Amerikai Egyesült Államokban**, húsz évvel ezelőtt jártam, amikor a Toledo, Szeged testvérvárosának vendégeként az ottani önkormányzatot, kulturális intézményeket, magyar egyesületeket látogattam meg és tudósítottam az ott látottakról, hallottakról. Akkor járt Toledóban Tóth Sándor, ismert magyar éremművész, szobrász, valamint

a sándorfalvi, Budai Sándor nevét viselő citerazenekar, s néhány „kiruccanásukra" fellépésükre, meg Sándor bátyám alkalmi kiállításaira én is elkísértem őket. Így például elmentem velük Clevelandba, Columbusba és néhány kisebb településre is. Utam másik apropója viszont egy kicsit már személyes jellegű is volt, mert akkor jelent meg a Joghurtforradalomtól a polgárháborúig című könyvem, s egy nagyobb bemutató-körútra hívtak meg az USA magyar közösségeibe. Így azután Toledón és a már említett nagyvárosokon kívül eljutottam Washingtonba, az Ada nevű Tudományegyetemre, Detroitba, Chicagóba is. De „átugrottam" a kanadai magyar testvérekhez is, így azután Windsor, Hamilton, Guelph és Toronto városában találkozhattam az olvasóközönséggel. Néhol tíz, másutt 70-80 érdeklődő jelent meg a messziről jött firkászember könyvének a bemutatóján, azt viszont meg kell jegyeznem, hogy szinte kivétel nélkül minden helyen rengeteg kérdést kaptam a délvidéki magyarság helyzetével kapcsolatosan. (A könyvem is a délszláv háborús helyzetről és a magyar kisebbség sorsának alakulásáról szól.)

Szívesen emlékszem vissza erre a majdnem hathetes amerikai útra, hiszen sok mindent láttam, olyasmit, amit az akkori körülmények között az itthoniak szinte el sem képzelhettek, de rengeteg jó szándékú emberrel is megismerkedhettem, zömmel magyar kivándoroltakkal, akik nosztalgiával beszéltek szülőföldjükről, Magyarországról, a Délvidékről, Erdélyről és a Felvidékről. Eljutottam a washingtoni űrhajózási múzeumba, részt vehettem a Magyar-Amerikai Koalíció Capitoliumban tartott ülésén, metróval keresztül-kasul utaztam Washingtont, számtalan repülőutat tettem az Államokban, Chicagóban jártam a 108 emeletes Sears Tower tetején, a világ akkori legmagasabb épületének pazar kilátójában. (Istenem, azóta mennyien lekörözték ezt a káprázatos kilátást nyújtó építményt!) Ugyanitt megtekinthettem az Al Capone Múzeumot is, amely mindenki számára tartogat bizonyos „vérfagyasztó" elemekkel tarkított látnivalót, de a fogadtatás is igen kedves: egy maffiózónak öltözött úriember hátulról a bordáid közé nyom egy revolvert, hatalmas dörrenést hallasz – és udvariasan kérik a belépődet… Toledóban Rakay András, a Magyar Ház azóta elhunyt elnöke elvitt egy igazi, az amerikai filmekben látott cowboy-kocsmába, ahol ő törzstagnak számított és amikor vele én is megjelentem, azonnal körülálltak bennünket, engem jól megpaskoltak, hozták a literes korsó sört a „Júrópból" érkezett látogatónak, majd elkezdtek kérdezgetni: tudok-e lengyelül, franciául, spanyolul, svédül (azt speciel tudtam), olaszul? Hitetlenkedve csóválták a fejüket, miként lehet az, hogy Európából jövök és nem ismerem ezeket a nyelveket!..No, de erről nem nyitottunk vitát, elsősorban azért nem, mert ők már túl voltak a beugrónak számító 2-3 sörön, én pedig még csak az elsőnél tartottam…A kanadai

Guelph-ben Fehér Péter barátommal, akit még Szabadkáról ismertem, igazi amerikai pub-ban jártam, ahol a pultok mellett fél-lábszárig ért a földimogyoróhéj, de amikor elfogyott, azonnal hozták a vödörnyi utánpótlást. Mindazonáltal a sör erre a tervezett ütemben fogyott…

De mindent fölülmúlt az a toledói esemény, grandiózus rendezvény, amelyen tiszteletbeli indiánná avattak. Erről majd egy másik fejezetben szólok majd bővebben.

Rengeteg helyre eljutottam ott-tartózkodásom idején. Nagyon sok emberrel megismerkedtem, megbarátkoztam. Amerikai utam legnagyobb élményeit a magyar közösségekben szereztem. Remek emberekkel találkoztam, olyanokkal is, akik már kint születtek, valami különleges „amerikás-tájszólásban" beszélték a magyart (példaként: az üzletbe, a szobába nem belépünk, hanem betaposunk…). Identitásukat nem veszítették el, sőt, gyermekeiknek is átadták anyanyelvük ismeretét, szeretetét. Kiváltképpen vonatkozik ez a cserkészekre. Azt hiszem, ezekkel az emberekkel többet kellene foglalkoznunk, igénylik az anyaország (melyet ők általában Csonka-Magyarországként emlegetnek) feléjük nyújtott kezét. S ha ezt megtesszük, ők és utódaik soha nem engedik el.

Lett volna alkalmam később is ellátogatni az Államokba, de „nem tűnt biztosítottnak a hazatérésem", azaz, elvetették a vízumkérelmem. Erről is egy másik fejezetben.

Újságíróként mindig is **Németország** volt az az ország, ahova szívesen utaztam. Még a szegedi lapnál dolgoztam, német volt a tulajdonosunk, s miután gond nélkül kommunikáltam velük, továbbá az ország budapesti nagykövetségével is, gyakran voltam a diplomáciai képviselet vendége is. Meghívást kaptam több németországi rendezvényre, most ugyan az időpontokat, további a fontossági sorrendet mellőzöm, de jártam a világhírű Grüne Woche elnevezésű mezőgazdasági-élelmiszeripari kiállításon Berlinben, a Darmstadt-Szeged testvérvárosi rendezvényeken, a Diák-Sportszövetség ottani világjátékain, Heidelbergben, a Heidelbergi Tudományegyetem Sugárbiológiai Tanszékének prezentációján, Nussloch-ban, az őszi szüreti fesztiválon, Hamburgban, a regionális sajtóról szervezett többnapos rendezvényen, de a „csúcs" mégis az a 11 napos körút volt, amelynek során a német nagykövetség meghívására bejárhattam az ország nagyobb városait, intézményeit, egyesületeit.

Miután vendéglátóim tudták, hogy csaknem két évtizede foglalkozom az európai migráció kérdésével, olyan helyekre kalauzoltak, ahol ezekkel a témákkal alaposabban megismerkedhettem. Így a többi között jártam Bonnban a Német Külügyminisztériumban (akkor még ott működött), Berlinben néhány olyan nagyvállalatban, amelyben az egykori vasfüggöny mögötti országokból származó emigránsok dolgoztak (korábban

disszidenseknek nevezték őket, legalábbis itthon), a Berliener Stadttheaterben (a Berlini Városi Színházban) a helyi szimfonikusok hangversenyét élvezhettem, voltam az Eisenhüttenstadt-i menekülteket befogadó állomáson, jártam az Odera menti Frankfurtban, ahol a német-lengyel kishatárforgalom működésével ismerkedhettem, Drezdában és Berlinben (egyetemista időszakom kedvenc városaiban) a német egyesülés utáni fejlesztési elképzelésekről beszéltek német és korábban kitelepült más országbeli szakemberek, Münchenben pedig elvittek az Alte Pinakothek , méltán világhírű múzeumába és képtárába, no meg, ha már ott voltam – néhány patinás bajor sörözőbe is... A 11 napos út során nagyon sok emberrel ismerkedtem meg, rengeteget tanultam a vendéglátóimtól, csodálatos élményekben volt részem (itt találkoztam Gerd Müllerrel, a nemzet bombázójával – erről is külön fejezetben is írok), felejthetetlen útnak lehettem a részese.

Szerbiában kevés alkalommal jártam újságíróként. Igaz, onnan való kényszerű távozásomat követően, hat évig nem is tettem be a lábam abba az országba. Mert féltél, mi!? Kérdezik ma is a semleges érdeklődők, meg azok, akik szeretnének egy kicsit bántani ezzel. S minden alkalommal ez válaszolom: igen. Azt is elmondom ilyenkor, amit már korábban kifejtettem, Joghurtforradalomtól a polgárháborúig című könyvemben pedig részletesek írok az előzményekről, a fejleményekről, az egész balkáni káoszban való életemről és a további helyzetet illető félelmeimről is (amelyek sajnos beigazolódtak).

Mindössze két alkalommal voltam hivatalos kiküldetésben a szomszédos országban. Egyszer Belgrádban, az ismert Milosevic-ellenes hatalmas tüntetéseken, amikor a kilencvenes évek közepén százezrek követelték a diktátor lemondását. Lezsák Sándorral, a Magyar Demokrata Fórum akkori elnökével, Balogh Lászlóval, a párt szegedi elnökével és néhány újságíró kollégával indultunk útnak a szerb (akkor még jugoszláv) fővárosba. A magyarokat várták, az ellenzékiek, állandóan '56-ot emlegették, ők is olyan forradalmat szerettek volna, de egyelőre nem ment. A belgrádi Terazije főutcán naponta délutánonként százezrek vonultak végig, követelve a nacionalista vezető távozását. A Vuk Draskovic, Zoran Djindjic és Vesna Pesic hármas volt a szervezője és a vezetője az ellenállási mozgalomnak. A Milosevic-rezsim azonban rendőrségével és besúgóival jól kordában tartotta tömeget, a rend őrei időnként kiemeltek a tömegből egy-két hangoskodót és a mellékutcák valamelyikében jól helybenhagyták. Ez vonatkozott az újságírókra is, ezért nem volt veszélytelen ez a feladat sem, különösképpen akkor, amikor megtudtam, hogy fotós kollégám a kordonon kívülre szorult, onnan pedig nagyon nehezen jut majd vissza a szervezőbizottság székházába. Talpraesett fiú, előkerült…A tüntetésekről

Milosevic azt mondta: hőzöngjenek csak, majd megunják és vége szakad a menetelésnek! Igaza lett. (Érdekes, tíz évvel később nálunk is hallottuk szinte ugyanezt a mondatot az aktuális miniszterelnökünk szájából. Neki is igaza lett…) A fenti hármas mindegyikével készítettem interjút, nem is gondoltam, hogy közülük Djindjic még miniszterelnök is lesz, de azt sem, hogy a szerb szélsőségesek meggyilkolják majd. Meg azt sem, hogy Vuk Draskovic, akkor a legelszántabb tüntetőnek látszott, néhány év múlva Milosevic külügyminisztere lesz egy koalíciós kormányban! Vesna Pesic, a törékeny, halk szavú asszony visszatért az egyetemi katedrára, elege lett a politizálásból. Bennem viszont megerősödött az általam is elfogadott teória, amelyet korábban Miroslav Krleza, neves horvát írótól olvastam, miszerint a „balkáni kocsmában" soha nem mehet biztosra az ember, s egyedül az erőszak uralkodhat e térségben. Ez is beigazolódott.

A második alkalom, amikor tudósíthattam ebből az országból, az a szabadkai főkonzulátus ünnepélyes megnyitója volt. Boldog taps című jegyzetemben erről külön is szólok a könyvben, ám nem hagyhatom szó nélkül az eseményről tudósító magyarországi újságírók akkori összetételét. Tudniillik a budapesti, de a „vidéki" sajtósok is szinte kivétel nélkül mindannyian tolmács nélkül készítettek interjút Zoran Djindjic-el, a szerb miniszterelnökkel! Hogy ez miért érdekes? Mert a kollégák egykori délvidékiek tollforgatók voltak és „disszidálásuk" után valamelyik anyaországi szerkesztőségben helyezkedtek el. Őket is a Milosevic-féle nacionalista őrület és a megsemmisítés veszélye üldözte el. Büszke voltam arra, hogy megállták a helyüket az itteni munkahelyükön is.

Bosznia-Hercegovinában a háborút lezáró daytoni békeszerződés (valójában ez is diktátum volt, mint 1920. június 4-én, amire mi oly' nagy fájdalommal gondolunk vissza) aláírása után utaztam. Tóth László ezredes, aki a nemzetközi szervezetek által létrehozott testületekben a békefolyamatok elindításának és megtartásának egyik legmarkánsabb egyénisége volt, még a harcok idején meghívott egy „életízű" riportútra. Nem volt könnyű eljutni a mintegy „3 millió aknával díszített virágoskertbe", ahogy akkor Boszniát – találóan – nevezték. Schmidt Andrea fotós kolléganőnkkel indultunk útnak, előbb Zágrábba kellett menni az akkreditációs papírjainkért és kitűzőkért (ez utóbbiak nélkül az utcára sem léphettünk ki), majd Okucsaniba, ahol az azóta elhunyt szegedi Darók József ezredes, a műszaki kontingens parancsnoka várt bennünket. Hasznos tanácsokkal látott el bennünket, igaz, az éjszakai aknarobbanások kissé megingatták hitünket az akció sikerét illetően. Reggel kiderült: kóborló őzek, nyulak, kutyák tévedtek az aknamezőkre, ezek zajára ébredtünk… Azután már csak IFOR-jelzésű kocsikon járhattunk a lepusztult, romos országban. Korábban is láttunk sok szörnyűséget a tévében, de azt, ami itt

várt bennünket, egészen más volt. Mellbevágó, torokszorító, felháborító. A 20. század végén ilyen emberirtást, természetpusztítást végezni, mindig csak ez járt a fejemben. Szarajevó, Mostar lebombázott toronyházai, és a kisebb falvak szétlőtt épületei, az erdők, mezők, gyümölcsösök elaknásítása, a közutak tönkretétele, a hidak felrobbantása, olyan látványt nyújtott, hogy egy életre belevésődött nemcsak az emlékezetembe, de a lelkembe is. Hát még az a sok beszélgetés, amelyeket az ottani emberekkel folytattam! Megcsonkított, a taposóaknák által roncsolt lábú gyermekek látványa, az utcán bolyongó és a gyermeküket kereső asszonyok monoton gajdolása, a kéregetők sokasága, az éhes kóbor kutyafalkák időnként támadása valóságos apokalipszis. Szóval, ez egészen más feladat volt, mint mondjuk a Detroit-Boston repülőjárat után a kétnapos washingtoni amerikai-magyar tanácskozás az emberi jogok helyzetéről a Balkán félszigeten… Akkor még sokan reménykedtek abban, hogy „kitör" a béke a bérces Balkánon, végre nyugodtabban élhetünk Európa e csücskében is. Nem akarok a vátesz szerepében tetszelegni, de írásaimban, előadásaimban soha nem osztottam ezt az optimista nézetet. Ismertem/ismerem az ott élő emberek mentalitását, vezetőik militáns-korrupt magatartását, ebből adódóan bátorkodtam a legtöbb helyen elmondani, hogy: Koszovó problémája csak ezután kerül majd felszínre. Milosevic siptár-gyűlölete mindenképpen ezt a forgatókönyvet vetítette előre. Sajnos, így is lett: a fanatikus nagyszerb nacionalista egyszerűen le akarta radírozni a föld színéről a mintegy 2 millió albán nemzetiségű Koszovót, hogy azután felépíthesse ugyanott az etnikailag tiszta, csak szerbek lakta – szén, ólom, ezüst, réz-lelőhelyekben gazdag – tartományt. Hála Istennek, ez nem sikerült neki.

*

Nos, röviden összefoglalva, ilyen helyeken jártam, kurtának nem mondható pályafutásom alatt. Azaz, hogy ilyeneken is. Nem soroltam fel az összes helyszínt és időpontot és amint azt a kedves Olvasó is észreveheti, zömmel a „szögedi korszakomból" eredő élményanyagot dolgoztam fel. A korábbi nem is volt ekkora, viszont a már említett Joghurtforradalomtól a polgárháborúig című könyvemben ezekről szóltam. Mindenesetre a legfontosabb és talán a legérdekesebb helyszíneket felsoroltam, néhány mondatot is fűztem hozzájuk. Hogy is szokták ilyenkor mondani? A teljesség igénye nélkül…

TÁRCÁK

AZ ORSZÁG LEGIDŐSEBB PRESBITERE

Sötét öltöny, fehér ing, szürke vászonkalap. Így járja ez, ha az emberfia templomba megy. Isten házába testben-lélekben tisztán érkezzék, s onnan megújulva, lélekben tovább erősödve távozzék.

Oláh István is így van ezzel, tartja magát az ősi regulához. A Szeged-petőfitelepi református templom elé érkezik az őt szállító kocsi. Pista bácsi kiszáll, elsőként **Papp László** nagytiszteletű úr, a helyi, valamint a Honvéd téri gyülekezet lelkésze köszönti, aztán együtt mennek fel a templom ajtajához vezető lépcsőn. Így van ez minden hónap első vasárnapján. Akkor van ugyanis istentisztelet a petőfitelepi templomban.

Most mondhatná a kedves Olvasó, hogy: „naés", más is jár templomba..! Igen ám, csakhogy Oláh István presbiter úr a maga 97 évével a magyarországi presbiterek doyenje! Magyarul, Pista bácsi a protestáns egyházközösségi tanács világi tagjainak rangidőse. Az istentisztelet előtt beszélgetünk a galambősz, rokonszenves presbiterrel. Röviden válaszol, a dátum említésénél pedig legtöbbször mondja az évet, a hónapot és a napot is.

1901. ötödik hónap ötödikén születtem – kezdi magától élete történetét, mintha csak tudná, hogy a tollforgatónak mi lesz az első, szokványos kérdése…– Makón láttam meg a napvilágot. De nem ott éltünk, a tápai réten volt apám bérlő, ott laktunk. Én csak azért születtem Makón, mert akkor égett le a nádfedeles házunk kint a réten. Anyám a nagyanyjától kapta a makói házat, így aztán szerencsénkre volt hova menekülnünk.

– Akkor az első világháború éveire is emlékszik? – kérdezem félénken, mert olyan távolinak tűnik az az időszak, hogy ma már csak a történelem könyvek jegyzik.

– Hogyne! Tizenhárom éves voltam, amikor kitört az első világégés.

– Milyen volt az élet akkortájt?

– Ó nekem akkor volt a legjobb! Igaz, fiatal voltam, még minden szépnek tűnt. De a Ferenc Jóska alatt nem emelkedtek az árak, nyugodt volt az élet. Amikor meghalt a császár, elkezdtek emelkedni az árak is… – mondja mosolyogva Pista bácsi.

– Hol járt iskolába?

– Kint a réten. A Pajor iskolába. Emlékszem a tanítómra is, Baczon Aladárnak hívták.

– Kapott-e tőle verést?

– Pista bácsinak csillog a szeme. Az egykori pajkos kisdiák emlékezete ismét vidámmá teszi, végig simítja a haját, aztán belekezd a mesébe.

– Hogyne, néha megvert a tanító úr. Egy esetre nagyon élénken emlékszem. Hittanórán nem tudtam jól a szöveget. A világ teremtéséről volt szó és nekem azt kellett volna mondani, hogy Isten teremtett egy kertet, amelyet édenkertnek neveztek. Én ehelyett paradicsomkertet mondtam. Adok én neked paradicsomkertet, mondta a tanító úr, és alaposan elvert. A cimborák egy szót sem tudtak, őket ennek ellenére nem verte. Mondtam is, hogy nem rendes tanító az enyém… Még most is azt mondom, hogy nekem volt igazam, mert az éden az paradicsom!- meséli mély meggyőződéssel a 90 évvel ezelőtti esetet.

– Az iskola után következett a nagybetűs élet. Mivel foglalkozott Pista bácsi?

– Bérlő voltam én is a tápai réten. Gazdálkodtam világ életemben.

– Mikor nősült?

– 1923. március 20-án.

– Volt-e nagy lakodalom?

– Hát, volt, elég nagy volt. Ketten nősültünk egyszerre a bátyámmal, így aztán sok volt a násznép. Különben 13-an voltunk testvérek, de csak 7-en értük meg a felnőtt kort. Nem él már senki közülük, az utolsó 1984-ben halt meg.

– Hány gyereke van Pista bácsinak?

– Nyolc gyereket neveltünk fel, de egy már meghalt, idén áprilisban. Tizennégy unoka, 18 dédunoka, meg 6 ükunoka vesz engem körül – mondja boldogan az idős ember. – Igaz, a nevüket már nem tudom megjegyezni mindnek, csak azt tudom, hogy a legfiatalabb ükunokámat Dávidnak hívják. Ő Makón él, a fiatalabbik fiamnak a dédunokája.

– Azt szeretném megkérdezni a századunkkal csaknem egy idős embertől, hogy milyen volt az élete? Tudom, ezt nem lehet néhány mondatban összefoglalni. Ő azonban megelőz:

– Azt akarja kérdezni, hogy mi a hosszú élet titka? Mindenki ezt kérdezi tőlem. Erre én azt szoktam mondani, hogy a mértékletesség. Meg azt, hogy el kell viselni mindazt, amit az élet nyújt. Mert az évek során volt jó is, meg rossz is. De úgy általában véve – nehéz. Különösen akkor, amikor a beszolgáltatások korát éltük. Akasztófára való emberek voltak az akkori vezetők, a kommunisták járták a vidéket és többet vittek el, mint amennyit kiszabtak a beszolgáltatásra. Pokolian nehéz évek voltak. De megmaradtunk.

– Beteg volt-e valamikor?

– 1928-ban, 27 éves koromban, hastífuszban betegedtem meg. Két hétig meg sem tudtam mozdulni. Aztán meggyógyultam. Most itt vagyok – mosolyog.

– Kedvenc étele és itala?

– Mindent szerettem, a feleségemnek, szegény 1972-ben itt hagyott engem, nem volt nehéz a főzés. Emlékszem, egyszer a komámmal dolgoztunk a nagy nyári hőségben és a feleségem azt kérdezte, hogy mit főzzön. Azt válaszoltam, hogy menjen be a kukoricásba és üsse le egy ürü szarvát! Nagyot nézett, nem értette. Megmagyaráztam, hogy egy ott lapuló fekete tököt főzzön meg, mert az nyáron jobb, mint a paprikás hús. Arra sokat köll inni. Bort? Megittam, különösen azt, amelyikben nem volt víz… De 1945-ben savtúltengésem lett, aztán azóta nem iszom a szőlő levét.

– Most hogyan telnek a napjai?

– Teszek-veszek a ház körül. Csak a lábaim már nem visznek úgy, mint korábban. A kertben „kaparászok", ott érzem jól magam, meg olvasok, tévét nézek.

– Mikor választották meg először presbiternek?

– Még 1952-ben. Akkor Kiszomborhoz tartoztunk, ott Pongó Gyula volt a tiszteletes, aztán amikor bejöttünk a rétről Tápéra, ide kerültünk a petőfitelepi gyülekezetbe. Ez 1961-ben volt, azóta Papp László tiszteletes úrhoz járunk az istentiszteletre, és itt vagyok presbiter is.

Befejezzük a beszélgetést. A petőfitelepi kis református templomban kezdődik a 9 órai istentisztelet. Az első sorban ül Oláh István presbiter. Kinyitja fekete, kemény fedelű énekeskönyvét és a többiekkel együtt énekelni kezdi a 65.zsoltárt: A Sionnak hegyén, Úristen, tied a dicséret, Fogadást tésznek néked itten, tisztelvén tégedet…

Délvilág, 1998. szeptember 24.

BELVÁROSI TEMETŐ – SÉTA A LIGETBEN

Ezekben a napokban zsong a város a hatalmas tömegtől: Szeged ad otthont a 35. Síkvizi Kajak-Kenu Világbajnokságnak, a Szabadtéri Játékok Dóm téri színpadán három napon át láthatjuk nemzeti drámánkat a Bánk bánt, Újszegeden most rendezik meg a hagyományos Grillfesztivált, ezenkívül államalapító Szent István királyunkra emlékezve az egész városban és környékén kegyeleti, kulturális és szórakoztató rendezvények sokasága veszi kezdetét. Nem csoda, hogy a városban ilyenkor lépten-nyomon idegen szóra lesz figyelmes az ember, s büszkén húzza ki magát, amikor az idegenek dicsérettel illetik szűkebb környezetünket, a szép Tisza-parti metropolist.

Az idegen, a turista alapvető tulajdonsága a kíváncsiság. Minden sarok mögé benéz, érdeklődéssel szemléli a köztéri szobrokat, bekukkant a belváros udvaraiba, sétát tesz a ligetekben, parkokban, a folyó partján. Sokan pedig a temetőket is felkeresik. Nem azért, mert itt nyugszanak őseik, vagy szeretteik, hanem azért, mert ezek a kegyhelyek mindig sugároznak valamit: azt nyugodt, békés, kegyelmi állapotot, amelyben a helyiek eltemetik hozzátartozóikat és ahogyan gondozzák őket.

Szegeden a Belvárosi temető az a hely, amely nagyságával, rendezettségével és az ide temetett jeles szegediek síremlékeivel, nemkülönben ligetszerű kinézetével is felkeltheti az idelátogató külföldiek és vidékiek érdeklődését. A **Szegedi Testamentum Temetkezési Kft.** idén is nagy gondot fordított arra, hogy a sírkert méltó módon fogadja azokat, akik szeretteiket látogatják, s azokat is, akik pusztán érdeklődésből jönnek el a hatalmas kiterjedésű temetőbe. **Hódi Lajos**, cégünk ügyvezető igazgatója a többi között rámutatott arra, hogy ebben az évben is idejekorán elvégezték a sírkert lomtalanítását, majd a parkosítást (fák és a pázsit pótlását), később a rendszeres fűnyírást is. Külön nagy hangsúlyt helyeztek a kullancsirtásra, s ezt a műveletet – mint minden évben – idén is három alkalommal végezték el. A temető gyönyörű platánsorait gondosan őrzik és permetezik, ezt a műveletet egyébként általában a hétvégén szokták elvégezni, amikor kevesebb látogató van a sírkertben. A Belvárosi temető tehát felkészülten várja a látogatókat ezekben a napokban is, amikor várhatólag több tízezer ember fordul meg a környéken. Nem szabad ugyanis elfelejteni, hogy a kajak-kenu világverseny szinte a tőszomszédságunkban zajlik, vagyis a Maty-éren, így azután az ide érkezők, illetve távozók mindannyian potenciális látogatóink.

A Belvárosi temető több olyan síremléket őriz, amely az elhunytak csoportos vagy egyéni megjelölését tartalmazza. Nevezetesen itt van az 1879. március 12-i nagyárvíz áldozatainak emléket állító homokkő szobor, az I. világháborús emlékmű, továbbá a német, a román nemzetiségű II. világháborús katonai emlékmű is.

Szeged kiválóságai, tehát azok a jeles emberek, akik öregbítették a város hírnevét, többen kaptak itt örök nyugvóhelyet. Itt nyugszik például **Dankó Pista** (1858-1903) híres cigány prímás, dalköltő, **Dinnyés Ferenc** (1886-1958) grafikusművész, **Juhász Gyula** (1883-1937) író, **Klauzál Gábor** (1804-1866) jogász, politikus, az 1848-ban megalakult első magyar kormány földmívelés-, ipari- és kereskedelemügyi minisztere, **Móra Ferenc** (1879-1934) író, régész, múzeumigazgató, **Nyilasy Sándor** (1873-1934) festő, **Reizner János** (1847-1904) jogász, Szeged krónikása, **Répásy Mihály** (1800-1849) az 1848-as szabadságharc hős tábornoka, **Tömörkény István** (1866-1917) író, múzeumigazgató, **Vedres István** (1765-1830) építész, városrendező, **Vaszy Viktor** (1903-1979) zeneigazgató, karnagy. Csak néhány nevet, a legismertebbeket soroltunk fel azok közül, akik ebben a temetőben nyugszanak, és itt található a síremlékük. A Szegedi Testamentum Temetkezési Kft. minden évben, különösképpen születésük és haláluk évfordulója kapcsán, különös figyelmet fordít síremlékük gondozására, az itt tartandó emlékünnepségekre való felkészítésre.

Bízunk abban, hogy mindazok, akik betérnek a Belvárosi temetőbe, néhány kedves emlékkel lesznek gazdagabbak, amikor távoznak e szép ligetből, a város legnagyobb parkjából és Szegedről hazatérve kedvező képet festenek a város e létesítményéről is. Szeretettel várunk minden kedves érdeklődőt!

DR. MIHÁLKA GYÖRGY
(1924-2008)

A halálhír mindenkiben döbbenetet, szomorúságot, elkeseredést, részvétet vált ki. Egy ember földi útjának végét jelző hír tudomásul vétele mindig nehéz, feldolgozása szinte lehetetlen. Kiváltképpen akkor, ha az elhunyttal – ugyan nem családi – de valamilyen érzelmi kapcsolatban álltunk: jó ismerősünk, kedves jóakarónk, segítőnk, bölcs tanácsadónk, barátunk volt.

Társaságunk, a Szegedi Testamentum Temetkezési Kft., munkája során – kiváltképpen a belvárosi temetőben – számos neves szegedi művész, közéleti személyiség számára szervezte meg a végtisztességgel járó kegyeleti szertartást. A közelmúltban újabb ilyen kegyeleti alkalomra került sor a temető ravatalozójában: dr. Mihálka György, jeles szegedi zenepedagógus, karnagy, zeneszerző, népzenekutató koporsóját állta körül a család, a barátok, a tisztelők, s volt tanítványainak népes tábora. Gazdag pályafutását, szakmai eredményeit és kitüntetéseit, megtisztelő hazai és külföldi címeit oldalakon keresztül lehetne idézni. Halála kapcsán ezt sokan meg is tették, bár egyes sajtóorgánumok – megítélésem szerint – eléggé alultájékoztattak a népszerű zenetudós életpályájáról. Bízzunk azonban abban, hogy e hiányosságot a jövőben pótolni fogják.

Hogy e helyen tollat ragadtam és sajátos módon igyekszem nagyrabecsülésemet kifejezni dr. Mihálka György emberi nagysága előtt, annak több oka is van. Mindenek előtt az, hogy személyes ismeretség, később pedig barátság fűzött hozzá. Szegedi publicisztikai pályám elején ismertem meg, s először nem a zenészt, a karnagyot láttam benne, hanem az embert, aki hihetetlen energiát sugárzott magából: tanítványaira, az általa vezetett kórusok tagjaira, a vele beszélgető laikusokra is. Többször volt vendégem a tévé stúdiójában, ahol élő adásban válaszolt a kérdéseimre, pontosan, szabatosan és lényegre törően. Így volt ez akkor, amikor 2003-ban II. János Pál pápa, a keresztény egyház feje, pápai áldásban részesítette, csakúgy, mint akkor, amikor a Szegedi Egyházzenei Hetek történéseiről faggattam. De hasonló módon nyilvánult meg akkor is, amikor egy-egy Közéleti Kávéház esten beszélgettünk zenei, vagy általános társadalmi kérdésekről.

Számomra mégis azok az utak jelentettek igazi szellemi élményt a mindannyiunk kedves Gyuri bácsijával kapcsolatban, amikor kórusait Szlovéniába vitte: Celjében, Velenjében és Frankolovóban léptek fel az ál-

tala irányított szegedi, majd makói kórusok. Akkor ismertem meg igazán, alaposabban. Sok meghitt beszélgetés, atyai jó tanácsok, útmutatások, az emberi magatartás tisztaságát előtérbe helyező, az Isten akaratát elfogadó, erős hitbéli tanulságokkal szolgáló eszmecserék voltak ezek. Olyan órák, amelyek bizonyságot tettek a művész emberi nagyságáról, nemzeti öntudatának töretlen voltáról is. Magyarságféltésének szinte minden alkalommal hangot adott.

Dr. Mihálka György nincs többé közöttünk. Bízunk abban, hogy hihetetlenül gazdag és óriási életművét az utókor nemcsak tisztelni, hanem használni, alkalmazni fogja. Meg tovább adni a következő korosztályoknak, hogy ők is gazdagodjanak, gyarapodjanak általa. De merem remélni, hogy felejthetetlen emberi magatartása is példaként áll majd egykori tanítványai és mindazok előtt, akik őt megismerték, megszerették. Mert „jóságát, emberségét mindenki nagyon szerette", írja dr. Dombiné dr. Kemény Erzsébet zongoraművész a neves karnagy halála alkalmából írt nekrológjában. Azt hiszem ezzel a rövid, de kifejező megállapítással minden emlékező egyet ért.

De azzal is, hogy az immáron a szegedi Belvárosi temető évszázados platánjainak árnyékában lévő örök nyugvóhelyét a jövőben is gyakran felkeresik majd azok, akik ismerték, tisztelték, becsülték és szerették őt.

EGYÉVESEK

Zoli, Pisti és Robi éppen délutáni „pihenőn” volt. Édesanyjuk, Edit azonban most is sürög-forog, a konyhában tesz rendet, készíti a gyerekek uzsonnáját. Csöndben lépünk be az előszobába, nehogy felébresszük a csemetéket. Amíg alszanak, édesanyjuk elmeséli, mi is történt a gyerekekkel, amióta náluk jártunk (tavaly június 10-én írtunk róluk lapunkban).

Gyömbér Pál és Edit szabadkai házaspárnak tavaly április 13-án hármas ikrei születtek, a Zoltán, István és Róbert nevet adták a gyermekeknek. Nagy volt a boldogság a családban, örültek a három egészséges csöppségnek. Ők voltak egyébként az elmúlt két évtizedben a második hármas ikrek Szabadkán. Büszke volt hát rájuk az egész város, s világgá is repült a születésükről szóló hír azonmód.

Persze, a nagy örömmel egyidejűleg óriási teher és kötelesség szakadt a Gyömbér család nyakába. Elsősorban az édesanya számára jelentettek állandó, reggeltől estig tartó elfoglaltságot, kötöttséget. S ez az állapot a szülők bevallása szerint „ostromállapot”, a mai napig tart.

Minden perc foglalt

Hogyan telik el egy nap? – néz maga elé Edit, megismételve kérdésünket. Ha egy szóval válaszolnék, azt mondanám munkával. De bizony rendkívül sok műveletből áll össze ez a munka, amelyet már szinte álmunkban is elvégeznénk. Sőt, többször úgy is végezzük, mert a gyerekek éjszaka is gyakran, néha nyolc-tíz alkalommal is felébresztenek bennünket. De kezdjem sorjában. A „napi program” reggel öt óra után kezdődik. Ekkor melegítjük a tejet. Hat óra tájban megisszák a tejet, majd következik az öltöztetés. Ez eltart nyolc óráig. Ekkor egy kis „lazítás” következik, addig itt benn a szobában hancúroznak, mászkálnak, vagy a járókában „közlekednek”. Fél kilenc körül uzsonnáznak, majd a kiskocsikban kinn az udvaron napoznak, levegőznek, persze csak akkor, ha nincs rossz idő. Mit kapnak uzsonnára? Joghurtot, aludttejet, túrót, vajas kenyeret, lekváros kenyeret vagy valami hasonló könnyű ételt. Az uzsonna és az udvari kinn tartózkodás után egy kis délelőtti alvás, majd az ebédkészítés és az etetés van soron.

Az édesanya elmondja, hogy igyekeznek minél változatosabb ebédet főzni, s megjegyzi azt is, hogy az ikrek egy kissé válogatósak. Ez különösen Robira vonatkozik, akibe úgy kell „belékönyörögni” az ételt. Egyébként ő a legkönnyebb, nyolc kilós, igaz ő a legmagasabb, a leghosszabb. A szüle-

tésnél különben István volt a legkisebb, most 9,5 kilós. Zoli a legnehezebb, 10 kilós volt a legutóbbi méredzkedéskor. Ebédre tehát leves, főzelék, hús kerül az asztalra, jobban mondva a tányérba, mert Zoli, Pisti és Robi még nem az asztalnál étkeznek, hanem külön-külön etetik őket a járókában.

Ebéd után alvás – folytatja Edit. Amikor felébrednek, ismét az udvarra költözünk, ott fogyasztjuk el az uzsonnát is. Az uzsonna édességből áll: kekszet, süteményt esznek a gyerekek. Nagyon szeretik a csokoládés süteményt. Ha jó az idő, akkor amíg ők kint vannak, elkészítem a vacsorájukat. Hat óra tájban bevisszük őket a szobába, s akkor kezdődik számunkra a nap legszebb időszaka. Körülbelül egy óra hosszat gondtalanul hancúroznak, birkóznak a meleg szobában. Nyolc órakor fejezzük be az esti munkát a gyerekek körül.

Az esti „műszak"

Az anyának egyébként néha segítsége is van. Anyósa, férje, nővére, s esetenként ismerősök segítenek. Ennek ellenére ő viseli a vállán a legnehezebb terhet. Este nyolc után ugyanis másodszor is bekapcsolja a mosógépet, vacsorázik, összerakja a levetett ruhákat, ha kimos a gép kitereget, vasal, s éjfél körül kerül az ágyba. Az elmúlt egy év alatt egyetlenegy tévéműsort sem nézett végig!... Arról nem is beszélve, hogy esetleg szórakozni, kikapcsolódni lenne ideje. Persze, Gyömbérné mindezt nem panaszkodásképpen mondja el, csak azt érzékelteti, hogy milyen „mozgalmas" egy-egy napja – már több mint egy éve.

Hárman – más-más tulajdonságokkal

Születésük után nem tudtuk megkülönböztetni a gyermekeket, legalábbis mi, kívülállók, képtelenek voltunk erre. Ma már külsőre is különböznek. Pisti a legszőkébb, Robi a legmagasabb, Zoli a legsúlyosabb. Még néhány jellemző viselkedésbeli tulajdonságuk, melyekről csak szűkebb környezetük szerez tudomást. Pisti szeret mindent „lerámolni" az asztalról. Így történt meg, hogy magára rántotta az asztalon lévő kávéscsészéket, szerencsére már kihűlt bennük a kávé. Robi napközben jó kisfiú, rengeteget nevetgél, (erről mi is meggyőződtünk), éjszaka viszont ő ébred fel leggyakrabban. Zoli a legmakrancosabb. Ha valamit ki akar könyörögni magának, akkor azt sírással igyekszik elérni. S ez leginkább sikerül is neki… Persze ezekkel a tulajdonságokkal együtt kerekedik ki a kis család igazi arculata. A mindennapi zsongás, a nyüzsgés, gyermekzsivaj nélkül nem lenne igazi a Gyömbér család élete.

Születésnapi torták

Április 13-án, a hármas ikrek első születésnapján három kis torta állt az asztalon, mindegyikben egy-egy gyertya. Az ikrek nagyon élvezték a

látványosságot- meg az ajándékba kapott labdát, cipőt, játékokat. Az első születésnappal még egy kimondottan nagy öröm párosult. A Gyömbér család hamarosan új családi házba költözik, a Kelebiai úton vásároltak egy kis házat. Az elmúlt év végén Gyömbérék szülei sorsjegyen nagyobb összeget nyertek, s ezt házvásárlásra fordították. Az a lényeg, hogy most már a házban a gyerekeknek is lesz külön szobájuk, szabadabban mozoghatnak.

Kartársnőm felvételeket készít a hármas ikrekről. A gyermekek már nyugtalanok, várják az uzsonnát. Amikor eltávozunk, kis kezüket magasba emelve integetnek. Csak Zoli néz maga elé, kissé dacosan, mintha neheztelne ránk megzavart nyugalmáért…

HA MEGUNOM – ABBAHAGYOM

A címbe foglalt szavakkal fejezte ki Huber Antal 23 éves kelebiai földműves a munkája során felgyülemlett keserűséget. Az elmúlt időszakban bizony rossz idő járt a földművesekre. A búza nem kelt ki, azután jött a szárazság, majd a szűnni nem akaró esőzés. Négy hold búzát Huberék is kiszántottak.

Gyönge a termés – mondja Huber Antal. – Nyílván nagy lesz a ráfizetés. Öt hold búzánk maradt, azt a saját aratócséplőnkkel vágjuk le. Az idén másoknak nem dolgozunk. Ezen is nagy a veszteség. A búza ára és a munkadíj évek óta nem változik, az üzemanyag, az alkatrészek pedig évről évre drágulnak.

Panaszkodik a fiatal földműves. Azt mondja, valami nincs rendben a terményárakkal, hiszen így lassan nem lesz érdemes termelni. Különösen akkor, ha jószágot sem tart az ember. Huber egyébként most fejezte be az esti tagozaton az általános iskola utolsó két osztályát. Ezért mondta beszélgetésünk elején, hogyha nem lesz meg a számítása, akkor felhagy ezzel a mesterséggel, megpróbál valami fémszakmát kitanulni. Legjobban a lakatos mesterség érdekli. A kombájnját is egyedül bütyköli. Érti, szereti is.

Muszáj az embernek megjavítani a gépet, mert a pótalkatrészt nehéz beszerezni – mondja Huber. – S nem csak itt helyben, hanem Zomborban, Újvidéken is hiába keressük a hiányzó alkatrészt. Ilyenkor kénytelenek vagyunk nekigyürkőzni és magunk eszkábálni valamilyen szerkezetet, azzal helyettesíteni a régit. Persze, ezt nem lehet minden esetben megtenni.

Huber Antal azért remél. Legalábbis a hangjából ez érződik ki. A másik foglalkozás felé fordulás úgy tűnik, csak a végső szükség esetén történik majd meg. Rajtunk, tehát egész közösségünkön múlik – méghozzá nagymértékben -, hogy a Huberhez hasonló parasztfiatalok megmaradnak-e a traktor, az arató-cséplő kormánya mellett. Ehhez nyílván egész mezőgazdaságunk áldatlan helyzetének gyökeres megváltoztatásával járulhatunk hozzá.

Magyar Szó, 1979.július 12.

SZEGED FŐHAJTÁSA GREGOR JÓZSEF ELŐTT

Több ezer ember búcsúztatta a szegedi belvárosi temetőben az október végén elhunyt világhírű operaénekest, a város díszpolgárát: **Gregor Józsefet**. A novemberi csípős szélben, a dérlepte fák és virágok között kijelölt díszsírhelyen nemcsak Szeged város vezetői és közgyűlésének minden tagja, hanem a magyar kormány, valamint a világ nagy operaszínpadainak a képviselői is lerótták kegyeletüket a 66 éves korában távozott basszista koporsójánál.

A Kossuth-díjas énekes búcsúztatóján a Verdi Requiemjének dallamai csendültek fel a Gregor József közreműködésével készült hangfelvételen. Amikor megszólalt Sarastro híres áriája, amelyet oly sokszor énekelt a magyar és a szegedi színpadon is, úgy éreztük ismét ott van előttünk: a térséget átívelő gyönyörű hangja betöltötte a szállingózó hópelyhekkel ékesített temetőkertet. Ezután a színházi énekkar, valamint az operaházi szólisták adták elő Mozart Requiemjét nagy művész társuktól való búcsúzásképpen.

A ravatalozóban előbb Botka László, Szeged város polgármestere, azután Hiller István, kulturális és oktatási miniszter, majd az egykori színpadi társak nevében Csavlek Etelka operaénekes búcsúzott. A Szegedi Nemzeti Színház társulatának mély gyászát Székhelyi József, az intézmény igazgatója tolmácsolta, a sírnál Deli András, szatymazi római katolikus plébános vett végső búcsút a neves művésztől, ezután pedig Markovics Zsolt, szegedi főrabbi mondott elismerő szavakat az elhunytról. A szertartás végén, amikor már a földbe eresztették a koporsót és virágok borították a város által adományozott díszsírhelyen Gregor József örökös nyugvóhelyét, Fekete Gizi, Nemzeti Színház művésznője József Attila Várlak című versével köszönt el, majd az Európa-hírű szegedi Vaszy Viktor kórus Rossini Stabat mater című művének egy részletét és Bach János passióját énekelte.

„Elment egy ember közülünk, aki közülünk való volt. A világhírnév, az általános művészi megbecsülés ellenére mindig megmaradt egyszerű, hétköznapi szegedi polgárnak, nem járt csodaszép luxusautókon, nem lakott fényűző palotákban. A városban az emberek még betegségét megelőzően is a villamoson találkoztak vele, bevásárló szatyorral a kezében. Mindenkihez volt egy kedves szava, mosolya, ismerősöket és ismeretleneket becsülte, szerette. Mint ahogyan most ezt ők viszonzásképpen teszik" – hangzott el többször is a búcsúztatáson és a sírtól távozó gyászoló tömegben.

Hét Nap, 2006

GYÉMÁNTLAKODALOMRA DÍSZOKLEVÉL

A szabadkai Városháza úgynevezett Sárga szalonja 1981. november 9-én, déli 12 órakor: szerény ünnepség. alig tíz-egynéhány résztvevővel. Az alkalom: Wilhelm János és Etelka házasságkötésük 60. évfordulóját ünneplik.

A hat évtizede jóban-rosszban együtt maradt idős házaspárt előbb egy-egy magyar és szerbhorvát költeménnyel köszöntik a helyi művészek, majd a község képviselője átadja a szabadkai anyakönyvi hivatal díszoklevelét és egy csokor virágot. Etelka néni és János bácsi a meghatottság könnyeit törli ki szeméből és halk Köszönjük-kel mondanak köszönetet ezért a felemelő pillanatért.

Megkérdeztem az anyját: Udvarolhatok-e a lányának?

Az ünnepélyes szertartás után néhány percre kiragadtuk János bácsit és Etelka nénit a családtagok gyűrűjéből és elbeszélgettünk velük életükről, munkájukról, gondjaikról, mostani hétköznapjaikról, a családi örömökről, összejövetelekről. Hat évtized az ember életében – közhelynek tűnő állítás, de így van – óriási idő. Vajon emlékszik-e még János bácsi, hogyan ismerkedett meg Etelka nénivel?

Mintha most lett volna, olyan tisztán emlékszem rá – mondja a 81 éves, de korát meghazudtolóan friss, fürge mozgású Wilhelm János. Voltunk mi abban az időben vagy négyen-öten barátok, vagy ahogyan mondani szokás: cimborák. Hát az egyik ilyen cimbora paprikával házalt a városban, s jól ismerte a szabadkai utcákat, házakat. Ő mutatta meg nekem az Etelt. Nagyon szép lány volt, megtetszett nekem. Aztán együtt mentünk bálba, de én nem voltam jó táncos, Etelka viszont igen. Így a leggyakrabban csak néztem, hogyan táncol az a lány, aki nekem tetszik, közben a kabátokra, ruhákra vigyáztam… No de ne szaporítsam a szót: elhatároztam, megkérdezem Etelka anyját, udvarolhatok-e a lányának… Megkérdeztem. S ő azt válaszolta, hogy igen. Így egy évig udvaroltam neki, aztán feleségül vettem.

November 9-e volt?

Igen.

S emlékszik-e még, milyen volt Etelka menyasszonyi ruhája?

Wilhelm János bácsi egy pillanatig maga elé mered, emlékei közt kutat, s utána határozottan rávágja:

Gyönyörű hosszú fehér ruha volt, a fején koszorú és fátyol.

Még mindig megvan mind a kettő – teszi hozzá Etelka néni. Időnként elővesszem őket és megtisztítom a portól…

Akkor is ilyen szeles, esős idő volt mint most, talán még rosszabb – mondja János bácsi. Ezért nem sátoros lakodalmunk volt, bent a lakásban tartottuk a menyegzőt.

Elnézem a két idős embert. Szeretettel néznek egymásra, megvárják míg a másik befejezi a mondókáját, s utána tesznek hozzá egy-két kiegészítő adalékot, számot, dátumot. Látszik, hogy megértésben élték le ezt a hosszú időt.

Azért néha mi is összerúgtuk a port – mosolyodik el a férj szinte mintegy azt bizonyítandó, hogy ők sem különböznek a többi házaspártól. Ha össze is vesztünk, az mindig valamilyen csekélység miatt, lényegtelen dolgok miatt történt. De amilyen gyorsan összeszólalkoztunk, olyan gyorsan elszállt a haragunk és kibékültünk.

Együtt az egész család

Wilhelm János Szabadkán született, itt is nőtt fel, itt dolgozott egészen nyugdíjaztatásáig. Először a régi villanytelepen volt fűtő, utána rövid ideig a vasúton dolgozott, majd pedig a Zorka Műtrágyagyár fűtőjeként kereste kenyerét 36 esztendőn keresztül. Innen ment nyugdíjba 1966. január elsején. Ehhez is fűződik egy érdekes élménye.

Éjfélkor tulajdonképpen lejárt a munkaidőm – meséli János bácsi. Hiszen újévtől kezdve már nyugdíjasnak számítottam. De éppen ügyeletesként dolgoztam végig a szilveszter éjszakát. Emlékszem éjfél előtt bejött az akkori igazgató, hozott valami italt, s kért, hogy éjfél után maradjak még legalább néhány órát, hogy a következő váltás átvehesse tőlem a munkát. Maradtam, hiszen ha már 36 évig kibírtam…

Most nyugdíjasként él a Njegos utca 25.szám alatti családi házukban. Öröme? Örömük? A család. Most már nagyra nőtt és egy-egy összejövetel alkalmával bizony alig férnek el az asztalnál. Wilhelm Jánosnak és Etelkának (lánykori nevén Bitó Etelkának) három lánya született: Rózsi, Margit és Teréz. Két unokájuk van – egy fiú és egy lány, meg négy dédunokájuk. S mindannyian Szabadkán élnek.

Hogyan telnek napjaink? – kérdik mindketten, mintegy nyomatékossá téve az előtte hallott kérdést. Van egy kis kertünk, abban teszünk-veszünk. Az enyém a házimunka, ugyanúgy mint 30-40 évvel ezelőtt, az egész életemben ezt csináltam, hiszen sosem dolgoztam gyárban vagy vállalatban – fűzi hozzá Etelka néni.

Csendesen, de munkával telnek tehát a két idős ember napjai. Anélkül nem lehet elképzelni az életet, mondják. S a szeretet, egymás megbecsülése, tisztelet nélkül sem. Ez ad, ez kölcsönöz talán olyan határtalan életerőt, tenni akarást a Wilhelm-házaspárnak.

Olyannyira, hogy a gyémántlakodalom megünneplését is teljesen ők „vették” a kezükbe: ők készítették az ünnepi ebédet és a süteményt is. Igazi fiatalos lendülettel akartak helytállni ezen az összejövetelen is.

De így akarjuk várni a századik évfordulót is – teszi hozzá tréfásan János bácsi.

Magyar Szó Szivárvány melléklete, 1981. november 18.

GYIMES-VÖLGYBEN TEMPLOM ÉS ISKOLA ÉPÜLT A MAGYAR GYEREKEKNEK

A SZIKLÁRA ÉPÜLT HÁZ

Gyimesfelsőlok. Ha így, minden magyarázat nélkül írom le ezt a helységnevet, bizonyára nem sokat mond a Kedves Olvasónak. De, ha néhány mondatban elbeszélem azt is, hogy Romániában, annak is keleti részén, a gyimesi csángók egyik központja, ráadásul egy évtizede az Árpád-házi Szent Erzsébet nevét viselő katolikus magyar líceumnak helyet adó festői szépségű település, akkor bizonyára odafigyelnek majd további mondandómra... Merthogy az Erdélyt Moldvával összekötő út mellett a sebes folyású, kanyargós Tatros folyó mentén, kövér legelők és haragoszöld fenyők övezte kis falu ez a Gyimesfelsőlok. Szorgos és szerény magyar emberek élnek itt: a gyimesi csángók. Sudár termetűek, pirospozsgásak, tisztelettudóak. Előre köszönnek az idegennek – gyermekek és felnőttek egyaránt. Először magyarul, s ha az illető nem érti, akkor románul is.

A kicsiny, de jó hosszú faluban, mintegy másfél évtizeddel ezelőtt „csoda történt". A falu akkori plébánosa, Berszán Lajos atya elhatározza, hogy nem nézheti tovább a szegénységben élő, gyermekeiket iskoláztatni nem tudó embereket – iskolát épít a gyimes-völgyi gyerekek számára. Isten segedelmével álma meg is valósult. Hogy miként, azt ő maga mesélte el, amikor a közelmúltban vendégei voltunk a gyimesfelsőloki líceumban.

Az állam elvette az iskolákat

-- Erdélyben, az erdélyi történelmi egyházak saját iskolát tartottak fenn egészen 1948-ig – mondja Berszán atya. – Csak a mi püspökségünk, tehát a gyulafehérvári püspökség területén mintegy 300 ilyen iskolát tartottunk nyilván. Ezek között volt árvaház, tanítóképző, általános és középiskola, s ezeket a tanintézményeket a kommunista rezsim államosította. Ez persze nemcsak azt jelentette, hogy ezután nem a keresztény értékrendet fogják közvetíteni, hanem azt is, hogy a román állam vette tulajdonába, vagyis úgy rendelkezik, ahogyan akar: olyan tannyelvű lesz az iskola, amilyet ő meghatároz, s az ingatlan is az ő tulajdonába kerül. De nemcsak az iskolákat vették el, hanem például a kántortanítók szolgálati lakásait, és egyéb ingatlanokat is, amelyeket nem gondoztak, majd pusztulásra ítéltettek. Ez a gyalázatos tett nemcsak az egyháznak, hanem a nemzetnek is nagy veszteséget jelentett. Az úgynevezett forradalom után, 1989-et követően,

lehetőségünk nyílt arra, hogy megnyissuk az iskoláinkat, persze, minden támogatás nélkül...

Az atya ezt követően kitér arra, hogy az államosítás előtt ezek az iskolák önfenntartók voltak, tudniillik a tanintézményeknek voltak épületeik, szántóik, erdejük, s ezekből fizették a tanárokat, az ott dolgozó munkásokat, karban tudták tartani az épületeket a jövedelemből, azon kívül a jeles, törekvő diákoknak ösztöndíjat is adhatott.

– Ez volt a múlt. Most azonban a jelenre kellett koncentrálni. Ön ebben a faluban szolgálta a híveket, miként jutott az elhatározásra, hogy iskolát és templomot épít?

– Ebben a környezetben, a Gyimes völgyében 16 évi lelkipásztorkodás után arra gondoltam, hogy itt is kellene nyitni egy iskolát. Ezen a tájon nem volt korábban tanintézmény, tehát nem is volt mit visszaigényelni. Hogy miből építettük az Árpád-házi Szent Erzsébet Római katolikus Gimnáziumot? Azt is mondhatnám: úgyszólván a semmiből. Isten töltötte meg ezt a világot az ő jóságával, teremtményeivel, s most is vallom, hogy a Mindenható Isten segített, vagy inkább Ő valósította meg ezt a csodálatos tanintézményt. Voltaképpen 1994-ben kezdődött az iskola élete: épület nélkül, a község klubtermében kezdtünk oktatni és ez majdnem két és fél évig szolgált bennünket. Akkor még be tudta fogadni a tanulókat, mert 32 gyermekkel indultunk, de minden évben jöttek az új osztályok, így épült fel tehát az iskola létszáma is, a negyedik évben már érettségizőink is voltak. Közben pedig épült az új iskola, lassan el is tudtuk őket szállásolni. Azt gondoltam, itt megállhatunk. Az első érettségiző generáció után azonban egyre több volt a jelentkező és szükség mutatkozott egy újabb épület létrehozására is. Isten segítségével 2002-ben ez is elkészült.

– Ma már két párhuzamos osztályban két tagozaton tanulnak Gyimesfelsőlokon a katolikus líceum diákjai. Ezt miként oldották meg?

– Körültekintő szervezéssel, alapos munkával sikerült létrehozni a humán és a reál tagozatokat. A középiskolánkban tehát négy-négy párhuzamos osztály működik. Az általános iskolában az ötödiktől a nyolcadikig egy-egy osztályban tanulhatnak a gyermekeink. Hozzánk kapcsolódott 3 kis iskola a község területéről, mert nagyok a távolságok és itt van 1-4. osztály is, meg óvoda. Így azután mindösszesen 368-an vagyunk.

– Milyen a diákok összetétele? Az érettségizők között idén csángó és székely fiatalokat láttam...

Az atya elmosolyodik. Látom az arcán, hogy megbocsátja nekem a tájékozatlanságom által indíttatott kérdésemet és kimerítő választ is ad az érdeklődésemre.

– Városi növendékeink is vannak, akik kijönnek ide falura. Például Csíkszeredából, itt ugyanis csendben, nyugodt környezetben tanulnak.

Mondjam úgy, hogy nem rakoncátlankodnak, nincsenek viselkedési, magatartási problémáik, a falu nyugalmas légkörében ők is kiegyensúlyozottabbak. Sokan vannak helyiek, gyimesfelsőlokiak, s az említett csíkszeredaiak, valamint jönnek a Székelyföldről és a moldvai csángó gyermekek Pusztináról, meg más falvakból is.

– Látom a falra kifüggesztett okleveleket, érmeket, a vitrinekben serlegeket. A sport terén is jeleskednek?

– Igen, tanulmányi és sportvetélkedőkön is részt veszünk. Egyik futballcsapatunk Budapestig eljutott a versenyeken, igaz, nem ők győztek, de bejutottak a döntőbe! Óriási siker ez egy gyimesi kis falu diákjai számára.

– Berszán atya, mit jelent egy ekkora közösségnek a megmaradása és nemzeti öntudatának erősödése szempontjából, hogy itt, Gyimesfelsőlokon iskolát és templomot épített

– Ebbe az iskolába három fajta magyar jár: az egyik az immáron román többség között élő moldvai csángó, a másik a gyimesi csángó, a harmadik pedig a székely. Egy kicsit bővebb magyarázatot is fűznék e felsoroláshoz. A moldvai csángókkal kapcsolatban sajnos elég furcsa képet alkothat egy kívülálló, sok információt terjesztenek róluk, gyakran szidják az ottani papokat, hogy megalázzák őket, nem úgy kezelik a moldvai csángó magyarokat, ahogyan kellene és egyebeket is. Jómagam barátságot tartok „benti" papokkal. Ennek a következménye, hogy például Klézse nevű községben magyarul eskethettem az ottani templomban, Pusztinán pedig egyik évben román nyelvű szentmisén beszéltem magyarul a hívekhez. A következő évben már azt mondta a plébános, hogy misézzek magyar nyelven. Azóta jó barátok vagyunk. Idén pünkösdkor szintén magyarul misézek a pusztinai templomban és jelen lesz Füzes Oszkár, Magyarország bukaresti nagykövete is... Egyébként 10 moldvai csángó magyar növendékünk van erről a vidékről, akik idén érettségiznek. A másik fajta iskolalátogató a gyimesvölgyi csángó magyar. Szent István királyunk alapította egyházmegyénk területéről valók, itt laktak a sűrű erdők között, meghúzódtak az idegen betolakodók, az adószedők elől, életteret alakítottak ki maguknak, gazdálkodtak – főleg állattenyésztéssel és fakitermeléssel foglalkoztak és azt teszik ma is. Ők mindig is magyarul hallgatták az Isten igéjét. A harmadik csoportot a székelyek alkotják. Ők, mint említettem, a Csíkszeredáról és a környékbeli falvakból, valamint Kézdivásárhelyről, a háromszéki medencéből jönnek hozzánk.

Az atya, aki korábban a gimnázium igazgatói tisztségét is betöltötte, ma pedig a közösség lelki vezetője, szerencsésnek találja e hármas találkozást, a különböző úton fejlődő magyarok itt az Árpád-házi Szent Erzsébet Katolikus Gimnáziumban vannak együtt. Így megismerik egymás

kultúráját, énekeit, népviseleteit. S amikor egy-egy ünnepségen felöltik népviseletüket, olyan szép látványt nyújtanak, mint egy virágos mező!

Olyan szeretettel, szinte elérzékenyülve beszél a diákokról, a tanárokról, faluról, hogy az emberben önkéntelenül is felötlik a gondolat: Berszán atya is Gyimesfelsőlok szülötte, a gyimesi csángók egyik képviselője. Aztán elmeséli az életútját, amelyből egészen más derül ki.

Mikes Kelemen szülőfalujából való

– Zágonban születtem. Természetesen, aki ismeri a magyar történelmet, azonnal rávágja, hogy: ott született Mikes Kelemen! Ez így igaz, de van egy másik híres szülötte is a kis falunak: a népszerű magyar színésznő, Kiss Manyi szintén Zágonban látta meg a napvilágot és gyakran látogatott haza szülőfalujába, különösképpen télen, amikor szánkózni is lehetett... Én azután Zágonból nagy utat jártam be. Akkoriban tudniillik az állam csak egyfajta középiskolát engedélyezett az egyháznak: a kántoriskolát. Nekem hasznos volt, mert ott megtanultam és megszerettem az egyházi zenét, diplomát szereztem, s nagy örömömre most itt a gyerekekkel tudunk énekelni, szentmiséket végezni. Utána Gyulafehérváron fejeztem be a teológiát, amely hat évig tartott. S itt nem mehetek el amellett, hogy a gyulafehérvári tanulmányaim alatt egy csodálatos ember kisugárzása vezetett engem és társaimat: Márton Áron. A püspök, akit úgy nevezett egyik írónk, hogy „emberkatedrális", hiszen tudása, humanitása, jövőbe látása erre a megtisztelő elnevezésre fel is jogosította. A teológia elvégzése után egy évig munkanélküli voltam. Ez furcsán hangzik talán, de aki ismeri az akkori körülményeket, jól tudja, hogy a püspök úr és a román állam örökös vitában volt a lelkipásztorok kihelyezését illetően. Engem 1966 áprilisában szentelt fel Márton Áron püspök úr, egy év elteltével – pünkösd napján – foglalhattam el első állomáshelyemet Csíkszentgyörgyön. Segédlelkész voltam, s ott ismerkedtem meg a csángó néppel. Tudniillik, az említett település mellett a hegyekben lévő Csinódpatakán és Egerszékpatakán is hirdettem Isten igéjét. Nagy örömmel tettem mindezt. Az ott élők megérezték a szándékomat és nagy szeretettel vártak. Általában pisztrángot készítettek a papjuknak, s ezt a patakból fogták ki – kézzel! Nem horgászbottal, hanem puszta kézzel. Oly' tiszta volt még akkor a víz és annyi hal termett benne. A szentmisén mindig zsúfolásig megtelt a templom, ami nagy elégedettséget jelentett nekem. Nagyon megszerettem őket és tiszteltem, tisztelem ma is az életigenlésüket, azt a hitet, ahogyan az önállóságukat, szabadságukat védik.

Így született meg voltaképpen Berszán atyában a gondolat, hogy – immár gyimesfelsőloki plébánosként – iskolát épít ebben a völgyben a csángóknak. Nem tud ugyanis minden család annyit áldozni egy gyerek-

re, hogy iskolába járassa a városban, ha pedig a mai világban nem fejlődik, nem tanul, akkor csak a szolgaságba süllyed, az orránál fogva vezetik felnőtt korában is – kitanult, huncut emberek. Legyen sok kiművelt fő itt a Gyimesekben, akik a fajtájukat gyámolítani, tovább tanítani tudják, s az örökös szabadságvágyukban szolgálják.

Ez a páratlanul értékes ember épített tehát iskolát a csángóknak, tőlünk csaknem ezer kilométerre, az ezeréves határok közvetlen szomszédságában – jelentős társadalmi összefogással, a jó szándékú emberek anyagi támogatásával.

Ma gyermekzajtól hangos a gyimesfelsőloki tanintézmény. Gyenes Kálmán, szegedi fotóművész barátommal több napig vendégeskedtünk az atyánál. A diákok, a tanárok gyakran kopogtattak Berszán atya kis irodája ajtaján. Kivétel nélkül „papbácsinak" szólították és a Dicsértessék a Jézus Krisztus! után azonnal a tárgyra tértek: elintézni való dolgaik ügyében kértek segítséget, a „Szeredába" való beutazáshoz engedélyt, vagy egyszerűen a telefonját vették igénybe. A „papbácsi" pedig hihetetlen nyugalommal, végtelen szeretettel, csendes szóval fordult feléjük. S mindig segített.

Úgy, mint amikor elhatározta, hogy felkarolja a csángók oktatásának, nevelésének ügyét ebben a meglehetősen szegény, de kimondhatatlanul szép gyimesi környezetben.

Gyimesfelsőlok

Románul Lunca de Sus. A Gyimesek völgyében lévő falunak alig 651 lakosa van, néhány család kivételével, csángó magyarok. A gyimesi csángók szinte ma is úgy élnek, mint annak idején Ázsiából érkezett őseink: tavasszal „felköltöznek" az állatokkal a hegyekbe, a havasokba, ott nyári szállást alakítanak ki maguknak és ott is maradnak míg le nem esik az első hó. Időnként le-le látogatnak a faluba tiszta ruháért, élelemért, s hozzák le a tejet, a sajtot és a túrót. A falu igen hangzatos részekből áll össze: Ugrapataka, Görbepataka, Nyíresalja, Farkaspataka (a fáma szerint e patak mentén jártak be télen a farkasok dézsmálni a falu jószágait...), Komját, Szöcsökpataka, Récepataka és hasonlók. Gyimesfelsőlokról keletre haladva következik Gyimesközéplok, Gyimes és Gyimesbükk, ez utóbbi az utolsó magyar település a korábbi magyar-román határ előtt. Festőien szép a környezet a Gyimesekben. Nem is csoda, hogy egyre több magyarországi, sőt nyugati országokból érkező turista látogatja az egykori magyar történelmi tájakat. Gyimesfelsőlokon és a Tatros folyó környékén mind több a turistaszálló, a kemping, amely minden igényt kielégít és viszonylag olcsó.

Átalvető, az Erdélyi Szövetség lapja, 2009

HÉTHALMI KÉVEKÖTÉS „MAGYAR-MAGYAR" KÉZFOGÁSSAL

TESTVÉRI ESZMECSERE KÖZÖS DOLGAINKRÓL

Három napon keresztül tanácskoztak április 11-13-a között az anyaország határain túlról érkezett magyar kultúrintézmények, egyesületek képviselői a Szeged melletti Ópusztaszeren. A „hazaiak", azaz a helyi szervezők – az Ötágú Síp Kulturális Egyesület, a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közösségének szegedi tagozata, a Meritum Kulturális és Művelődési Közhasznú Egyesület, a Dél-Alföldi Versmondó Egyesület, a Nemzeti Szövetség, a Nagyvilágban a Magyar Kultúráért Egyesület és a Katolikus Ifjúsági Alapítvány – közösen igyekezett olyan feltételeket biztosítani, amelyek lehetővé teszik a zavartalan és építő jellegű eszmecsere lebonyolítását, ugyanakkor alkalmat biztosít a résztvevők számára a művelődésre, a kikapcsolódásra, a felszabadult szórakozásra is. Nos, a szervezők, mint azt a vendégek egybehangzóan megállapították, eleget tettek a nem kis erőfeszítéssel járó feladataiknak és megteremtették a résztvevők számára az említett körülményeket. Az ópusztaszeri Erdei Vendégház minden szempontból megfelelt a kívánalmaknak: tágas tárgyalóterem, kényelmes szobák, hangulatos étkező, finom étkek hosszú sora várta a messziről érkezett vendégeket.

Az Ópusztaszeren tartott Héthalmi Kévekötés elnevezésű rendezvény mottója: „ott ejtették a szerét az ország egész dolgának…" (Anonymus: Gesta Hungarorum) Ismeretes, hogy a honfoglalást megörökítendő, a hét vezér emlékére hét halmot hordtak össze. A hét halom ma is áll a pusztaszeri síkon, de a terület – mint ahogy a történelmi Magyarország – több felé tagolódott azóta. Ezért is választották az ismerkedés, a közös gondolkodás színhelyéül ezt a szimbolikus területet, ahol egymásra találhatnak a Kárpát-medence egymástól – nemcsak fizikai értelemben – távol levő magyar közösségei. Ezért kaptak meghívót a délvidéki, az erdélyi, a kárpátaljai, a felvidéki, a burgenlandi, a muravidéki és a horvátországi magyar kulturális intézmények, egyesületek képviselői: tanárok, egyetemisták, irodalmárok, szociológusok, publicisták, művelődésszervezők, történészek, költők, zeneművészek, sőt egy történelmi borvidék ismert reprezentánsa is. Rajtuk kívül jelen voltak a már említett anyaországi szervező egyesületek képviselői is, akik saját szemszögükből láttatták a

honi kultúra (derűlátásra okot nemigen adó) helyzetét. Meg kell jegyezni, hogy a hazai média részéről mindössze a szegedi TiszapART Televízió kísérte figyelemmel az eseményt és készített róla egy színvonalas, mintegy 15 perces összefoglalót. Az említett stúdión kívül képviseltette magát az erdélyi Marosvásárhelyi Rádió és a délvidéki, szabadkai Hét Nap szerkesztősége is.

I. nap, 2008. 04. 11. péntek

A résztvevők megérkezése és a nyilvántartásba vételt követően dr. Horváth István Károlyné, az Ötágú Síp Kulturális Egyesület elnöke üdvözölte a megjelenteket. Elmondta, hogy a hagyományteremtés céljából összehívott találkozótól mindannyian sokat várnak, annál is inkább, mert az ilyen jellegű kulturális rendezvények mind kevesebbek környezetünkben, az pedig szinte kuriózum, hogy a trianoni határokon túli magyar egyesületek, intézmények szinte kivétel nélkül képviseltetik magukat.

Szanka József, a Meritum Kulturális és Művelődési Közhasznú Egyesület elnöke a rendezvény résztvevőit üdvözölve a helyszínről, azaz Ópusztaszerről és Pusztaszerről, illetve a magyar történelmi emlékekről beszélt a jelenlévőknek.

Kisimre Ferenc, szegedi publicista, a VMDK szegedi tagozatának képviseletében tartott előadást a hazai, illetve a határon túli magyar média és kultúra helyzetéről, kapcsolatáról. Referátumát egy Wass Albert idézettel kezdte, amely szerint: „Létszámunkhoz viszonyítva teljesítményünk aránya túltesz minden más nemzet fiain! Idők során bárhová is vetett ki bennünket, magyarokat a történelem vihara: megálltuk helyünket mindenütt. Tiszteletet szereztünk a magyar népnek, és javára szolgáltunk a befogadó országoknak. Büszkék lehetünk származásunkra, múltunkra, kultúránkra, teljesítményeinkre. De csak akkor, ha mi magunk is, életmódunkkal, cselekedeteinkkel méltónak igyekszünk lenni örökségünkhöz, hogy azt megőrizve, gazdagítva továbbadhassuk fiainknak, unokáinknak." (Magyar örökségünk)

Az előadó a továbbiakban azt fejtegette, hogy napjainkban a kultúra szinte „halódóban" van, hiszen a mind az országos, mind a helyi nyomtatott sajtó a színház- és moziműsor közlésén kívül nem igyekszik mást – esetleg egy-egy könyvrecenziót, színház- vagy filmkritikát – is „elhelyezni"…Mindez azt jelenti, hogy manapság már nincs vevő a kultúrára, elparlagiasodott világunkban pedig egyre fontosabb a pénz, az anyagiak megszerzése és szaporítása, s már-már szégyenkezve mondjuk ki, hogy ha netán valamilyen kulturális eseményre igyekszünk. Nem „sikk" már beszélni a társaságban a komolyzenei koncertekről, egy-egy kiváló színházi premierről, vagy esetleg egy Wass Albert könyv lelket simogató sorairól.

Így sorvadnak el az igazi szellemi (és lelki) értékek, a feledésbe merül a népi hagyomány, szürkül a nemzeti öntudat.

Ezt követően a szabadkai Hét Nap hetilap dicséretes és példamutató gyakorlatáról beszélt, amely küldetésszerűen látja el a délvidéki magyarság tájékoztatását, beleértve a kulturális szférát is. Az aktuális kulturális-művelődési rendezvényekről való tudósításoktól kezdve, a színházi bemutatókon és a képzőművészeti tárlatokon keresztül nagyjainkról is rendszeresen megemlékezik. Így azután ebben a lapban olvashatunk Kosztolányi Dezsőről, Csáth Gézáról, Majtényi Mihályról, Szirmai Károlyról, Gál Lászlóról, Csépe Imréről, Kopeczky Lászlóról, Lévay Endréről, Szenteleky Kornélról és a többiekről, az egyetemes magyar kulturális értékek létrehozóiról. Reményét fejezte ki, hogy ez a lap még sokáig be fogja tölteni küldetését, azt a magasztos szerepet, amelyet egy kisebbségben élő nemzetrész tájékoztatásán munkálkodó sajtóterméknek be kell töltenie.

A referátumot tartó Kisimre Ferenc mondandója végén újból a nagy erdélyi írót idézte, aki a következőket mondotta a magyar kultúráról: „Magyar testvérek, kiáltó szóval hívunk! Segítsetek megőrizni és magosra tartani a fáklyát! Ha ez a tűz kialszik, sötétben marad a nemzet! Segítsetek megteremteni azt a független és szabad magyar szellemi pólust, mely méltón képviselhesse a világ közvéleménye előtt a hazájából kiüldözött ezeréves magyar humanista kultúrát, és tovább vigye azt a szellemi irányvonalat, amely egy Balassán, egy Vörösmartyn, egy Arany Jánoson, egy Petőfin, egy Ady Endrén és egy Babits Mihályon keresztül mindenkor az egyetemes emberi jogokat és igazságokat hirdette."(Wass Albert: Magyar pólus)

A következő előadó dr. Mirnics Károly, vajdasági (szabadkai) demográfus, egyetemi tanár volt, aki a kárpát-medencei magyarság demográfiai helyzetéről és lehetséges jövőjéről beszélt. Érdekes fejtegetését nagy figyelemmel hallgatta a közönség, mert Mirnics professzor olyan általános igazságokat is kimondott, amelyek nemcsak egy-egy ország lakosságának vagy nemzetiségének a helyzetét befolyásolják, hanem a globális fejlődést, illetve a lemaradást is. Szerinte ma a világgazdaság helyzetére jellemző, hogy Ázsia termel, a világ fogyaszt, az Amerikai Egyesült Államok pedig fejleszt… Az úgynevezett vulgáris materializmus kiszorítja az idealizmust, a demográfiai csőd pedig a fegyverkezési versenynek és hajszának a folyamánya, s megállíthatatlan. Egy Jenkins nevű kutató tudós elmélete szerint az a jó, ha minél kevesebb gyerek születik, mert akkor a család több pénzt költhet…Tehát mindent az életben akarsz elkölteni, így mivel nincs utód ez egyben az egyházak szerepét gyengíti, ugyanakkor növeli az állam szerepét. Meg kellene tehát újulni, de erre csak akkor van lehetőség, ha az Európai Unió gazdasága konkurensé válik az USA-val való piacnye-

résben. Márpedig ez nehezen képzelhető és érhető el. Egy kínai bölcselet szerint viszont: aki nem újul meg, az nem érheti meg a boldogulást sem.

Dr. Mirnics Károly nagy hangsúlyt helyezett a foglalkoztatás, a munkahelyteremtés kérdésére is. Példákkal illusztrálta, hogy miként alakult az aktív keresők száma. Ezzel kapcsolatosan jegyezte meg, hogy a délvidéki magyarság a múlt század utolsó évtizedében nemcsak a háború miatt menekült el szülőföldjéről, hanem azért is, mert nem jutott munkalehetőséghez. A professzor megemlítette, hogy a legutóbbi népszámláláskor 126 ezer volt az aktív magyar keresők száma, s ez a szám 1960-ban is ekkora volt. A szerb nemzetiségűek esetében 200 ezerrel bővült az aktív keresők száma a vizsgált periódusban, pedig a népességszámuk alig volt nagyobb.

Göncz László muravidéki költő, történész (a szlovéniai Lendváról) azzal kezdte az ottani magyarság kulturális életéről szóló beszámolóját, hogy egy mondattal kapcsolódott Mirnics professzor előadásához: az adott helyzetet egy információs társadalomban kell megélnünk és az esetleges fejlődést is abban megvalósítanunk. Ami csöppet sem könnyű. Tudniillik a sokat hangoztatott „a régiók Európája, a nemzetek Európája" csak a szlogenek szintjén maradt meg. Ehhez kapcsolódik Göncz Lászlónak egy személyes élménye is, jelesül, hogy a közelmúltban mélyreható beszélgetést folytatott EU-s szakmai csoportokkal és megrázó élményben volt része: hihetetlen laikusságról tettek tanúbizonyságot az európai népek és nemzetek helyzetének ismeretéből. Göncz szerint az EU-ban sem demográfia, sem a kultúra nincs napirenden, holott e két kérdés jóval behatóbb tárgyalást igényelne! Így azután – hogy a puszta szlogenek között -- a magyarság sorsa miként alakul az elkövetkező időszakban, azt senki sem tudja megmondani…

A referátumot tartó muravidéki Göncz László utalt arra, hogy a magyarországi sajtóban gyakran olvasható, miszerint Szlovéniában ideális a magyar kisebbség helyzete. Távol sem az, jegyezte meg az előadó, s ezt néhány példával támasztotta alá. A nyelvhasználat terén például nincs számonkérés, nincs ombudsman, aki foglalkozna a kisebbségi nyelvhasználat érvényesítésével. De hasonló a helyzet az oktatásban is: a tankönyvekben még mindig a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság katonaságának a „dicsőséges" bevonulását (!) emlegetik, továbbá olyan kétnyelvű középiskolában, ahol az igazgatónak beszélnie kellene magyarul –még „konyhanyelven" sem tud! Egyébiránt Szlovéniában még mintegy 7000 magyar él, de a számítások szerint 13-14 ezren kötődnek a magyarsághoz. Tudniillik az 50 év alatti korosztály minden második tagja vegyes házasságban él, s az ő gyerekeik (körülbelül 80 százalékuk) már szlovénül beszélnek. Az úgynevezett kettős kötődés viszont a népszámlálásnál nincs megjelölve.

Göncz László beszélt arról is, hogy a 80-as években sikerült létrehozni egy magyar értelmiségi réteget, mintegy 200-an tartoznak e csoportba, s most is ők viselik a magyarság megmaradásával kapcsolatos tevékenység terhét – ők dolgoznak a különféle intézményekben, a tömegtájékoztatásban, a kultúrában. A szlovén állam különben támogatja a magyar nyelvű médiát, a kulturális életet is. Így például 24 órás rádióműsoruk van, a központi tévé hetente négy alkalommal fél-fél órás magyar nyelvű adást sugároz, hetilapot adnak ki, 60 magyar műkedvelő csoport dolgozik a Muravidéken. A szlovéniai magyarság egyik legjelentősebb intézménye a Magyar Művelődési Intézet, amely gyakorlatilag precedens értékűnek is nevezhető az ottani viszonyok között. Összesen 12-en dolgoznak itt és meghatározó módon komoly kulturális kisugárzása is van a környezetében. Az utóbbi 5-6 évben sikerült jelentős előrehaladást megvalósítani az anyanyelvápolás terén, számtalan szavalóversenyt rendeznek a magyar tanulók és fiatalok körében. De szép eredményeket érnek el a magyar néptánccsoportok is, amelyekben nem ritkán szlovén fiatalok is ropják a táncot.

Az előadások után a résztvevők megvitatták az elhangzottakat, kérdéseket tettek fel az előadóknak, s véleményt is mondtak a referátumokról.

Az első nap kivételes eseménye volt még Mauer Oszkár, királyhalmi (délvidéki) borász előadása és a finom szerémi, valamint hajdújárási borok kóstolója. Mindeközben Vesztergám Miklós, kalocsai tárogatóművész csodálatos játékában gyönyörködhettek a résztvevők, majd a hangulatos kis panzióban saját szórakoztatásukra szebbnél-szebb magyar dalokat énekeltek, természetesen a művész készséges kíséretével.

II. nap, 2008. 04. 12. szombat

A tanácskozás második napja dr. Becsey Zsoltnak, az Európai Parlament néppárti frakció tagjának, az ópusztaszeri rendezvény fővédnökének az előadásával kezdődött. A képviselő elsősorban a brüsszeli tapasztalatairól és az ott végzett frakciómunkáról, továbbá a nemzeti kisebbségek helyzetének az EU által képviselt álláspontjáról beszélt. Elöljáróban megjegyezte, hogy magyarországi magyar delegátusként kötelezően csak az anyanyelvén szólal fel a plenáris üléseken. Képviselőtársai közül sokan ezt nem teszik meg, mondván, hogy angolul, franciául, németül „jobban megértik" őket. Ez álságos magatartás, annál is inkább, mert a magyar egyenjogú és -rangú az Európai Unió más tagállamainak nyelvével és a fordítószolgálat tolmácsolja az anyanyelvén felszólaló delegátus mondandóját.

Becsey Zsolt is szólt arról, hogy mennyire „tájékozottak" a legmagasabb európai instancia képviselői. A többi között elmondta, hogy – tiszte-

let a kivételnek – az EU-képviselők sincsenek tisztában azzal, hogy miként „kerülnek" magyarok a Vajdaságba! Egyszerűen nem értik meg, hogy van úgynevezett „őshonos kisebbség", ami éppen a Vajdaságra, továbbá a környező országokban élő magyar kisebbségre is vonatkozik. Mert ugyebár, toldotta meg a brüsszeli képviselő, nem lehet összehasonlítani a bácskai magyart a Franciaországban élő marokkói bevándorló csoporttal…Az Európai Unió különben politikai és nem kulturális unió. Ezért támogatja az egyesülés a gazdasági elképzeléseket, ellentétben a kulturális fejlesztésekkel.

A jelenlegi politikai konstellációkkal kapcsolatosan dr. Becsey Zsolt megjegyezte, hogy nézete szerint a kárpátaljaiakkal és a vajdaságiakkal szemben diszkriminatív helyzet érvényesül, hiszen ők az egyedüliek, akik az EU határain kívül rekedtek és hihetetlenül nehéz számukra nemcsak a látogatási vízum megszerzése, hanem a Magyarországon való tanulás, a munkavállalás, sőt a hozzátartozó és rokonlátogatás is. Éppen ezért kellene oda hatni, mindenekelőtt a magyar állam részéről, de a Brüsszelben tevékenykedő magyar nemzetiségű képviselők részéről is, hogy a két országban élő magyarok fokozatosan kapjanak kettős állampolgárságot. Ez az intézmény nem ismeretlen más országok gyakorlatában. Vegyük például azt a csaknem egy millió moldáv nemzetiségű polgárt, aki román EU-s útlevéllel rendelkezik…De említhetnénk a környező országok közül Szerbiát, Horvátországot, Macedóniát, Olaszországot is.

A schengeni határok délre és keletre való kiterjesztése több visszásságot is előidézett a magyarok és a szomszéd országok között. Ismeretes, hogy szlovák és osztrák részről a határ menti települések több Behajtani tilos! táblát, beton virágtartót helyeztek el, amelyekkel korlátozták a magyarok mozgását saját országukban. Ezek a cselekmények nem vezetnek a jószomszédi viszonyok erősítéséhez és az EU-s államok közötti együttműködés fejlesztéséhez sem. Természetesen e problémákat nem Brüsszelben, hanem az adott országokban, illetve regionális szinten kell megoldani.

Tomka Orsolya és Horváth László, a Délvidéki Magyarok Ifjúsági Szervezetének képviselői arról a zentai Civil Központról beszéltek, amely 1999 óta fejt ki kulturális és érdekvédelmi aktivitást a Vajdaságban. De nemcsak abban a környezetben, hanem Magyarországon is, hiszen az alapítók között voltak Szegeden tanuló egyetemisták is, így itt is bejegyezték az egyesületet, így tulajdonképpen két országban tömörítik a független magyar fiatal értelmiségieket.

Tevékenységük közül a legjelentősebbeket említették, mint például az évente szervezett zentai Nyári Ifjúsági Játékok, a Barangoló című vajdasági turisztikai kiadvány, az úgynevezett Szórvány fesztivál megrendezése, a Kárpát-medence különféle régióiban szervezett ifjúsági honismere-

ti táborok, a Tour de Délvidék címmel évente megszervezett kulturális kerékpártúra, valamint egyéb kulturális programok összeállítása. A Civil Központ egyébként Zentán a Fő tér 18. szám alatti irodában működik, ahol minden munkanap 8-12 óra között tartanak ügyfélfogadást.

Pethő Attila és Németh Péter, a CSEMADOK (Szlovákia Magyar Társadalmi és Közművelődési Szövetség) komáromi járási szervezetének országos tanácsi képviselői, a vetítéssel egybekötött előadáson szervezetük tevékenységét mutatták be. Az előadás során hallottuk, hogy az asszimiláció felgyorsult a környezetükben, sok a vegyes házasság, amely általában a magyar fél anyanyelvének az elhagyásával, illetve a gyermekek szlovák tannyelvű iskolákba való íratásával jár. Az utolsó népszámlálási ciklusban – 1991-2001 között – csaknem 50 ezerrel fogyott a magyarok száma. Ezt sok körülmény befolyásolta, s ezek közül mindenképpen meg kell említeni a munkalehetőség hiányát (sokan – mintegy 20 ezren - járnak át Magyarországra dolgozni), az elvándorlást (számos család Csehországban keres boldogulást), kevés az egyetemi és a főiskolai végzettségű magyar polgár (a lakosság alig 4-7 százaléka) és egyéb nehezítő tényezők. A komáromi járásban különben 4500 CSEMADOK-tag tevékenykedik a különféle néptánc csoportokban, a tanyaszínházban, színjátszó egyletekben, művészeti egyesülésekben, dalárdákban és énekkarokban. Kiváló együttműködést folytatnak a magyarországi Komárommal a fentebb említett tevékenységekben.

Dr. Zakar Péter, történész, a Csongrád Megyei Közgyűlés alelnöke, szintén megtisztelte jelenlétével a rendezvényt. Miután üdvözölte a szerinte különös jelentőséggel bíró magyar-magyar találkozót, több bíráló megjegyzést is tett a szocialista-liberális (akkor még regnáló) kormánykoalíció tevékenységére. A többi között megjegyezte, hogy illuzórikus és tarthatatlan az a hozzáállás, amelyet a magyar külügyminiszter képvisel, miszerint a határon túli magyarság gondját-baját az Európai Unió automatikusan megoldja majd! Mindeközben gyakran megtörténik, hogy szembeállítják a magyar-magyar kapcsolatokat az EU-integrációval, s nem ritka, hogy nagyobb hangsúlyt helyeznek a kínai gazdasági kapcsolatokra, mint az elszakított területeken élő magyarság helyzetére. Megemlítette, hogy Magyarországon a 2006-os választások után a konzervatív oldal hatalmas térnyerése következett és az önkormányzati választásokon átütő sikert hoztak számukra. Ilyen helyzetben került maga is a megyei önkormányzat vezetésébe, ahol a külhoni magyarokkal való kapcsolatok elmélyítésén munkálkodik. Ezért gyakran támadják a jelenlegi kormányoldalról, holott e kérdés jóval több figyelmet érdemel, mint például a szocialisták által szorgalmazott mongol kapcsolat…

Dr. Zakar Péter elmondta még, hogy a jövőben is szilárdan kitartanak az általuk meghozott és elfogadott irányvonal mellett és továbbra is

megszervezik a külhoni magyarok Csongrád megyei és szegedi látogatását, támogatják a szórványban élő magyarokat és hatványozott figyelmet fordítanak az elcsatolt részeken élő nemzetrész kulturális életére, annak fejlesztésére.

Csörgits József, újságíró, a Horvátországi Magyarok Szövetségének elnöke a baranyai magyarság helyzetéről tartott figyelmet érdemlő referátumot. A többi között elmondta, hogy a legutóbbi népszámlálás szerint 10 ezer magyar nemzetiségű állampolgára volt Horvátországnak. Sokan elestek a 90-es évek elején kitört háborúban, amely ugyan a szerbek és a horvátok között zajlott, de a magyarok óhatatlanul belekeveredtek a fegyveres konfliktusokba, általában a horvát oldalon harcoltak, de voltak ettől eltérő esetek is. Nagy számban hagyták el hazájukat a magyarok ebben az időszakban, közülük a legtöbben Magyarországon kerestek és találtak menedéket, mások a nyugat- és az észak-európai államokat választották, de sajnos eljutottak az óceánon túlra is, így az Amerikai Egyesült Államokban és Kanadában is vannak baranyai, szlavóniai magyarok.

Az oktatásról és a nevelésről szólva Csörgits József megjegyezte, hogy azt nem lehet összehasonlítani a korábbiakkal, amikor még jóval nagyobb számú magyar ajkú népesség élt a szomszédos országban. Most mindösszesen három magyar általános iskola működik Horvátországban és a Művelődési Központ Eszéken, amely oktatási funkciókat is ellát.

A gazdaság jelenlegi állapota sem kielégítő. Ismeretes ugyanis, hogy az országnak éppen ez a területe volt a leghosszabb ideig szerb megszállás alatt és a nagy honvédő háború eredményessége után is évekig kellett várni, amíg a magyar házakba betelepült szerb családokat ki lehetett telepíteni. Ő maga is csak 1998-ban, tehát jóval a nemzetközi békekötést követően, térhetett haza vörösmarti házába. A csetnikek egyébiránt elvittek minden mozdíthatót a gazdasági udvarokból és a házak berendezéseiből is. A legtöbb magyar ember arra felé szőlőtermesztéssel és borászattal (is) foglalkozik. Nos, a szerb megszállók távozásuk alkalmával szépen „kipakolták" a pincéket és elvitték a hordókat – borostól együtt. De ez vonatkozik a munkagépekre is: traktort, ekét, aratócséplőt, egyéb mezőgazdasági felszerelést is saját „leltárukba jegyezték" és eltűntek velük. Elszegényedett tehát a magyarlakta terület, így a privatizáció nyomán is csak a gróf- zsellér viszony alakult ki a vidéken.

A magyarországi egyesületekkel, szervezetekkel való együttműködésről szólva az előadó leszögezte, hogy bizonyos értelemben elszürkültek a kapcsolatok, aminek az az elsődleges oka, hogy a pártoskodás (mindkét oldalon), az időnként viszálykodás nem használ az anyaországgal való kommunikációnak sem. Ezzel szemben az elcsatolt területeken működő magyar kulturális egyesületekkel való kapcsolatteremtés és -tartás sokkal

jelentősebb és eredményesebb is. Csörgits József referátuma végén örömét fejezte ki, hogy részt vehetett ezen a magyar-magyar találkozón, mert rengeteg tapasztalattal gazdagodott a jövőbeni együttműködést illetően és sok régi ismerőst, barátot üdvözölhetett a „volt Jugoszláviából", de újakra is szert tehetett a hasznos találkozón.

A délelőtti tanácskozás után a kedves háziak kiadós ebédjét elfogyasztva rövid pihenőt tartott a társaság, majd együtt átvonultak az Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékparkba az úgynevezett „első halomhoz", amelyen a résztvevők – közös munkával, az ásót egymásnak továbbadva – elültették az első szilfát. A fa tövébe szórták az otthonról hozott maroknyi földet, ezzel mintegy jelképezve a magyar összetartozást. A szilfa, e nemes fajta eredetéről, kitartásáról és hasznosságáról Mihály Árpád, szegedi szobrászművész tartott rövid ismertetőt. A magyar nemzethez hasonlította az elültetett fát, amely, bár viharok verték és tették próbára, ma is áll büszkén, rendíthetetlenül.

Dr. Horváth Gábor, az Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékpark nemrégiben kinevezett igazgatója is üdvözölte a nemzetközi tanácskozásra érkezett hazai és külhoni vendégeket, majd ismertette a népszerű intézmény munkáját, fejlesztési terveit és lehetőségeit, valamint azokat az újításokat, amelyekkel jóval nagyobb látogatottságot lehet elérni, mint korábban. Az igazgató elmondta, hogy mint minden ilyen intézmény, ez is anyagi gondokkal küszködik és alaposan meg kell fontolniuk, hogy mire költik az állami költségvetésből csordogáló kevés pénzt, valamint a pályázatokon elnyert összegeket. Remélik azonban, mondotta, hogy a Csongrád Megyei Közgyűlés, amelyhez a park is tartozik, a jövőben hathatósabb erkölcsi és anyagi támogatást is nyújt majd a továbbfejlődés érdekében.

A vendégek ezután megtekintették Feszty Árpád Magyarok bejövetele című történelmi ihletésű, lenyűgöző körképét, amelyet az 1896-os millenniumi évfordulóra festett és amelyet a rendszerváltást követően restauráltak, majd tettek közkinccsé. A szemet gyönyörködtető és szívet melengető látvány elkápráztatta a látogatókat és egyöntetűek voltak véleményükben: ezt az alkotást minden magyarnak – határon belül és kívül – meg kell tekintenie!

A második napot szintén zene, szavalat, borozgatás és kellemes társalkodás zárta. A résztvevők ismét gyönyörködhettek a kalocsai Vesztergám Miklós gyönyörű tárogató játékában, valamint a hangszerről tartott előadásában is. Ezt követően pedig Németh János, előadóművész, a Dél-Alföldi Versmondó Egyesület elnöke szavalta el a közönségnek jeles magyar költők gyönyörű verseit. Hozzájuk csatlakozott Wilhelm József, délvidéki tanár is, aki Lennert Tímea vajdasági költőnő verseit tolmácsolta az érdeklődő közönségnek.

III. nap, 2008. 04. 13. vasárnap

A Héthalmi kévekötés elnevezésű magyar-magyar találkozó harmadik napján Wilhelm József, zombori-doroszlói tanár tartott érdekfeszítő előadást a délvidéki magyar oktatási reformról, annak eredményeiről és a kultúregyesületekben folyó munkáról. A fiatal délvidéki pedagógus fejtegetései elején arról beszélt, hogy a reformoknak ugyan szinte minden haladó szellemű tanár egyértelmű híve, ám annak a helytelen módszernek már nem, miszerint annyira leterheljük a diákokat, hogy igazán nem tudják elsajátítani a tananyagot, így azután nagy hányaduk funkcionális analfabéta!

A vajdasági magyar oktatás területén a kilencvenes évek végén kezdődött meg az úgynevezett oktatás civil szervezése, amely eddig nem járt különösebb eredménnyel, csupán néhány helyen mutatható fel részsiker. Itt is zömmel a középiskolai, azon belül a nyelvoktatás terén.

A délvidéki magyar iskolarendszerben megnyilvánuló jelenségek igen lesújtóak: mind több iskolát zárnak be létszámhiány miatt, az asszimilációt segítve ezzel. Tudniillik ebben a környezetben, csakúgy, mint más határon túli magyar közösségekben, éppen az iskolarendszer fogyatékosságai miatt gyorsult fel a beolvadás. A „Jobban érvényesül a gyerek, ha szerb iskolába jár!"szlogen nagyon sok fájdalmat okoz az ottani pedagógusoknak és a magyar kisebbségnek is. A szerbiai oktatási minisztérium kezdeményezte oktatási racionalizáció szintén a kisebbségi tannyelvű iskolákat érinti kedvezőtlen előjellel.

Egyébiránt a reformra azért van szükség, mert korábban „ész nélkül" nyitották a középiskolai intézményeket, gyakran 10-15-ös osztálylétszámmal, s később rájöttek, hogy ezt egy gazdaságilag instabil ország nem képes finanszírozni.

A felsőoktatás terén viszont történt pozitív változás: több magyar nyelvű oktatási képzési intézmény létesült az elmúlt néhány évben, s ezek máris éreztetik hatásukat a vajdasági magyar nyelvű oktatásban. Ezek közül kell említeni a szabadkai tanítóképző megnyitását, amely régi vágya volt az ottani magyarságnak.

A szórványokban élő magyar gyerekek anyanyelvi foglalkozását, oktatását általában szombaton és vasárnap szervezik meg. A magyar hagyományápolási kultúra elsajátítását csakúgy, ám mindehhez hiányzik az igazi nevelő káder. Gyakran az olyan megszállott és anyanyelvi kultúráját mindenek fölé helyező pedagógus, aki csekély juttatásért, vagy gyakran ingyen is, hajlandó átadni tudását a felnövekvő generációnak.

A délvidéki előadó után Bíró Zsolt, a Marosvásárhelyi Rádió munkatársa az erdélyi média helyzetét vázolta. Előadásának néhány, szerintünk igen sarkalatos megállapítását szó szerint közöljük. Az erdélyi előadó publicista a többi között a következőket mondta: „Mennyire szabad a

sajtó? Ez az a kérdés, amely az erdélyi magyar újságíró és médiafogyasztó társadalmat is élénken foglalkoztatja. És ez az a kérdés, amely további kérdéseket szül: maradéktalanul érvényesül-e az állampolgárok tájékozódáshoz való joga? Vagy a már közhelyszámba menő kérdés: Objektív tud-e maradni a sajtó? – akkor, amikor a közszolgálati médiát a mindenkori hatalom próbálja „lenyúlni", a kereskedelmi média pedig a tulajdonosok és a nagy reklámmegrendelők érdekeinek van kiszolgáltatva. Ha Erdélyben mindezt megspékeljük a kisebbségi lét generálta sajátos elemekkel - ami a nemzeti önvédelmi mechanizmusok érvényre jutását vagy túlzott öncenzúrát jelent – adva van a válasz is.

Ami a közszolgálati média úgynevezett „lenyúlását" illeti a sajtószabadságot firtató kérdések az RMDSZ megerősödésével, kormányzati tényezővé válásával merültek fel, de ugyanennek a megerősödésnek köszönhető a magyar nyelvű kereskedelmi média nagy részének uralása is, hiszen a gazdasági érdekérvényesítés mindenképpen politikai függést okoz a magyar vállalkozói réteg körében, és hogy az újságíró társadalom mindehhez hajlamos toleránsabban viszonyulni, az csakis annak tulajdonítható, hogy az újságíró megmártózott a már említett kisebbségi páclében.

A Freedom House New York-i székhelyű (függetlennek nevezett) amerikai szervezet a román sajtót részlegesen szabadnak minősítette. A román sajtóra érvényes megállapítást, úgy gondolom, elfogadhatjuk vagy kiterjeszthetjük az erdélyi magyar sajtóra is. Ami pedig a mérés szempontjait illeti, a Freedom House is a már vázolt szempontok szerint éppen a jogi hátteret, a politikai befolyásolás és a gazdasági nyomás lehetőségeit mérlegeli.

A kezdeti kérdésem úgy hangzott, hogy: Mennyire szabad a sajtó?

Ha viszont a kérdést úgy fogalmaznám meg, hogy: van-e sajtószabadság Romániában? – már árnyaltabb a kép.

Ambrus Attila például azt mondja: „Van sajtószabadság Romániában, ha elfogadjuk, hogy a sajtószabadság az igazság tudósítási szabadságának összegzett eredménye, és nem azt jelenti, hogy az igazság minden egyes beszámolóban azonnal és tökéletes hűségben jelenik meg." Ambrus továbbá úgy érvel, hogy: „Gyakorlatilag a politikai életben illetve a közéletben szereplő valamennyi érdekcsoport közlési lehetőséghez juthat." Vagyis magyarán, ha valaki nagyon közölni akar valamit, azt előbb utóbb itt vagy ott, de megteheti.

Nézzük mit jelent ez a gyakorlatban!

Jelenleg két országos napilap jelenik meg. A Kolozsváron szerkesztett ellenzékinek tekinthető Krónika, amely a magyarországi jobboldallal is szorosan együttműködik és a Bukarestben szerkesztett Új Magyar Szó, amely viszont az RMDSZ álláspontját jeleníti meg. A megyei napilapokkal kibővítve a kört, ott is tetten érhető az elkötelezettség.

A 2004-es választási évben három székelyföldi napilapban, a Háromszékben, a Hargita Népében és a marosvásárhelyi Népújságban megjelenő politikai híreket vizsgálta disszertációjában szerkesztő kollégám, Kovács Orsolya, Bakk Miklós politológus irányításával, mely bizonyította, hogy a pártszimpátia kitapintható. A marosvásárhelyi Népújság egyértelműen RMDSZ-párti, a csíkszeredai Hargita Népe is inkább az RMDSZ szövetségese, míg a sepsiszentgyörgyi Háromszék többnyire a Magyar Polgári Szövetség eszméit hirdette.

A tavalyi EP választások alkalmával Tőkés László Háromszéken kétharmados többséget szerzett, Hargita megyében döntetlenre végzett az RMDSZ-listával, míg Maros megyében az RMDSZ tudott kétharmados többséget összehozni. Persze azért nem szűkíthető le a kép ennyire, de mindenképpen figyelemre méltó adatokról van szó. Tovább folytatva a sort a kolozsvári Szabadság leginkább a liberális újságírás hagyományait követi, nehezen tapintható ki elkötelezettsége, mondhatni, szinte minden véleménynek nyilvánosságot biztosít.

Ki olvas újságot Erdélyben? Ez lehet még az egyik érdekes kérdés. A válaszadáshoz dr. Magyari Tivadar szociológus Gyorsjelentések az erdélyi magyarok médiahasználatáról című médiatanulmányára támaszkodva kijelenthető: A romániai magyar sajtópiacot továbbra is a helyi lapok uralják, azzal a stabil 20-30 százalékos aránnyal, ami a kilencvenes évek derekára kialakult. A helyi magyar lapok olvasótábora középkorú. A fiatal (18-25 évesek körében) legnépszerűbb a Krónika, de ez a lap a 36-45 évesek körében is népszerű. A „legvárosibb"lapnak a Kolozsváron megjelenő Szabadság minősül. Vidéki olvasóinak aránya mindössze 15 százalék, míg a „legvidékibb" a Brassói Lapok 61 százalékkal. Városi lapnak bizonyul a Krónika is 55 százalék körüli aránnyal.

Jövedelmét tekintve a tipikus romániai magyar újságolvasó középosztálybeli, a minimálbérből élők gyakorlatilag nem vásárolnak napilapot."

Bíró Zsolt a továbbiakban a rádiózási szokásokról beszélt és külön fejtegette, hogy milyen a helyi és az országos, valamint a közszolgálati és a kereskedelmi rádiók aránya. Mint kiderült a romániai magyarság zömmel a helyi rádiókat „vesz", nem vált hullámsávot, kivételt képez a Kossuth Rádió (új nevén: MR1-es), amelynek hírműsorait ma is sokan hallgatják azokban a vételkörzetekben, amelyekben ez lehetséges – elsősorban Temes, Arad és Szilágy megyékben. A határ menti régiókban (például a Partiumban) a magyarországi kereskedelmi rádióadók a leghallgatottabbak az ottani lakosság körében.

Érdekes megállapításokat tartalmazott referátumának az a része, amely a televíziózásra és a nézettségre vonatkoztak. Bíró Zsolt a többi között elmondta, hogy „A nyolcvanas években még számos székelyföldi család

egy-egy nagyobb médiaesemény – olimpia, labdarúgó világbajnokság – köré rendezte szabadságát. Szilveszter alkalmával a határ menti településekre vándorolnak az erdélyi magyarok – magyar tévét nézni. Akkoriban a Magyar Televízió műsorai Romániában egészen mást jelentettek, mint manapság.

Szociológiailag is nagy a különbség azok között, akik a határ mentén, illetve belső Erdélyben nevelkednek. Más az informáltságuk, élményanyaguk, szóhasználatuk.

Az 1990-es politikai változások után újraindultak a területi rádiók magyar nyelvű adásai és a bukaresti tévé magyar nyelvű adása, amelyeket 1985-ben tiltott be a kommunista hatalom. Megkezdődik a kábeltelevíziós rendszerek kiépítése. Nagy lendülettel indulnak a helyi tévéstúdiók műsorai. A kezdeti lelkesedés legyőzött minden szakmai és gazdasági akadályt. Azután közbejön az 1992-es román médiatörvény, amely gátat szab a magyar nyelvű televíziós törekvéseknek is. Van, aki a Duna TV-t okolja…, valószínű, hogy nem minden alap nélkül.

A kevés szakember jobb kereseti lehetőségek miatt átnyergelt más területekre. A kialakuló kis magánstúdiók, az úgynevezett szakmai műhelyek is kifelé termelnek. Tény, hogy az önálló erdélyi magyar televíziózás gondolata elodázódik egy időre.

A 90-es évek vége felé azonban egyre több kábeltévén sugárzott adás indul a Székelyföldön A nézők a kezdetleges technika ellenére nagy figyelemmel követik a műsorokat. Vannak városok, ahol két stúdió is verseng a nézők kegyeiért. (Erre jó példa Gyergyószentmiklós.)”

Bíró Zsolt ezenkívül beszélt még a romániai magyar sajtó olvasottsági mutatóiról, a rádiók hallgatottságáról és a televíziók nézettségéről is. Szót ejtett arról, hogy több városban, köztük Marosvásárhelyen, most van kialakulóban egy-egy vagy két tévéstúdió, amelyek ugyan kevés magyar adást sugároznak, de mégis jelen vannak a tájékoztatási palettán. Félő azonban, jegyezte meg az előadó, hogy ezek a próbálkozások csak a választások évében aktuálisak, azt követően minden marad a régiben, s ez nem volna szerencsés.

Hrubik Béla, a CSEMDOK (Szlovákiai Magyar Társadalmi és Közművelődési Szövetség) országos elnöke tartott előadást a szlovákiai magyarság helyzetéről, kulturális tevékenységéről és terveiről. Az 1949-ben létrejött szervezet első embere elmondta, hogy az úgynevezett 1968-asok innen kerültek ki, továbbá azt is ismertette a tisztelt hallgatósággal, hogy a 27 területi választmány 406 alapszervezetben működik, mintegy 60 ezer taggal. Három évente van tisztújító közgyűlésük.

A CSEMADOK legnagyobb ereje az önkéntességben van, mondotta az elnök. Továbbá abban, hogy vannak célkitűzéseik, kulturált szórako-

zást biztosítnak tagjainak, hasznos elfoglaltságot mindenkinek és a jövőt illetően is megalapozzák a szervezet működését. A jövőre 60 éves szervezetről filmet is forgatnak és bemutatják történetét, jelenét is. Az elmúlt hat évtized alatt ugyanis nem kevesebb, mint 4 generáció nőtt fel, amelyek valamiképpen kapcsolódnak a CSEMADOK-hoz!

A rendezvényeik palettáján számos érdekes program, műsor található. Elég csak azt megemlíteni, hogy évente körülbelül 20 országos rendezvényük van, mintegy 3000 gyermeket „mozgatnak meg" ezen idő alatt, s a különféle képzések – a tánc, az ének, a citera, a bábjáték és egyéb területen – egyre tömegesebbek. Amatőr fesztiválokat szerveznek az ország különböző részein, amelyek során például 5 rock színpadon lépnek fel a fiatalok, de magyar nóta, citerafesztivál is szerepel a műsoraikban. Vannak, amelyek fél évszádos múltra tekintenek vissza. Ilyen például a Gombaszögi Országos Ünnepély (a rozsnyói területi választmány szervezésében), amely 50 év óta nyújt kulturális és szórakozási lehetőséget a környéken, de a távolabb élő magyarság számára is.

Hrubik Béla elmondta még, hogy nagy gondot fordítanak a szakmai továbbképzésre is, mert az önkéntesség mellett ez is rendkívül fontos a szervezet működésének zavartalanná tétele érdekében. A támogatási rendszerről szólva megemlítette, hogy a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériumánál pályáznak különféle tevékenységek pénzelésére, de azt is hozzá tette, hogy a Szlovákiában élő 12 kisebbség között nem arányosan osztják el az összegeket… A szervezet felépítése szerint az alapszervezetek képezik az alapsejtet, ezek tagdíjakat szednek, de vannak úgynevezett támogató bélyegeik is, a helyi rendezvényeket a legtöbb közösségben a helyi önkormányzatok segítik, továbbá a magyar vállalkozók is tevőlegesen részt vesznek a különféle kulturális megmozdulások, alkalmak finanszírozásában.

A Szlovákiai Magyar Társadalmi és Közművelődési Szövetség igyekszik kapcsolatot teremteni mind a magyarországi, mind a történelmi határokon kívül működő egyéb magyar kulturális szervezetekkel, egyesületekkel. Ebben gyakran kiváló segítséget nyújtanak a testvérvárosok, illetve testvértelepülések hasonló intézményei, egyesületei is. Konkrét példát is említett erre: a Héthalmi Kévekötés összejövetelen részt vevő Göncz Lászlóval, a szlovéniai Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet igazgatójával a közelmúltban írtak alá együttműködési szerződést.

Sajtójuk is van, az Itthon című havi lap, amelynek Fáklya című melléklete tájékoztatja a tagságot és a közvéleményt a szervezetben történő aktuális történésekről.

Terveikről szólva Hrubik Béla országos elnök kifejtette, hogy a magyarság megtartása, s a nemzettudat fejlesztése a legfontosabb feladata

a szervezet minden alapegységének és tagjának. Ennek érdekében igyekeznek megtenni mindent és intézményesíteni a feladatokat. Így például elképzeléseik között szerepel a Szlovákiai Országos Magyar Intézet létrehozása, amely hálózatként működne és összekapcsolná az ottani magyar alapszervezeteket, mondotta a tanácskozáson Hrubik Béla, a CSEMADOK országos elnöke.

Az Ópusztaszeren tartott három napos Héthalmi kévekötés elnevezésű magyar-magyar találkozó végén Kisimre Ferenc, levezető elnök, összefoglalójában elmondta, hogy olyan emberek jöttek össze itt a történelmi helyen, akik hitelesen, őszintén szóltak saját környezetük gondjairól, problémáiról, de örömeiről is. A referátumokból kiviláglott a kifejezett magyarságféltés, egymás helyzetének megismerése és az együttműködés jobbításának szándéka. A szervezők nevében is köszönetet mondott ezekért a megnyilatkozásokért és reményét fejezte ki, hogy jövőre még többen találkozunk Ópusztaszeren, immár barátokként. A két összejövetel közötti időszakban viszont vár ránk a munka, az itt elhangzottak gyakorlati megvalósítása – saját környezetünkben és az együttműködés terén is.

A hivatalos munka végeztével Németh János előadóművész elszavalta Juhász Gyula Testamentum című versét.

A tanácskozást követő ebéd előtt dr. Horváth István Károlyné, az Ötágú Síp Kulturális Egyesület elnöke üdvözölte a hazai és a külföldi résztvevőket, köszönetet mondott a találkozón mondott referátumokért, a hozzászólásokért, a kulturális műsorokban való részvételért. Hangsúlyozta, hogy a hagyományteremtő céllal indult összejövetelt jövőre ugyanitt folytatjuk, de addig sem ülünk ölbe tett kézzel, hanem az elhangzott javaslatok, felvetések alapján dolgozunk. Mégpedig magyar kultúránk, nemzeti hagyományaink megőrzése és tovább fejlesztése érdekében.

A finom és kiadós ebéd után lassan szedelőzködni kezdett a társaság. Nehéz volt a búcsúzkodás, nehéz szívvel váltak el egymástól a hazai és a szomszédos országokból érkezett magyarok. De immáron – barátként.

*

A fenti összefoglaló 2008 májusában könyv formájában is megjelent a Nemzeti Civil Alapprogram támogatásával, továbbá rövidített változatban a szabadkai *Hét Nap* című hetilapban, valamint az *Átalvető* és a budapesti *Arany Tarsoly című* folyóiratokban.

MENEKÜLŐK EURÓPÁBAN – A HUSZADIK SZÁZAD VÉGÉN

NEKED KÉT HAZÁT ADOTT VÉGZETED…

Sűrű esőfelhők gyülekeztek az égen, viharos erejű szél kerekedett, majd hirtelen nagy cseppekben eleredt az eső. A kocsiból kiszállva a legelső épületben találtunk menedéket: a Menekültügyi és Migrációs Hivatal békéscsabai befogadó táborában. Az első pillanatban az futott át az agyamon: nem különbözik azoktól, amelyeket Berlinben, vagy Frankfurt am Oder környékén láttam. Többszintes épület, porta, folyosók, szobák. Aztán rájöttem, hogy mégis. Itt kevesebben vannak, mint ott, s nem éreztem azt a feszült légkört, mint a német táborokban. Igaz, akkor 1993-at, a boszniai apokalipszis legvéresebb évét írtuk…

Kétágyas szoba. Bent „férfias" rend, de azért minden a helyén. Varga Mihály egy kicsit szabadkozik, nem várt vendégeket, nézzük el neki a kis felfordulást. Hellyel kínál. Nagybecskerek (ma Zrenjanin) külvárosaként számon tartott Muzsláról érkezett. A 47 éves férfi rokkant, mankókkal jár. Otthon, kis-Jugoszláviában 90 százalékos rokkantnak nyilvánították.

– Mikor érkezett a békéscsabai táborba?

– 1993.február 6-án.

– Miért jött el otthonról?

– Mert muszáj volt. Katonai referens voltam, nem akartam azt, amit a törvény diktált, hogy a magyar fiatalokat vigyék a harctérre. Tudja uram, 90 százalékban magyar ifjak haltak meg abban a bolond háborúban…

– Egyedül jött ide?

– Nem, hárman, de csak én maradtam itt. Először Németországba igyekeztem, de nem volt vízumom, levettek a vonatról, visszazsuppoltak.

– Nős, van családja?

– Nincs senkim.

– Hogy érzi itt magát?

– Jól. Megfelel.

– Vannak barátai, akikkel elbeszélget?

– Hogyne. Akadnak itt délvidékiek, falubeliek is, meg szabadkaiak, kanizsaiak. Össze kell tartanunk, mert különben az ember megbolondul egymagában.

– Hogy telik egy napja?

– Tolmácskodtam idáig, mostanában pedig az itteni nyomdába járok dolgozni. Keresek egy kis pénzt.

– Itt tölti az ünnepeket is? A karácsonyt…

– Ne is említse! Szomorú, nagyon szomorú a Szenteste. Ilyenkor mindenki behúzódik a saját szobájába, és bent ül.

Ekkor sírja el magát először. Elnézést kér, közben rágyújt.

– Milyen elképzelései vannak a jövőről? Ha egyszer teljes béke és biztonság lenne Jugoszláviában, visszamenne?

– Sosem. Nem is akarok arról az országról hallani!

– Ki a felelős azért, hogy ön itt van?

Nem sokat gondolkodik, a szemembe néz és kivágja:

– A világ! Megengedték Milosevicsnek, hogy azt csinálja, amit csinált…

Három fiatal ül velem szemben. A.L., A.M. és A.Dj. Huszonévesek. Csak egyikkel tudok beszélni, ő ismeri a szerbet, egyúttal tolmácskodik is.

– Miért jöttetek ide?

– Mert tovább nem mehettünk – mondja mosolyogva, aztán megmagyarázza: Németországba szerettek volna utazni, de mivel nincs vízumuk, nem mehettek Nyugatra. Menedéket kértek a magyar hatóságoktól.

– Mi a helyzet most Koszovóban?

– Szörnyű. Vérengzések, egyre gyakoribbak a szerb támadások. Mi el akarjuk kerülni a vérontást. Nem akarunk gyilkolni. Értelmetlenül. Emberként szeretnénk élni. Ezt azonban ott a mostani rezsim nem teszi lehetővé. Mi mindig is a szerb csizma alatt szenvedtünk. Nem adták meg számunkra a legelemibb emberi jogokat sem. Most már nem tudunk tovább tűrni. Elfogyott az albán nép türelme. Szeretnénk szabadságban élni, meg békében.

A három fiatalember közül az egyik közgazdasági középiskolát végzett, de kamionsofőrként dolgozott, a másik kőműves, a harmadik még középiskolás, szintén közgazdaságtant tanult. A jövőről ők is azt mondják: bizonytalan.

Újabb vizit. Egy négytagú koszovói családnál. Arra kérnek, ne írjam le a nevüket, kolléganőm pedig ne készítsen felvételt róluk. Félnek. A férfi elfogadhatóan beszél szerbül, válaszol minden kérdésemre. A feleség bennünket figyel, ő nem érti a társalgást, ezért időnként a mellette édesen pihenő pici gyermekre pillant, aki dacára a hangoskodásnak, jóízűen alszik. A nagyfiú édesapja mellett ül, ő valamicskét ért a beszélgetésünkből, de ő már magyarul tanul, szépen felel a kérdéseimre.

Elmondja, hogy itt a tábor területén belül szerveztek számukra oktatást és ő ott tanulja a magyar nyelvet. Édesapja még hozzáteszi, hogy néha szégyenlős a fiú, pedig ő bíztatja, hogy csak magyarul beszéljen a „kinti" barátaival. A fiútól megtudom, hogy bizony vannak szép szám-

mal békéscsabai ismerősei, barátai. Arra a kérdésre, hogy tetszenek-e a magyar lányok, egy picit elpirul és szorgalmasan bólogat… Nagyon szeret Magyarországon, szívesen maradna.

A családfőt kérdezem.

– Mikor és miért hagyták el Koszovót?

– Tavaly május 26-án jöttünk ide a családdal, illetve akkor még csak hárman, mert a kicsi már itt született. Podujevo környékéről származunk, útlevéllel léptük át a határt. Politizáltam, nyilván gondolja, kiknek az oldalán. Amikor három társamat megölte az ottani rendőrség, elhatároztam, hogy elhagyjuk a szülőföldünket. Mindent hátrahagytunk: a házat, a földet, minden ingatlanunkat.

– Mi a foglalkozása?

– Közgazdasági főiskolát végeztem, a kereskedelemben dolgoztam, amíg lehetett – teszi hozzá.

– Mi a véleménye a mostani koszovói helyzetről?

– Csak annyi, hogy nyílván mi vagyunk a hibásak azért, ami ott történik! Mert albánok vagyunk. Meg azért, mert jogainkat követeljük: anyanyelvünkön szeretnénk tanulni, emberi módon élni. Mindent elvettek tőlünk, ami a miénk: újságot, rádiót, tévét, iskolákat, egyetemet…

– Mikor lesz béke a Balkánnak ebben a részében?

– Ezt még Nyugaton sem tudják! Nem látom a kiutat ebből a kataklizmából. Nagyon tehetetlennek érzem magam.

– Hogyan tovább?

– Azt szeretném, ha emberként, és albán nemzetiségűként békében élhetnénk. Hogy ne kelljen a magzatnak is félnie attól, hogy tömegmészárlás áldozata lesz. Csak azért, mert albán! Én csak azt szeretném, ha béke és szabadság lenne.

– Hogy mondják albánul, hogy legyen béke és szabadság?

– Liri skrejt me rhegule!

– Legyen.

A gólyához

A hazájukból elűzöttek között járva-kelve, egyik legnagyobb költőnk, Tompa Mihály A gólyához… című verse jutott eszembe, 1850-ben írta. Csaknem másfél évszázaddal később is aktuális a mondanivalója. Sajnos.

Csak vissza, vissza! dél szigetje vár,
Te boldogabb vagy, mint mi, jó madár.
Neked két hazát adott végzeted,
Nekünk csak egy – volt! az is elveszett!

Repülj, repülj! és délen valahol
A bujdosókkal ha találkozol:
Mondd meg nekik, hogy pusztulunk, veszünk,
Mint oldott kéve, széthull nemzetünk… !

Békés Megyei Hírlap, 1998. augusztus 22-23.

’56-OS MEGEMLÉKEZÉSEK MAGYARORSZÁGON
MI A SZÍVÜNKET HOZTUK HAZA…

Disszidensek. Emigránsok. Néhány évtizede még ezzel a „megtisztelő” kifejezéssel illették azokat a magyarokat, akik életüket mentve a szabad világba voltak kénytelenek távozni. A hazájukból. Merthogy 1956-ban több mint 200 ezer magyar hagyta el a szülőföldjét, persze nem önszántából, hanem azért, mert felemelte szavát a zsarnokság, a rettegetett Rákosi-Gerő-Révai-Farkas négyes ellen, majd pedig szembe szállt az akkori világhatalom, a kommunista Szovjetunió idegen földet leigázó tankjaival is! S miután győzött a túlerő – a hazaáruló Kádár-klikk hathatós támogatásával --, legyűrték a magyar népnek az igazság, a szabadság iránti mérhetetlen vágyát, megkezdődtek a pogromok. Ekkor indult el a szerencsétlen emberek, a menekülők végelláthatatlan sora nyugatra, de kis részben délre is, hiszen ismeretes, hogy a volt Jugoszlávia több ezer magyar menekültet fogadott be.

Ötven éve annak, hogy a dicsőséges, majd a gyászos események lezajlottak és a vérzivataros időkben nagyon sok becsületes magyar embernek „disszidálnia” kellett. Az évfordulóra azonban nagyon sokan haza jöttek. Összejövetelüknek és rendezvénysorozatuknak is az Emigráció hazatér címet adták, mintegy érzékeltetve, hogy a fél évszázaddal ezelőtti eseményeknek – távol a hazától -- ma is milyen jelentőséget tulajdonítanak. Budán, a Magyar Kultúra Alapítvány Szentháromság téri székházában gyűltek össze a múlt héten az egykori szabadságharcosok, ellenállók, akik csillogó szemekkel, egyenes tartással és büszkén beszélnek mai is azokról a dicső napokról, amikor a „szovjet csizma alatt” sem hajlott meg a gerincük, hanem bátran szembe néztek a halállal.

A régi bajtársak – Kanadától Dél-Afrikán keresztül Ausztráliáig – könnyes szemmel énekelték Nemzeti Imánkat, a Himnuszt, majd meghallgatták Wass Albert Üzenet haza című csodálatos, szívbemarkoló versét, végül pedig Kodály Zoltán 150. genfi zsoltár című kórusművét. Ezután dr. Koncz Gábor, a házigazda jogán üdvözölte az egybegyűlteket, megköszönve, hogy ennyien eljöttek a találkozóra. Külön köszönetet mondott dr. Tanka Lászlónak és az általa vezetett Panoráma című folyóirat munkatársainak, akik hathatós segítséget nyújtottak a világtalálkozó szervezésében. Vitéz Bánkuty E. Géza, az emlékrendezvény elnöke felszólalásában kifejtette, hogy: „Mi a szívünket hoztuk haza! Mindenkit át akarunk ölelni, mindenkivel kezet kívánunk rázni.” Megelégedésének adott han-

got, hogy olyan jeles forradalmárok vannak az emlékezők között, mint Pongrácz Ödön, a legendás Pongrácz Gergely testvérbátyja. Papp László New Yorkból érkezett az ünnepi összejövetelre. Hangsúlyozta, hogy nem szabad elfelejteni Ausztria megkerülhetetlen érdemeit, hiszen ez az ország, amelyből alig egy évvel korábban vonultak ki a szovjetek, csaknem 200 ezer földönfutóvá vált embert fogadott be. Az Egyesült Államok szintén sokat tett a menekültekért, de látszott rajta a bűntudat, hogy amikor a legjobban kellett volna segíteni a magyarokon, akkor nem mozdult egy tapodtat sem. Pedig vártuk az amerikai diplomatákat, csakúgy, mint az orosz tankokat. Ez utóbbiak jöttek, az előbbiek elmaradtak… Ennek ellenére meg kell állapítani, hogy a történelem során két tiszta magyar forradalom volt: az 1848/49-es és az 1956-os! Ez utóbbi jelentette az első szöget a nagy szovjet birodalom koporsóján! „Valamikor a szuronyok verték el rajtunk a port, újkori történelmünkben pedig a média", jelentette ki Kossányi Miklós, az USA-ban élő újságíró, kiadó, tévés személyiség. Beszámolt arról, hogy mit jelent a tájékoztatás a magyar emigráció életében, s részletesen ecsetelte az amerikai magyar írott és elektronikus sajtó helyzetét.

Hódi Margit, szegedi születésű Ausztráliában élő magyar rádiós szerkesztő a kinti '56-os szabadságharcosok üdvözletét tolmácsolta az egybegyűlteknek. Emlékeztetett arra, hogy Ausztrália mintegy 17 ezer menekültet fogadott be a szabadságharc leverése után, s az emigrációba kényszerült honfitársaink gyorsan létrehozták a Független Magyar Szabadságharcosok Szövetségét, amelynek elnöke vitéz Bene Ferenc József. Vezetésével ez a szervezet minden alkalmat kihasznál arra, hogy hűen ápolja a nemzeti forradalom eszmeiségét és kapcsolatot tartson az itthon élő egykori bajtársakkal. „Tegyünk hitet a szabadságharc tiszta eszméjének megmaradása és tovább vitele mellett", mondotta Hódi Margit, majd elszavalta Reményik Sándor Mindhalálig című csodaszép versét, amely könnyeket csalt a hallgatóság szemébe.

Az emigráció hazatér elnevezésű rendezvénysorozat ünnepi konferenciáját követően még irodalmi estet, nemzeti kulturális gálaestet tartottak, részt vettek az október 23-i koszorúzásokon, az Operaházban tartott díszelőadáson, képzőművészeti kiállításon mutatkoztak be a nyugati emigrációban élő alkotók, rendhagyó történelemórákat tartottak az iskolákban, legvégül pedig a budapesti Stefánia Palotában Magyar Világbálon ünnepelték együtt a magyar forradalom 50. évfordulóját.

Megemlékezések Szegeden is

Az emberi méltóság tartja össze az ötvenhatosokat – mondotta Szegeden Sólyom László köztársasági elnök, aki abból az alkalomból látogatott

el Csongrád megye székhelyére, hogy megnyissa az 1956-os emlékünnepségeket. Mint ismeretes a forradalom szikrája ebben a városban pattant ki, az akkori egyetemisták már október 16-án megalakították a Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetségét (MEFESZ), s a tömeges tiltakozások, a szegedi követelések néhány nap múlva eljutottak Budapestre, így ott vált igazán forradalmi megmozdulássá a szabadságvágy iránti követelés.

Sólyom László a Szegedi Tudományegyetem szenátusának díszülésén találkozott az egykori forradalmárokkal, valamint a még élő diákvezetőkkel is. Mint mondotta, e város büszke lehet egyetemére, amely a kiművelt tudós koponyák mellett, olyan erkölcsileg tiszta és nemzeti érzelmű fiatalokat tudott a soraiban, akik megtették az első lépést a forradalom és a szabadságharc felé. A Magyar Köztársaság elnöke ünnepi beszédében hangsúlyozta, hogy „ a fiatalokra kellene bízni '56 szellemiségének továbbvitelét, mert ma még nem igazán érzik át ennek az eseménynek a jelentőségét. Nem igazi nemzeti ünnep, mert a nemzet nem fogadta a szívébe úgy, mint például az 1848-as szabadságharcot, amely már a nemzeti mitológia szerves részévé vált." Szerinte egyébként a csillagrobbanáshoz hasonlítható, ami 1956-ban történt. Éppen ezért e jubileum kapcsán fölhalmozott információtömeget fel kell használni arra, hogy végre meghatározzuk az 1956-os történések igazi képét, amellyel azután a nemzet azonosíthatja magát – vélekedett az államfő.

Szabadka testvérvárosa méltó módon emlékezett meg a félévszázados jubileumról. A hónap elején a délvidéki magyarok egyesületének szervezésében előbb Hódi Margit, ma Ausztráliában élő, szegedi születésű, de a Délvidéken is hosszabb időt töltött rádiós személyiség beszélt a kontinensnyi ország jelenéről, különös tekintettel az '56-os eszmék megtartására, azok ápolására. Az ünnep előtt a szegedi Millenniumi Kávéházban jeles vajdasági vendégek – dr. Mirnics Károly, Mészáros Zoltán, Kudlik Gábor, valamint a Bácsország című honismereti szemle munkatársai: dr. Virág Gábor, Kunkin Zsuzsanna és Horváth József – közös emlékesten elevenítették fel az '56-os események délvidéki vonatkozásait és egyúttal bemutatták a Bácsország legújabb tematikus számát.

A szegedi múzeum úgynevezett Fekete Házában Ahol a forradalom lángja föllobbant – 1956 Szegeden címmel nyílt dokumentum kiállítás, s itt mutatták be Kass János Kossuth-díjas művész grafikáit, valamint Tóth Sándor Munkácsy-díjas szobrászművész szobrait és rajzait is. A jeles történelmi jubileum előestjén találkozhatott először a közönség Újszászi Ilona újságíró-főmunkatárs A szabadság pillangója – 1956 a szegedi egyetemen című nagy formátumú, tankönyvnek is hasznos könyvével, amelyben a Délmagyarország című napilap munkatársa korabeli forradalmi eseményekben részt vett fiataloknak állít emléket.

Ezekkel a rendezvényekkel azonban nem ér véget a fél évszázaddal ezelőtt történt véres, de dicső napokra való emlékezések sorozata. Mind országos, mind városi és települési szinten is folytatódnak a forradalom jubileumának ünnepi alkalmai.

Miért volt a forradalom?

Hogy ezekben a napokban milyen sokan és mennyire érdekesen, frappánsan fogalmaznak az 1956-os eseményekről, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az az elhíresült definíció, amelyet Karátson Gábor festőművész, író mondott ki egy szegedi, '56 irodalmával foglalkozó esten, s amit azóta Sólyom László köztársasági elnök is idézett, szintén Szegeden. Karátson Gábor szerint: A magyar forradalom nem valami ellen irányult, hanem valamiért!

Hét Nap, 2006

NYUGDÍJAS ARCÉL
A SZERETET MELLETT NEVELÉSRE IS SZÜKSÉG VAN

Terhes Erzsébet szabadkai pedagógus több mint harminc éven keresztül foglalkozott az iskoláskor előtti nevelés fejlesztésével.

Nem tudom eldönteni, mikor „szurkoltam" jobban: amikor több mint húsz évvel ezelőtt Topolyán az általános iskola hetedik osztályában történelemből, földrajzból feleltem, vagy most, amikor ennyi idő elmúltával Szabadkán, sugárúti otthonában itt ülök szemben egykori tanárnőmmel, Terhes Erzsébettel. Akkor ugyan feleltetéskor volt némi lámpalázam, de – a szerénytelenség távol álljon tőlem – mindkét tantárgyból kitűnő voltam. Most azonban jóval komolyabb feladattal kell megbirkóznom. Bemutatni egy több mint 30 éves életutat, egy olyan emberét, aki példamutató munkájával, odaadásával kiérdemelte nemcsak a szakmai, hanem a társadalom elismerését is. De mindennapi munkáján kívül a társadalmi-politikai tevékenységből is bőven kivette a részét. Ezenkívül a feleség, az anya szerepét is vállalta.

De kezdjük talán a legelején. Közvetlenül a második világégés után fejezte be Versecen az óvónőképzőt, s utána Topolyán kezdett el dolgozni. Ebben a bácskai városban tanítóskodott (tanítói képesítése is volt, később pedig elvégezte a pedagógiai akadémiát), majd óvodai felügyelő lett.

Annak idején Alexa Erzsébet óvónővel mi nyitottuk meg Topolyán az első óvodai tagozatot – emlékszik vissza a most már csaknem egy éve nyugdíjas pedagógus. – Az Umetnost Bútorgyárból kaptunk székeket, a többi kelléket pedig, már magam sem tudom hogyan, de valahogy beszereztük. Az iskoláskor előtti gyermekekkel való foglalkozásban az első lépések voltak ezek.

Azután Topolyáról Újvidékre, majd ismét vissza, utána Csantavérre szólította a kötelesség, a hivatás. Csaknem húsz évvel ezelőtt került át Szabadkára a Pedagógiai Intézetbe tanácsosnak, onnan ment nyugdíjba.

Akkor az óvodákban, napközikben többnyire csak betanított alkalmazottak voltak – mondja Terhes Erzsébet. – Ők ugyan gondoskodtak a gyermekekről, szeretetet adtak nekik, de igazi nevelést nem. Ezért határoztam el, hogy én ezzel a kérdéssel, problémakörrel foglalkozom majd.

Hogy ezt a munkát mennyire komolyan értelmezte és végezte, azt mi sem bizonyítja jobban, mint a rengeteg szakmai elismerés. A pedagógusnő részt vett a talán az országban is elsőként kidolgozott iskoláskor előtti oktatási-nevelési program elkészítésében. Ezenkívül kézikönyveket

is adott ki, amelyek itt hevernek előttem az asztalon. Stanka Salonski, Milenko Terzic, Terhes Erzsébet Környezetismeret (Társadalmi és természeti környezetismeret az iskoláskor előtti intézményekben, 1976.), s a másik: Dr. Horváth Mátyás, Dr. Kaszás József, Terhes Erzsébet: Anyanyelvi nevelés az óvodában (Kézikönyv az óvónők számára , 1980). Mindkettőnek óriási hasznát veszik az óvónők a kisgyermekekkel való foglalkozás során.

Munkája mellett, mint említettük, aktív társadalmi-politikai tevékenységre is jutott ideje. Attól kezdve, hogy részt vett a Samac-szarajevói vasútvonal, a Testvériség-egység autóút építésében, majd a nőszövetség munkájában, egészen addig, hogy öt éven keresztül képviselte Szabadkát a Tartományi Képviselőház Társadalmi-politikai Tanácsában, rengeteg megbízatása volt (saját bevallása szerint ez idő tájt legalább húsz!). De megérte. Hiszen az elmúlt évtizedek alatt az a terület is, amelyen ő dolgozott, rengeteget fejlődött.

Amikor elkezdtem Szabadkán dolgozni, csak néhány óvoda volt – emlékszik vissza Terhes Erzsébet. Ma a szabadkai óvodák, napközik mellett minden helységben találhatunk ilyen intézményt. A legtöbbjük korszerűen felszerelt, hasznos nevelőmunkára alkalmat adó gyermekintézmény. Úgy érzem, ezért érdemes volt 32,5 évet dolgozni, küzdeni. S végtelenül jól esik, ha most, amikor már nyugdíjas vagyok, hozzám fordulnak tanácsért, útbaigazításért, ha hívnak.

S ma? A kis unokák számára ugyancsak „jól jön" a nyugdíjas nagymami. No, meg elegendő elfoglaltságot jelent a háztartás mindennapi ellátása, a bevásárlás, azután a város mellett levő gyümölcsösben a munka. S természetesen tagja a helyi közösségben a nyugdíjasok alapszervezetének is. Ma sem múlnak tehát tétlenül az egykori pedagógiai tanácsos hétköznapjai.

Magyar Szó, 1981.december 1.

PÜSPÖK ÚR A FOCIT IS KEDVELI
KISS-RIGÓ LÁSZLÓ SZEGED-CSANÁD EGYHÁZMEGYE ÚJ FŐPÁSZTORA

Régen látott tömeg gyűlt össze a múlt szombaton a szegedi Fogadalmi Templomban. Az ok: ekkor iktatták be főpásztori székébe **Kiss-Rigó Lászlót**, a Szeged-csanádi egyházmegye új püspökét. Az 51 éves püspök az Esztergomi Hittudományi Főiskola főigazgatójának posztját cserélte fel az egyházmegye vezetőjének tisztségére. Első prédikációja rövid, lényegre törő és világos volt: követi elődjének útját, s egyházi méltóságként a hit erejét, a szeretet hatalmát és a józanság fegyverét kívánja használni ebben a munkában.

Nem mindennapi esemény egy ilyen szertartás még egy Szeged nagyságú város életében sem. Utoljára 19 évvel ezelőtt volt hasonló egyházi ceremónia, amikor a most nyugdíjba vonult, 75 éves, **Gyulay Endre** püspököt iktatták be tisztségébe. A város népének fogadalma által épített hatalmas székesegyházban, amelynek tőszomszédságában néhány nappal ezelőtt ért véget a minden eddiginél eredményesebb szabadtéri játékok évadja, mintegy 3 ezren gyülekeztek az ünnepi alkalomra. Köztük a város elöljárói, a testvéregyházak képviselői, de megjelent az esztergomi egyházközség küldöttsége is, ahol a mostani püspök korábban szolgált. Nem kis érdeklődést váltott ki a megjelentek között két világhíres személy jelenléte: **Grosics Gyula** és **Buzánszky Jenő**, az Aranycsapat legendás alakjai, akik Kiss-Rigó László személyes barátai, szintén ott voltak a szentmisén.

Hatalmas tömeg között vonult be az oltár elé a szertartásban részt vevő 20 püspök, két bíboros, a Templomos Lovagrend Magyarországi Praeceptóriájának lovagjai és **Juliusz Janusz** apostoli nuncius, **XVI. Benedek pápa** küldötte. Ő olvasta fel a Szentatya kinevező bulláját, majd az ilyenkor szokásos rend szerint előbb Gyulay Endre eddigi püspök átadta utódjának a pásztorbotot és az oltár előtti katedrához vezette.

Az új főpásztor ezután első szentbeszédében idézte püspöki jelmondatát, amely Pál apostolnak Timóteushoz írt leveléből származik: „…hiszen Isten nem a félénkség lelkét adta nekünk, hanem az erőét, a szeretetét és a józanságét." Az új szeged-csanádi megyéspüspök további munkájában ennek az igének a sugalmazása szerint kíván dolgozni. Feladatai lesznek bőven, hiszen az egyházmegye több száz intézményét – plébániát, iskolát, szeretetotthont kell majd koordinálnia, igazgatnia.

Az ünnepi szentmisét követően a megjelent egyházi méltóságok és világi tisztségviselők számára adott fogadást Kiss-Rigó László püspök. Ezen **dr. Botka László** polgármester és **dr. Szabó Gábor**, a Szegedi Tudományegyetem rektora köszöntötte az új főpásztort és eredményes munkát kívántak neki. Kifejezték reményüket, hogy a jövőben is kiváló lesz az együttműködés a püspökség, a város és az egyetem között, hiszen ez a hármas kötődés az itt élők javát is szolgálja.

Kiss-Rigó László beiktatása előtt adott nyilatkozatában elmondta, hogy szeretné minél előbb megismerni az egyházmegyében működő intézményeket, áttekinteni a helyzetüket, ezzel egyidejűleg pedig az itt élő híveket is. Bízik abban, hogy Isten segítségével, az egyházmegyében dolgozó papok, hittantanárok, egyházi alkalmazottak közreműködésével megelégedésre végzi majd munkáját.

Az új főpásztor nagy híve a labdarúgásnak. Nemcsak nézni és szurkolni szeret, hanem heti három alkalommal csukát húz és részt vesz alkalmi csapatának edzésén. Esztergomban ez volt a gyakorlat, de a püspök úr bízik abban, hogy Szegeden is sikerül majd összehoznia egy papokból és hívekből álló együttest. Hiszi és vallja ugyanis, hogy a rendszeres testmozgásra mindenkinek szüksége van. A püspöknek is.

Életút

Kiss-Rigó László, az új Szeged-csanádi püspök 1955. április 6-án született Budapesten. 1981. június 14-én szentelték pappá Esztergomban, Szécsényben és Budapesten a Haller téri templomban volt káplán, 1985-től az esztergomi Szent Anna-plébánia káplánja, 1991-től 2004-ig az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye Katolikus Iskola Főhatóságának igazgatója, 2003-tól az Esztergomi Hittudományi Főiskola főigazgatója, 2004. február 21-én szentelték püspökké Esztergomban, 2006. június 20-án a pápa Szeged-Csanádi megyéspüspökké nevezte ki, 2006. augusztus 26-án a szegedi dómban hivatalosan beiktatták új tisztségébe.

Hét Nap, 2006

VERESPATAK VESZÉLYE ELÉR A DUNÁIG…
SZEGEDEN AZ ERDÉLYI ARANYBÁNYA ÉPÍTÉSE ELLEN TILTAKOZTAK

A román illetékes minisztérium és a kanadai Rosia Montana Gold Corporation bányavállalat szervezésében közmeghallgatást tartottak a napokban Szegeden. Az összejövetel témáját az erdélyi Verespatakon létesítendő aranybánya ügye szolgálta, mégpedig óriási érdeklődés mellett. A honi és a nemzetközi média részvétele mellett zajlott közmeghallgatást egy nagyobb méretű tüntetés előzte meg, amelynek szervezője Balogh László, volt országgyűlési képviselő, aki maga is jeles környezetvédő aktivistának számít. A demonstráció résztvevőinek egyetemes tiltakozását talán az a szlogen fejezte ki, amelyen az állt, hogy: „125 éve a VÍZ öntötte el Szegedet, most egy cián-ár fenyeget!"

A Szegedi Tudományegyetem új Tanulmányi Információs Központjában tartott közmeghallgatáson a kanadai cég részéről John Aston, beruházási menedzser, a román vízügyi minisztériumból pedig Angela Filipas főosztályvezető ismertette a készülő (ám még nem engedélyezett) aranybánya paramétereit, működési dinamikáját és a környezetre való hatását. Ez utóbbival kapcsolatosan kiderült, hogy az új létesítmény több, mint biztonságos, a környezetet nem károsítja, az őshonos növény- és állatvilágot nem veszélyezteti, az esetleges katasztrófa esélye csak 1:100 000 000-hoz feltételezett arányban látható elő!

A jelen lévő Greenpeace, a Védegylet, a Mentsük meg Verespatakot és egyéb környezetvédő egyesületek képviselői homlokegyenest más véleményt formáltak meg: a 2000-ben a nagybányai zagytározóból a Marosba, a Tiszába, később pedig a Dunába áramló ciánmennyiség tönkretette a Maros, a Tisza, részben a Duna és több kisebb folyó élővilágát. Az itt élőknek tehát van már tapasztalatuk a ciános vegyülettel aranybányát működtető cégekről és az ilyen létesítmények biztonságáról is. John Aston, a kanadai-román érdekeltségű vállalat képviselője erre megjegyezte, hogy a legtöbb budapesti gyárban is ciános vegyülettel dolgoznak, mégsem tiltakozik senki… A környezetvédők felemelt piros lappal „jutalmazták" e cinikus megjegyzést, s érveléseikből kiviláglott, hogy jobban ismerik a témát, mint maga a beruházó.

Az erdélyi Dévától északra fekvő, a Veres patak völgyében festői környezetben megbúvó kis faluban (melyben mintegy 600 magyar nemzetiségű lakos is él), Európa egyik legnagyobb felszíni bányájának kialakítását

vették tervbe. Kétszáz méter magas gátat építenek, mögötte egy 800 hektáros „ciántó" terül el, benne két elsüllyesztett falu…A meddőhányónak tervezett holdbéli táj átmérője ily módon mintegy 30 kilométerre tehető! Dr. Szabó László, szegedi önkormányzati képviselő, aki több ízben is járt a helyszínen, s eddig környezetvédő társaival már kétszer részt vett azon az evezős túrán, amely a Maros forrásától Szeged alatti torkolatáig tart, azt mondja: A Maros az a folyó, amely szennyezése helyett megtisztulásával most összekötheti Romániát Európával! Egy ilyen monstrum azonban óhatatlanul szennyezi a környezetét és latens veszélyt jelent egész Közép- és Dél-Európára.

A közmeghallgatáson jelen volt Juhász Attila, Zenta város polgármestere is. Szavai szerint nagy szükség van egy ilyen fórumra, ahol mindenki elmondhatja véleményét, illetve információhoz juthat. Szerbiában nem terveznek közmeghallgatást, pedig az illetékeseknek tisztában kell lenniük azzal, hogy ami a Maroson lefolyik, az előbb a Tiszába, onnan pedig a Dunába is eljut. A verespataki veszélyforrás pedig éppen ilyen jellegű.

Érdekes véleményt formált a kérdésről dr. Gallé László, a Szegedi Tudományegyetem Ökológiai tanszékének a vezetője. Szerinte, ha a már említett zagytározóból kiszabadul a mérgező anyag (mint ahogyan kiszabadult a nagybányaiból is), az akár áradással is járhat. S ha ennek következtében a méreg a hullámtérbe kerül, sokkal nagyobb kárt okoz, mint a vízben. Tudniillik a víz a folyómederben folyamatosan cserélődik, míg a hullámtérben nem. Ha egyszer egy ilyen mérgező zagyhordalék leülepszik a hullámtérben, akkor a bányához legközelebbi folyó – a Maros – élővilága kiszámíthatatlan időre teljesen kipusztul.

A több órás közmeghallgatás során úgy érezte az ember, hogy a résztvevők egymás füle mellett beszélnek el, s mindenki a maga érveit tartotta meghatározónak. És igaznak. A magyar környezetvédők például igencsak kifogásolták, hogy a megvalósíthatósági tanulmány csaknem ezer oldalából mindössze egy alig 70 oldalas „kivonatnak a kivonatát" kaphatták kézhez. Így érdemben nem is tudnak hozzá szólni a kérdéshez.

Mindenesetre a kanadai-román érdekeltségű aranybánya ügyét annyira sikerült „nemzetközivé" tenni, hogy a beruházók Budapesten is tartottak egy hasonló összejövetelt, s a magyar kormány csak ezután alakítja ki álláspontját a verespataki létesítmény építésével kapcsolatban.

Cinizmus magas fokon

Lezsák Sándor, a Magyar Nemzeti Fórum országgyűlési képviselője, a Magyar Országgyűlés alelnöke, a közmeghallgatáson való felszólalásában a többi között hivatkozott arra, hogy a román akadémikusok Verespatakot földrengésveszélyes zónának jelölték meg. Fejtegetése végén II. János

Pál pápát idézte, aki szerint a kommunizmust sikerült ugyan megbuktatni, de azt senki sem gondolta, hogy rablókapitalizmus váltja majd fel… John Aston, a beruházó cég képviselőjétől jött a riposzt: „Ezek szerint már csak a pápa és Ön ellenzi a beruházást!" És szélesen mosolygott.

A vitát levezető elnök pedig nem utasította helyre a sértő hangnemet használó megszólalót. Pedig egy ország Tisztelt Házának második emberével a jó ízlés (jó neveltség) eszközének használata minden esetben illendő. Valószínűleg Kanadában is.

Hét Nap, 2006.

EGY FORRÓ „SZIKIS" DÉLUTÁNON
VMDK-S SIKER A KAKASPÖRKÖLT-FŐZŐ VERSENYEN

Az év egyik legforróbb napja, amikor a hőmérő higanyszála árnyékban is 40 fok fölé kúszik. Ennek ellenére a Sziksóstói fürdő területén létesített „versenypályán" ropog a tűzifa, a bográcsokban pedig az ínycsiklandó finom kakaspörkölt. A vállalkozó kedvű daliák, meg egy hölgy, aki csak színesítette a palettát a versenyen, hősiesen állja a sarat, dacolva nap melegével és az üstből áradó forrósággal.

Hogy minek kapcsán történik mindez? Jelesül azért, mert az immár hagyományos 3 napos Nemzetközi Kamionos Találkozó keretében a Magyar Autósok Közösségépítő Egyesülete versenyre invitálta a civil szervezetek kakaspörkölt-főző csapatait. Bakai Csaba főszervező (egyébként szegedi önkormányzati képviselő) biztosította az „anyagot", vagyis a húst és a tüzelőt, az ízesítéshez szükséges kellékeket már a versenyzőknek kellett előteremteniük.

Délután egy óra körül el is készültek a finom étkek mind a 18 bográcsban. A versenyzők, no meg az alaposan kiéhezett vendégsereg, már roppant izgalommal várta zsűri értékelését. Dr. Ványai Éva (szintén önkormányzati képviselő) a bíráló bizottság elnöke és két társa nagy szakértelemmel látott hozzá a kóstoláshoz és az értékeléshez. Azután az eredményhirdetésre is sor került. A mi nagy örömünkre.

Tudniillik ismét jelentős sikert vallhat magáénak egyesületünk, hiszen a 18 csapat mezőnyében mi voltunk az egyedüliek, akik két együttessel is képviseltettük magunkat e versenyben. S elmondhatjuk, hogy méltóképpen helyt is álltunk. A Vajdasági Magyarok Demokratikus Közösségének szegedi ifjúsági tagozata ugyanis az előkelő harmadik helyet szerezte meg! A Sóti József „mesterszakácsunk" által vezényelt együttes eredményes munkájának köszönhetően, s így Balogh József, egyesületünk titkára elismerő oklevelet és serleget vehetett át dr. Ványai Évától, a zsűri elnökétől.

Az ünnepélyes díjátadás után Nagy Abonyi Attila, a VMDK szegedi tagozatának elnöke jogos elégedettséggel invitálta egyesületünk tagjait a díjnyertes bográcsok tartalmának fogyasztására, de nem mulasztotta hangsúlyozni, hogy a másik bográcsunkban főtt pörkölt is hatványozott figyelmet érdemel! Igaza volt, hiszen a VMDK-sok kicsiny csapata rövid időn belül mindkét edény tartalmát alaposan kiürítette. Persze, nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy az egyesület nőtagjai a főtt krumpli, a tészta, a saláta készítésben tüstént kedtek, a finom ropogós pékkenyeret maga

az elnök tarhálta beszerző útján, de nem volt gond a purgatóriumi hőség csillapítását illetően sem, mert a saját „büfé" is zavartalanul üzemelt: jéghideg sör, bor, szikvíz és üdítő is került az árnyat adó fák alatt elhelyezett asztalokra. Arról nem is beszélve, hogy egyedül a mi standunkon szólt a zene, méghozzá magyar zene. Ami ebben az elglobalizálódott világunkban mindenképpen figyelmet érdemel…

Szép sikert értünk el, nem vitás. De, hogy jövőre ezt megismételhessük, sőt előbbre is lépjünk, annak előkészületeit már most meg kell kezdenünk. S ebben meg is egyezett a társaság: edzéstervet és edzőtábort kell tartani – természetszerűleg népes kóstoló közönséggel!

BAGOLY A HARISNYÁBAN, KISTEKNŐS A KÁRPIT MÖGÖTT…

AZ ÁLLATCSEMPÉSZEK TRÜKKJEI KIFOGYHATATLANOK, MÉGIS LEBUKNAK…

Ha jól fizet a megrendelő, akkor meg kell találni a módját, hogy eljusson hozzá az „áru". Az alábbiakban néhány olyan (hajmeresztő) példát sorolunk fel, amely alapján minden kétséget kizáróan bebizonyosodik a bevezető mondatban leírt állítás. Tudniillik Magyarországon az elmúlt időszakban olyannyira elszaporodott az állatcsempészet, hogy a határon dolgozó vámosok immáron hetente találkoznak valamilyen különleges – gyakran nagy értéket képviselő – bűncselekménnyel.

Magyarország a csempészek számára tranzit ország. A (kis)állatcsempészet kizárólag kelet-nyugat irányú, a legtöbb esetben Ázsiából vagy a balkáni országokból indul és a nyugat-európai államokban ér véget. Ha csak le nem bukik a „szállító". Merthogy a lebukás elkerülése érdekében mindent megtesznek a csempészek, s az embernek (kiváltképpen a vámosnak) eláll a lélegzete az olyan trükkök láttán/hallatán, amikor összeragasztott cerkófmajmot találnak az utastérben, vagy bagoly lapul a harisnyanadrágban, ékszerteknős a kocsi műszerfala és kárpitja mögött, gekkó a videokazettában, fürjek az utánfutóban kialakított búvóhelyen…A közelmúltban például a vámosok a nagylaki határátkelőhelyen 864 lelőtt fürj tetemét találták meg az egyik olasz utánfutó különböző részeiben. De hogy mennyire figyeltek a csempészek a részletekre, az abból is, kiderül, hogy a megrendelőnek minőségi árut kívántak szállítani, ezért hűtőtáskákba és –tasakokba csomagolták a barbár módon lemészárolt madarakat. Az olasz vadászok különben gyakran szerepelnek az ilyen jellegű bűnügyi krónikákban, mert előszeretettel csempészik a védett madarakat. Tudniillik Itáliában a tiltó jogszabályok ellenére még mindig luxuscikként használják fel az éttermekben az ilyen madarak húsát (például pacsirta-nyelv pástétomnak), s a vadászok jó üzletet látnak az ilyen tranzakciókban. Jó néhány évvel történt az egész magyar közvéleményt felkavaró eset, amikor az Olaszországba tartó kamionon, koporsóba rejtve (!) 1500 védett pacsirta, fürj és rigó tetemét találták meg a vámosok.

A leggyakoribb eseteket a teknősscsempészet kapcsán jegyezték fel a határokon. A teknősök nem Magyarországról származnak, hanem Macedóniából, Bulgáriából, Görögországból és Törökországból indítják őket

útnak az Európai Unió valamelyik nyugati államába, esetleg Svájcba. Ez utóbbiba azonban még nehezebb a bejutás, mert a határon van ellenőrzés, nem úgy, mint az EU-tagországokban, ahol a schengeni útlevél- és vámellenőrzési szabályok vannak érvényben és a csempészáru úgy mehet át a határokon a rendeltetési helyére, mint „kés a vajban". A teknősök egyébként az élőhelyükön való kifogás után néha hónapokat várnak az útnak indulásra. A szakemberek szerint így a nem természetes és rossz tartási körülmények miatt már betegen kerülnek a szállító járműbe és sokan elpusztulnak az utazás közben. Egyik ilyen „szállítmányban" 440 kisteknőst találtak a gépkocsi kárpitja mögé rejtve. A legtöbb már betegen és félholtan lapult a levegőtlen, szűk rejtekhelyen. De nehogy azt gondoljuk, hogy csak a személyautókban csempésznek teknősöket. Egy alkalommal olyan Hollandiába tartó menetrendszerinti autóbuszt füleltek le a magyar vámosok, amelyben Madagaszkárról származó, kihalás szélén álló teknősfajt találtak! A szállítmány értéke meghaladta a 35 millió forintot.

S hogy milyen sorsra jutnak a sikeresen átjutott és rendeltetési helyükre szállított csempészállatok? A görög teknősök például leggyakrabban a fazékban fejezik be földi pályafutásukat, míg a leopárdteknősök, s a nagyon ritka csillagteknősök a kisállat-kereskedésekbe kerülnek, boros áron találnak új gazdát maguknak. A már említett utazási körülmények miatt legyengült, esetenként beteg állatokban viszont nem biztos, hogy sokáig gyönyörködhetnek a vásárlók…

Visszafutott Szerbiába a papagájokat szállító sofőr

A legfrissebb csempészési-kísérlet a magyar-szerb határon történt néhány nappal ezelőtt. Bácsalmás térségében alkonyatkor a magyar határrendészet járőre egy szerb rendszámú furgonra figyelt fel és igazoltatni akarta. A sofőr észrevette a járőrt, gyorsan megfordult, s egy árkon keresztül próbált menekülni. A furgon megfeneklett, oldalára fordult, a jármű vezetője viszont ki tudott mászni az ablakon és Szerbia irányába elmenekült, a rendőröknek nem sikerült elfogni őt.

Az illegális szállítmányt alaposan átvizsgálták és rengeteg kartondobozta találtak benne. Amikor kibontották őket, akkor derült ki, hogy kétezer darab papagájt rejtenek! A Szegedi Vadaspark szakemberét hívták segítségül, aki megállapította, hogy hullámos-, nimfa- és egyéb törpe papagájok vannak az állományban. A vizsgálat és a jegyzőkönyvek felvétele után a kocsi rakományát a szegedi állatkertbe szállították és továbbiakig állategészségügyi felügyelet alatt tartják őket. Elsődleges becslések szerint a kétezer darab papagáj eszmei értéke is több millió forintra rúg. Mivel a kisteherautó vezetőjét nem tudták elkapni, így a szállítmány úti célja sem vált ismertté. A rendőrség az ügyben természetkárosítás bűncselekmé-

nyének megalapozott gyanúja miatt indított eljárást. Egyelőre ismeretlen tettes ellen.

S hogy kik a leggyakoribb egyéb elkövetők? A magyarokon kívül, az ukránok, az olaszok, a románok, a szerbek, a litvánok, a kínaiak és az amerikaiak jeleskednek e tiltott tevékenységben.

Dús fantázia

Írásunkban ugyan felsoroltunk néhány érdekes állatcsempészeti módozatot, ám az extrém esetek tárháza kifogyhatatlan. Mert a papagájokon, teknősökön, fürjeken, pacsirtákon kívül mást is megpróbálnak illegális módon átvinni a határon, arra íme az alábbi lista. A belépésre jelentkezők vittek már magukkal éti csigát, korallokat, elefántcsont fafaragványokat, tokhalat, békát, cerkófmajmot, szalakótát, sőt bulldogot és sivatagi variánuszt is, persze nem saját használatra…

Hét Nap, 2010. augusztus 3.

ILYEN A ZSOMBÓI JÓSZÍVŰSÉG
MAGUKHOZ VETTÉK A SKODÁBAN LAKÓ 84 ÉVES BÁCSIT…

Ritkán találkozik ehhez hasonló pozitív példákkal az ember. Manapság, teszem hozzá azonnal. Meg azt is, hogy: vidékünkön. Merthogy ezekben a nehéz időkben, amikor minden garast a fogunkhoz verünk, arra kell gondolni, hogy „ki tudja mit hoz a holnap", mikor viszi el kicsiny kis megtakarított pénzecskénket a fene nagy globalizációs válság, vagy, ha nincs tartalékunk, akkor mit adunk holnap a gyereknek tízóraira, uzsonnára – ritkán gondol az ember a jótékonykodásra. Magyarországon ugyan összefognak az emberek, különösképpen a természeti katasztrófák idején, gyűjtenek, adakoznak, szerencsétlen helyzetbe került gyerekeket fogadnak be, ám „békeidőkben", amikor nincs külső veszély, ritkán jut az eszükbe, hogy segítsenek a bajba jutott embertársaikon. Lehet, hogy túlzó a fenti megállapítás, azonban a tudomásunkra jutott esetek számából csak ezt a következtetést, tapasztalatot szűrhetjük le.

Éppen ezért jól esik a fülnek, meg a léleknek is, ha az alábbihoz hasonló esettel találkozik. A közelmúltban egyik szegedi helyi újság arról számolt be, hogy az Űrhajós utcában egy régi személyautóban lakik egy 84 éves bácsi. A lepusztult Skoda a lakóhelye, abban őrzi összes vagyonkáját, abban pihen, alszik, eszik, öltözik. Egyszóval az az otthona. Az Űrhajós utcában azonban voltak olyan lakók, akiknek nem tetszett a szerencsétlen ember jelenléte. Tovább akarták küldeni, fenyegetőztek, fel akarták gyújtani a kocsiját. Mindeközben Bali Zoltán, merthogy ez a becsületes neve riportunk alanyának, megbetegedett, kórházba került. Ezekben a napokban jelent meg róla az újságcikk, amelyet a zsombói Paragi Erika és Király Vince házaspár is olvasott. Meglátogatták a szegedi kórházban s tudomására hozták az idős embernek, hogy náluk lakhat, van egy melléképület, amelyet már be is rendeztek, nem kell félnie a téltől. Zoli bácsinak pedig eleredtek a könnyei…E ponttól kezdve azonban már személyes találkozásunk alapján rekonstruáljuk a történteket.

A polgármester a kalauzom

Először Zsombó első emberét keresem fel, vele beszélgetek, majd a beszélgetés végén búcsúzni készülök. Gyuris Zsolt, a település polgármestere azonban nem hagy magamra, beül mellém a kocsiba és együtt gurulunk el Radnóti utcai házig, ahol a Király Vince és felesége, Paragi Erika

lakik. Itt van/lesz ugyanis Bali Zoltán otthona is immár. Erika nyit ajtót, meg is örül nekünk, de sajnálattal közli, hogy Zoli bácsit bevitték a kórházba, mert „bevizesedett" a lába, azon próbálnak segíteni az elkövetkező napokban az orvosok. Új időpontot kell tehát megbeszélnünk, amikor ismét itthon lesz Bali Zoltán.

Néhány napig kell csak várni erre az időpontra: egyik délutánon meg is látogatjuk Királyékat, s ekkor már Zoli bácsi is otthon van. Mi több, ő fogad bennünket elsőként, hiszen az udvaron ül egy széken a Skodája mellett, olvas és élvezi a bágyadt őszi napsütést. Időnként kiszalad hozzá a lakásból Cintia, a házaspár 9 éves kislánya, csacsog valamit neki, azután már röpül is tovább a csillogó szemű csöppség.

Bali Zoltán nem ódzkodik, amikor kérdezem, részletesen beszél az életéről. Így válik azután világossá előttem és bizonyára a kedves Olvasó előtt is, egy gyötrelmes életút, amelynek a késői fázisában voltak a legnagyobb buktatók, majd az elmúlt egy hónap szinte álomszerű fordulata: a családra találás öröme. A most 84 éves Bali Zoltán nem a szegedi tájékon látta meg a napvilágot, a Heves megyei Csányon született, ott is nőtt fel. Katonaként a környéken, jelesül a magyar-román határon lévő Nagylakon, határőrként szolgált. Azután itt ragadt, sofőrként dolgozott a szegedi Volán Utasszállító Vállalatnál – különjáratos volt, járta az országot. Becsületesen végig dolgozta az életét, majd nyugdíjba vonult.

Soha nem nősült meg, nem voltak gyerekei. Csaknem 30 éven keresztül volt azonban egy élettársa (neki korábbi házasságából 4 gyermeke született), akivel együtt élt és Szegeden vásároltak egy 2 szobás lakást. Azután 2000-ben az élettárs 77 évesen szívbetegségben elhunyt, Zoli bácsi egyedül maradt. Továbbra is ott lakott, de miután a lakás az elhunyt élettárs nevén volt, a gyermekei állandóan zaklatták, nem hagyták békén az idős embert, magyarán: el akarták minél előbb távolítani abból a lakásból, amelyet az ő munkája árán is szereztek. Ez így ment két évig, akkor megunta az örökös megaláztatást. Albérletbe költözött, nyugdíjas klubba járt étkezni, társalogni. Ott javasolta neki a klubvezető, hogy vonuljon be az idősek otthonába, könnyebb lesz az élete és nem is kerül annyiba a létfenntartásra költött összeg, mint az albérletben. Egy évig várt a sorára, akkor be is ment az egyik ilyen szociális intézménybe.

– Bár ne tettem volna – mondja Zoli bácsi. – Kiraboltak, pontosabban ellopták az összes megtakarított pénzemet, csaknem fél millió forintot! Megbántottan távoztam és ismét albérletet kerestem. Találtam is, ám az sem jött igazán össze, de erről már nem is akarok beszélni. A lényeg, hogy idén tavasszal már a régi 120-as Skodámban voltam, oda vittem minden holmimat, értékeimet. Először a Szent István téren parkoltam le a kocsit. Jöttek a parkoló őrök, állandóan elküldtek onnan, nem nézték jó

szemmel, hogy ott vagyok. Akkor a Tarján-telepi Űrhajós utcában álltam meg egy tízemeletes panelház előtt, ahol szabad a parkolás. Már az első nap rám támadtak, azt mondták, hogy feljelentenek, meg azzal is fenyegettek, hogy felgyújtják a kocsimat és benne engem is. A rendőrök is igazoltattak, mondtam nekik, hogy szabályosan parkolok, nem szemetelek, egy papír darabkát sem találnak a jármű körül. Nem is büntettek meg, azt mondták, hogy ők csak a dolgukat teszik, valaki feljelentett, mert nem tetszem neki…

Nem voltak tehát nyugodt hétköznapjai itt sem Zoli bácsinak. Ráadásul meg is betegedett, nagyon legyöngült a szervezete, mert rendszertelenül étkezett, pihenni sem tudott igazán, tudniillik éjszaka ülve, görnyedten aludt a kocsiban, mert az utastér is tele volt a holmijával. Kórházba került. Az öreg Skoda egyedül maradt. Gondolatai sokat időztek a jó öreg járgánynál, annál is inkább, mert félt, hogy feltörik, elviszik az összes vagyonkáját. Ez azonban, hála Istennek, nem történt meg.

Bejelentkezik a zsombói házaspár

Ebben az időszakban jelent meg a szegedi újságban a bácsiról a már említett írás. Paragi Erika és Király Vince a városban olvasta a cikket. Nem sokat haboztak, felkeresték a beteget, aki kórházi ágyán ülve először nem is fogta fel igazán, hogy mi történik vele. Pedig csoda történt. Most is bepárásodik a szeme, amikor felidézi a jelenetet:

– Kicsordult a könny a szememből! Nem akartam hinni, hogy ilyesmi létezik és ez az isteni csoda éppen velem történik meg. Van még olyan család, aki megérti a nehéz helyzetemet és segíteni kíván rajtam! Megköszöntem előre is, amit értem tesznek és mondtam, hogy nagyon örülök, mi több: boldog vagyok – meséli a nyugdíjas bácsi és elsírja magát. Most azonban már a boldogságtól.

Arra a kérdésemre, hogy mit vár a jövőtől, a közelgő ünnepektől, az idős ember hosszan maga elé néz, elgondolkodik, majd felemeli a tekintetét és könnyes szemekkel azt mondja:

– Most már családban vagyok… S ha az embernek a lelke rendben van, akkor a teste is könnyebben szolgál.

A család egy újabb taggal bővült

Vincét és Erikát arról faggatom, hogy miként született meg bennük az elhatározás a bácsi befogadásáról. Elhárítják, hogy ők valami nagyot tettek volna, szerényen azt válaszolják: nem akartuk elhinni, hogy ilyen kegyetlen lehet a sors egy idős emberrel! Ezért döntöttek úgy, hogy „kibővítik” a családot. Volt egy üres alsó épületük, azt tették oly módon lakhatóvá, hogy ágyat, szekrényt, tűzhelyet, raktak a szobába, ahol a bácsi

kényelmesen elfér. Ott-jártunkkor már duruzsolt a kályhában a tűz, hiszen az éjszakák hidegek, be kell fűteni, s az öntött vas kályha sokáig tartja a meleget. Nem lesz gond a télen sem.

A szobában rend és tisztaság, Erika meséli, hogy Zoli bácsi egyedül rakta el a szekrényben a ruháit, szépen össze hajtogatva, sorba szedve. A házaspár azt is elmondja, hogy az idős ember nem ül tétlenül nappal sem, hiszen örökké tesz-vesz, söpröget az utcán, összegyűjti a lehullott leveleket. Aztán beszélget velük, időnként a már ismerős szomszédokkal is, s így telnek a napjai.

Megszemléljük a kis lakást, az új otthont. Felemelő érzés a külső érdeklődőnek is, hogy van egy jószívű család, amely önzetlen módon, minden ellenszolgáltatás nélkül vállalja egy szerencsétlenül járt, idős embert magához vesz és gondoskodik róla! Míg ilyen és hasonló gondolatok fordulnak meg a fejünkben, a kis Cintia az egyik kosárból szép piros almával kínál bennünket, aztán gyorsan megmutatja az udvar hátsó részben lévő kis birodalmat is, ahol a tyúkok, kacsák, disznók és négy koromfekete úgynevezett „csüngőhasú" sertés, meg a nagyszakállú kecske húzódik meg. Közben állandóan magyaráz, továbbítja az adatokat a „környezettanulmányunkhoz". Aztán libben egyet és kiszalad a ház elé egy: Megnézem Zoli bácsit! felkiáltással.

Zoli bácsi pedig mosolyog, szemével simogatja a kis csacska leányt. Boldog, mert családra lelt, biztonságot talált.

Zsombó, az alföldi ékszerdoboz

De hova, milyen makro környezetbe is került a „skodás bácsi", kik lakják a települést és egyáltalán mit kell tudni a Szeged tőszomszédságában lévő Zsombóról? E kérdésekre a legilletékesebbtől, a település polgármesterétől igyekeztem választ kapni.

Gyuris Zsolt fiatal ember, harmincas éveinek alig a közepén. Két évvel ezelőtt Zsombó első emberévé választották, azóta ő irányítja a mintegy 3500 lakosú települést. Azt a települést, amelyről az első benyomása az embernek, hogy: rendszerető emberek lakják. Mindenütt tisztaság, az utcán nincs szemét, sok a fa és a virág, sőt, a központban egy kisebb fenyves erdő is található. A polgármester megismertet a Szeged központjától alig 15 kilométerre lévő községgel, történelmével és jelenével egyaránt. Elmondja, hogy a szegedi pusztaságban volt egy Dorozsma nevű járás, egy ideig királyi városi rangja is volt (ma Szeged egyik külvárosa – K. F.). Ennek a pusztaföldjén, a tanyavilágán alakult ki a mai Zsombó. Mintegy száz évvel ezelőtt kezdett benépesülni a tanyacsoport. Templomát 1927-ben szentelték fel. Az 1950-es években a környező települések, így Zsombó is külön vált Dorozsmától és megkezdte saját, önálló életét. Ettől

kezdve a kis falu dinamikus fejlődésen ment át, s míg a rendszerváltás előtt néhány évvel még mintegy 1500 lakosa volt, ez a szám alig másfél évtized alatt megduplázódott. Kérdésemre, hogy ez a robbanásszerű előrehaladás minek tulajdonítható, Gyuris Zsolt azt válaszolja, hogy elsősorban elődjének dr. Faragó Mészáros Vilmosnak, aki fiatal tanácselnökként kezdte irányítani a települést 1979-ben. Ő ismerte fel azt a lehetőséget, ami a nyugati nagyvárosok környékén már korábban gyakorlattá vált, jelesül, hogy a városlakók bizonyos része a kisebb falvakba, zöldövezetekbe igyekszik, kényelmesebb, szebb környezetet kíván magának. Óriási telekosztásba kezdett, az akkori település területét így gyakorlatilag megduplázta, amit az akkori körülmények között sem lehetett egyszerű végig vinni. Azóta egyre többen jönnek ide lakni a városból, éppen a már említett körülmények miatt.

Zsombónak van általános iskolája, amelyben mintegy 280 diák tanul, az óvodába 130-an járnak, de van napközi a kisgyermekeknek, az orvosi és a szociális ellátás is magas szintű, vannak tanyagondnokaik, csakúgy, mint a házi gondozáshoz szükséges személyzetük. A közösségi házukra különösen büszkék, mivel szerteágazó kulturális és szabadidő tevékenységet fejt ki. Az itt élőkben rendkívül erős a közösségi szellem, hiszen több alkalommal is társadalmi munkával építettek, tataroztak, jobbítottak: az óvoda udvarát, egy játszóteret építettek, a másik létesítésében pedig közre működtek. Nem mellékes az sem, hogy a településen logisztikai központot, raktárbázist létesítettek, amelyben a kis- és középvállalkozók tevékenykedhetnek.

Gyuris Zsolt polgármester beszélgetésünk során említi, hogy van testvértelepülésük a Székelyföldön, de a jövőben szeretnének egy délvidéki faluval, községgel is hasonló kapcsolatra lépni. Az egészséges nemzeti érzésből fakadóan ők is tisztában vannak azzal, hogy a magyar történelem legfájóbb pillanata a ránk kényszerített trianoni békediktátum volt, amelynek hatását ma is érezzük: határon innen és túl. Éppen ezért szeretnék a gyerekeiknek megmutatni, hogy Zsombótól esetleg több száz, vagy csupán tíz egynéhány kilométerre, de már a határainkon túl élnek a magyar nemzetrészhez tartozó testvéreink, akik ugyanúgy beszélnek, mint mi, megbecsülik és ápolják a hagyományainkat (sokszor erősebben, mint az anyaországban élők), s várják a közeledésünket. Ezért igyekszünk mi kezet nyújtani ezeknek a magyaroknak, s erős baráti, testvéri kapcsolatot létesíteni velük, vallja a fiatal zsombói polgármester.

Nos, ebbe a környezetbe, erre a példás településre került a mostoha sorsú Bali Zoltán nyugdíjas. Egy olyan környezetbe, amelyre minden további nélkül rá lehet illeszteni a jószívű címkét.

Rózsa Sándor tölgyfája

A zsombói helytörténetet kutatók adatot találtak arra nézvést is, hogy a homokháton lévő vidékről először 1742-ben tesznek írásban említést, mégpedig a „forrósombói" csárdával kapcsolatosan. Pincéjének réti mészkő boltozata a hagyomány szerint a török időkből való. Rózsa Sándor, a híres-hírhedt alföldi betyárvezér gyakran mulatott ebben a csárdában. Az a termetes mocsári tölgy, amelyhez „Sándor" a lovát kötötte, egészen 1956-ig állt az útszéli vendéglő előtt, állítja a szájhagyomány.

Hét Nap, 2008. október 21.

BARANGOLÁSAIM

CSÍKSOMLYÓI ZARÁNDOKLAT
SZŰZ MÁRIÁHOZ IMÁDKOZTAK NEMZETÜNKÉRT

A legóvatosabb becslések szerint is legalább 800 ezren voltak jelen idén a Székelyföld szívében lévő Somlyó hegyen celebrált szentmisén. A csíksomlyói pünkösdi búcsú zarándokai a szó valódi értelmében is az egész teremtett világból jöttek el ide: a gyalog, lóháton és szekéren érkezett csángókon kívül az egész Kárpát-medencei magyarság képviseltette magát, de láthattuk az ausztráliai magyarok zászlaját, csakúgy, mint az Ausztriából, Németországból, Svédországból, Kanadából érkezett testvéreink feliratos tábláit is. Nagy örömet jelentett mindenki számára, amikor a hangosbemondó köszöntötte a Nagy Abonyi Attila vezette 40 tagú délvidéki, valamint a Szegeden élő vajdaságiak csoportját. Volt közöttük zentai, kikindai, szabadkai, felsőhegyi, topolyai, törökbecsei, de jelenleg Frankfurtban élő délvidéki zarándok is.

Történelmi hétvége volt Erdélyben. Ezt nemcsak a minden eddiginél talán nagyobb számú látogató miatt kell megjegyezni, hanem mert idén a zarándoklatot megelőzően először celebráltak szentmisét a Csángóföldön – Pusztinán. De e jeles esemény mellett történt egy másik is, amire 60 év óta nem volt példa: magyar címeres mozdony mehetett végig a Székelyföldön, hogy a történelmi Magyarország legkeletibb pontjáig, a 32-es MÁV-őrházig szállítsa a zarándokokat! Megható látvány volt itt Csíksomlyón, amint az órákon keresztül vonuló tömegben megláthattuk a szervezett csoportokban haladó – éneklő és imádkozó – csángó magyarokat. Őseik hitét tartó és magyarságukat bátran valló, azt soha meg nem tagadó nemzetrészünk nem véletlenül vívta ki a több százezer magyar elismerését a Somlyó hegy lábánál – Makovecz Imre által tervezett – szabadtéri oltár előtt. S jöttek a „hazai"székelyek Csíkszeredáról és a környező falvakból, vonultak a népviseletbe öltözött alig 4-5 éves fiúcskák és leánykák, de érkeztek a piros-fehér-zöld kokárdával a keblükön a botra támaszkodó 80 éves nénikék és bácsikák is.

A fél 1-kor kezdődő szentmise előtt néhány órával már benépesült a szabadtéri oltár környéke. Rengetegen ültek az útközben vásárolt kis összecsukható sámlikon, hevertek a füvön, vagy csoportokba verődve álldogáltak. Esetleg ismerős vagy ismeretlen honfitársakkal beszélgettek. A vajdaságiak csoportjához például egy ceglédi fiatal római katolikus pap lépett oda, kedvesen üdvözölt mindenkit, néhány szót váltott velük, aztán továbbállt. De a hegyre való (nem túl könnyű) kapaszkodás közben szót

válthattunk a gyimesloki vasutasokkal, a Segesvár környéki faluból érkező kackiás bajuszú atyafival és a felsőboldogfalvi zarándok asszonyokkal is.

Az idei szentmise kezdetén Jakubinyi György gyulafehérvári püspök szólt a megjelentekhez, ahogyan ő fogalmazott: „az egymás kezét fogó magyar testvérekhez" és köszöntötte a sok százezer zarándokot, a megjelent egyházi méltóságokat és a más felekezetek képviselőit is. Rövid megszólalásában az összetartásra buzdított, arra a megosztottság nélküli állapotra, amely békét, fejlődést biztosít a sokat szenvedett nemzetnek.

Schönberger Jenő, szatmári püspök, megköszönte a csaknem egy millió zarándoknak, hogy megtisztelte e szép ünnepet és ismét eljött a romániai Csíksomlyóra, mint ahogy tette ezt évszázadokon keresztül és az elmúlt években is, és a Szűz Máriához imádkozott nemzetünk megmaradásáért. Ünnep ez, mondotta, nemcsak vallási értelemben, a hit megnyilatkozása által, hanem a szétdarabolt, az elmúlt évszázadban lelkében is meggyötört magyarság összetartása és testvéri kézfogása által is. A püspök külön hangsúlyozta a szeretet fontosságát, Pál apostolnak a Szentírás 13. fejezetében leírt csodálatos megfogalmazását, amelyet a legtöbben a Szeretet himnuszának neveznek. Kiemelte, hogy a szeretet nagysága mutatja meg egy nemzet erkölcsi erejét, annak a környezetre történő kisugárzását. Erősen bírálta napjaink népességpolitikáját, amely kedvezőtlenül hat a magyarság számának gyarapodására. Hangsúlyozta, hogy „hiába mond a törvény nemet az életre, ha az emberek igent mondanak, mert bizony nem a törvény öl, hanem az ember" – fejtette ki elmarasztaló véleményét a napjainkban oly gyakori abortuszról. Amely nemcsak a nemzet szaporodásának szempontjából jelent nagy hátrányt és bűnt is egyben, hanem a lelkek megrontását is eredményezi.

A szentmise előtt több ezer ember gyónt meg a felállított ideiglenes gyóntatóhelyeken, majd áldozott a misét celebráló Schönberger Jenő püspököt segítő több száz papnál. A szertartás, mint mindig az elmúlt években, most is Nemzeti Imánk, a Himnusz és a Székely himnusz elénekléssével ért véget. Megható jeleneteknek lehettünk szemtanú ezalatt: teljesen ismeretlen, más-más országból, netán földrészről érkező magyarok fogták meg egymás kezét és énekelték hangosan a két éneket. Mások pedig elővettek a szatyorból egy kis tasakot, amelyben az anyaföld volt, vagy az elcsatolt országrészekből származó rögök, s azt a Somlyó-hely dombjára szórták, mintegy érzékeltetve ezzel is nemzetünk összetartásának erejét és szükségességét.

A szertartás közben előbb sűrű sötét felhők „szállták meg" a hegyoldalt, majd hirtelen eleredt az eső. Pillanatok alatt százezer esernyő, mint megannyi gomba lepte el a zöld pázsiton álló, ülő zarándokot. S itt is kifejezésre jutott a nagy fokú szolidaritás. Volt ugyanis, akinél nem volt

sem ernyő, sem esőkabát, semmi sem védte a hatalmas cseppekben hulló égi áldástól. Így azután akinek volt „menedéke", megosztotta azzal, aki nélkülözte azt. Szó nélkül, testvériesen, boldogan.

A szentmise végelláthatatlan tömeg indult a hegyről a város, Csíkszereda felé. Az eső áztatta hegyoldal csúszott, az apró kavicsokon és a vizes füvön lépdelő emberek gyakran földre huppantak. Nagyobb baj ugyan nem történt, de a helyi egészségügyi mentő szolgálat azonmód a helyszínen termet és segített a zúzódást vagy izomhúzódást szenvedett embereken. A hegyről a városba levonuló (pontosabban visszavonuló) tömeget már várták a kürtőskalács-, rablóhús-, erdélyi csorba- (finom, káposztás leves, hússal bőven spékelve), meg az ott is népszerű csevap-árusok. Természetesen a megszámlálhatatlan étel és ital áruda mellett ott voltak a különféle kegy-és emléktárgyakat árusító sátrak is, nem ment tehát haza üres kézzel, búcsúfia nélkül az odalátogató zarándok.

Eső ide, eső oda, felemelő lelki-szellemi élményt nyújtott mindenkinek az idei pünkösdi búcsú. Csíksomlyó a magyarság összetartozásának komoly jelképévé vált. S ahogyan egyik zarándoklótól hallottuk: Szűz Mária meghallgatta könyörgésünket és Isten kegyelmébe ajánlotta magyar nemzetünket. Merthogy olyan csodálatos érzés volt azon a napon e zarándokhelyen magyarnak lenni…

Idén „civilizáltabb" volt a csíksomlyói búcsú, mint az elmúlt években. Ez áll az itteni köztisztasági vállalat összegezésében. A csíkszeredai városi intézmény munkásai a mostani hatalmas összejövetel után 220 köbméter szemetet gyűjtöttek össze, ami jóval kevesebb, mint például tavaly, vagy az azt megelőző években. Az illetékesek idén 180 szemetes konténert helyeztek ki és 100 hordozható, mobil illemhelyet szereltek fel a Somlyó hegyen és környékén. Egyébiránt nemcsak a köztisztaságiak voltak elégedettek a búcsú elteltével, hanem a látogatók is, de ők még a rendezvényen: nem kellett a fűre dobni a kiürült flakonokat, az elhasznált papír zsebkendőket, elegendő szemetest találtak a területen.

Hét Nap, 2008. június 8.

BARANGOLÁS DÉL-ERDÉLYBEN
KILENCVEN ÉVE ELSZAKÍTOTT MAGYAR KÖZÖSSÉGEKBEN

Dél-Erdélyben rengeteg a látnivaló, a sok (magyar) történelmi és a természeti kincs vizuális és lelki élménye gazdagítja az oda látogatót. A friss emlékeket a legnehezebb elrendezni magunkban. Minek hol a helye, melyik esemény vagy látnivaló kerüljön az első helyre és melyik következzék utána? Így voltak ezzel a Szeged-Honvéd téri református egyházközség kiránduló csoportjának tagjai is, akik a közelmúltban látogattak el Dél-Erdélybe. **Dr. Kereskényi Sándor** lelkész vezetésével 43 tagú csoport indult útnak, hogy megismerkedjék Nagyszentmiklós, Temesvár, Sarmizegetusa, Hátszeg, Őraljaboldogfalva, a Retyezáti Nemzeti Park, Demsus, Zeykfalva, Vajdahunyad, Szászváros, Déva, Marosillye és Igazfalva látnivalóival és nevezetességeivel. A csapat Csernakeresztúron, falusi környezetben, takaros házaknál és kedves családoknál kapott szállást, innen indult a környék felfedezésére, megismerésére. Velük tartottunk.

Az egész út egyik meghatározó látnivalója, illetve találkozása Őraljaboldogfalván volt. A Hunyad megyei Hátszegtől alig 3 kilométerre fekvő kicsiny falucska 881 lakosával (ebből 33 a magyar) páratlan látnivalókat kínál. Először a román stílusú, de gótikus elemeket is őrző, a 13. században épült református templomot tekintették meg a szegediek. A Hátszegi-medence közepén épült kőtemplom modellként szolgált a későbbi hasonló templomok építtetői számára, hiszen évszázadokkal az őraljaboldogfalvi építmény elkészülte után is épültek hasonló stílusú és szerkezetű templomok e minta szerint. Mozgalmas és sokszor (vér)zivataros több évszázados történelme után jött a trianoni békediktátum, amely szinte megpecsételte sorsát: csaknem az enyészet martalékává vált. Tetőzete tönkrement, beázott, a felbecsülhetetlen értékű régi freskók megrongálódtak.

Mígnem jött egy új református lelkész Hátszegre. **Bódis Miklós** tiszteletes Kalotaszegről került ebbe az immáron magyar szórványnak is nehezen nevezhető környezetbe. A Jóisten azonban olyan erős hitet adott neki, amellyel lépésről-lépésre szinte elképzelhetetlen eredményeket ért el: jó szándékú emberek segítségével, adományokkal, alapítványok támogatása révén sikerült tetőt húzni az épületre, s immáron nem a szabad ég alatt kell tartani az istentiszteletet a kilenc református testvérnek. Merthogy ennyi református vallású őraljaboldogfalvi jön el az alkalmakra. – Tizenketten vagyunk, mondja a tiszteletes. A 9 testvér, feleségem,

aki egyben a kántori feladatokat is ellátja, én vagyok a tizenegyedik, a tizenkettedik pedig a Jóisten, aki mindig velünk van. Bódis Miklósnak egyébként 9 gyülekezete van a Hátszegi-medencében. Az őraljaboldogfalvi 9 fős csoporton kívül van kettő, ahol 1-1 református ember hallgatja Isten igéjét, másutt 4-4, a legnagyobb is – Hátszegen -- csak 51 fős. De ami újdonság és a messziről jött ember számára a meglepetés erejével hat: nagyon sok román anyanyelvű helyi atyafi is jelentkezik, hogy szívesen hallgatná a tiszteletes igehirdetését! Számukra külön alkalmakat iktatott be Bódi Miklós és románul közvetíti nekik a Szentírás örök érvényű igazságát. A mindig mosolygó, derűs fiatal lelkész olyan erős hittel és optimizmussal néz a jövőbe, hogy szavait hallgatva mindenkit megérint és lenyűgöz ez az őszinte hitvallás. A szegedi kiránduló csoport ezután felkereste az 1782-ben épült neogótikus stílusú szomszédos Kendeffy-kastélyt, amelyet ma szállodának használnak, s arról nevezetes, hogy 1882-ben az épületben vendégeskedett Rudolf trónörökös feleségével, Stefániával. Hatalmas élményt jelentett mindenki számára a Retyezáti Nemzeti Park – szelíd, majd egyre meredekebb lankái az ott legelésző gulyával, a gyorsan alázúduló patakokkal, a hatalmas víztározóval és a hegyoldalakon gyakran hajmeresztő hajtűkanyarokkal, szakadékokkal, bölényrezervátumával. Ez utóbbi egyedülálló Európa e részén és rengeteg turista látogat el ide, dacára annak, hogy az állatok természetszerűen akolban, elzárva vannak, tehát nem szafari-szerű a létesítmény, hosszú buszsorok várakoznak a rezervátum kapuja előtt. Nagy érdeklődés övezte a – még mindig felújítás alatt álló -- vajdahunyadi vár látnivalóit, a sarmizegetusai várromokat (Dácia, római tartomány egykori fővárosa), a temesvári belváros eklektikus építészetének remekeit, Zeykfalva középkori kőtemplomának freskóit, a 13. században épült érdekes formájú ortodox templomot és az egyéb történelmi és idegenforgalmi látványosságokat is.

Az estére már elcsigázott, de élményekkel gazdagon haza térő társaságot a vendégfogadó csernakeresztúri családok finom vacsorával, kedves szóval várták, majd hosszú beszélgetések következtek, amelyek végkövetkeztetése általában az volt, hogy: mennyire hasznos egy-egy ilyen utazás és találkozás az immáron 90 éve elszakított magyar közösségek tagjaival. Megismerkedni velük, életükkel, gondjaikkal, örömeikkel (mert ellentétben a sokszor megnyilvánuló „itthoni" véleményekkel, ők jobban tudnak örülni a kisebb dolgoknak, eseményeknek, találkozásoknak, mint mi), s barátságot kötni velük.

A Szeged-Honvéd tériek haza felé tartva betértek Igazfalvára, ahol közös istentiszteleten vettek részt a falubeliekkel. A Vésztőről, Makóról, Köröstarcsáról és Gyomáról a 19. század végén ide telepített családok alig néhány év alatt felemelték Isten Házát. A leszármazottak néhány

éve ünnepelték a református templom felszentelésének 100. évfordulóját, amelyen részt vettek az említett magyarországi települések képviselői, valamint egy másik határon túli testvértelepülés, a délvidéki Tótfalu küldöttsége is. (Velük egyébkánt ma is élő és gyakori a kapcsolat, egymás látogatása.) A szegedieket az istentiszteletet követően **Ihász János** polgármester invitálta egy kis beszélgetésre, igazfalvi almapálinkára, üdítőre, a helyiek által sütött finom lekváros fánkra. A beszélgetés során a vendégek megismerkedhettek a falu múltjával, jelenével és az agilis fiatal polgármester elbeszéléséből körvonalazódott előttük a település fejlődésének a jövője is. A Hét Nap olvasóinak a polgármester elmondta, hogy a munkahelyteremtésben és a fiataloknak a faluban maradásában látják a kitörési lehetőséget a szegénységből. Ehhez kellenek a szerteágazó honi és külföldi kapcsolatok, az EU-pályázatokra való jelentkezés és az önerő biztosítása. Szavait és lelkesedését hallgatva nem kételkedünk az igazfalviak további boldogulásában.

A kirándulás idején uralkodó kánikula ellenére a szegediek rengeteg vizuális és lelki élménnyel feltöltődve tértek haza otthonaikba. S ahogyan a korábbi években is tették, már most tervezik, hogy jövőre – Isten segedelmével – melyik határon túli magyar közösséget látogatják majd meg. Merthogy az ilyen látogatásoknak építő, erősítő szerepük van, azt senki sem vitatja el, egyik oldalon sem.

Reformátusok Lapja, 2010. július 27.

EJNYE, VIKTÓRIA…

Érdekesnek tűnő helyzet, hogy bár nálunk is szólásszabadság van, egyesek mégis külföldre rohannak világgá kürtölni mondandójukat, az általuk nagy ívűnek tartott bejelentéseket. Melyek – szerintük – mindig, mindenkor az igazságról szólnak. Magukat jeles „megmondóknak" tartott, ilyen-olyan területen tevékenykedő emberek osztják az igazságot: hazájukról, az ottani „tarthatatlan" állapotokról, amelyek köszönő viszonyban sincsenek a valósággal.

Vegyük a legújabb fényes példát. Mohácsi Viktória, egykori SZDSZ-es EU-parlamenti képviselő New Yorkban a Foreign Policy nevű újságban beszélt a magyarországi „gyűlöletbűnözésről". Hogy ennek az új, általa kreált fogalomnak mi a lényege, azt Mohácsi úgy magyarázta, hogy „most rosszabb nekünk, mint a zárt határok között, a kommunizmus idején!" (Egyszóval a kommunizmus idején jobb volt…) Azt állította, hogy hazájában ma is folytatódik az a gyilkosság-sorozat, amely 2008-ban kezdődött. A színtiszta hazugság után azonban nem jegyezte meg, hogy a tavaly augusztusi kislétai emberölés óta nem történt ilyen Magyarországon és azt sem, hogy a gyanúsítottakat elfogták, ellenük vádat emeltek és néhány hónap múlva már a bíróság előtt felelnek bűnös tettükért. A volt szabaddemokrata honanya annyira elkeseredett (joggal, hiszen a Hajdú-Bihar megyei Bedő községben nem jutott be a négytagú cigány önkormányzatba sem!), hogy egyenesen az Amerikai Egyesült Államoktól „kér segítséget": közösen gyakoroljanak nyomást hazánkra, hogy büntethető legyen gyűlöletbűnözés!

Nos, Mohácsi Viktória még sok valótlanságot hordott össze az említett amerikai lapban, ám még véletlenül sem jutott eszébe megemlíteni például az olaszliszkai förtelmes lincselést, amely során egy tiszavasvári tanárt kiskorú gyermekei szeme láttára verték agyon a feldühödött romák. Igaz, ez négy évvel ezelőtt volt, de az ennél jóval frissebb kegyetlenség is kiment az eszéből: tavaly az enyingi cigányok 25 fős randalírozó csoportja brutális módon gyilkolta meg Marian Cozma román válogatott kézilabdázót, a Veszprém játékosát és komoly sérülést okozott két társának. Ezekről ugyebár nem illik külföldön szólni, mélyen hallgatni kell, mert akkor úgy tűnik majd, hogy meg sem történtek.

Persze nem csak Mohácsi Viktória gyalázza külföldön saját hazáját, vannak rajta kívül sokan, akik ezt teszik – hosszú idő óta. Az 1929-ben Budapesten született Paul Lendvai (eredetileg Lendvai Pálnak anyaköny-

vezett) újságíró, a Szabad Nép egykori munkatársa Bécsből magyarázza nekünk, hogy miért veszélyesebb a Fidesz, mint a Jobbik és hogy milyen erős nálunk a romaellenesség és milyen szervezett az antiszemita mozgalom! A magát immáron médiaszociológusnak tituláló megmondó ember a Der Standard című osztrák lapban publikál, ott mondja el, hogy Debreczeni József Orbán Viktorról írt könyvét kötelező olvasmányként kellene tanítani az iskolákban és azt is elmondja, hogy véleményalkotásában maradéktalanul támaszkodik az itthoni jeles publicistákra, így a többi között a már említett Debreczenire, Bauer Tamásra és Vásárhelyi Máriára. Nyomon vagyunk. Írásaiból szinte süt a Magyarország elleni ellenszenv, amit olvasatunkban gyűlöletnek is nevezhetnénk, ahol csak lehet „betart" szülőhazájának.

Két, publicisztikai fordulattal, elszigetelt esetnek is nevezhetnénk, amelyek nincsenek összefüggésben. Sajnos, ha az ember jobban utána néz a dolgoknak, netán eredetiben is elolvassa az inkriminált cikkeket, rájön, hogy egy módszeresen felépített taktika részei. Alapvetésben a fő célkitűzéseik: lejáratni hazánkat, olyan képet kialakítani az itteni társadalmi-politikai viszonyokról, amelyek azt sugallják a külföldi, többnyire tájékozatlan olvasónak, hogy Magyarországon „vasfüggöny előtti állapotok" vannak, elterjedt a gyűlöletbűnözés, s amire vevők a nyugatiak – lábbal tiporják az emberi jogokat. Ez az esetek nem kis százalékában sikerül is ezeknek a jó szándékú uraknak, hölgyeknek.

Ma is emlékszem Wass Albertnek Erdélyt nem lehet elfelejteni című interjújában leírtakra. Ebben szépen kifejti, hogy a bennünket nem kedvelők milyen perfid módon terjesztik rólunk az áligazságokat. Példaként említi Masarykot, akinek a történelemkönyvét Amerikában is terjesztették és ebben mindösszesen 3 oldal foglalkozik a magyarokkal. Elhallgatja az ezeréves magyar életet, a magyarokat vad törzseknek titulálja, „akik betörtek a Kárpát-medencébe, sanyargatták a drága, aranyos kis szlovákokat, gyötörték a románokat, gyötörtek mindenkit, de aztán a jó Habsburgok kezükbe vették a dolgokat, meg a csehek is és volt a Csehország…" Wass Albert szerint ezek és az ilyen téves információk okozták az első világháború után a trianoni békediktátumot és a Nyugat irántunk érzett gyakran elutasító magatartását is. Szerinte a magyar diplomácia és a történetírás nem lépett időben, magyarán nem volt olyan felvilágosító propagandánk, amely helyére tette volna ezeket az igazságtalanságokat.

Visszatérve Mohácsi Viktória hazaszeretettől áradó, mély hazafias megnyilatkozására. A gyűlöletbűnözés ügyében az Egyesült Államok segítségét kérő liberális politikus New York-ban átvette a Human Rights First civil szervezet kitüntetését. Rajta kívül még Julius Kaggwat, ugandai homoszexuális aktivista érdemelte ki ezt az elismerést. Véleményem sze-

rint az adományozókat is minősíti a díj odaítélése. Tudniillik, nem ártana, ha előbb tájékozódnának arról, hogy kit is érdemesítenek valamilyen kitüntetésben. Legalábbis, véleményem szerint…

szegedma.hu, 2010. október 16.

FANYALGUNK, DUZZOGUNK…

Elégedetlen nemzet a magyar. Lehet, túl merésznek tűnik az első pillantásra ez a megállapítás, de semmi esetre sem alaptalan. Az sem biztos, hogy a következőkben sikerül majd érdemlegesen bizonyítani az állítást, az viszont igen, hogy lesznek bírálói ennek a rövid eszmefuttatásnak. Valószínűleg nem ragadok tollat, ha a minap nem hallom az alábbi magvas megállapítást: „Ezek" is jobban tennék, ha nem gátakat építgetnének Devecseren, hanem oda adnák az embereknek a pénzt! Miután nem a velem való beszélgetésben hangzott el eme magvas gondolat, így nem is reagálhattam rá, de elgondolkodtam rajta. Nocsak, már „ezek" is? Építenek, s nem pénzt osztogatnak a népnek!? Merthogy az lenne a jó. Az már fel sem merül emberünkben, hogy „azok" sem osztottak pénzt, de gátat sem építettek a szerencsétlen devecseri és kolontári emberek köré, hanem engedték elárasztani mérgező iszappal a vidéket. „Ezek" pedig gyorsan intézkedtek és a jó szándékú magyar emberek segítségével (alig egy hét alatt) megépítették a védőgátat, amely immáron védi az emberi kapzsiság és harácsolás áldozatait az újabb katasztrófától!

Idén nyáron nagy port kavart a Vértó mellett felállított nyolc székely kapu ügye. A helyi napilap is teret adott a környéken lakók, meg a buzgó környezetvédők siralmainak, miszerint a székelyföldiek Szegednek (tehát nekünk) adományozott díszes fafaragványai rombolják (!) a természetet, s megfosztják az arra lakó gyermekeket a szánkózás lehetőségétől. És örömeitől. Igaz ugyan, hogy évek óta nem volt már annyi hó e tájékon, hogy az arra lakó gyerekek birtokba vegyék a tó melletti dombocskát, de ez a fanyalgókat nem zavarta. Ergo, ne tegyék már tönkre a környezetüket holmi székely díszekkel, maradjon érintetlen a tó környéke. Gyanúsan cseng egyik-másik megállapítás és bennem, környéken lakóban, mindinkább erősödik a meggyőződés, hogy az aggódók nem is jártak arra felé! Mert, ha igen, akkor láthatnák, hogy a kapuk közvetlenül a tó partján állnak, nem a domb közepén, alig 3-4 méter széles sávot foglalnak el az emelkedőn, a fennmaradó területen pedig vígan csúszhatnak le a lurkók. Az inkriminált helytől alig félszáz méterre lesz a csigalassúsággal épülő 2-es villamos hurokfordulója, amelynek megépítéséhez rengeteg fát ki kellett irtani az ottani kiserdőből. A makkosháziak és a rókusiak gyakran jártak oda sétálni, piknikezni, felüdülni, a gyerekek pedig játszani. A jövőben nem fognak. A szüleik nem engedik majd oda őket, mert az ott keringő villamosok

miatt ez veszélyessé válik. Furcsamód, az erdőirtás ellen senki sem emelte fel a szavát…

Minek adunk mi külföldieknek állampolgárságot? Maradjanak csak ott, ahol vannak! Miután ezt már társaságomban mondja egy bölcs atyafi, megpróbálom felvilágosítani. Amikor azt említem, hogy a „külföldiek" magyarok, olyanok, mint ő és én, még határozottabbá válik: Akkor meg végképp minek, van itt elég munkanélküli, ne vegyék már el tőlem meg a gyerekeimtől a munkát! Így az urambátyám. Arra gondolok, hogy a magyar igazolvány bevezetésekor az egykori mszmpés Kovács László 23 millió románnal riogatott, a kettős állampolgárságról szóló szavazás előestéjén viszont az azóta bukott, táncos lábú politikusunk – Gyurcsány Ferenc – a nagy nyilvánosság előtt „védte a Köztársaságot" a külhoni magyaroktól. Megnyilatkozásaiknak, íme, még mindig van utóhatása. Trianonról, délvidéki, erdélyi magyarellenes vérengzésekről, kárpátaljai malenkij robotról, '56-ról, nemzeti egységről hiába is beszélnék neki, ő a munkahelyét félti a „külföldiektől".

Egyszerűbb, de jellemző példája mindennapos elégedetlenségeinknek. A minap az utcán megállít egyik ismerősöm. Bizalmasan közli velem, hogy meleg van a trolin. Mondom, az is rendje a dolgoknak, hogy amikor kint már ősziesre fordul az idő, akkor a tömegközlekedési (korszerűbben: közösségi közlekedési…) járműveken legyen elfogadható hőmérséklet. Ne fázzanak az emberek, az iskolába igyekvő diákok, a kismamák pedig semmiképpen sem. Nem is figyel rám, tovább panaszkodik: az ablakot sem engedik kinyitni, pedig ő rettentően szenved abban a hőségben, ami a járművön van. Meg is mondta a buszvezetőnek a magáét! Mire az csak annyit válaszolt: Tessék kigombolni a kabátját… Ekkor én is jobban szemügyre veszem feldúlt beszélgetőtársamat. Vastag téli kabát, kötött sál, a fülére húzott báránybéléses sapka, lábán vastag talpú cipő. Nem bírom ki, elmosolyodom. Vesztemre azt találom mondani: Igaza van a sofőrnek… Hátat fordít, úgy ott hagy, hogy valószínűleg a köszönésemet sem hallja.

A napokban ország szerte százezrek keresték fel a temetőket, hogy kegyelettel emlékezzenek szeretteikre. Nagyvárosainkban a sírkertekbe beengedték a gépkocsikat, hogy az idős vagy mozgásukban korlátozott emberek is eljuthassanak hozzátartozóik sírjához. Szegeden így volt ez és már évek óta így van. Nincs is ebből semmi gond, hiszen a gépkocsi konvojok haladását rendőrök és városőrök segítették, irányították. Az autókat viszont fiatalok, fiatalabbak vezették. S ebből adódtak kisebb konfliktusok. Merthogy még ott, ahol a kegyelet, a tisztes viselkedés mindenkire kötelező (lenne), ott sem tudunk duzzogás, balhé, szitkozódás nélkül lenni. Hányszor hangzott el az elmúlt napokban, amikor egy-egy idősebb

ember lassan ült be a kocsiba, a mögötte haladótól, hogy: No, fürgébben öreganyám, kihűl a leves! Vagy: Olyan lassan tápászkodik, hogy közben meg is műthetnék a vakbelét! Minek jön az ilyen ide, ha nem képes gyorsabban mozogni!... Kommentár nyilván nem szükséges az ilyen és hasonló megjegyzésekhez.

Tudom, azt mondja majd a kedves Olvasó, hogy: Hát, ilyenek vagyunk, nem tehetünk róla. Én viszont azt mondom, tehetünk. Mert nem igaz, hogy nem tudunk együtt érezni a szörnyű katasztrófát átélt ajkai honfitársaink helyzetével, s az sem, hogy mondvacsinált helyzetekből kreálunk eget verő ügyeket, az pedig végképp nem, hogy parányi tisztelet se legyen bennünk az idősek iránt. Igaz, ez (is) nevelés kérdése

szegedma.hu, 2010. november 2.

HIMNUSZ ÉS MÉLTÓSÁG

Az elmúlt hónapokban több olyan ünnepségen, megemlékezésen volt alkalmam részt venni, amelyen felcsendültek a magyar himnusz hangjai és a résztvevők együtt énekelték nemzeti imánkat. Ebben a szubjektív jegyzetben nyílván elmondhatom a kedves Olvasónak is, hogy minden alkalommal meghatódom, időnként bepárásodik a tekintetem, s egy-egy könnycsepp is előbújik a szememből. Bizonyára lesznek olyanok, akik megmosolyogják e rövid tanúságtételt, netán el is ítélik ezt, hiszen egy férfiembernek nem áll jól a pityergés, ergo: ne is tegye…

Hogy miért mondom el mindezt? Nos, azért, mert nem vagyok egyedül, akiben hasonló érzések támadnak himnuszunk hallatán, hanem abbéli meggyőződésemből, hogy napjainkban már sokan nem ismerik Kölcsey Ferenc csodálatos versének (A magyar nép zivataros századaiból) első strófáját, amely Lehár Ferenc zenéjével nemzeti imádságunkká vált. Nem ismerik, nem is éneklik, s ami a legmegbotránkoztatóbb: nem is tisztelik. Hányszor lehetünk szem- és fültanúi olyan jeleneteknek, amikor egy-egy szabadtéri nemzeti megemlékezés során felcsendül a himnusz, a közönség zöme vigyázban állva énekli a szöveget, de mindig akad valaki, aki rágógumizva, cigarettázva, zsebre rakott kézzel sétál a sorok között, közben mobilon intézi halasztást nem tűrő ügyeit! Vagy: éppen akkor jön rá a kedves ünneplőre, hogy valami magvas gondolatot közöljön a mellette állóval, például azt, hogy: „Utána lehajtunk egy sört, ugye?..." Ha netán az ember fegyelmezni vagy szóvá meri tenni az illetőnél eme helytelen magatartást, akkor a legenyhébb reakciója, hogy szinte „átdöfi" a tekintetével, vagy egyszerűen legyint egyet és kiköpi a rágógumit. A fegyelmező cipőjére.

Sokszor gondolkoztam az ilyen viselkedés miértjén, de főleg eredetén és okozóján. Rájöttem, hogy naivitásomból eredően ugyan háboroghat a lelkem, de nem kell különösebben csodálkoznom mindezen, mert az elmúlt időszakban annyi megalázó támadás érte himnuszunkat, hogy a társadalom bizonyos részének már nem jelentett/jelent igazán értéket a nemzeti imádság méltósága. A múlt század negyvenes éveinek végén például Rákosi Mátyás felkérte Illyés Gyulát és Kodály Zoltánt, hogy szerezzenek „egy új szocialista himnuszt", amely az akkori címert dicsőítő mű lett volna. Kodály Zoltán válasza így hangzott:" Minek új? Jó nekünk a régi himnusz is!" Milyen szerencsések vagyunk, hogy a világszerte megbecsült zeneszerzőnk és zenepedagógusunk ilyen karakán módon meg

tudta védeni himnuszunkat. De később is voltak kísérletek arra, hogy legalább az „Isten" szót valamiképpen eltüntessük onnan, hiszen sérti a proletár internacionalizmuson nevelkedett generációk egészséges (ma a globalizáción alapuló) önérzetét. Hála Istennek ez sem sikerült. Azt viszont szűkebb pátriánkban, Szegeden is tapasztaltuk, hogy jeles, magukat kultúrembernek tartó személyiségek, gúnyt űznek a himnuszból. Csak azért, hogy ily módon gúnyolódjanak egy számukra nem elfogadható, országosan megbecsült politikuson.

Az is elhangzik, hogy „minek a sok magyarkodás", minek kell örökké énekelni a nemzeti énekünket? Érdekes, a nyugati országokban nem szúrja senkinek a szemét, ha a nemzeti lobogó ki van tűzve a közhivatalokra, s az sem, hogy teli tüdőből éneklik a himnuszt minden nagyobb rendezvényen. A svédeket halvérű, mosolytalan embereknek hisszük. Két évig éltem közöttük, állíthatom, hogy nem így van. S azt is tudom, hogy amikor valakinek születés- vagy névnapja van, akkor felvonja a svéd zászlót a házára, vagy az erkélyére, esetleg a tenger partján lévő kis nyaralójára. Mindeközben énekli vagy családjával, barátaival éneklik a himnuszt! S az miért nem lep meg senkit, hogy a franciák például számon kérték válogatott focistáiktól, hogy az idei dél-afrikai VB-n nem énekelték hazájuk himnuszát? Nem elég, hogy „leszerepeltek" a pályán, arra sem voltak képesek, hogy megtanulják annak az országnak a nemzeti énekét, amelynek a címeres mezében feszítettek. Érdekes, az országos bírálatok után a következő nemzetközi meccsükön a gall kakasok csapatának tagjai már mindannyian tudták, mi a kötelességük!

Nem felejtem el néhány kiváló sportolónk megnyilatkozását sem, amelyek a himnuszról szóltak. Kovács Ágnes olimpiai bajnoki aranyérmét ünnepelte Sydneyben a teltházas csarnok, az ő tiszteletére szólt a magyar himnusz. Ági nem tudta visszatartani könnyeit, ezt láthatták a tévénézők, de az ottani óriási kivetítőre pillantók is. Amikor megkérdezték tőle az újságírók, hogy miért ez az elérzékenyülés, azt válaszolta: „Mert csodálatos nemzeti imánk elhangzása közben arra gondoltam, hogy mennyi magyar embernek szereztem ezzel az arannyal örömet!" Hasonló élményről számolt be Egerszegi Krisztina is, aki az 1991-es perth-i világbajnokság után fáradtan, de boldogan érkezett meg a Ferihegyre. A családtagok, szurkolók gyűrűjéből egyszer csak kivált egy férfi, aki egy szál hegűn kezdte el játszani a magyar himnuszt. „Soha olyan meghatódottságot nem éreztem, mint akkor, a himnusz hallatán" – mondta az ötszörös olimpiai bajnok, minden idők egyik legnagyobb és legeredményesebb magyar sportolója.

Sokat értekezünk a nemzeti ön(meg)becsülésünkről. Ez így is van rendjén. De ennek talán az első grádicsa éppen e lelki megtisztulással kapcsolatos teendő lenne. Tanuljuk meg a néhány sort és ne átalljuk éne-

kelni, ha arra megfelelő alkalom adódik. (Igaz, manapság sok helyütt az ünnepségek ceremónia mesterei már nem is szólítják fel erre az embereket, hanem: Hallgassuk meg a himnuszt! – mondják, nem pedig: Énekeljük el együtt a himnuszt...! Merthogy a „Bal sors, akit régen tép, Hozz rá víg esztendőt!", talán könnyebben megvalósulna.

szegedma.hu, 2010. szeptember 8.

KÁRPÁTALJÁN JÁRTUNK

Mindeddig megsegített bennünket az Úr! (Sámuel 7, 12) Ezzel az ige-idézettel bátorítják magukat, adnak hálát Istennek és köszöntik az oda-érkező vendégeket a **csetfalvai** reformátusok. A kicsiny, alig 700 lelket számláló, kárpátaljai takaros falu a tiszaháti járás egyik turisztikai látvá-nyossága maga a református templom és a hozzá tartozó faszerkezetű ha-rangláb. Az útikönyvek külön fejezetet szentelnek a Beregszászhoz alig 25 kilométerre lévő helységnek, abban is a falu közepén álló egyszerű idomú, a beregi népi építészet gyöngyszemeként számon tartott templomnak. A kívülről is impozáns látványt nyújtó építmény belső terét elsősorban a festett fatáblás mennyezete teszi értékessé: a magyaros növénymintákkal díszített kazetták sakktáblaszerűen váltakozva sötétebb és világosabb me-zőkből állnak. Isten házában e csodálatos alkotások 1753-1773 között készültek és Asztalos Lándor Ferenc keze munkáját dicsérik. A falutól alig néhány száz méterre folyik a Tisza, partján gazdag rét, legelő, ahol a cset-falvai gulyát legeltetik. Az 1998-as, majd a 2001-es mindent elsöprő árvíz után épült takaros családi házak kertjében fóliasátrak alatt már eladásra kész paprika-, paradicsom- és uborkapalánták zöldültek.

Ebben a festő környezetben fogadták a helybéliek a Szeged-Honvéd téri egyházközség **dr. Kereskényi Sándor** lelkipásztor által vezetett kis csoportját. A családoknál elhelyezett Tisza-partiak hosszú, bensőséges és baráti beszélgetéseket folytattak a háziakkal – kölcsönösen ismerkedve egymás életével,a kárpátaljaiak kisebbségi létéből fakadó gondjaival, de örömeivel is.

Négy napot töltöttünk a Kárpátalján. Gazdag programunk volt, ezek közül is az egyik legnagyobb élményt a Vereckei-hágóhoz való kiránduláS jelentette. A Kárpátalja észak-keleti részén lévő történelmi emlékhely, amelyhez nemzetünk Kárpát-medencébe való letelepedése fűződik, a Galíciába vezető egykori országút mentén található, mintegy 850 méter ma-gasságban. A veszélyes kátyúkkal teli „műút"mellett lévő parkolóból alig pár száz méter kavicsos út vezet a **Vereckei-emlékműhöz**, a zarándokhely-hez. Gyönyörű környezetben, a hegygerincen álló hét kőelemből készült, piramisszerűen a magasba emelkedő építmény több szimbólumrendszert foglal magában: a hétágú virágforma életfa-motívum is egyben, hét ága pedig a hét magyar törzset jelképezi, az alatta lévő gránitkő pedig a vérszer-ződés kelyhét szimbolizálja. A kis szegedi csoportunk fejet hajtott a tör-ténelmi hely előtt, elénekelte a 90. zsoltárt és nemzeti imánkat, a Himnuszt.

Vereckei élmény mellett olyan helyeken is megfordult a Tisza-parti különítmény, mint Munkács vára, ahol nagy figyelemmel és érdeklődéssel hallgatta **Badó Margit**, munkácsi főiskolai tanárnő részletes magyarázatát a híres-neves erődítmény történetéről, a Rákóczi-szabadságharcról, Zrínyi Ilonáról, a helytörténeti kiállításról. De jártunk a szomorú emlékű **Szolyván** is, ahol kegyelettel adóztunk a sztálini terror idején elhurcolt ártatlan magyar emberek emléke előtt és elhelyeztük a kegyelet koszorúját a tragikus esemény 50. évfordulójára 1994-ben állított emlékhelyen. Ezen kívül – **Molnár Lóránt**, helyi református tiszteletes idegenvezetésével -- megtekintettük Beregszász, Bene, Nagyszőlős, Huszt, Visk, Técső és Aknaszlatina nevezetességeit, zömmel a helyi szolidaritásból és anyaországi, továbbá hollandiai segítséggel felújított templomokat és műemlékeket.

A gazdag élményekkel távozott Csetfalváról a szegedi csoport. Nehéz volt a búcsú a lelkes és őket a szívükbe záró hazai testvérektől, de vigasztalta őket az a tudat, hogy Isten segítségével, előbb-utóbb létrejön egy újabb találkozás, mégpedig vagy Szegeden, vagy ismét a tiszaháti rokonszenves kis faluban. Így is lett: alig 2 héttel látogatásunk után, Molnár Lóránt tiszteletes, vezetésével 13 kárpátaljai iskolás gyermek érkezett egy hetes Tisza-parti üdülésre a Honvéd téri testvérekhez.

Reformátusok Lapja, 2009. június 19.

ÉSZAK-KOREA HARCI JÁTÉKAI

Egy 120 538 négyzetkilométer területű és 22,5 milliós lakosú ország – Észak-Korea --1953 óta hadiállapotban van egy hasonló nagyságú állammal, amelyet ráadásul szintén Koreának hívnak, Dél-Koreának. Ez a rendezetlen állapot az elmúlt 57 év alatt számtalan esetben volt kisebb-nagyobb konfliktusok forrása. Mostanáig azonban – néhány kivétellel – sikerült elkerülni a fegyveres összetűzést a két ország között. A jelenlegi észak-koreai vezetés azonban úgy tűnik nagyon messzire elment a már unalomig hajtogatott veszélyeztetettség-szindróma és az ebből adódó fenyegetés demonstrálásában: a gyakorlatban is igyekezett érvényt szerezni a kommunista ideológia által fűtött és túlhaladott militáns nézeteinek. Megtámadta a két ország határán lévő, alig 1600 lakosú Jonpjong szigetét és nemcsak katonai objektumok, hanem polgári létesítmények ellen is tüzérségi támadást hajtott végre. A legfrissebb jelentések szerint is mintegy 200 lövedék érte a kicsiny szigetet, a halálos (civil) áldozatok száma eddig 10 alatt van, a sebesülteké viszont ennél jóval nagyobb. A dél-koreaiak természetesen viszonozták a tüzet és a legmagasabb harci készültségbe helyezték a Jonpjong-sziget környékén állomásozó egységeiket.

S mint ahogyan ilyenkor lenni szokott: az északi kommunista rezsim a délieket provokációval vádolja (merthogy a múlt héten a Sárga tengeren nagyszabású hadgyakorlatot tartottak), mondván, hogy nem ők kezdték a lövöldözést. Olyannyira harcias kijelentéseket tesznek, hogy arra már a világnak is fel kell kapnia a fejét, jelesül: a következő célpont már a dél-koreai főváros, Szöul és, ha a déliek nem hagyják abba a provokációkat, akkor tűztenger és atomháború következik! Mindez az észak-koreai állami televízióban hangzik el, megfelelő szlogenek állandó ismételgetésével, amelyek természetszerűleg a betegeskedő Kim Dzsong-Il, a nemzet bölcs atyjától származnak…

Mindeközben a világ nagyobbik része természetszerűleg felháborodásának ad hangot, az Amerikai Egyesült Államok önmérsékletre inti az északiakat, segítségéről biztosítja a délieket. Kína, a kommunista bajtárs, valamint a korábbi Nagy Testvér, Oroszország, Franciaország és Anglia is nyugalomra int, Japán pedig felkészül arra az eshetőségre is, ha valamilyen „váratlan esemény" következne be. Magyarország szintén elítéli az észak-korai durva támadást.

De valójában mi is lehet az újabb konfliktus hátterében? Hivatalos nevén a Koreai Népi Demokratikus (?) Köztársaság az 1953-ban békeszer-

ződés aláírása nélkül véget ért háború óta eltelt időszakban a kommunista rezsimek állami struktúrájának megfelelően alakította társadalmát. Az elődök: Sztálin, Rákosi Mátyás, Enver Hodzsa, Mao Ce-Tung, Fiedel Castro példát mutatott a II. világháború idején japán megszállás alatt sínylődő, ezt követően pedig a Szovjetunió által szerényen támogatott szegény sorban élő országnak. Azután jött a nagy átrendeződés a világban és amikor a kilencvenes évek elején a Szovjetunió is darabjaira hullott, a koreaiak egyedül maradtak. Ebben az időszakban – a szovjet és a kelet-európai országok gabonaszállítmányainak elmaradása után – mintegy 2,5-3 millió ember halt éhen az amúgy is lerongyolódott országban. (Ebben az időben egyébiránt Dél-Korea juttatott legtöbb élelmiszert az északi államba…) De mint ahogyan ez a hasonló cipőben járó államokban lenni szokott: hadseregét tovább fejlesztette, sőt, urándúsító üzemet is létrehozott, amitől egyenes út vezet(het) az atombomba előállításáig. A nyugatiak évek óta tárgyalóasztalhoz próbálják invitálni az észak-koreaiakat, sikertelenül. Így azután azt sem lehet tudni, hogy igazán milyen fegyverés atomarzenállal rendelkezik Kim Dzsong-Il, pontosabban a most már egyre többet szereplő fia – Kim Dzsing-Un. Aki ugyan Svájcban tanult, megismerkedett a nyugati államok demokráciájával, szellemiségével is, de lehet, hogy éppen ez az oka az „imperializmus, a kizsákmányoló rendszerek" iránt érzett ellenszenvének. Innen a legyőzhetetlen vágy, hogy az ő olvasatukban bűnös országokat el kell pusztítani, meg kell semmisíteni. Persze, ez csak feltételezés, a jövő azonban majd bizonyítja/bizonyíthatja az elmondottak igazát vagy az ellenkezőjét.

A háttérben egyébiránt, a már említett határtalan ellenszenv mellett, az az évtizedek óta jelen lévő törekvés áll, miszerint meg kell akadályozni a két Korea, azaz egy nemzet egyesülését! Nem véletlen, hogy az északiak a német egyesülési folyamat csúcsán, 1990. október 3-án, robbantottak ki incidenst a mostani helyszínhez közel. Számukra a rendszer fennmaradása mindennél fontosabb. Éhezhet, fázhat a lakosság, a börtönök zsúfolva vannak politikai elítéltekkel, a világ elhatárolódik tőlük, csak a humanitárius szervezetek próbálnak bejutni az ország, őket viszont nagyon ritkán „kegyeskednek" beengedni…Félnek. A diktatúrák és a diktátorok alaptulajdonsága különben is a félelem, s az örökös veszélyeztetettség látszatának ébren tartása. Milyen jót derültünk a Tanú című magyar filmben „a nemzetközi helyzet egyre fokozódik" szlogen ismételgetésén! Pedig ez az akkori időkben kemény valóság volt és aki semmibe vette a fenyegetést, könnyen sittre került. Egy frissebb példát is láthattunk legújabb kori történelmünkből: szomszédunkban a szúrós tekintetű, sörte-hajú diktátor, Milosevics Szlobodan, a kilencvenes években azzal az ürüggyel próbálta előbb meghódítani a jugoszláv tagköztársaságokat, majd kiirtani

az albánokat, horvátokat és a bosnyákokat, hogy a szerbek életterét (a Lebensraum-elmélet valahonnan ismert…) veszélyeztetik ezek a népek! Globális vonatkozásban is akad erre példa: 1968-ban azért szállták meg az akkori Csehszlovákiát a Varsói Szerződés csapatai, hogy „baráti segítséget" nyújtsanak neki az imperialista veszély ellen és vissza segítsék az eltévedt báránykát a vörös színt viselő nyájba!

Vissza térve a koreai problémához, egyelőre csak azt szűrhetjük le a beérkezett információk alapján, hogy a világ ezúttal hevesebben reagál a kommunisták szokásos harci játékára. Mi sem bizonyítja ezt jobban, minthogy azonnal összehívták az ENSZ Biztonsági Tanácsát, ahol megfelelő (valószínűleg elítélő) határozatokat hoznak. Veszélyesebb viszont a déliek reakciója. Válságtanácskozást hívtak össze, amelyen Ri Mjong Bak, dél-koreai elnök ugyan kijelentette, hogy országa megpróbálja elkerülni a fegyveres konfliktus kiterjedését, de ha az északiak tovább folytatják az agressziót, akkor Szöul jóval erőteljesebb csapással válaszol. Egyenes beszéd. Ezt annál is inkább megteheti, mert Jonpjong-sziget közelében mintegy 70 ezer felfegyverzett katonája van, hadihajói állomásoznak a térségben és az említett határszakasz védelmét harci repülőgépekkel is megerősítették.

Ez az eddig nem tapasztalt határozott vagy inkább fenyegető megnyilvánulás nagyobb veszélyt rejt magában, mint a korábban kilőtt néhány figyelmeztető tüzérségi löveg. Legalábbis véleményem szerint…

szegedma.hu, 2010. november 23.

KOSZOVÓ ÚJRA NAPIRENDEN…

Két és fél évvel ezelőtt az utolsó darabka is levált a Jugoszláviának nevezett sziklarabról, véget ért egy mesterséges tákolmány agóniája, a levált „darabkák" önálló életet kezdtek. Előbb Horvátország és Szlovénia, majd Bosznia-Hercegovina, Macedónia, Montenegró távozott a szövetségi államból, két évvel ezelőtt pedig Koszovó. Igen ám, de míg az első öt köztársaságként volt a délszláv állam szerves része, Koszovó „mindösszsze" tartományi rangban szerepelt, méghozzá Szerbia kebelén belül (mint például Vajdaság Autonóm Tartomány napjainkban). S itt kezdődtek a bonyodalmak.

A titói Jugoszláviában, amelyre egykor a kelet-európai országok csodálattal tekintettek – elsősorban a világútlevelük miatt –, mindig érezhető volt a politikai, etnikai feszültség. Josip Broz Tito élete és országlása alatt azonban még nem kerülhettek felszínre, legalábbis markánsabb formában nem, az elfojtott indulatok. Halála, 1980. május 4-e, után azonban már elemi erővel törtek a fel. Először Pristinában, Koszovó tartomány fővárosában vonultak utcára az egyetemisták, akik a szerb nyelvi hegemónia ellen tüntettek és kérték a belgrádi kormánytól a méltányosabb oktatási politikát az ottani egyetemen.

Jómagam több mint fél évig éltem a koszovói fővárosban, sok albán nemzetiségű embert és családot ismertem meg, betekintést nyerhettem a nyolcvanas évek ottani társadalmi és politikai viszonyaiba. Az egyetemisták követelésein kívül felháborodásuknak adtak hangot a pedagógusok is, akik olyan falvakban is kénytelenek voltak szerb nyelven tanítani, ahol az osztályban egyetlen egy szerb anyanyelvű diák sem volt. Jártam az albán nyelvű Rilindija napilap szerkesztőségben, ahol csakúgy a megkülönböztető, hátrányos elbírálásról beszéltek. Nemcsak az állami dotáció hiánya jelentett számukra problémát, hanem az akkori lapterjesztési körülmények is. Míg a belgrádi szerb nyelvű napilapokat szinte minden környezetbe eljuttatták a terjesztő vállalatok, a Rilindija gyakran felbontatlanul landolt a kukákban…

Ilyen konstellációk közepette került sor 1987-ben Milosevics Szlobodan, szerb elnök hatalomra jutására. A nagyszerb nacionalista vezér színre lépésével egyértelművé vált, hogy a koszovóiakra még nehezebb napok várnak. Ez be is igazolódott. A balkáni hóhérnak is nevezett belgrádi tirannus alapvető elképzelése volt – a tartomány (és Vajdaság) autonómiájának teljes megszüntetése mellett –, az albán népesség lehető

legnagyobb mértékű elüldözése, ellehetetlenítése. S ekkor, 1999-ben, került sor a NATO-erők által kis-Jugoszlávia bombázására. Ennek hatására hátrált meg a belgrádi vezetés és Milosevics kénytelen volt aláírni a kumanovói egyezményt, amely gyakorlatilag ENSZ protekturátus alá helyezte Koszovót.

Az egyébként a bányakincsekben (elsősorban rézben) gazdag tartomány élete ezután vett új fordulatot: mind nagyobb erővel tört felszínre az albán népesség önállósulási törekvése. A tartomány – miután gyakorlatilag kiépítette saját közigazgatási rendszerét – 2008. február 17-én kikiáltotta függetlenségét. Az Európai Unió tudomásul vette a tartomány államiságának kihirdetését, de nem ismerte el új országként Koszovót. Az EU-tagállamok közül viszont Ciprus, Szlovákia, Románia és Spanyolország kivételével mindegyik elismerte az új államot. Néhány hónap elteltével hazánk is megtette ezt a lépést. A „nagyok" közül Oroszország, Szerbia elkötelezett barátja, nem ismerte el Koszovót, csakúgy, mint Kína sem. Ők az ENSZ Biztonsági Tanácsában is a verifikálás ellen szavaztak. Ugyanakkor eddig 69 ország ismerte el a Szerbiából kivált egykori tartományt és létesített vele diplomáciai kapcsolatot.

Szerbia természetszerűleg kérte a Biztonsági Tanács összehívását, majd a népharagra alapozva fegyveres beavatkozással fenyegetőzött, a „szerbek bölcsőjének" (ami egykoron valóban az volt) megmentését tűzték zászlajukra, mindenekelőtt a szélsőséges nacionalista pártok. A csaknem 2 milliós népességű Koszovó mintegy 9 százaléka szerb nemzetiségű. Ők az új állam északi részén, gyakorlatilag egy tömbben élnek, amelynek Koszovszka Mitrovica a központja. Itt fordulnak elő leggyakrabban etnikai színezetű összecsapások, amelyeket a nemzetközi békefenntartó erők egyelőre eredményesen kezelnek.

A belgrádi vezetés, Boris Tadics elnökkel az élén, nemzetközi diplomáciai kampányt indított az elszakadt tartomány államiságának eltörlése végett, ám ez vajmi kevés eredménnyel járt. Tudniillik a Hágai Nemzetközi Bíróság 2010. július 22-én hozott állásfoglalása szerint Koszovó önállósulása nem sérti a nemzetközi jogot, a cselekedet nem törvénybe ütköző, ergo, a fiatal állam tovább építheti társadalmát és megkezdett gazdasági infrastruktúráját is. Ez az állásfoglalás nagyon letörte a szerbiai vezetést. Újra diplomáciai offenzívát kezdeményezett, amit egy ideig folytatott is. Igen ám, de nem szabad szem elöl tévesztenünk azt a körülményt sem, hogy Szerbia szeretne minél előbb az Európai Unió tagja lenni. Ehhez viszont az ország nem állhat senkivel sem úgymond háborús viszonyban, vagy legalábbis konfliktus közeli állapotban.

A napokban, az ENSZ Közgyűlés őszi időszakának kezdetén, Szerbia benyújtja Koszovóval kapcsolatos álláspontját. Hogy ez mennyire lesz en-

gedékenyebb az eddigi elutasító magatartásnál, az majd kiderül a dokumentumból. Az azonban, hogy a belgrádi vezetők találkoztak Westerwelle német, Clinton amerikai külügyminiszterrel, valamint Angela Merkel német és Nicolas Sárközy francia elnökkel, valamelyest sejteti a merev szerb álláspont „olvadását". A délszláv államnak, ha józanul mérlegeli saját helyzetét, nyílván nem érdeke a további konfrontáció, ha csatlakozni kíván az európai országok nagy közösségéhez.

Független külpolitikai elemzők szerint a fenti probléma mellett Szerbiának még számos olyan gondot is meg kellene oldania, ami egy „szalonképes" csatlakozásra váró országnak csak a javára válhat. Ezek közül csak egyet, talán a legnagyobbat, említünk: Ratko Mladics, a „srebrenicai hóhér", aki a kilencvenes évek közepén csaknem 10 ezer ártatlan ember haláláért felelős, a nemzetközi elfogató parancs ellenére még mindig nem került kézre Szerbiában! Márpedig egy ilyen stigmával nehezen kap belépőt az ország az Európai Unióba.

szegedma.hu, 2010. augusztus 30.

ORSZÁG NÉLKÜLI NÉP

A kurdoknak nincsenek barátaik, csak a hegyek a barátaik… Így szól egy ősrégi kurd mondás, ami gyakorlatilag kiválóan érzékelteti e hatalmas népcsoport volt és jelenlegi helyzetét is. Az azonban bizonyos, hogy több mint téves népcsoport kifejezést használnunk a kurdok esetében, hiszen a legóvatosabb becslések szerint is legalább 40 millió kurd él Ázsiában, s a világ számos országában. Hogy napjainkban nincsenek barátaik, az talán már nem állja meg a helyét, az viszont, hogy a hegyek ma ugyanúgy „befogadják" őket, mint korábban, amikor üldözőik elől menekültek, kétség kívül – igaz.

Lássuk azonban kik is a kurdok és miért időszerű szólnunk róluk? Először az időszámításunk előtti 7. században említik őket, mégpedig úgy, mint a médek leszármazottait. Nomád, pásztorkodó, igen harcias népként jellemzik őket a későbbi leírások is, amelyek voltaképpen hányattatásukról, megpróbáltatásaikról szólnak. Ázsiában volt az őshazájuk s ma is azon a területen élnek. Irak, Irán, Törökország és Szíria területén laknak a legtöbben, de Örményországban, Szíriában, Grúziában és Azerbajdzsánban is több millióan vannak, többnyire táborokban. Ami azonnal utal is az életkörülményeikre: nyomorognak, gyakran a legalapvetőbb civilizációs létesítmények is hiányoznak az életükből. Ma ugyanúgy múlatják napjaikat, mint őseik: pásztorkodnak és egyik vidékről a másikra vándorolnak. Közben szőnyeget készítnek. A híres kurd szőnyeget, amelyet az élelmes „civilizált kereskedők" felvásárolnak tőlük és drágán adják tovább. A kurd szőnyeget leginkább az iráni Khamseh város környékén lehet megvásárolni, jellegzetessége, hogy úgynevezett török csomózással, őshonos, egyszerű szövőszékeken készül, autentikusan nomád jellegű, erős és nagyon tartós.

A kurdok kálváriája a múlt század elején még elviselhetetlenebbé vált. Tudniillik az 1923-as Lausanne-i békeszerződés, amely Kis-Ázsiában is határrendezéseket foganatosított, négy államnak „rendelte" azt a területet, amelyen a kurdok eleddig (milliós) tömbökben éltek. A második világégést követően, újfent a nagyhatalmak különféle háttér alkudozásai következtében, úgy tűnt végre sikerül önálló életet élnie a több tíz milliós kurd népességnek. Az öröm azonban nagyon rövid ideig tartott, hiszen az 1946. január 22-én kikiáltott Mehadali (Kurd) Köztársaságot 1946 decemberében a környező „érintett" országok felszámolták. A kérész életű államalakulat véres megtorlások következtében szűnt meg, s ebben

elsősorban Irán járt élen… A rövid államisági státuszt követően a kurdok tehát ismét élik kisebbségi létüket.

Hogy miért érdemes minderről tudnunk? Azért, mert az elsősorban a Törökországban állandó fegyveres konfliktusok között élő, szerencsétlen sorsú nép egy hónappal ezelőtt tűzszünetet kötött az ankarai kormánnyal, ennek érvényessége pedig szeptember 20-ig tart. S ha nem sikerül a béketárgyalásokon eredményt elérni, akkor újabb véres harcok kezdődnek, elsősorban a török, az iraki és iráni hadsereggel, de ezek kimenetele sem kétséges: nő az ártatlan lakosság körében az áldozatok száma, újra erőt vesz a megtorlási hullám az említett államok hatóságai részéről.

Ami szintén nem elhanyagolható szempont: a Kurd Munkáspárt (PKK) vezetője a minap kijelentette, hogy ha Törökország elfogadja a spanyol modellt, jelesül az autonóm régiók létrehozását, akkor a lázadó kurd szeparatisták leteszik a fegyvert és átadják az ENSZ-nek! Murat Karayilan, a párt vezetője példaként Katalóniát említette, amelyben harmonikusan élnek a helyi kormányok a központi hatalommal, s az autonóm régiónak saját parlamentje és rendőrsége van. Ez a kijelentés annál is inkább figyelmet érdemel, mert Abdullah Öcalan, a kurdok történelmi vezetője, aki életfogytiglani börtönbüntetését tölti az egyik törökországi büntetés végrehajtási intézetben, májusban kijelentette: nem hajlandó tovább dialógust folytatni a török kormánnyal…

Ennek kapcsán egyébként még egy történelmi tényt kell említeni. Nevezetesen, hogy 1920-ban egy nemzetközi grémium határozatba foglalta a feladatot, miszerint el kell ismerni a kurdoknak az autonómiára való jogukat. Nos, soha egyik állam sem ismerte el a kurdok erre vonatkozó jogait! Igaz, ez nem kimondottan „ázsiai specialitás”... A trianoni békediktátumnak is volt egy ilyen megfogalmazása, amely az önrendelkezésre, a szabad nyelv és kultúra használatára illetve érvényesítésére vonatkozott. A román, a szerb, a csehszlovák (napjaink már csak szlovák), a szovjet (újabban ukrán) korifeusok pedig ugyanúgy semmibe vették az idevágó passzusokat, mint a török, az iraki, az iráni hatalmasságok…

szegedma.hu, 2010. szeptember14.

MAGYAR IMA A HARGITÁN
BUSSZAL, TRAKTORRAL, GYALOG A SZÉKELYEK SZENT HEGYÉRE…

Nem kis feladatra vállalkozik, aki fel akar jutni Hargita megye névadó hegyére, az 1801 méter magas Madarasi Hargitára. Az is magasság? – tehetné fel a kérdést a Kedves Olvasó. Joggal. Hiszen ma, a modern közlekedési eszközök korában már gyakran autóbusszal, személygépkocsival, jobb esetben felvonóval is el lehet érni, vagy legalább megközelíteni egy ilyen magas csúcsot. Az erdélyi, tőlünk mintegy 600 kilométerre lévő, Hargita-hegység azonban merőben más. A Székelyföld szívében lévő csodálatos természeti szépséghez bizony még meglehetősen „rozoga" út vezet, amelyet legjobb esetben is csak 1300-1400 méterig lehet járművel (biztonságosan) megközelíteni

Traktorral a menedékházig

Agyagfalváról, a Székelyudvarhely szomszédságában lévő kicsiny székely faluból indultunk egyik verőfényes reggelen a Hargita meghódítására. Köztünk zömmel délvidéki származású „hegymászó-vállalkozók": zentai, topolyai, nagykikindai, felsőhegyi, újvidéki, doroszlói atyafiak, de anyaországiak is voltak, mégpedig szegediek, esztergomiak, apátfalviak, sőt egy Frankfurtban élő délvidéki honfitársunk is – összesen negyvenen. Székelyudvarhelyen, a legmagyarabb magyar városon (ahol a lakosság 98 százaléka Petőfi szép nyelvét vallja anyanyelvének) keresztül busszal haladtunk a 36 kilométeres távolságra lévő hegy felé. Egészen Ivó nevű falucskáig. Ott a busz végállomása. A Vargyas-patakot átívelő kis híd lábánál áll meg a valamivel jobb útviszonyokhoz szokott járgányunk, onnan már egy egészen más jármű visz bennünket tovább. Traktor, személyszállításra alkalmassá tett pótkocsival.

A székelyek Szent hegyére való feljutásunk egyik legizgalmasabb szakaszát éljük át a közel másfél órás zötykölődés során. De, talán az egyik legszebbet is.

A pótkocsi két oldalát deszkákkal „hidalták át", arra rongypokrócot terítettek és erre ült a népes kiránduló társaság. Aztán elindult - a traktorvezető szerint kis piros Ferrarinak nevezett – hegyi utat Isten tudja hányszor megjárt járgány és lassan araszolt az 1650 méteres magasságig, az ott lévő menedékházig. Menet közben ugyan arra kellett vigyáznunk, hogy a nagyobb gödrök, árkok átszelésénél ne billenjünk le a pótkocsiról, de

ez nem jelentett akadályt abban, hogy maradéktalanul gyönyörködjünk az út menti haragoszöld fenyők szelíd hajlongásában, a Vargyas-patak és a kis erecskék fürge folyásában, zubogásában, majd kissé feljebb az első hófoltok meglepő látványában (ha tudtuk volna, hogy később még mi vár ránk…). Tovább haladva már egyre sebesebben igyekeztek lefelé a vizek, ennek oka pedig nem más, mint a tavaszi hóolvadás. Merthogy a Hargitán bizony még május végén, de gyakran június elején is csaknem egy-másfél méteres hótakaró van. Csak a kisebb lankákon, ahol napfény éri a talajt, ott olvad el teljesen a szűz fehér hó s bújnak ki a lila krókusz virágok.

Az 1600 méter magasan lévő menedékházhoz közelítve már találkozunk „igazi"túrázókkal aki hegyi felszerelésben, botokkal igyekeznek a csúcs felé, de olyanokkal is, akik már lefelé tartanak. Ilyenkor hangos Jó napot!-tal köszönnek egymásnak az emberek, magasba emelik a kis piros-fehér-zöld zászlócskát és megkérdezik egymástól: Honnan? Sorjáznak az anyaországi helységnevek, de a környező települések nevei is gyakoriak. Aztán - ahogyan erre felé mondják- bépöfög velünk a piros Ferrari a menedékház elé, s lekászálódunk a rongyszőnyeggel fedett deszkákról. Tagjaink egyben maradtak, mi több, jól is esett ez a kis wellness-rázkódás a nagyvárosi kényelemhez szokott szervezetnek.

Gyalogszerrel a Hargita ormára

Felmérjük a terepet: a szemerkélő hódara és a leereszkedő köd csak sejteti a csúcsot, az emelkedőt azonban tisztán látjuk. S ennek a ködbe vesző oromnak a „sejtése" bizony sokakat mérlegelésre késztet: alig valamivel több, mint 250 méteres szintkülönbséget kell már csak legyőzni, ám ez nem tűnik csöppet sem könnyűnek.

Nem is az. A továbbiakban ez be is bizonyosodik. Merthogy vannak, akik nekiindulnak, de gyorsan vissza is fordulnak. Nem egyedül jönnek vissza menedékházhoz – sorstársaik csatlakoznak hozzájuk, akik később adták fel, s most nem ritkán teljesen ismeretlen emberek megfogják egymás kezét és úgy segítik le a másikat a kiinduló pontig. Gyönyörű, spontán gesztusokat tapasztal itt az ember.

A zöm azonban folytatja a csúcs felé vezető úton. Egyszerű gyalogösvény vezet a Hargitára, azt nem lehet mondani, hogy jól kitaposott, mert itt a hó már helyenként másfél méter vastagságú, el-elsüpped a kapaszkodó láb a puha fehér, de nappal erőteljesen olvadó hóba. Menet közben találkozunk a csúcsról visszatérő emberekkel, akik lelkiismeretesen tájékoztatnak bennünket, hogy még körülbelül mennyi van hátra, s milyen az időjárás „odafönn". Tudniillik egyik pillanatról a másikra beborul az ég, viharos szél kezdi cibálni az esőkabátjainkat, ráadásul borsószem

nagyságú hódara esik… Az alföldi éghajlathoz és főleg terepviszonyokhoz szokott atyafiak számára mindez meglepő és ebben a környezetben már nehezen araszolnak előre. De azután amilyen gyorsan kerekedett a csúnya vihar, olyan gyorsan el is tűnik. - Még ötven méter a csúcsig! – mondja egy idős bácsi, aki széles mosollyal üdvözöl bennünket és annak tudatban, hogy ő már átélte a Madarasi Hargita lebilincselő látványát, lélekben feltöltődve, a havon vígan csúszkálva szaporázza lépteit. Immáron lefelé.

Megható pillanatok a csúcson

Azután elénk tárul az a látvány, amelyért idáig buszoztunk, traktorozunk és gyalog izzadtunk: a székelyek Szent hegyének a csúcsa – 1801 méter magasságban. A kavicsos „platón", a néhányszáz négyzetméternyi sík területen áll a Szent Kereszt, amelyet a székelyek még a 19. században állítottak, valamint kopjafák, melyeket azóta helyeztek el a csúcson. Több helyütt csak kisebb kőrakások állnak, piciny magyar zászlócskával, másutt egy kődarab átkötve piros-fehér-zöld szalaggal. Vannak apró táblácskák is, különböző feliratokkal. A legtöbb ilyen felirat azzal kezdődik, hogy: Hazádnak rendületlenül légy híve, ó magyar! Vagy: Magyarnak születtél, maradj meg magyarnak!

Vagyunk fenn vagy kétszázan a Hargita csúcsán. Gyönyörködünk a pazar kilátásban. Az idő ismét gyönyörű, messzire ellátni a Szent hegyről. Látszik innen a 20-25 kilométer széles Hargita-fennsík, a Libán-tető, a Görgényi havasok, a Gyergyói havasok, a Hagymás hegység, nyugati irányból fölsejlik az úgynevezett Ívó feje csúcs, a Kecskevész-szikla, mögöttük pedig csaknem az egész Erdély-medence.

Hirtelen beborul, sötét hófelhők tolulnak az égre. De még nem esik, a szél is elviselhető. Így már jóval kevesebbet látni az oromról. Aztán egyszer csak – szinte ösztönösen – kézen fogjuk egymást, mind a kétszázan. Hatalmas kört alkotunk a Szent kereszt körül és elimádkozzuk a Miatyánkot. Hangosan, tagoltan, egymás kezét szorítva - ismerősnek és ismeretlennek. Majd felhangzik Nemzeti imánk, a Himnusz, végül pedig a Székely himnusz. „…Maroknyi székely porlik, mint a szikla, népek harcától zajló tengeren. Fejünk az ár ezerszer elborítja, ne hagyd el Erdélyt, Erdélyt Istenem!"- zeng a himnusz kétszáz torokból. Olyan érzés keríti hatalmába az embert, mintha Ópusztaszeren lenne Árpád vezér korában, ahol vérszerződést kötöttek őseink. Lebilincselő, megható, felemelő, szavakkal ki nem fejezhető érzés.

Azután elköszönünk egymástól, készítünk még néhány fotót, majd elindulunk lefelé. S csak most értjük meg igazán, hogy miért üdvözölt bennünket oly' széles mosollyal és vidáman az a jóarcú öregúr, akivel felfelé találkoztunk. Ő már megélte a Hargita ajándékozta szent katarzist,

amely egy életre szóló élményt és gazdag emléket kölcsönöz minden magyar ember számára.

Növényzet, állatvilág

Hihetetlenül gazdag a Hargita növény- és állatvilága. A csúcs felé haladva a Vargyas-patak mentén az alpesi tájakra jellemző, „hálás" növényzetet találunk, amely alkalmazkodik az erős széllhez, a gyakori hózivatarokhoz, a téli zord időjáráshoz. Meg természetesen a nagy mennyiségű hóhoz, amelyből még ilyentájt is van bőven… Találunk itt lucfenyőt, törpe és vörös borókát, a lejtőkön lévő napsütötte tisztásokon pedig kék virágú harangrojtot, fekete-, vörös- és hamvas áfonyát, ibolyát, szívlevelű nadálytőt, fenyves csengetyűkét, piros mécsvirágot, gyömbérgyökeret, piros virágú enyvecskét és rozsdás hölgymált is.

Az állatok közül e tájra jellemző fajok közül meg kell említenünk a barna medvét, a gímszarvast, a hiúzt, a vadmacskát, a nyusztot, a rókát, a farkast és a vaddisznót. Mi egyikkel sem találkoztunk, mindössze egy úton átszaladó mókust láttunk…Igen gazdag a madarak sora is: siketfajd, uhu, egerészölyv, macskabagoly, kárpáti gőte és vadgalamb egyaránt megtalálható a Hargita erdőségeiben. A patakokban elsősorban a finom húsú pisztráng úszkál, de felfedezhetjük itt a hatos kölöntét, a fürge csellét, a kövi csíkot is.

Hét Nap, 2008. május 21.

MAGYAR A MAGYARNAK TESTVÉRE, NEM?

Tegnap délelőtt ünnepélyes keretek között adták át az ideiglenesen hazánkban tartózkodó szovjet hadsereg tisztjeinek az öröklakások kulcsait…-- írta a 80-as évek elején egyik vidéki napilapunk. Ez volt a nap híre. Jót is röhögött rajta a város. Az már nem látott napvilágot, de később elterjedt, hogy a pontosan fogalmazó újságíró kollégát két lábbal rúgták ki a szerkesztőségből! Talán kisebb iróniával, mi több őszinte örömmel kell kezelni azt az információt, amely a fenti hír-csemege kapcsán jutott eszembe. A napokban jelent meg ugyanis a sajtóban, hogy: Hat év után összehívták a Magyar Állandó Értekezletet. A lényeg az **állandó**n van, ami az én olvasatomban azt jelenti: rendszeres, előre meghatározott időpontokban ülésezik ez a határon túli magyarokból és a honiakból álló grémium. De, ha még tovább karok menni, akkor az **összehívták** szóra is kihegyezhetem a mondandó lényegét.

Nos, maradjunk az utóbbinál. Tudniillik az új magyar kormány és parlament megalakulását követő első lépéseinek egyike volt a határon túli magyarok felé fordulás: megszavazta a kettős állampolgárságot számukra. Ezzel demonstrálta az 1998-2002 közötti időszak töretlen irányvonalát, jelesül, hogy egységes nemzetben gondolkodik, a tárgyilagos, realista nemzetpolitika kialakítását tartja szem előtt és egyik legfontosabb feladatának. (Ezt maga Orbán Viktor miniszterelnök is a hangsúlyozta a Máért összejövetelén.) Ezért hívták tehát össze hat év szünet után a 19 határon túli szervezet és a magyarországi parlamenti pártok képviselőiből álló testületet. Az előző MSZP-SZDSZ – Medgyessy, Gyurcsány, Bajnai – kormányoknak nem volt fontos egy ilyen találkozó, kiváltképpen 2004. december 5-e, a szégyenteljes népszavazás után, nem. Az is egyértelmű, hogy a voksolás ilyetén való alakulása miatt Gyurcsányék nem szívesen néznek a határon túli magyarok szemébe, s erőtlen, vérszegény magyarázataikat senki sem fogadja el tőlük! Így azután meg is pecsételődött a Magyar Állandó Értekezlet sorsa. Ilyen-olyan megbeszéléseket ugyan tartott az akkori kormány a határon túli magyar szervezetek képviselőivel, de ezek hozadéka szinte a nullával egyenlő. Mindeközben elsorvasztották azokat a rendszeres alapítványi támogatásokat, amelyekben a külhoni magyarok addig részesültek, ennek pedig az lett a következménye, hogy a kommunikáció is a minimálisra csökken a magyar-magyar vonalon. Ezért nem volt hát eddig Máért-találkozó, ezért nem találkozhattak a trianoni békediktátum által elszakított magyar országrészek képviselői az

anyaország (egyesek szerint mostoha-anyaország) képviselőivel és ezért érezhették, hogy az, akinek legerősebben kellett volna fognia a kezüket, eleresztette, mi több eltaszította magától.

Az állapotot talán Tőkés László, az EU-Parlament alelnöke, az Erdélyi Nemzeti Tanács elnöke érzékeltette a legérzékletesebben. Amellett, hogy a mai magyar kormány lépéseit nemzetpolitikai rendszerváltozásnak nevezte, bocsánatkérésre szólította fel a volt kormánypártokat, amiért hat éven keresztül szüneteltették a Máértet! Ez utóbbival kapcsolatban viszont igencsak szkeptikus vagyok, annál is inkább, mert a bukott kormány még néhány országgyűlési képviselője kézzel-lábbal védi korábbi (bal)lépéseit és váltig bizonygatja, hogy „azért voltak itt találkozók", nem is olyan tragikus a helyzet, mint ahogyan azt a helyükbe lépők látják.

Pedig az. Személyes tapasztalatból meríthettem az alábbi keserű élményeket, amelyeket délvidéki rokonaim, kárpátaljai, felvidéki és erdélyi barátaim körében szereztem. A kettős állampolgárságról szóló népszavazás sikertelensége után évekig azt érezték, hogy Magyarországnak nem kellenek többé, hátat fordítottak nekik azok, akikben a legjobban bíztak. Sokan hitehagyottá váltak, azt mondták visszaadják magyarigazolványukat, mások kijelentették: soha többé nem lépik át az anyaország határát! Képzeljük csak bele magunkat: micsoda elkeseredettség, csalódottság kellett ahhoz, hogy a határainkon kívül élő magyarok ilyen kijelentésekre ragadtassák magukat! Nehezen viselték el azt is, hogy a többségben élő nemzet képviselői gúnyolódtak rajtuk (No, már a „magyaroknak" sem kelletek..!), gyermekeiket megverték, megalázták, az utcán, a tömegközlekedési járműveken rájuk szóltak (Ne beszéljetek magyarul, menjetek át Magyarországra ott „ugathattok" magyarul is!). A délvidékiek leginkább a magyar verések miatt aggódtak, a kárpátaljaiak a magyar oktatás kilátástalan helyzetén keseregtek, a felvidékiek idegeit az örökké szigorodó nyelvtörvények kezdték ki, az erdélyi falvakban és városokban a gyakran agresszív ortodox nyomulás és a magyar munkaerő mellőzése jelentette/jelenti a legnagyobb problémát. Ilyen körülmények között hagyta magára a kisebbségben élő magyarokat az előző kormány.

Most, amikor immáron az állandó szó egészen más jelentést kapott a Máért vonatkozásában, a külhoniak is érzik, hogy valami megmozdult, talán megvalósul az régen várt és elérhetetlen vágyálom, hogy egységes lesz a magyar nemzet. Persze, az is egyértelmű, hogy már nem egy hazában, nem egy földrajzi határok által behatárolt területen, de a mai kommunikációs körülmények között egyre szorosabban. A határok légiesedése valóban bekövetkezett, az utazási nehézségek megszűntek, a gazdasági kapcsolatok kialakításában ugyan még vannak némi nehézségek, de erős akarattal ezek is leküzdhetők.

Ami talán még mindig az egyik legnagyobb veszélyforrás, az az asszimiláció. Erről maga Semjén Zsolt, miniszterelnök-helyettes is szót ejtett a budapesti Máért értekezleten, mondván, hogy a határon túli magyarság megmaradása szempontjából a beolvadás megállítása kulcsfontosságú kérdés, csakúgy, mint az elvándorlás és az anyaországban is komoly gondot okozó demográfiai mutatók. A Máért rendszeres ülésezése, ezáltal pedig egymás problémáinak megismerése, a kölcsönös lelki támasz és anyagi segítségnyújtás, ezek mind közelebb hozhatják egymáshoz az immáron 90 éve elszakított nemzettesteket. Ezt várják, joggal, a határon túliak. Egyik erdélyi utunkon, sorsunkról, jövőnkről beszélgetve mondotta, illetve tette fel a kérdést kedves házigazdánk: Magyar a magyarnak testvére, nem?

De, igen.

szegedma.hu, 2010. november 9.

MOZGALMAS ÉLET EURÓPA KULTURÁLIS FŐVÁROSÁBAN

Nem hisz a szemének, aki ezeknek a napokban látja Baranya megye székhelyét – Pécset. Persze ez elsősorban azokra vonatkozik, akik az év első néhány hónapjában is jártak ebben a nagyvárosban, akkor, amikor még a belvárosi Széchenyi tér, a műemlékekkel teletűzdelt és kulturális intézményekben gazdag Káptalan utca és környéke egy adta építőhely volt, hatalmas vasrácsokkal elzárva a látogatók elől…

S ma? A központban nemcsak az említett helyszínek, hanem az egész belváros felújítva, szellősen, szökőkutakkal, este varázslatos fényekkel, a vendéglőkben, cukrászdákban megannyi ember, akik közül legalább minden harmadik idegen nyelven szólal meg, a tereken állandó műsorok, bemutatók, térzene szórakoztatja a nagyérdeműt -- csupa ragyogás és pompa ez a város. Európa Kulturális Fővárosa, a török Isztambul és a németországi Essen mellett. Nem kell, nincs miért szégyenkeznie. Ráadásul a baranyaiakban is egyre inkább tudatosult a feladat és a szerep fontossága, mosolyogva segítenek, ha kérdez tőlük valamit az ember, s úgy tűnik tevőlegesen is részt kívánnak venni a programokban, de ők is megcsodálják a távolról érkező vendégekkel a páratlanul gazdag és látványos kínálatot.

Példák a közeli napokból. Pécs egyik legszebb negyede a Tettye. A város fölé emelkedő hegynek a déli részét nevezik így. A helyiek a mintegy 4,5 hektáros parkban gyönyörű gyalogutakat építettek, pihenő padokat, szökőkutakat és ivócsapokat, ízléses világítótesteket szereltek fel a nagy kiterjedésű sétányokon, ahonnan varázslatosan szép kilátás nyílik Baranya megye székhelyére – nappal és este egyaránt. Itt van a 250 személyes nyári színpad is, amely most csak azért nem fogadhat látogatókat, mert a hatalmas esőzések nyomán megcsúszott az egyik oldala és veszélyessé nyilvánították. Egyébiránt, az évente megrendezendő Pécsi Országos Színházi Találkozó (POSZT) idején tartanak itt előadásokat. Felújították a kicsiny hegyi templomot is, amely a belvárosi székesegyház mellett a város legrégebbi építménye. Ott-jártunkkor éppen esküvőt tartottak a patinás katolikus templomban.

A Munkácsy-trilógia ínyenceknek…

Az idelátogatók számára szervezett igényes kulturális kínálat egyike a ciszterci rend Nagy Lajos Gimnáziumában kiállított három hatalmas

Munkácsy festmény, az úgynevezett Munkácsy-trilógia. A monumentális alkotások - az Ecce homo, a Krisztus Pilátus előtt és a Golgota – mintegy fél évig látogathatók (április 24-október 31-e között), s a turisták nem is hagyják ki e kulturális látványosságot, hiszen a három művet együtt ritkán van alkalmunk megtekinteni. Munkácsy Mihály (Munkács, 1844 – Endenich, 1900) az egyik legnagyobb magyar festőművész, még a 19. század végén alkotta e világhírű remekműveket. A művészettörténészek szerint az említett három alkotással a magyarságnak az európai kereszténységhez/keresztyénséghez való szoros kötődését akarta kifejezni. Érdekes megjegyezni, hogy a három csodálatos alkotást így együtt maga Munkácsy sem látta! Ez talán érthető is akkor, ha tudjuk, hogy a Krisztus Pilátus előtt című festményt 1881-ben, a Golgotát 1884-ben, az Ecce homo-t pedig 1896-ban, halála előtt alig 4 évvel alkotta, s a műgyűjtők azonnal meg is vásárolták tőle. Mint ismeretes, az alkotások a kanadai Hamilton Galéria tulajdonát képezik, Debrecen vásárolta meg a jogot, miszerint a három remekművet kiállíthatja, tekintettel a pécsi európai jellegű kulturális eseményre, a civisváros most fél évre kölcsön adta a baranyaiaknak. Egyébként a festmények a szerződés szerint 2012 végéig maradhatnak Magyarországon. A pécsi látogatók jelentős száma bizonyítja (a meglehetősen borsos belépőjegyek dacára is), hogy megérte ide szállítani a festményeket, hiszen megtekintésük óriási vizuális-szellemi élményt jelent mindazok számára, akik még nem láttak egy Munkácsy alkotást sem, így együtt a három legnagyobbat pedig nagyon kevesen tekinthették meg eleddig a magyar képzőművészet történetében…

A baranyai nagyváros központjában állandóan zajlik az élet. A közelmúltban tapasztalt rekkenő hőség idején is mozgalmas események zajlottak szinte mindegyik téren és utcában. Délután a hazai és a külföldi utcaszínészek, az élőszobor alkotók kápráztatták el produkcióikkal a közönséget. Egyik-másik helyen zenészek szórakoztatták a publikumot, mások alkalmi „egyenruhában" előadásra csábították az embereket. Ott-jártunkkor a nemzetközi artista fesztivál argentin csoportja lépett fel a Széchenyi téren a Gázi Kászim pasa dzsámi előtt. Az esti órákban kezdődő előadás alatt a tér világítását teljesen kikapcsolták, a hat dél-amerikai akrobata pedig tiszta fehér, foszforeszkáló öltözékben egy hatalmas toronydaru segítségével -- mintegy 25-30 méter magasságban – lélegzetelállító produkciókat mutatott be. A toronydarura akasztott gömb alakú vázszerkezetre kapaszkodtak és miközben a daru jobbra-balra, majd fel-le vitte őket, a négy férfi és a két nő lendületes, de összehangolt tornamutatványaival elkápráztatta a téren összegyűlt több ezer nézőt. Álmélkodót, mert ez megfelelőbb kifejezés lenne arra, amit az emberek ott láttak és megcsodáltak.

Nem kevésbé érdekes az egyik bevásárlóközpontban szervezett Homokcsodák Európából elnevezésű kiállítás sem. A 75 tonna homokból 7 művész 10 nap alatt 6 óriási szobrot készített, s az alkotásokat 44 napon át tekintheti meg a pécsi és a vidéki közönség. Ezúttal holland, ír, német, svájci és magyar homokszobrászok kápráztatják el a publikumot, mégpedig azzal, hogy megformázzák a pécsi dzsámit, a Zsolnay Vilmos szobrot, a híres szerelmi lakatokat (Pécs egyik híressége a Káptalan utcában lévő két lakat-hegy, amelyek az itt tanult és érettségizett fiataloktól származnak, valamint a szerelmesek egymás iránt érzett vonzalmának kifejeződését példázzák), az isztambuli Kék mecsetet, az esseni Kiemelő tornyot és az észtországi Tallinból származó Alexander Nyevszkij Katedrálist „öntik" homokformába. Az alföldi ember szeme nem szokott ilyen csodákhoz, így azután csak pislog nagyokat a hihetetlen precízen kimunkált szobrok láttán…

Isten Háza – verejtékek árán

De nem csak a városban látni érdekes és értékes alkotásokat. Pécs környéke bővelkedik érdekesebbnél-érdekesebb turisztikai látványosságokban. Amit elsőként említünk nem is a megjelenésével, hanem történetével magaslik ki a többiek közül. Történt ugyanis, hogy Pécstől alig 20 kilométerre, a baranyai dombok között megbúvó, 208 lelket számláló falucskának nem volt temploma (iskolája, postája sincs már). Valamivel több, mint egy évtizede a néhány agilis helybéli elhatározta, hogy felépítik Isten Házát. Egy fillérük sem volt akkor, de a Jóisten a tenyerükre vette őket és az egykori pártház (!) helyén ma már áll a Szent Mihály-templom, amely ugyan még ma sem kész teljesen, de tavaly már felszentelték és minden vasárnap hallgatják itt Isten igéjét a helybéli hívek. Antal Géza apátplébános, aki Pécsváradról látja el a falu lelki életét, szinte csodát lát ebben a hatalmas összefogásban, s abban, hogy mindenki önzetlenül segített, verejtékek árán, de elérték a céljukat. Dévényi Sándor Kossuth-díjas építész tervezte épülethez a korábbi Orbán-kormány 10, az őt követő Medgyessy-kormány 4 milliót adott. Kungl Jánosné, a Zsolnay-gyár beruházó mérnöke, aki nyugdíjasként vissza költözött a faluba a jótékonysági koncerteket szervezett, sportgálákat tartott (Buzánszky, Grosics és mások részvételével), Göbl Józsefné Margit néni, aki beenged bennünket a szép szentélybe, a helybéli asszonyokat szervezte be, hogy kalákában pörköltet,töltött káposztát, kalácsot, süteményt készítsenek a vendégművészeknek és a templomot építő munkásoknak.

Áll a templom a domboldalon. Amikor az ember visszatekint az épületre, óhatatlanul is az jut eszébe, hogy milyen óriási építő ereje van/lehet egy ilyen kis közösségnek. Nem ártana ezt is propagálni az Európa Kulturális Főváros rendezvényen!

Hatalmas listát lehetne összeállítani a Pécs környéki látnivalókról. Csak néhányat említünk: a zengővárkonyi tájház, tojás- és szalmamúzeum, a pécsváradi erődítmény, a festői környezetben lévő Dombay mesterséges tó és strand, a közeli gesztenyésekben lévő Rockenbauer emlékhely (a Tízezer lépés Magyarországon című nagysikerű tévésorozat szerzője itt alussza örök álmát), de a villányi borospincék csábító vonzereje sem lebecsülendő…

Valamivel túl van a felén a Pécs 2010 Európa Kulturális Fővárosa rendezvény-sorozat. Ha ilyen tempóban és ennyi látnivalóval örvendezteti meg a látogatókat a Baranya megyei székhely, akkor az év végén elmondhatja majd magáról, hogy jelesre vizsgázott.

Hét Nap, 2010. július14.

FEKETE OLDAL
VIETNÁMI „ÉDENKERTEK" MAGYARORSZÁGON

Amikor először halottunk a vietnámiakról, akkor leginkább az aprócska kerek dobozban lévő vietnámi kenőcs nevű „csodaszer" jutott az eszünkbe, amelyet Európa szinte minden ócskapiacán árultak. Szabadkától Szegeden át a beregszászi nagypiacig. Érdekes, már a szocialista érában is eljutottak minden hova, vagy, ha ők nem is, portékájukat eljutatták a megfelelő helyre. Így azután az univerzális balzsam nagyon sok házi patikában elfoglalhatta az őt megillető helyet és amikor arra szükség volt – használták is. Az persze már más lapra tartozik, hogy milyen volt a hatása, gyógyított-e vagy sem. A lényeg: nem ártott…

Nos, az említett időszakon már jóval túl vagyunk, vietnámi kenőcsből mutatóban sincs egy-egy példány a piacokon, sőt a házi patikák nejlonzacskóiból is kiebrudalták őket, most más összefüggésben említjük/említhetjük a vietnámiakat. Legalábbis Magyarországon. A dél-ázsiaiak a legnagyobb vadkender telepesek és birtokosok kicsiny országunkban! Szinte kéthetenként látnak napvilágot a hírek az ország különböző helyeiről, különböző nagyságrendű bűncselekményekről, amelyeket az ázsiaiak követnek el – drogot termesztve és árusítva. Így azután csöppet sem meglepő az az adat, amely szerint csak az utóbbi másfél évben mintegy 40 milliárd (!) forint értékű cannabist foglaltak le a derék vietnámiaktól…

Néhány nappal ezelőtt történt az utolsó ilyen eset Budapesten, ahol egyébként a legtöbb drogültetvényt fedezték fel az elmúlt évek során. Egy pesti 8. kerületben lévő családi házban ütöttek rajta a rendőrök egy ilyen „farmra", amelyet immáron természetszerűleg a vietnámiak üzemeltettek. Az épülethez tartozó raktárhelyiségben csaknem ezer cserépben növekedett a kender, mellette pedig készenlétben állt a „szürethez" szükséges összes korszerű felszerelés. (Egyébiránt szinte minden leleplezett helyszín a legmodernebb eszközökkel volt ellátva, s innen egyenesen a piacra szállították a szert.) Amikor megjelentek a kommandósok, az ott dolgozó két vietnámi az ablakon keresztül próbált kereket oldani, egyiküket sikerült elfogni, míg a másik befutott egy zsúfolt piacra, ahol nyoma veszett. Azóta is körözik. A lefoglalt cannabis feketepiaci értéke megközelíti a negyvenmillió forintot.

Alig két nappal később, szintén Budapesten, a 19. kerületben bukkantak egy hasonló telepre, ahol szintén kenderültetvényt találtak. Ennek az értéke is milliókra rúgott, az ültetvény tulajdonosai szintén vietnámiak

voltak. Őket elfogták és a bíróság előtt felelnek illegális és törvénytelen tettükért. Ezekkel az esetekkel immáron csaknem 50-re emelkedett a magyar főváros területén leleplezett ügyek száma. A honi rendőrség szerint az ázsiaiak Nyugat-Európából áttették székhelyüket Magyarországra, azon egyszerű oknál fogva, hogy innen a legkönnyebb ellátni a közép-kelet európai államok drogpiacát. Korszerű nyugati technológiával dolgoznak, jól megszervezik a termesztést és a kész anyag megfelelő helyen való értékesítését is.

Persze illuzórikus lenne azt feltételezni, hogy - egykoron a proletár internacionalizmus testvéri szlogenje alatt – volt kebelbarátaink csak és kizárólag Budapesten működnek ilyen hatékonyan. Igyekszenek „beélni" azokat a nagyvárosokat is, amelyek a nyugat-keleti útvonal mentén fekszenek. Így azután már az elmúlt évben megjelentek Győr városában, ahol egy évek óta nem használt sportcsarnokban termesztettek drog előállítására alkalmas kendert! A rajtaütés után a rendőrség zsákszám hozta ki a csarnokból az ott termesztett vadkendert! A vizsgálat során bebizonyosodott, hogy a mintegy 400 négyzetméteres csarnokot a bérlők körülbelül 10 millió forintos ráfordítással átalakították, korszerű technikával látták el s automata öntözőberendezés és szellőztető rendszer működtetésével termesztették a cannabist. A rendőrségi jelentés szerint a csarnokban lévő csaknem ezer palánta és kifejlett növény mellett 230 kilogramm jó minőségű „füvet" is találtak. A vietnámi bérlők egyébként „ruhanemű és lábbeli" elhelyezésére vették bérbe a nagyméretű csarnokot. Ugyanakkor lábbeli és ruhanemű csak akkor volt a nagy alapterületű épületben, amikor ők megjelentek – cipőben és ruhában. Hogy az ügy még pikánsabb legyen, a derék vállalkozók addig ügyeskedtek, amíg sikerült az árameloszto szekrényét „átalakítaniuk", ami magyarul azt jelenti, hogy egyenesen a földkábelből vételezték a nagy áramigényű termesztéshez a villanyt. Így aztán nem volt költséges az „anyag" előállítása sem, hiszen havonta csaknem 3 millió forintot spóroltak meg a leleményes beavatkozással… Ők maguk hetente 1-2 alkalommal jelentek meg a városban, ellenőrizték a berendezést és siettek vissza Budapestre, hiszen ott is halaszthatatlan teendőik voltak – hasonló jelleggel. A kész drogot azután szintén a fővárosba szállították értékesítési céllal.

Hogy a sor teljes legyen: a közelmúltban az osztrák határhoz közel eső Hegyeshalmon is lelepleztek egy 1000 tős vadkender ültetvényt rejtő családi házat. Itt azonban már „etnikailag" nem volt tiszta az elkövetők összetétele, tudniillik egy osztrák férfi is beszállt a jól jövedelmező üzletágba. Ő viszont úgy bukott le, hogy a szomszédok riasztották a rendőrséget, mert a sógor verte az élettársát…

Érdemes elgondolkodni ezeken az eseteken. Hogy miért? Egyfelől, mert idegenek követnek el nálunk törvénytelenséget, káros szerekkel látják el a lakosságot, azon belül is az ifjúságot és hatalmas erkölcsi kárt okoznak az országnak. Másfelől, azt sem szabadna figyelmen kívül hagyni, hogy ezek a bűnözők minden alkalommal hazai, tehát magyar partnerekkel állapodnak meg: családi házak tulajdonosaival, önkormányzati birtokban lévő sportcsarnokok vezetésével. Nem igaz, hogy nem tűnik fel nekik: itt valami furcsa dolog történik, talán ellenőrizni kellene a bérlőinket!..

Ha nem lesz nagyobb és szigorúbb az ilyen természetű kontroll, akkor várható, hogy az elkövetkező időszakban is hallunk majd hasonló akciókról, leleplezésekről, az ablakon át kiugráló és menekülő vietnámiakról. A büntetési tételek jelen esetben ugyanis eléggé mérsékeltek: nagyobb tételben való termesztés esetén is alig 5-10 év szabadságvesztést kaphat az elkövető.

Hét Nap, 2010. október 4.

HÉTKÖZNAPI HŐSÖK, NEM CELEBEK…

Garmadával jelennek meg ilyentájt a különféle kimutatások, összegezések, rangsorok. Szinte minden országban megválasztják az év sportolóit, a szakágak legjobbjait, a trénereket, a legbőkezűbb szponzorokat. Ez így is van rendjén. De hogy a kedves olvasó, néző és hallgató ne maradjon igazi „csemege" nélkül, a lelkes kollégák utána néznek annak is, hogy ki volt tavaly a legjobban öltözött színésznő és politikus, azután rögtön mellékelik ennek az ellentétpárját: a legpocsékabbul öltözöttek listáját is közreadják. Ilyenkor tudjuk meg, hogy kinek mennyivel növekedett (az eddig is tetemes) vagyona, most ki vezeti a világranglistát a dollármilliárdosok szaporodó táborában. Nem mintha annyira foglalkoztatna bennünket… Tudomást szerzünk arról, hogy melyik politikusnak milyen „súlyú" elszólása volt az elmúlt évben, s arról is, hogy az ismert és fontos emberek között mennyi volt a válás, az új házasságkötés, s ami a legpikánsabbnak számít: mennyien követtek el - bizonyítottan - házasságtörést.

Miután elfogyott már a fagyasztóból is a karácsonyi halászlé, a bejgli morzsákat felcsipegettük, nem nagyon, de mégis meglepetést színlelve konstatáltuk, hogy ismét felszedtünk néhány kilót, megelégedéssel vettük tudomásul, hogy Barack Obama és Hillary Clinton az USA két legmegbecsültebb embere. Lehet. Azt ugyan nem tudjuk, hogy kik végezték a közvélemény kutatást, de hogy a két prominens politikus afganisztáni és iraki szerepvállalása nem szerepelt a kérdések között, az bizonyos. S itt meg kell állnunk egy pillanatra. Engem ugyanis alapvetően az zavar, hogy mindig csak az ismert emberek, a reflektorfényben lévő közszereplők köréből válogatnak „legeket". Az egyszerű, a hétköznapi ember - gyakran nagyobb-- teljesítményét vagy elhallgatják vagy csak érintőlegesen említik. Pedig ezekből is van bőven. Csak az általam személyesen megtapasztalt vagy feljegyzett esetek szereplőiből hosszú listát lehetne készíteni.

Nálam mindenképpen az első helyre kerülne az a kolontári fiatalaszszony, aki a vörösiszap-kitörése idején a feje fölé emelte pár hónapos csecsemőjét, s addig tartotta a kicsiny gyermeket, amíg meg nem érkeztek a mentő alakulatok és el nem vették tőle. Ő súlyos égési sérülést szenvedett, de a gyerek épen maradt! (S itt jut eszembe az a kép, amikor az ajkai gyár vezérigazgatóját kiengedték a rendőrségről, mosolyogva, magasba emelt karral és a győzelem jelét mutató két ujjával pózolt a kamerák előtt. Az ő felemelt karja nagyobb publicitást kapott, mint az általa előidézett katasztrófa több száz ártatlan áldozata közül a kolontári asszonynak az ég

felé meredő két karja, aki saját életét kockáztatva mentette édes magzatát!) Rögtön utána következne az a dél-erdélyi élményem főszereplője, akit Őraljaboldogfalván ismertem meg. A hátszegi szórványban szolgáló református lelkész egy gótikus elemeket őrző, a 13. században épült templomban összesen 9 magyar embernek tart minden második héten istentiszteletet. De a környező falvakba is rendszeresen eljár, s van olyan hely, ahol mindössze 1-1, magyarul még értő hívő hallgatja a Kalotaszegről ide került középkorú tiszteletes igehirdetését! A jóérzésű emberek segítségével azonban néhány templomban már sikerült „bedeszkázni" az ablakokat, hogy ne lopják szét tovább Isten házának a tárgyait, megjavították a tetőszerkezetet, így már télen is lehet ott szolgálni az Úrnak, nem esik be a hó és az eső! Egyre több segítséget kapnak az anyaországtól és a Nyugaton élő magyaroktól is...Soli Deo gloria (Egyedül Istené a dicsőség), mondja, amikor arról kérdezem, hogy a szórványban magyarként miként lehet ilyen eredményeket elérni.

Nem szeretnék abba a hibába esni, hogy rangsort állítok fel az általam csak mindennapi hősöknek nevezett emberek között, így csak a felsorolás szintjén említem őket. Például azt az ötödéves szegedi orvostanhallgatót, aki minden hajnalban elgyalogol az alsóvárosi ferencesek templomába s ott kiosztja a reggelire szánt zsemlét és tejterméket a hajléktalanoknak. Nem kér és kap érte fizetséget, de társainak elmondja a szerencsétlen emberekkel való találkozásaiból származó – zömmel keserű – élményeit, s már többször előfordult, hogy azok is elmentek vele. Segíteni. Hajnalban. Önzetlenül. De említhetem azt a hódmezővásárhelyi autóst is, aki a közelmúltban történt balesetben, amikor kigyulladt egy autóbusz, leállította gépkocsiját, segített a tűzoltásban és menteni kezdte a busz ablakán keresztül az embereket. Vagy azt a 90 éves deszki atyafit, aki a második világháborúban a kárpátaljai Rahón honvédként szolgált, rengeteg kedves élmény fűzte és fűzi ahhoz a városhoz, s most a rendszerváltás után spontán módon kezdte létesíteni a kapcsolatot települése és az ottani polgárok között: magyar mese- és tankönyveket gyűjtött, diákkirándulásokat szervezett, hogy az itteniek megismerhessék a távoli Kárpátalján élő magyarokat, s fogadta az ottani tanulókat és szüleiket, hogy megismertesse őket az anyaországgal.

Sokáig lehetne ezeket a példákat sorolni. A pécsi műanyagkupakokat gyűjtő asszonytól (aki egy szegedi beteg fiún szeretne ezzel segíteni), a Kolozsvár melletti Mérán élő kisfiún át (aki nem a számítástechnika világában kíván nagyot alkotni, hanem „fő bivalypásztorként" szeretné megőrizni ezt az állatfajtát az utókornak), egészen addig a 99 éves csíkszentdomonkosi idős férfiig, aki töretlen hittel élte az életét és mindvégig bízott abban, hogy „harmadszor is lesz még magyar állampolgár"!

Egyszerű emberek ők. Nem celebek, nem magamutogató, üres és felfújt sztárocskák, a közízlést, a tiszta erkölcsöt semmibe vevő bulvárfigurák. Ők csak teszik a dolgukat a hétköznapokban. Mindennapjainkban nagyon sok hozzájuk hasonlóval találkozunk. Akkor mi bennük az érdekes, tehetné fel valaki a kérdést. Az, hogy ők értéket képviselnek. Emberi értékeket, amelyek példaként állhatnak előttünk. Jövőbe mutató, irányadó példaként.

szegedma.hu, 2011. január 4.

KERESZTÉNYÜLDÖZÉS A XXI. SZÁZADBAN?

A címben használt kérdőjel helyett használhattam volna nyugodtan felkiáltójelet: igen, napjainkban is gyakori a Krisztushívő emberek üldözése, megalázása, sőt kivégzése is. Környezetünkben nehéz elképzelni, hogy valaki még hátrányos helyzetbe kerüljön azért, mert valamilyen felekezetnek a képviselője. A II. világháború után még egészen más volt a helyzet, mert szüleinknek, nagyszüleinknek el kellett viselniük, hogy a magyar állam is beállt a nagy Szovjetunió vezette ateista államok sorába és fennen hirdette a klerikális reakció (a szószólók nagy többsége tisztában sem volt a fogalommal) elleni harcot. Azután, hála Istennek, ezt a harcot elveszítették itthon, csakúgy, mint a volt kommunista országokban. Igaz, mondhatja most valaki, ha nyíltan nem is bántják nálunk a hívőket, gúnyos mosoly, egy-két elmarasztaló megjegyzés még mindig elhangzik a számlájukra, ha kitudódik, hogy templomba, vagy hittanra járnak, netán valamilyen világi tisztséget is vállalnak gyülekezeteikben.

A fentiek miatt azonban nincs veszélyben a magyar ember egzisztenciája, rosszabb esetben az élete sem. Nem így van ez a világ más országaiban, ahol nyíltan, gyakran törvénnyel támadják a keresztények vallásgyakorlását és szabadon dönthetnek elpusztításukról is. Ha egy kicsit visszapörgetjük a történelem kerekét, akkor láthatjuk, hogy a Krisztusban hívőket a rómaiak kezdték el üldözni és irtani. A Bibliában az apostolok cselekedeteiben olvashatjuk, hogy már Péter és János apostolt is üldözték tanításaik és csodatevéseik miatt (igaz, őket saját gyülekezeteik támadták…), Istvánt, a prozelitát pedig halálra kövezték… Az ezt követő időkben pedig a rómaiak irtották tűzzel-vassal az egyre erősebbé váló keresztény vallás követőit és gyülekezeteiket. Ismeretes, hogy Néró császár Róma pusztulásáért is a keresztényeket tette felelőssé, de a többi is megtette a magáét: rengeteg vértanúhalál tapad például Domitianus és Diokletianus kezéhez is. Ez utóbbi például leromboltatta a keresztények templomait, megsemmisítette értékes irataikat és elevenen égette el őket. (Ennek ellenére a keresztények utódai turistaként mekkora áhítattal csodálják például a horvátországi Splitben lévő Diokletianus palotát…) A fordulat a negyedik században következett be, amikor Nagy Konstantin kiadta az úgynevezett milánói ediktumot (a rómaiaknál: kifüggesztett hirdetmény), amely lehetővé tette a keresztények szabad vallásgyakorlását.

Az ezt követő évszázadokban viszonylag békében és szabadságban élhettek a Krisztushívők, de mindig akadtak komoly nehézségeik egy-egy

földrészen vagy országban. Így például az újkorban a kínai és a japán hatóságok tűzzel-vassal irtották a misszionáriusokat, de ha egy kicsit közelebb jövünk Európához, akkor a civilizált Franciaországban is találhatunk ilyen esteket, mégpedig a francia forradalom idején, amikor az egyik „revolúciós" cél az volt, hogy megszüntessék az egyházat. A későbbiek során is találkozunk hasonló esetekkel. Példaként említhetjük a második világháborúban a németeket, ahol nácik határozott ellenszenvvel viseltettek a lelkészekkel, a papokkal szemben és ha csak lehetett börtönbe, vagy gyűjtőtáborokba vitték őket (merthogy a papok a szószékről is gyakran szóltak a háború, az embernek az embertársa elleni támadása ellen).

A második világégést követően az emberek azt gondolták, hogy megszűnik a rossz, a bűn hatalmát sikerült legyűrni. Nem ez történt. A már említett klerikális reakció veszélyforrásként való kieszelése csak egy volt a sok közül, amely állandó fenyegetettséget jelentett az egyházra. Nemcsak az apácákat üldözték el a kolostorokból, s a ferences, a jezsuita rendet és másokat igyekeztek megsemmisíteni, de rengeteg olyan embernek az életét is ketté törték, akikről tudták, hogy hívő, netán templomba járó. Gyakran több generáción keresztül is megszenvedték a vallási felekezetekhez tartozók a butító ateista néphatalom e szörnyű tetteit: nem tanulhattak egyetemen, nem kaphattak szakképesítésüknek megfelelő munkát, mert bizalmatlanok voltak az osztályidegeneknek nevezett emberekkel.

Most, a XIX. század elején, joggal remélhetjük, hogy egészen más a helyzet. De csalatkoznunk kell. Merthogy ma is azt kell mondanunk: drámaian növekszik a keresztényüldözés a világban! Az Open Doors nevű keresztény emberjogi szervezet kutatásai szerint a világ mintegy 50 országában száz millióan vannak veszélyben! A római katolikusokat és a protestánsokat, az említett szervezet szerint, büntetőtáborokba zárják, letartóztatják és a kitelepítik, a legsúlyosabb estetekben pedig kivégzik. Mindez például abban az Észak - Koreában történik, amely a világ talán utolsó sztálinista típusú állama, s amelyben ma is naponta ezrek halnak meg éhínségben és a különböző járványok által. Ugyanakkor a Kim Dzsong Il vezette rezsim atombombát gyárt és fenyegeti a világot!

A ranglista élén álló Dél-Koreában csaknem félmillió keresztény hívő ember szenved azért, mert nyíltan vallja magát Krisztushívőnek. De nem sokkal jobb a helyzet a tabellán második helyre rangsorolt Iránban, majd a következő országokban sem: Afganisztánban, Szaúd-Arábiában, Szomáliában, a Maldív-szigeteken, Jemenben, Irakban, Üzbegisztánban és Laoszban. A közelmúltban olvashattunk arról, hogy a januárban elkövetett véres merénylet során Kairóban csaknem 100 kopt keresztény vesztette életét a templomból kijövet. De a múltban hasonló esetekről szerezhettünk tudomást, például Irakban, Indonéziában és Iránban is. A kommu-

nista Laoszban például évtizedekre bezárják azokat, akikről kiderül, hogy a keresztény vallást gyakorolják. A kutatók szerint a világon napjainkban az iszlám szélsőségesek számlájára írható a legtöbb támadás a Krisztushívők ellen. Tudniillik az említett tízes listán szereplő államok közül nyolcban az iszlám a meghatározó vallás és ezek közül hétben rosszabbodott a keresztények helyzete.

Ezekben a napokban Magyarország-szerte ezrek jönnek össze esténként a keresztény/keresztyén hívek közül, hogy az Ökumenikus imahét keretében imádkozzanak a Krisztushívők egységéért. A 8 napon át tartó egyetemes imahét alatt minden nap más felekezet templomában más-más pap, lelkész mond szentbeszédet, hirdet igét, a megjelentek pedig a „kitartóan részt vettek az apostoli tanításban" című újszövetségi igeszakaszt veszik mottóként, amikor egymásért mondanak imát. S nem csak a keresztény testvérekért hangzik az ima, hanem az iszlám, a zsidó és a világ jóakaratú embereiért is.

Azért, hogy a jövőben ne legyen üldöztetés, elnyomatás sehol a világon. Ne kelljen rettegniük a keresztényeknek, de más felekezetek képviselőinek sem. Merthogy mindannyian Isten gyermekei, senkinek sem kellene lakolni azért, mert valamilyen vallás követője.

Legalábbis, véleményem szerint…

szegedma.hu, 2011. január 18.

ÖNKÉNTES MUNKA ÉS A MAGYAR MENTALITÁS

Na ne röhögtess! Önkéntesség éve az Európai Unióban, s ahhoz mi magyarok is csatlakozunk! Tudod ki fog neked itt pénz nélkül dolgozni? Az első gondolata mindenkinek úgyis az lesz, hogy: megéri ez nekem, ha nem kapok érte pénzt? Csinálják ezt a papok, úgy se' lesz ebből semmi…

Ezek a mondatok az egyik Budapestre tartó IC-vonaton hangzottak el valahol Cegléd tájékán. Az ötvenes kinézetű férfi a térdére helyezte az általa olvasott napilapot és útitársának kommentálta hangosan a cikket, amelyben nyílván az önkéntes munkáról volt szó. Mondott ennél durvábbakat is, de ezek egyfelől szalonképességük miatt nem illenek egy komoly hírportál oldalaira, másfelől az egész mondandóját bele lehetne sűríteni abba a mondatba, amelynek a „ha nem kapok érte pénzt, nem is csinálom"- ot tartalmazza.

Az Európai Unió 27 tagállamában január elején hirdették meg az önkéntesség évét, csakúgy, mint nálunk. Jelentős média-támogatással kezdődött a mozgalom, mi sem bizonyítja ezt jobban, hogy népszerűsítésére maga a köztársasági elnök is vállalkozott, s ott voltak mellette a parlamenti képviselők, egykori kiváló sportolók, a közélet, a tudomány, a gazdaság, a kultúra jeles képviselői is. De mire is buzdítanak bennünket ezzel a nagyszabású akcióval? Elsősorban arra, hogy a társadalomban – erőnkhöz mérten – a közösség érdekében vállaljunk olyan feladatot, amely e közösség hasznára válik. Szabad akaratunkból, kényszer nélkül. Tudom, nagyon képlékeny e megfogalmazás, ám, ha jobban beleássuk magunkat abba, hogy mit is tehetünk tágabb környezetünk, egy-egy település, város vagy csak a lakóközösségünk érdekében, akkor már világosabbnak tűnik a feladat is. Merthogy, az újságot kommentáló atyafi szemléletét alapul véve, az eddigi gyakorlat szerint csak úgy lehetett valamilyen közösségi feladatot megoldani, ha „pénz járt érte". Az alábbiakban néhány banálisnak tűnő példa, amelyek a korábbi megcsontosodott szemléletet és gyakorlatot cáfolják.

Hányszor halljuk, hogy a csatorna, az árok tisztítása az önkormányzat dolga. Így igaz, mindaddig, amíg nem jövünk rá, hogy bizony legalább a saját portánk előtt a mi feladatunk ezt elvégezni, az idős szomszéd szakaszát pedig kalákában, a többi környékbelivel összefogva – néhány óra -- alatt vígan kitisztíthatjuk. S ha ezzel készen vagyunk, besegíthetünk azon a területeken is, ahol valóban az önkormányzatnak kell(ene) ezt megtennie, de miután szegény, mint a templom egere, közmunkásokra sincs

pénze, fogjunk össze emberek és csináljuk meg azt is. Ráadásul egészen jó volt együtt lenni azokkal az emberekkel, akiket csak a Jó napot-szintjén ismerünk…

Napjaink egyik állandó problémája a gyermekmegőrzés. Külön „iparág" alakult már ki e szolgáltatás megszervezésére. Természetesen anyagi ellenszolgáltatás fejében. Ha nagymama híján a kisgyermekes szülők este el szeretnének menni egy-egy koncertre, színházba, moziba vagy csak egyszerűen egy baráti látogatásra, kötelezően felvigyázó után kell nézniük. Nos, Nyugaton, de nálunk is imitt-amott van olyan egyetemista önkéntes csoport, amelyik hajlandó ingyen és bérmentve vállalni ilyen, tegyük hozzá, nem is szórakozásnak minősülő, komoly feladatot. Vagy: a legtöbb magányos, mozgásában már korlátozott idős ember vágyik az élő beszédre, arra, hogy megszólítsák, társalogjon valakivel. Ha hetente vállalunk egy órát az ilyen emberekkel való beszélgetésre, sokszor olyan élményben lesz részünk, amelyet pénzzel nem lehet megfizetni! Ismerősünk keresztrejtvényeket gyűjt az újságokból egy idős néninek és azokat havonként elviszi neki. Ilyenkor leül egy órácskára, meghallgatja az asszonyt, elmondja az elmúlt hónap folyamán vele történt események sorát, néha ő is panaszkodik egy kicsit, aztán elbúcsúznak egymástól. Jöjjön kedveském gyakrabban, ünnep ez nekem, köszön el minden alkalommal az idős hölgy. Lám, milyen kevés kell ahhoz, hogy valakinek örömet szerezzünk. Szabad akaratunkból, önkéntesen, minden ellenszolgáltatás nélkül. Másik ismerősünk felolvasni jár egy idős házaspárhoz. Megromlott látásuk miatt tévét nem néznek, a betűket már alig látják, mindössze rádiót hallgatnak. Hetente egyszer egy-két órát tölt náluk, újságot és könyvet olvas nekik. Utána rövid beszélgetés következik. Az a hab a tortán, azt várják talán a legjobban. Ezeken napokon korábban kelnek a szokásosnál…

A fentiek és hasonlók természetesen egyedi esetek. Az Európai Unióban csaknem 100 millió önkéntest tartanak nyílván. Ezek szervezett formában segítenek környezetükön, embertársaikon. Nálunk ez munka még gyermekcipőben jár. Az idei év feladata lesz az önkéntesség megszervezése is, csakúgy, mint annak a korábbi szemléletnek az eloszlatása, hogy ez a tevékenység nem lehet hasznos, meg csak úgy lehet segíteni a másikon, ha pénzt adunk neki vagy valamelyik intézménynek, az majd támogatja a rászorulót. Az ilyen segítségnyújtásra is szükség van. S ebben mi magyarok az élen járunk, ha valamilyen katasztrófa ér bennünket. Példaként említhetjük a tavalyi árvizeket, a devecseri iszapömlést és hasonló természeti csapásokat. Az önkéntesség azonban egészen más dimenziót jelent a segítségnyújtásban. De nemcsak abban, hanem a társadalomból az utóbbi időben kiveszett szolidaritás és szeretet kultúrájának megteremtésében is. S ebben, félreértés ne essék, nem csak az egyháznak van megkülönböz-

tetett szerepe (ahogyan írásunk elején vonatozó útitársunkat aposztrofáltuk), hanem a civil társadalomnak is.

szegedma.hu, 2011

GYEREKEK AZ ALKOHOL, A DROG, A LOPÁS BŰVKÖRÉBEN

Általános iskolás gyerekek csoportja száll fel a trolira egyik szegedi belvárosi megállóban. A főleg lányokból álló csoport intenzíven rágózik, időnként valamelyikük kifújja és nagyot durrant vele, ügyet sem vetve a körülötte ülő vagy álló utasokra. A zajos társaság egyik lánytagja hangosan meséli, hogy milyen „csúcs-buliban" volt a hétvégén. Pia akadt dögivel, meséli harsányan, a barátnőm ősei nem voltak otthon, azt vehettünk elő, amit akartunk, gyorsan be is nyomtunk erősen, … zd meg! Csak az volt a baj, …zd meg, hogy már éjfél után hazajöttek az ősök és be kellett fejeznünk a vedelést, …zd meg. Arra már nem is emlékszem, hogy mentem haza!.. A többiek hangos vihogása közepette egyre jobban belemelegedett az eset taglalásába, az italok márkáit sorolta, aztán azt, hogy nála ki ivott többet, közben a …zd meg-et kötőszóként használta.

A csoport azután egyik külvárosi megállóban leszállt, az utasok többsége csak nézett maga elé, mindössze néhányan tettek elmarasztaló megjegyzést a hallottakra. Aztán minden visszazökkent a régi kerékvágásba: a jármű haladt, az emberek le- és felszálltak, mintha mi sem történt volna néhány perccel korábban. Pedig történt. Napjaink egyik olyan sajnálatos jelenségével szembesülhettünk, amely immáron nemcsak a Tisza-parti városban manifesztálódik, hanem szerte az országban. Jelesül azzal, hogy a fiatalok egyre korábban találkoznak az egészség- és személyiségromboló „szerekkel", amelyek jórészt befolyásolják, majd meghatározzák életük további csapásirányát is. Merthogy ma már olyan korban nyúlnak a fiatalok (pontosabban: gyerekek) az italos pohár után, amikor az alkohol még hatványozottabb mértékben károsítja őket, mint teszi azt később. A 12-15 éves gyerekek többsége ugyanis már vagy ismerkedett az alkohollal, vagy teljesen otthonosan mozog a „pia-világában".

A fenti megállapítás nem légből kapott, hiszen napjainkban már nemcsak a sajtóban, hanem az egészségügyben is egyre többet foglalkoznak ezzel a kérdéssel. A minap olvashattunk egy szegedi példát is, miszerint az elmúlt két évben csaknem ötven százalékkal több fiatal került detoxikálóba, igaz, ők már valamivel idősebbek, mint a fent említett kategória, de nem ritka kiskorú gyermekek körében sem az alkoholmérgezés egy-egy jól sikerült hétvégi bulit követően. A leggyakoribb magyarázat a 14-15 évesek ivászatára, hogy így próbálnak idősebbnek látszani, eljátsszák,

hogy ők már voltaképpen felnőttek, s képesek magukba dönteni annyi alkoholt, mint idősebb társaik. Meg ugyanazokat a „jópofa" dolgokat elkövetni, mint az alkoholmámorban dülöngélő fiatal vagy felnőtt korosztályhoz tartozó renitensek: frissen ültetett fákat kitépni, ablakokat beverni, épületeket festékkel bemázolni, játszóterek libikókáit összetörni…

A közelmúltban szinte mindenütt kiverte a biztosítékot az a kaposvári egyetemi felmérés, amely szerint a gyerekek 65 százaléka nem tartja elítélendőnek a kisebb értékű lopást, 53 százalékuk 12-15 éves korban már nemi életet akar élni, 13 százalékuk pedig bizonyos helyzetben a gyilkosságot is indokoltnak tartja! Az idézett felmérés annál is inkább elgondolkodtató és kétségbeejtő, mert 1400 gyereket kérdeztek meg, akik a 8-15 éves korosztályhoz tartoznak, a kapott eredmények tehát híven tükrözik az egész társadalom e rétegének gondolkodásmódját és magatartását. A kutatók természetszerűleg ilyenkor igyekeznek azonnal megvizsgálni, azt is, hogy mi okozza az ilyen magatartást a gyermekeknél, miért neveznek „trendinek" olyan viselkedést, amely ellentétes egy egészséges társadalom felfogásával?

A kérdésre sok válasz adható, adnak is a szakemberek, de a legtöbb esetben a konklúzió így hangzik: egész közösségünk erkölcsi-szellemi válságban él, ebből adódnak a bajok. Ráadásul, nemcsak nálunk van ilyen helyzet, hanem a nyugati társadalmakban is. (Mintha ez bennünket nagyon vigasztalna…) Igen ám, de azt elfelejtjük, hogy ezt az annyit hangoztatott válságot valaki előidézte, nem jutottunk bele egyik pillanatról a másikba. Évtizedek óta látjuk, hogy egyre nagyobb teret hódít a fiatalok körében az alkoholizmus, a kábítószer függőség, a dohányzás, az agresszivitás, a kisebb-nagyobb lopás és rablás, a rombolás, a „csakúgy/csakazértis-betörések" , s be-becsúszik egy-egy súlyos testi sértés és gyilkosság is. De látják ezt azok is, akinek lépniük kellene/kellett volna. Mert valakinek, valakiknek ki kellett szolgálni azokat a 18 éven aluliakat, akik azután „tökpiásak" lesznek a bulikban, vagy ilyentájt tavasszal már a parkok, a sétányok padjain üldögélve. S valakinek azt is fel kellene fognia – természetesen akkor, ha ehhez megfelelő erkölcsi tulajdonságokkal rendelkezik –, hogy ne legyenek a népszerű (gagyi) műsorok vezetői olyanok, akik tökrészegen ülnek a volán mögé és balestet okoznak, vagy olyanok, akiket erőszakos nemi közösüléssel vádolnak…

Persze, nem lehet csak ezekre fogni a tudományos felmérésben jelzett anomáliák létrejöttét. A család felelősségét is „előkelő" helyen kell említeni a fentiek vonatkozásában. Annál is inkább, mert a gyerek leginkább otthonról hozza a viselkedési formákat. Meg a normákat is. Azt mutatták ki a felmérésben, hogy a családok felében az apa és az anya egymást járatja le a gyerek előtt: hülyének, idiótának, lúzernek nevezik egymást. Nem

ritkán a gyereket is. Gyakori a szülők között a hangos veszekedés, a csapkodás, a törés-zúzás, a verekedés. S mindez nem az aluliskolázottság miatt van, hiszen a diplomás szülők esetében is előfordulnak hasonló megnyilvánulások. A gyereket pedig közben belökik a tévé elé, hogy nem legyen szem- és fültanúja a nézeteltérésüknek (úgy is az lesz). A tévé pedig ontja az színvonaltalan, gyakran ordenáré valóság-show-kat, s az ott látottak lesznek azután a kialakulatlan gyermeki habitus számára a követendők…

Nem tudom, hogy a bevezető sorokban idézett társaság a következő hétvégén lesz-e ismét „csúcs-buliban" Azt sem, hogy menyi alkoholt sikerül majd elfogyasztaniuk, s mikor jönnek haza a szülők, mikor zavarják meg a tinédzserek szórakozását. S azt sem, hogy a 12-13 éves gyerekek szülei megkérdezik-e: mit keresel fiam/lányom éjfél után az utcán? Mert itt kellene kezdeni.

Legalábbis, véleményem szerint…

szegedma.hu, 2011. április 19.

AMERIKÁBÓL SEGÍTI MAGYARORSZÁGOT
HAZÁNK „SZÁGULDÓ" NAGYKÖVETE

Az emigráció „kései" időszakának képviselője. Csak 1965-ben hagyta el Magyarországot. Az egykori pedagógus és mikrobiológus azt mondja, túlságosan bizakodó és naiv volt, azt hitte, hogy győztek 56-ban, s majd csak megváltozik itthon a világ. Nem változott. Ezért is ment el. Előbb Svájcba, majd az Amerikai Egyesült Államokba. Hazáját azonban soha nem felejtette el. Sőt segíti, támogatja, ahogyan bírja. Létrehozott egy alapítványt, amely éppen az említett törekvések szellemében működik. A közelmúltban **Abelovszky Erzsébet**, akit joggal nevezhetünk hazánk száguldó nagykövetének is, Szegeden járt. A Forrás Szálló egyik nyugalmas szabadtéri zugában akkor beszélgettünk vele.

– Voltképpen mi indította arra, hogy alapítványt hozzon létre Magyarország támogatására?

– Két fontos szempont. Az egyik, hogy 1990-ben népszámlálást tartottak az amerikai Ohio Államban. Ebből kiderült, hogy a magyar a legnagyobb etnikum abban a térségben. Itthon éppen akkor kezdődött a rendszerváltoztatás. Ez azért fontos, mert a népszámlálási kérdőíveken volt egy olyan rubrika, amely az alanytól azt kérdezte: ha többnemzetiségű a családfája, akkor melyik nemzethez tartozónak vallja magát? Nos, ekkor sokan olyanok is magyarnak vallották magukat, akiknek csak az egyik nagyszülőjük volt magyar… Kinyomoztam, hogy miért történt ez. Azért mert abban az időben nagy rokonszenv alakult ki Magyarország és a magyarok iránt. Itt jelentkezett tehát a másik szempont, amelyért érdemes volt tenni valamit. Elkezdtem dolgozni, hogy ezt a rokonszenvet barátsággá, később komoly együttműködéssé alakíthassuk át.

– Sikerült a terve?

– Igen. Még akkor is, ha ez az együttműködés egyelőre gyermekcipőben jár. Az, hogy Lucas tartomány és Csongrád megye kapcsolata, meg ebben a Szeged-Toledo testvérvárosi együttműködés létrejött, nekem csak annyi a részem, hogy Columbusban, az ohióí kormányzóság székhelyén, nagyon jó kapcsolataim vannak. Azonkívül itt van a főhadiszállása a Nemzeti Gárdának, s ők is gyakran kérik a segítségemet, kapcsolataimat. Én pedig segítek nekik. Utóvégre közös célért dolgozunk: Magyarország felemelkedéséért.

– Hogyan segít(het) az ön alapítványa?

– Az általam irányított alapítvány teljes neve: Ohio Hungary Sister State Support Foundation, tehát a nevében is benne van a segítségnyújtásnak a feltételezése. Nem szabad azonban arra gondolni, hogy milliós összegekkel rendelkezünk és azokat használjuk fel. Bár jó lenne… Kapcsolataink vannak, segítő szándék is van, mégpedig nem csak a mi munkánk által, hanem az ohioi kormány részéről is. Hogy miként támogatunk egy-egy elképzelést? Ha hasznosnak tartjuk, akkor erőnknek megfelelően segítünk. Például a regionális együttműködést, amelyre itt kiváló példát láttam és erről be is fogok számolni otthon.

– Hogyan látja „kintről" hazánk jelenlegi helyzetét?

– A sok évszázados nemzeti megosztottság, amely mindig politikai ellentétekkel volt terhes ebben a térségben, a mostani évszázad, meg az értelmetlenül gyötrelmesnek nevezhető elmúlt 45 év, mind arra ösztökélt, hogy én ott kint „csináljam meg Magyarországot". Ezt a kifejezést és az ötletet a finn barátomtól hallottam, aki ezt Finnországra vonatkoztatta. De miért ne követhetnénk mi is? Vagy legalább másoljuk le!

– Magyarország szerepe az új konstellációban megváltozott. Önnek mi a véleménye erről?

– A keleti országokban, mindenekelőtt a Szovjetunióban, bekövetkezett erjedés és a későbbi politikai változás jót tett Magyarországnak. Felértékelődött. Azáltal, hogy mi itt vagyunk, kicsit keletebbre tolódott Nyugat-Európa… Én, míg élek, mindig azon fogok dolgozni, hogy hazánk nemzetközi tekintélyét és régi helyét visszaszerezzük.

– Mostani beszélgetésünk során nem éppen kedvező hangnemben szólt a magyar társadalom erkölcsi állapotáról…

– Első hazalátogatásom alkalmával az országban anyagi csődöt tapasztaltam. Amikor jobban körül néztem, akkor vettem észre, hogy morális csőd van, sőt, bizonyos fokig szellemi csőd is. Azelőtt ugyanis mindent megtettek az emberek azért, hogy iskolába járjanak, most pedig tanulni sem akarnak. Persze, ez a dekadencia nemcsak magyar jellegzetesség. Az egész világ ifjúságára jellemző, mégpedig valószínűleg azért, mert a felnőttek hibát követtek el.

– Milyen hibát?

– Azt, hogy a fiataloknak nincs eszményképük. Mindezt csakis a felnőttek rovására kell írni. A nevelés rovására. Példaként említhetném, hogy egy amerikai fiú gyilkost jelölt meg eszményképének! Hogy miért? Azért, mert a „híres" emberek közül csak őt ismerte. Kificamodott valahol az erkölcsi érzék az emberekben…A fiatalok ugyan jelzik a veszélyt, csak oda kell rájuk figyelnünk. Mi azonban ezt sokszor nem tesszük meg. Én azonban most is optimista vagyok. Sokszor idézem Babits Mihályt, aki

azt mondta: Bizonyos történelmi kategóriákban, a nemzet csak néhány fő. Ezt a „néhányfős nemzetet" kellene úgy egyesíteni, hogy boldogan és mindenben együtt legyen, és kövesse vezetőit, bárhol is éljen!

– Ezt a beszélgetést Szegeden folytatjuk. Nem kerülhetem meg a kérdést: mi a véleménye a Tisza-parti városról?

– Szegednek mindig is útmutató szerepe volt Magyarországon. Most, ebben a régióban pedig különösen. Véleményem szerint sem Romániának, sem Jugoszláviának nincs más lehetősége, csakis a békés egymás mellett élés. Ők csakis rajtunk keresztül juthatnak ki Európába. Ezért értékelődik fel ennek a körzetnek, benne pedig Szegednek, mint régióközpontnak az irányadó szerepe.

Délmagyarország 1998. július 27.

NAGY JOGOK, KIS KÖTELESSÉGEK…

Javában zajlik még az új alkotmány körüli pártcsatározás, ha azt egyáltalán annak lehet nevezni. Tudniillik az a párt, amelyik csak kívülről szemléli a dolgokat, szándékosan bojkottálja a tevőleges részvételt, annak, véleményem szerint, nemigen van (lenne) erkölcsi joga beleszólni a magyar alkotmány megformálásának, kialakításának mikéntjébe. Így azután a csatározás szót inkább a hangoskodással lehetne felcserélni, azt is csak az egyik fél jellemzésére használni.

Nem is ebbe szándékozom belemerülni, inkább a kisembernek a szemszögéből próbálom megközelíteni a kérdést. Tudniillik, most, amikor az országnak 62 év után újra magyar és az élet minden területét az eddiginél markánsabb szabályrendszerbe foglaló alkotmánya lehet, oly' sokszor elhangzik a jogok és a kötelességek kifejezés. Használják ezeket a kifejezéseket mind a jobb-, mind a baloldalon. Kell is, hiszen az elmúlt időszakban igencsak elkoptattuk őket, mi több a jelentésüket is alaposan megváltoztattuk.

Hogy mire is gondolok? Arra, amit mi a hétköznapokban érzékelünk. Arra, hogy a jogainkat minden alkalommal fennen hangoztatjuk, ha úgy érezzük nem részesültünk megfelelő bánásmódban, anyagi vagy erkölcsi elismerésben, esetleg hátrányos helyzetbe kerültünk - saját vagy mások hibája miatt. Ám amikor a kötelességeinkre terelődik a szó, akkor jóval „szerényebbek" vagyunk, egyszerűen elfelejtjük, hogy a sokat hangoztatott jogainkat minden esetben ki kellene egyenlíteni kötelességeinkkel. De vegyünk néhány példát a mindennapi életből, amelyet mindannyian láthatunk, érzékelhetünk, átélhetünk saját környezetünkben is.

Több éve nem szabad a mobiltelefont használnunk a kocsiban, csak akkor, ha rögzített helyzetben kihangosítjuk. Ezzel szemben mi történik nálunk? Alig száll be az illető az autóba, veszi elő a maroktelefont és máris intézi halaszthatatlan ügyeit! Viszonylag sokat utazom a tömegközlekedés járművein, nem egy alkalommal figyeltem meg: szinte minden harmadik autós telefonozik! A kérdésem csak annyi: hányan fizettek már büntetést ezért? Azért, mert veszélyeztetik embertársaik és saját életüket? De maradjunk még a gépkocsiknál. Az sem újdonság már, hogy évek óta kötelező a biztonsági öv használata. A városban ezt a rendeletet sem tartjuk be igazán, a legtöbbször azzal az indokkal, hogy: minek bajlódjam vele, úgy sem ellenőriznek! A gyermekülések szabályos használatáról pedig inkább ne is ejtsünk szót. S ez még szomorúbb, hiszen a gyermekeink biztonságáról, épségéről, netán az életéről van szó.

S még mindig a gépkocsikról. Nevezetesen a mozgássérültek számára kiadott parkoló igazolvánnyal rendelkező autósokról. Nagy társadalmi vitát váltott ki a közelmúltban, amikor szigorúbban akarták rendezni ezt a kérdést. Jelesül azt akarták elérni, hogy csak azok kapjanak ilyen igazolványt, akik valóban jogosultak erre, továbbá vagy ők vezessék a járművüket, vagy ők is legyenek az autóban, ha azt a közforgalomban használják. Nos, lett is belőle nagy felháborodás, tiltakozás, különféle jogokra való hivatkozás.(Félre értés ne essék, akinek tényleg szüksége van ilyen járműre illetve igazolványra, nem férhet kétség jogosultságához.) Ám mit lát az ember nap mint nap az utcán. Megáll a parkolóban a több tíz milliós terepjáró, kiugrik belőle a jól kigyúrt, izompacsirta tulaj, a kocsiban látható helyre rakja a mozgássérülteknek szánt parkoló bérletet, azután a rágógumit ütemesen rágva ruganyos léptekkel odébbáll…

Más. Önkormányzati rendelet szabályozza minden településen a kutyasétáltatást: pórázon és szájkosárral szabad a házi kedvenceket emberek közé vinni. Valószínűleg nincs olyan kedves Olvasó, aki ne látott volna még a legforgalmasabb sétálóutcán vagy a gyermekjátszótereken nagytestű, alkalmakként harci kutyákat sétáltató tulajdonosokat. Ha esetleg szól nekik az ember, akkor jobb esetben azzal hárítanak el, hogy: nem harap, szereti a gyerekeket is! (Az elmúlt hetek tragikus esetei éppen az ellenkezőjét bizonyítják…) Rosszabbul járunk akkor, ha fenyegetően lépnek fel az önérzetükben megbántott kutyások, vagy, ha ránk uszítják állataikat. Volt erre is példa. S ha már itt tartunk: tilos a kutyák futtatása játszótereken. Hányan tudnának beszámolni arról, hogy éppen itt sportoltatják kedvenceiket a tulajok! A hátrahagyott kutyapiszokról nem is beszélve.

A kerékpáros-autós-gyalogos viszonylatban történő örökös viszály közismert. Az is, hogy nagyvárosainkban kevés az épített kerékpárút, legfeljebb felfestett utak vannak, amelyek gyakran nagyobb veszélyt jelentenek a közlekedés minden résztvevőjére, mintha nem is lennének. Az viszont tény, hogy a bringások sem tartoznak a legfegyelmezettebben közlekedők közé. A szegediek ezt talán mindenkinél jobban tanúsíthatják. A belvárosi Kárász utcán, amely több mint egy évtizede sétáló utca, olyan vehemenciával hajtanak végig, hogy a gyalogosok jobbra-balra ugrálnak előlük. Mindeközben a kicsiny gyermekek ott totyognak a szüleik, nagyszüleik mellett vagy bámulatos ügyességgel hajtják pici „motorjaikat". Számtalan kisebb-nagyobb baleset volt már az elmúlt években a féktelen drótszamarasok jóvoltából. S lesz is, ha nem büntetik őket rigorózusabban.

A dohányzásról. Amióta nem szabad a villamos-, troli- és buszmegállókban dohányozni, mintha megtáltosodtak volna a pöfékelők! Annyi csikket a „békeidőkben" sem láttunk, mint mostanság. Pedig éppen az volt a célja a rendeletnek, hogy ezek a helyek is tisztábbak, egészségeseb-

bek, esztétikusabbak legyenek. Hát nem lettek. S nem is lesznek, amíg a fenti rendelkezéseknek, lett légyen az kormány-, vagy önkormányzati rendelet, nem szerzünk érvényt!

Azért tűnik számomra rokonszenvesnek a nemzeti konzultáció során annak a csaknem egy millió embernek az állásfoglalása, miszerint „az új alkotmánynak a jogok mellett a kötelezettségekre is ki kell terjednie." Világos beszéd. Mert, ha a jövőben is csak azért alkotunk törvényeket, rendszabályokat, hogy azok papíron maradjanak, akkor kár volt a nagy erőfeszítés. Úgy látszik azonban, hogy az emberek nem érzik a mindennapokban azt a kiegyensúlyozatlan állapotot, amely a jog és a kötelesség között jelentkezik. Ha ezt sikerül felszámolni, illetve egyensúlyba hozni, akkor lehet igazán „rend a házunk táján", ami egyébként alapvető ismérve minden fejlett társadalomnak.

Legalábbis, véleményem szerint…

szegedma.hu, 2010

MAGYAROKAT A JÉG ALÁ!

Már-már úgy tűnt lassan megnyugszanak a kedélyek a Délvidéken és nem kell a jövőben olvasnunk a magyar kisebbséget ért atrocitásokról. Mint kiderült, naiv ábrándok voltak ezek, olyan remények, amelyek talán soha vagy csak a távoli jövőben valósulnak majd meg. Merthogy jönnek az újabb hírek arról, hogy itt is, ott is fenyegető falfirkákat fedeznek fel a magyarok lakta településeken vagy a nagyobb városok olyan részein, ahol csekély számban ugyan, de élnek magyarok.

A Slobodan Milosevic-féle diktatúra idején jelentkező fékeveszett nacionalizmus burjánzása a kilencvenes években volt a legerőteljesebb az akkori Jugoszláviában, majd az ország szétesése után tovább tombolt az egyre zsugorodó Szerbiában. A horvátországi Likából és a kelet-boszniai térségből a Vajdaságba özönlő szerb nemzetiségű lakosság alaposan megváltoztatta a falvak és a városok etnikai összetételét. Nem sokkal később az említett területekről érkezők mellé ide kerültek a koszovói „menekültek" is, akik leginkább azért hagyták el a szerbség bölcsőjének nevezett Rigómezőt, mert az 1999-es NATO-bombázást megelőzően előzékenyen teljesítették Milosevic népirtó politikájának gyakorlati teendőit… Ezek az emberek azután a Délvidéken sehogyan sem kívántak szocializálódni, az itteni magyar, szlovák, román, ruszin, horvát kisebbséget feleslegesnek tartották/tartják , merthogy „Ez itt Szerbia!", ezen a földön ne éljen más, csak a kiváltságos nemzet. (Így terjedt el azután az a primitív doktrína a kilencvenes évek közepén, hogy például a magyarok 1956 után települtek be a délvidéki területekre..!) Azért is gyűlölték/gyűlölik az itt élő kisebbségieket, mert azok nem menekültek el előlük és nem hagyták hátra számukra házaikat, földjeiket, ingatlanjaikat, netán ingóságaikat is.

Nos, ilyen frusztrált környezetben történnek azután azok a sajnálatos események, mint a napokban az Újvidékhez közel eső Temerinben. A helyi fociklub székházának a falára hatalmas betűkkel azt pingálták fel a jólelkű emberek, hogy: „Halál a magyarokra! Ölj, gyilkolj, hogy ne legyen magyar!" Az ottani magyar érdekvédelmi szervezetek azonnal jelentették a rendőrségen az uszító feliratok helyét, kérték, hogy kutassák fel az elkövetőket és a bíróság tettük súlyának megfelelően hozzon elmarasztaló ítéletet e szégyenteljes cselekmény ügyében. A helyszínelés megtörtént, s most mindenki várja a nyomozás eredményét. Egy kis bátorsággal azt is mondhatnánk: mérget vehet rá bárki, a tettesek nem kerülnek elő… Mint ahogyan nem kerültek elő akkor sem, amikor szintén Temerinben,

majd Szabadkán, Zentán, Zomborban, Újvidéken, Magyarkanizsán az elmúlt évek során megjelentek azok a falfirkák, amelyek elsősorban a magyarok ellen irányultak: „Magyarokat a jég alá! Magyarok kifelé! Magyarok Magyarországra!" De akkor sem jeleskedtek a bűnüldöző szervek, amikor ököllel támadtak a temerini magyar nemzetiségű polgármester fiára, vagy azokra a szabadkai diákokra, akik az egyik középiskolából hazafelé, Csantavérre tartottak. Az 1944-ben ártatlanul meggyilkolt sajkási, csúrogi, mozsori magyarok emlékére állított sírkereszt meggyalázását, kegyeletsértő lerombolását „elősegítő" bűnözők előállítása sem történt meg egyetlen évben sem. Pedig ez az aljas cselekedet minden esztendőben megismétlődik, az utóbbi időben már a szerb nyelvű sajtó is hírül adja, mégsem történik semmilyen kedvező lépés az ügyben.

Persze, ilyenkor jelentkeznek azok a „nagyvonalú" teoretikusok (én inkább liberális eszmeiséget magukénak valló embereknek nevezném őket), akik azt mondják: ez nem általános tendencia, nem kell felfújni az ilyen eseteket, gyakran gyerekes csínytevés az egész, kár a szóért. Ne mérgezzük a nemzetek közötti viszonyokat, ne okozzunk etnikai feszültséget. Én ennek az ellenkezőjét vallom. Kiváltképpen annak a tükrében ami néhány évvel ezelőtt a már említett Temerinben történt. Jelesül, hogy 2004. június 26-án egy alkohol és kábítószer hatása alatt lévő szerb férfi belekötött egy nagyobb magyar társaságba, majd miután a duhaj férfi az egyik fiú barátnőjét szexuálisan is zaklatni kezdte, verekedésre került sor. Jól helyben hagyták a randalírozó, vandál férfit. Másnap a rendőrség begyűjtötte őket, a bíróság az öt magyar fiatalra 61 (!) év börtönbüntetést rótt ki – gyilkossági kísérletnek minősítve az estet. Azóta is a Sremska Mitrovica-i büntetés végrehajtási intézetben raboskodnak. Vajmi kevés esélyük van arra, hogy büntetésüket csökkentsék. Ugyanakkor az a magyarkanizsai szerb férfi, aki hat pisztolylövéssel végzett egy magyar nemzetiségű helyi lakossal, mint kiderült előre kitervelt szándékkal, mindösszesen 6 évet kapott. A bíróság tehát egyértelműen másmás mércét alkalmaz az „államalkotó nemzet" és a kisebbség esetében. Hát ezért nem szabad legyinteni, tovább menni, hanem igenis szóvá kell tenni ezeket az eseteket és minden olyan atrocitást, a magyarveréseket, a méltánytalan nacionalista megnyilvánulásokat, amelyeket tapasztalunk a trianoni határokon túl.

S nemcsak az egyre zsugorodó Szerbiában, hanem Erdélyben, a Felvidéken és másutt is. Például a Kárpátalján, ahol immáron sokadszor gyalázzák meg a Vereckei-emlékművet. Legutóbb néhány héttel ezelőtt gyújtották fel a gyönyörű környezetben emelt történelmi emlékünket, a tetteseket el is fogta az ukrán rendőrség, azután a napokban szabadlábra helyezte őket. Miután egyik szélsőséges ukrán csoportosulásnak a tagjai,

kötve hiszem, hogy – ha nem is ők – elvbarátaik nem kísérlik meg újra e szégyenteljes cselekedetet.

Most, hogy déli szomszédunk nagy garral vetette bele magát abba diplomáciai tevékenységbe, amelynek végső célja az Európai Unióba való belépés, nem ártana – esetleg diplomáciai úton is -- emlékeztetni őket a fentebb említett dolgokra. S arra, hogy az EU-ban már nemcsak a hatalmas szupermarketek csillogó világára illik oda figyelni, hanem a civilizált társadalom néhány komoly és a kulturáltsággal erős szimbiózisban működő magatartásformájára is.

szegedma.hu, 2012

ELŰZTÉK A BUSÓK A TELET A DUNÁRÓL…

Régen nem volt ekkora tömeg a hagyományos mohácsi busójáráson, mint idén. Ezt a megállapítást a helyi szervezők és az ott élők egybehangzó véleményére hagyatkozva mondhatjuk, annál is inkább, mert bennünket is lenyűgözött az a hatalmas érdeklődő tömeg, amely „megszállta" Mohácsot. A több mint 900 éves Duna-parti város közönségét ezúttal az időjárás is a kegyeibe fogadta: nem esett, nem fújt, időről-időre a nap is előbújt, a hőmérséklet pedig gyakran elérte a 7-8 fokot is. Mindehhez persze azt is hozzá kell tenni, hogy a város alaposan felkészült a hatalmas tömeg fogadására és eltakarította a havat az utcákról és a felvonulási útvonalakról, így azután vígan masírozhatott több kilométeren keresztül az 1000 főnyi busó és a menetet kísérő csaknem 40 ezer látogató.

A 2009 óta UNESCO-védettség alatt álló legrégibb magyarországi karnevál küllemében, megjelenésében semmit sem változott a korábbi évekhez képest. Most is azokba a maskarákba öltöznek a sokácok (természetesen magyar társaikkal egyetemben), mint évszázadokkal ezelőtt, amikor eredeti céljuk a törökök megfélemlítése és kiűzése volt. A bundába bújt, hatalmas ijesztő fa-álarcot viselő, kolompot magára kötözött, hatalmas kereplőt forgató alakok hatalmas lármával igyekszenek elriasztani az „ellenséget", ezúttal azonban már nem a betolakodó törököket, hanem a még mindig itt okvetetlenkedő telet… Így azután a menet élén húzzák magukkal a Poklade – Busójárás 2012 feliratú koporsót, amelybe a kemény és zord telet temették, s amelyet nem a farsang utolsó vasárnapján, hanem két nappal később égetnek el Mohács főterén. Ettől kezdve pedig már a tavaszvárás kellemes napjai köszöntenek a busókra és az ott élő népességre egyaránt. Az idei karnevál kedves busókat „termett", hiszen a legtöbb félelmetes alak nem azért lépett ki a felvonuló menetből, hogy bárkit is megijesszen, hanem azért, mert cukorkát adott a bámészkodó gyermekeknek vagy egy rövid táncot lejtett a közönség valamelyik tagjával. No mármost azért azt el kell mondani, hogy e tánchoz általában egy-egy fiatal és csinos hölgy társaságát keresték, a táncot pedig bizony pajzán felkiáltások és mozdulatok kísérték… Mindenesetre a közönség hatalmas ovációval fogadta az ilyen jeleneteket és hatalmas tapssal köszöntötte a példás rendben menetelő busók, a boszorkányok, a ferences rendi csuhások fergeteges produkcióit.

A Kolo térről induló menet mintegy másfél óra alatt ért Mohács főterére, illetve a Duna partjára, ahol ágyúszóval vette kezdetét a program.

A két helyszínen felállított színpadokon helyi és külföldi (például eszéki és laskói csoportokkal találkoztunk) kultúregyesületek énekesei, táncosai szórakoztatták a közönséget késő estig. A népművészeti kirakodóvásár standjai, a lacikonyhák és a forralt bort árusító pavilonok teljes gőzzel üzemeltek. Egyszóval minden a „helyén volt", nem lehetett kifogása a vendégnek, de nyilván a szervezők is elégedetten dörzsölték a tenyerüket a hatalmas érdeklődés láttán. S már most szervezik a 2013. évi busójárást…

Hét Nap, 2012. február 22.

A CSÁNGÓKIRÁLY AZ EZERÉVES HATÁRRA VÁRJA A MAGYAROKAT

Pitymallatkor kinézek az ablakon: a hegygerincen még foltokban fehérlik a hó. Ezen itt nem kell csodálkozni, hiszen áprilisban a Hargitán, a Csíki-havasokon bőven lehet még hógolyózni. Nálunk már Gergely-napkor duggatják a hagymát, földbe rakják a krumplit, erre tájt viszont még csak a trágyahordásnál tartanak. De azt végzik is böcsülettel. Az ökrös szekereken, meg a már jóval korszerűbbnek számító gumikerekű lovas fogatokon szállítják a Tatros-völgyben lévő aprócska szántóföldekre a trágyát, merthogy az a szokás járja, húsvétig – ha egy mód van rá – ezt a nehéz munkát el kell végezni.

A Gyimesekben vagyunk, azon a csodálatos tájon, amellyel nem győz betelni az ember, különösen, ha az Alföldről, a sík, délibábos vidékről érkezett. A Csíkszeredából Moldvába vezető műút Csíkszépvíz után felkapaszkodik a Pogány-havas és a Szellő közötti nyeregre (mindkét csúcs közel másfél ezer méter magas), amelyről pompás kilátás nyílik a környék fenyveseire, majd az országút leereszkedik a Tatros folyó völgyébe. Ez képez voltaképpen átjárót Erdély és Moldva között Hargita megyében. A hágóról lejövet mintegy 25 kilométeren keresztül kanyargunk a folyó völgyében, mindeközben áthaladunk Gyimesfelsőlokon, Gyimesközéplokon és Gyimesbükkön. A gyimesi csángók földjén ez utóbbihoz kapcsolódik egyik megőrzött és tavaly felújított történelmi nevezetességünk is: az úgynevezett 30-as számú vasúti őrház. Az 1897-ben épült őrház a Csíkszereda- Gyimesbükk- Palánka – Kománfalva vasútvonal részeként működött, alig néhány méterre a hajdani ezeréves határtól. Ezrek zarándokolnak ide az egykori magyar-román határátkelőhelyre, hogy megcsodálják ezt a pompás kis építményt, amelyet 1920-ig a MÁV, azt követően pedig a román vasúti társaság használt. Az 1940-es visszacsatolás után ismét magyar tulajdonba került e terület és az őrház, amelynek pincéjében lőrésekkel ellátott bunkert készítettek. Az 1944-es szovjet előretörés után megint a románok vették birtokukba az épületet. Elhanyagoltan, lepusztultan állt e helyen, mígnem az 1989-es román rendszerváltást követően Deáky András, gyimesbükki nyugdíjas iskolaigazgató, akit erre felé mindenki csak „Csángókirány”-ként emleget, megvásárolta, felújíttatta, azt követően pedig átadta a gyimesbükki önkormányzatnak. A tavalyi ünnepélyes őrházavatásra ezrek érkeztek a Budapestről induló, már ipar-

történeti emlékként számon tartott 017-es Nobale mozdony húzta szerelvénnyel Gyimesbükkig, ahol 64 éve nem járt magyar vonat… Külön érdemes megemlíteni a Gyimesbükkben ma is működő vasútállomást, amelyet Pfaff Ferenc építész tervei alapján emeltek. A 102 méter hosszú és 13 méter széles épület kinézetében és eleganciájában is vetekszik a szegedi és a fiumei állomásokkal!

Berszán Lajos atya, a gyimesközéploki Árpádházi Szent Erzsébet Katolikus Gimnázium lelki vezetője a kalauzunk e csodálatos tájon. Megtekintjük az 1782-ben épült és szintén felújítás alatt álló Kontumáci templomot, ahonnan lenyűgöző kilátás nyílik a Tatros völgyére, a rétekkel, kaszálókkal és hatalmas fenyőkkel „teleaggatott" hegyoldalakra, az alig néhány száz méterre lévő őrházra, a mellette magasló Rákóczi-várromra. Azután leereszkedünk a völgybe és körbe járjuk a 30-as őrházat, a szépen gondozott környéket, lefotózzuk az egykori határkövet és a sorompó beton talpazatát, átmegyünk Palánkára, a Bákó megyében lévő első, immáron teljesen román lakosú faluba, gyönyörködünk a völgyben kanyargó Tatros-folyó látványában is.

Azután betérünk a gyimesbükki Deáky panzióba, amely nem a klasszikus vendégfogadókhoz hasonlító tégla- vagy kőépület, hanem kisebb-nagyobb faházakból épült, bungaló-rendszerű turista menhely. A helyszínen nagy a sürgés-forgás, festik a libikókákat, a mászókák fa részeit a játszótéren, rendbe teszik a terepet, ellenőrzik a nyílászárókat, egyszóval készülnek a vendégek fogadására. A bejáratnál maga a tulajdonos, Deáky András fogad bennünket. Berszán Lajos lelkipásztort és Gyenes Kálmán, szegedi fotós kollégámat régi ismerősként öleli meg, én egy meleg kézszorítást kapok a nap és szél cserzette arcú csángó férfitől. Bemutatja a kicsinynek éppen nem nevezhető birodalmát, beszél a várható vendégforgalomról, arról, hogy mennyire szereti, ha a magyar vendégeket őszintén érkeli a történelmünk, s a pihenés mellett lelki-szellemi feltöltődést is igényelnek.

Arról kérdezem, hogy mit építettek a már felsoroltakon kívül és mit terveznek a jövőben. A Csángókirály készségesen nyilatkozik a Hét Nap olvasóinak és külön örvend annak, mondja, hogy egy, a trianoni határokon túl megjelenő magyar újság érdeklődik irántuk.

– Máris sok minden épült itt, de még mindig szeretnék sok mindent megvalósítani. Most történetesen azt tervezem, hogy reklámtáblákat szerelek fel itt a „bejáratnál" az ezeréves határoktól mintegy 500 méterre, hogy az idelátogató turista tudja, mit érdemes megnézni a történelmi határ közelében. Van vagy tíz ilyen látványosság, amelyeket mindenképpen meg kell tekintenie, felkeresnie az erre vetődőnek. Ezek megjelennek fényképen és mellette a leírás, hogy miről is van tulajdonképpen szó – mondja beszélgetésünk elején Deáky András.

– Felsorolna néhányat ezek közül?

– Természetesen. Ilyen például az ezer éves határ tövében a Rákóczi-várnak a lépcsői, a rommaradványokkal, kis vasúti őrház, a Magyar Királyi Vasutak legkeletibb őrháza, a 30-as számú, amelyet tavaly felújítottunk és pünkösd vasárnapján avattunk. Azután ott van az úgynevezett százados kútja a Kontumáci templomtól mintegy 300 méternyire, egy olyan bővizű forrással, ami most is iható, vagy maga a Kontumáci templom, amely 1782-ben épült és nem utolsó sorban a hozzá tartozó temető. De maga a Gyimesi-szoros látványa is páratlan élményt nyújt az idelátogatóknak, s innen a dombról látszik és érződik is egyben, hogy itt vége van egy világnak s innen egy egészen más világ kezdődik, ami nem a mi világunk…

– Itt állunk a Tatros folyó partján, amely szintén meghatározó természeti eleme a tájnak…

– Kétségkívül, hiszen ez a völgy fő folyója. A tatáros szóból ered, a szóhagyományok szerint nem egyszer itt törtek be annak idején a tatárok is a vidékre. Az is közismert, hogy a Gyimesek vidékét a patakok országaként tartják számon a világban: több mint 60 patak zúdul alá a hegyekből!

– Mi sarkallja Önt, hogy itt a „világ végén" ilyen létesítményeket építsen, támogassa a nemzeti örökség kincseinek megmentését, jótékonykodjon?

– Nézze, én nem is tudok beszélni bizonyos hév nélkül ezekről, hiszen ez a szülőföldem, itt akarok megmaradni annak, akik az őseim voltak: az ő hitükben, nyelvükben, kultúrájukban. Ezt nem valakik ellenében teszem, hanem elsősorban azokért, akik itt élnek, akiket arra biztatok, hogy őrizzék meg magyarságukat.

– Nem véletlenül ragadt tehát Deáky Andrásra a Csángókirály elnevezés…

Elmosolyodik, kemény arcvonásai meglágyulnak, szemeiből a szeretet fénye sugárzik amikor azt mondja: - Egyesek Csángóvajdaként, mások Csángókirályként emlegetnek. De nem is ez a fontos és lényeges, hanem az, hogy az embernek ne csak a szája járjon, hanem tegyen is valamit azért a közösségért, amelynek a tagja, amely között él!

– Mit üzen „haza", abba az országba, amelyet a határon túliak gyakran csak (mostoha) anyaországnak neveznek?

– Ha tetszik, ha nem, én el kell fogadjam, mert nemzetben gondolkodó, ilyen beállítottságú ember vagyok. Nem szeretném a magyarokat jobb és baloldalira osztani, különböző pártokba sorolni, hanem elsősorban azt kívánnám, hogy ha megértené a világ minden táján élő magyar ember: a magyar nemzet részét képezi, bárhol is él! Nem acsarkodni, nem magyarkodni kell, hanem önmagunkat bármilyen körülmények között vállalni.

Mert magyarnak lenni vállalás kérdése is, szerintem – mondta a Hét Nap olvasóinak a Csángókirály.

Deáky András marasztal bennünket, de minket szólít a kötelesség. Elbúcsúzunk. Megölel, testvéri szeretetét küldi a délvidékieknek lapunk által. Míg a Tatros kanyarulata mentén csodálom a festői gyimesi tájat, arra gondolok, hogy Szabadkától, s Szegedtől csaknem ezer kilométerre is található olyan magyar ember, aki markáns fellépése és cselekedetei által is alátámasztja Babits Mihály örök érvényű gondolatát, miszerint: Az emberi öntudat alapja az emlékezet, a nemzeti öntudaté a történelmi emlékezet.

Csángó viccek

Hazajő a katonaságtól valamelyik Pistacska legény a faluból, leszerelt s valami szokatlan dolgot észlelt a szomszédjánál, mert bizony már majdnem három éve ment el hazulról s nem járt itthon. Meg is kérdezte:

– Keresztapa, hát maga szemüveggel veri (élezi) a kaszát?

– Én nem, keresztfiam, mert oda sok szemüveg kellene! Én kalapáccsal verem, csak szemüveggel nézem! – válaszol a furfangos csángó öregember.

Mozsikás Jani Pista bácsi, a falu juhásza, a lakodalomban mulatozik és mesél az őt körülvevő asztaltársaságnak. Aztán egyikőjük megkérdi:

– Istán bá', hát ki van a Lófűrészben a johókkal, ha kied itt lakodalmazik?

– Jaj, fiam, azokkal senki! Én soha nem őriztem a farkasoktól a johókat, pedig vaj vagy ötven! Tudjátok, vettem egy táskarádiót, felkötöttem azt a nagy vezérberbécs nyakára, s ez minden pontos órában elkiáltja magát, hogy Aici Bucuresti! – Itt Bukarest! Amikor a farkas meghallja, hogy ű hova került, nem kell annak hús, ereszd, ahogy csak tud, menekül..!

Hét Nap, 2007. április 18.

ORSZÁGGYŰLÉSI KÉPVISELŐKKEL, ERDÉLYBEN
LELKÜNK ÁTÖLELTE A KÁRPÁTOKAT

Álltam a tordaszentlászlói református templom kertjében és figyeltem az embereket. Voltak vagy ezren. Mindannyian a 8. Szent László-napi kórustalálkozóra érkeztek, Edélyből és Magyarországról. Figyeltem őket, amint egy emberként éneklik Nemzeti Imánkat, a Himnuszt. Láttam, amikor a derék, keménykötésű székely atyafiak szeme bepárásodik, elcsuklik a hangjuk, de utána összeszedik magukat és folytatják… Láttam, ahogyan a népviseletbe öltözött idős férfiak – a Szózat éneklése közben – megszorítják egymás kezét, tekintetüket mereven előreszegik, s arcizmuk sem rándul…Szegényebbnek érezném magam, ha ezeknek a pillanatoknak nem vagyok a tanúja.

Mindez azon a múlt heti romániai látogatáson történt, amelynek során a magyar országgyűlés dr. Kóródi Mária vezette küldöttsége felkereste egy tucat erdélyi város és település önkormányzatát, találkozott az ottani politikai, egyházi és kulturális élet vezetőivel. Meg énekelt. Mármint a delegáció. Tudniillik a 13 országgyűlési képviselő (Nádori László, Iványi Tamás, Fedor Vilmos, Szabó Sándorné, Büky Dorottya, Rózsa Edit, Kristyánné Aknai Erzsébet, Hajdú Zoltán, Kovács Kálmán, Gyimóthy Géza, Koltai Tamás, Szabados Tamás és Veér Miklós) kiegészülve a családtagokkal és a parlamentben dolgozó munkatársakkal, Szená-torok néven kórusba „tömörült". S énekel. Iványi Tamás karnagy vezényletével tavaly december óta rendszeresen gyakorolnak, Magyarországon már volt néhány fellépésük, a határon túl – Pászkán Zsolt, parlamenti szakértő szervezésében – azonban először mutatkoztak be Erdélyországban.

Budapestről autóbusszal indult a delegáció. Úgy is érkezett meg… Közben azonban Abonynál járművet cserélt a társaság. Csaknem négyórás várakozás, átszállás, késés. Így a tervezett esti fél hetes találkozó Marosvásárhelyen csúszott vagy 3 órát…(Ismeretes, hogy szomszédunknál egy órával előbbre jár az idő.) Ennek ellenére vendéglátóink, Fodor Imre polgármester, Sípos Levente, a Romániai Magyar Demokrata Ifjúsági Szövetség elnöke és Mircea Sunhazearu, a Pro Európa Liga helyi elnöke – kitartottak, és a késő esti órákig vártak bennünket. Rövid megbeszélés után fogadáson „oldódott" a társaság, különösképpen a Szená-torok történelmi jelentőségű fellépése után. Ez volt ugyanis az első határon túli bemutatkozásuk.

Marosvásárhely, Segesvár, Farkaslaka

A maroszentgyörgyi Apolló Szállóban eltöltött rövid éjszakai pihenő után a küldöttség részt vett a Marosvásárhelyi Napok elnevezésű kulturális rendezvény főtéri megnyitóján, majd Segesvár felé vette az útját. A várban tett látogatást követően a delegáció nagy sétát tett a Küküllő partján, majd Farkaslaka (Tamási Áron sírja van az ottani templomkertben), azután pedig Korond következett. A népművészetéről ismert helységben nem győztünk betelni a sok szép kerámiával, szőttesekkel, fafaragással, s szerencsések is voltunk, mert bejutottunk egy igazi műhelybe is, ahol korongoztak, így megismerhettük a kerámia gyártási technológiáját is.

Székelyudvarhely volt a következő állomás. Itt Szász Jenő polgármester és munkatársai fogadták a magyarországi vendégeket. A polgármester meleg szavakkal köszöntötte a magyar parlamenti delegációt, s a többi között azt mondta, hogy számukra is történelmi ez a látogatás, hiszen ennyi honanya és –atya egyszerre még nem járt a 38 ezer lelket számláló, zömmel magyarok lakta városban! A rokonszenves, rendkívül fiatal – 28 éves – polgármester a találkozón ajánlatot tett: szeretné, ha a Szená-torok nem ilyen szűk körben, hanem este a nagyközönség előtt is fellépnének a városháza dísztermében. A kedves invitálás miatt így egy kicsit felborult a menetrend: előbb a segesvári csatatéren a delegáció megkoszorúzta a Petőfi-emlékhelyet, megtekintette a költő emlékére berendezett múzeumot, majd a kiadós segesvári ebéd után visszatért Székelyudvarhelyre.

A polgármesteri hivatal zsúfolásig megtelt dísztermében tartott koncert után kellemes kötetlen beszélgetés következett a házigazdákkal. Mint általában, ilyenkor derül ki, hogy mennyi lehetőség kínálkozik a politikai, a gazdasági, a kulturális és a sportélet terén való együttműködésre! Ígéretet is tett a két fél, hogy a jövőben mindezt igyekszik majd a korábbinál jobban kiaknázni.

Szabó úr korcsmájában

Árnyékban 37 fok. Napon? Isten tudja. Estére valamelyest mérséklődik ez a hőgutával egyenlő forróság, a páratartalom is alacsonyabb, ennek ellenére az esti buszozás ugyancsak igénybe veszi a már napok óta úton lévő embereket. Székelyudvarhelytől úti célunkig, Kolozsvárig, mintegy 230 kilométert kell megtennünk. Pilótánk a legjobb tudásának megfelelően vezet a kacskaringós utakon, de a társaság valamikor éjfél tájban megálljt kiált.

Az út mentén egy kivilágított benzinkút. Zárva. Egyik és a másik oldalon is egy-egy vendéglő. A jobb oldali tele van emberekkel, így nincs más hátra: indulás a szemközti kocsmába. Nem túl nagy, nem is kicsi, elférünk mind a negyvenegynéhányan. Szabó úr, merthogy így hívják a

tulajt, személyzetével egyetemben igyekszik valamilyen üdítőitalt felszolgálni, hiszen látja rajtunk a tikkadtságot, azt, hogy már-már a kiszáradás határán van az együttes…

Amikor megtudja, hogy kik a vendégei, Szabó András nem tud megszólalni a meglepetéstől. Nálam, az én kis kocsmámban a magyarok országának képviselői, alelnöke, ez hihetetlen, mondogatja. Azután előkerül a hűtőből a négyéves szilvapálinka. Honatyák és –anyák, meg a többiek, jól érzik magukat Szabó úrnál, ebben a dicsőszentmártoni kis kocsmában, s nem takarékoskodnak a vendéglős házigazda dicséretével sem. Olyannyira nem, hogy Iványi Tamás karnagy beintésére összeáll a dalárda és felcsendül az Elindultam szép hazámból, meg a Tavaszi szél vizet áraszt című dal, sőt, ráadásul egy spirituálé is, mindez Szabó úr és az időközben közénk szegődő felesége tiszteletére. Azután úgy hajnali fél kettő tájékán, búcsút veszünk házigazdánktól s elindulunk Kolozsvár felé. (Másnap, a tordaszentlászlói kórusfesztiválon már visszahallottuk a dicsőszentmártoniaktól, hogy „a Szabó-kocsmában igen jól érezték magukat a magyarhoni vendégek…”)

Harmincegy kórus énekelte a Szózatot

Nyolcadik éve rendezik meg Tordaszentlászlón a Szent László-napi kórustalálkozót. Idén 31 együttes jelentkezett Kolozs megyéből, Erdély más vidékeiről és az anyaországból. A vendégeket az ezer lelket számláló faluban Szőke Zoltán református lelkész, meg a szentlászlói tűzoltók fúvószenekara fogadta. Ezt követően a helyi református templomban közös istentiszteleten vett részt a vendégsereg. Az igét Hajdú Zoltán enyingi református lelkipásztor, magyar országgyűlési képviselő hirdette, majd a gyülekezeti énekkar és a Szená-torok szolgálatát hallgatta meg a közönség. A templomkertben, a Szent László szobor előtt a 31 énekkar és a falu népe (mert ott volt a település apraja-nagyja) együtt énekelte el a Himnuszt és a Szózatot. Megrendítő, lenyűgöző pillanatok voltak, amelyekért érdemes volt elmenni ebbe a Kolozsvár melletti kis faluba!

Erzsi néni köszöntője

A szertartás után a kórusok menetoszlopba fejlődve vonultak vissza a művelődési házba, ahol előadhatták az erre az alkalomra készült produkciójukat. A menet mellett figyeltem fel egy idős, fekete kendős nénire, aki botjára támaszkodva ugyan, de igen gyorsan haladt mellettünk, közben ő is énekelt. Kondor Ferencné Mátyás Péter Erzsi néni 74 évvel ezelőtt látta meg a napvilágot, rám nézett és derűsen fogadta köszönésemet.

Isten hozta magát és a Magyarhonból valókat!..

– Erzsi néni biztosan emlékszik a régi dalárda-összejövetelekre, ahogyan itt nevezik ezeket a kórustalálkozókat?

– Hogyne fiam, én már az 1936-os kórusfesztiválra is emlékszem. Akkor is így vonultunk le a faluba, oszt' csuda sok ember volt ám itt. Az asszonyok főztek, sütöttek, mint most is, de akkor a szabad ég alatt, a kertek alatt terítettünk a vendégeknek.

– Mindig itt élt a faluban?

– Igen, soha nem mentem el innen, itt lakom a Kis utcában, ahol most poroszkálunk…

– Család?

– Vagyon, hála Istennek. Sajnos, a férjem 7 hónapja meghalt, özvegy lettem. Gyerekek vannak.

– Erzsi nénivel élnek?

– Velem, Istennek hála. Csak ők oda vannak ma is, szegények, a mezőre…Dolgoznak. Kapálnak, kaszálnak. Sok ilyenkor a munka.

– Ezek szerint földjük is van?

– Van, hála Istennek az is. Három hektár.

– Mit termesztenek rajta?

– Kukoricát, krumplit, paszujzöldséget, mindent, ami egy nagyobb családnak kell. De most én is kérdezek valamit.

– Tessék.

– Hogy érzik magukat itt Erdélyországban?

– Köszönjük, kiválóan. Mindenütt ilyen nagy szeretettel fogadnak bennünket.

– Mert mi is jól éreztük ám magunkat, amikor Magyarhonban voltunk!

– Merre jártak Erzsi néniék?

– Pesten is, Budán is…

– Áldás, békesség Erzsi néni. Jó egészséget az egész családnak! – búcsúzom kedves alkalmi ismerősömtől. Utánam szól:

– Áldja meg a Jóisten magukat is!

Szóval ilyen és hasonló fogadtatásban, beszélgetésekben volt részünk mindenütt. Nemcsak Tordaszentlászlón, hanem Kolozsváron, Székelyudvarhelyen, Marosvásárhelyen, meg Bánffyhunyadon, utolsó állomásunkon is.

Itt Kusztos Tibor református lelkész fogadott bennünket A helyi református templomban viszont ott volt a román nemzetiségű polgármester és rendőrfőnök, a gyülekezet presbitériuma, a templom pedig zsúfolásig megtelt hívekkel. A Szená-torok itt is felléptek, s ekkor kivételesen Miczinger Ilona budapesti zongoraművész kíséretével, aki kiválóan „bírta szóra" a bánffyhunyadi templom orgonáját is. Dr. Kóródi Mária, a

parlament alelnöke arról beszélt a bánffyhunyadi gyülekezetnek, hogy az együvé tartozás csodálatos élményét viszi magával a parlamenti csoport, és egyúttal azt a feladatot is, hogy az itt szerzett tapasztalatokat, a kölcsönös kapcsolatteremtés szükségességét – otthon továbbadja. Carl Beleites, a Halle an der Saale-i evangélikus lelkész, példaértékűnek mondta a sokszínű európai, esetünkben Kárpát-medencei térség egymásra találását, emberi-lelki értékeinek szemmel látható gazdagítását.

A Himnuszt is másként éneklik…

Az ötnapos út végeztével kíváncsi voltam a résztvevők véleményére: hogyan élték meg ezt a kies erdélyi tájon tett látogatást? Helyszűke miatt mindenkit nem kérdezhettem meg. A vélemények egybecsengése miatt, nyilván nem fontos a nyilatkozó neve mellé odaírnom, hogy kit képvisel, melyik párt tagja. Itt, illetve ott, mindenki egyet képviselt: az anyaországot.

Dr. Kovács Kálmán, országgyűlési képviselő:

– Felejthetetlen élmény volt számomra ez az öt nap. Az a fogadtatás, amelyben részesítettek bennünket, megerősített mindannyiunkat abban a hitben, hogy lelkünk teljesen átölelte a Kárpát-medencét!

Iványi Tamás, országgyűlési képviselő, a Szená-torok karnagya:

– Múlt év novemberében állt össze a kórus, egy karácsonyi koncerten léptünk fel először. Azóta eltelt 8 hónap ilyenkor kezd a gyermek is talpra állni…Mi is kezdünk összerázódni, szakmailag jól teljesíteni. Amikor Erdélybe látogatunk, óhatatlanul bennünk van, hogy mi ide valamit adni jövünk, mert mi vagyunk az anyaország. Mi azt tapasztaltuk most, hogy ez fordítva működik: sokkal többet kaptunk, mint amennyit adhattunk!

Gyimóthy Géza, országgyűlési képviselő:

– Hetedszer jártam Erdélyben, de úgy érzem, ez az utam sikerült a legjobban. Most már a kórussal nemcsak magunknak, hanem a közönségnek is élményt tudunk nyújtani. Jó volt látni azt a küzdelmet is, amelyet az erdélyi magyarság folytat a nemzeti identitás fennmaradásáért. Én a Deák Ferenc által mondott bölcsességet vallom: Amiről önként mond le egy nemzet, az örökre elvész egy nemzet számára. A amit erőszakkal vettek el tőle, azt a Jóisten még jóra fordíthatja!

Dr. Kóródi Mária, az Országgyűlés alelnöke:

– Nagy szeretettel és elvárásokkal fogadtak bennünket. Ezek az elvárások arról szóltak, hogy mennyire figyelünk oda arra, ami e tájon történik: mennyire tudják megőrizni kulturális értékeiket, a hagyományokat, s miben tudunk mi nekik segíteni. Számomra egyébként az volt a legnagyobb élmény, amikor együtt énekeltük a tordaszentlászlói templomkertben a Himnuszt, mert itt valahogy másként éneklik a nemzeti imát, mint ott-

hon. Több benne az erő, és mintha a hit is több lenne… Talán éppen azért, mert sokkal nehezebb körülmények között élik meg magyarságukat az itteniek.

Rózsa Edit, országgyűlési képviselő:

– Ez az utazás azoknak az élményeknek a megerősítését jelentette számomra, amelyeket gyermekkoromban átéltem, mert anyai ágon a Partiumból származom. Minden nyaramat ott töltöttem. Ilyen melegségben, barátságban, ilyen hangulatban, mint most ezeket a napokat. Ezeknek az élményeknek a felszínre jövetelét érzem ismét.

Kusztos Tibor, bánffyhunyadi református lelkész:

– Számomra és a gyülekezet részére feltétlenül megerősítést jelentett a magyar parlament e csoportjának a látogatása. Az irántunk való törődést látháták, kinyithatták szívüket-lelküket, és mi sem a pártok közötti harcokra, hanem a magyar törvényhozás képviselőire figyelhettünk.

A hírlapíró, akinek az a megtisztelő szerep jutott, hogy a parlamenti delegáció szóvivője legyen, csak aláhúzhatja mindazt, amit a megszólaltattak elmondtak. Sajnos, az írott szó eszközeivel a sajtóban ő sem tudja visszaadni tökéletesen azt a katartikus érzést, amelyet az erdélyi út során tapasztalt.

Azt egyszer, legalább egyszer az életben, meg kell élni. Mindenkinek.

Délmagyarország, 1997. július 5.

NEMZETGYALÁZÁS – KÖVETKEZMÉNY NÉLKÜL

Lehet, hogy a cím második felében a büntetés szó jobban hangzott volna…Jobban belegondolva azonban kénytelen az ember elfogadni, hogy manapság ilyesmi már -- legalábbis erkölcsi vonatkozásban – nem létezik. Ki és miként büntethet valaki egy olyan embert, aki láthatólag élvezi az általa felkavart hullámok morajlását, a magyargyűlölettől fröcsögő szavainak hatását? Senki. Sőt! Egy ideig vállveregetést és elismerő szavakat is kap majd hasonlóan gondolkodó elvbarátaitól.

De miről is van szó? Egyszerűen arról a förtelmes levélről, amelyet az Amerikai Népszava című magyar nyelven megjelenő újság közölt a múlt héten. Ebben Kertész Ákos író - eleddig talán soha nem tapasztalt nyersességgel és kendőzetlenül – mond véleményt a magyarokról. Természetesen ő sem itthon, hanem külföldön, a demokrácia hazájának nevezett Amerika földjén és egy olyan lapban, amelynek eszmeisége, irányultsága gyakorlatilag megegyezik a Kertész Ákos által kifejtettekkel. De mit is mond az itthon Kossuth-díjjal kitüntetett író?

„A magyar genetikusan alattvaló…A magyar a legsúlyosabb történelmi bűnökért sem érez szikrányi lelkiismeret-furdalást, hogy mindent másra hárít, hogy mindig másra mutogat, hogy boldogan dagonyázik a diktatúra pocsolyájában, röfög és zabálja a moslékot, és nem akar tudni róla, hogy le fogják szúrni. Hogy se tanulni, se dolgozni nem tud és nem akar, csak irigyelni, és ha módja van, legyilkolni azt, aki munkával, tanulással, innovációval viszi valamire. (…) Ma már a második világháború borzalmaiért, a holokausztért egyedül a magyar a felelős, mert a magyar nép az (a némettel ellentétben), amelyik se be nem vallotta, meg nem gyónta a bűneit, se töredelmes bűnbánatot nem tanúsított, se meg nem fogadta, hogy soha többé se bűnbocsánatért nem esdekelt. Így aztán nem is kapott soha föloldozást!"

Ha figyelmesen elolvassa az ember a papírra vetett sorokat, megáll, nem hisz a szemének és levegőért kapkod. Egy magát jeles magyar írónak tartó publicista, aki természetesen a magyar állam taníttatott, a „genetikusan alattvaló" nép között fejtette ki író munkásságát, amelyért 2004-ben a Magyar Köztársaság Érdemrenddel, 2002-ben Budapest díszpolgára címmel, 2008-ban pedig Kossuth-díjjal jutalmaztak, veszi a bátorságot és egy másik országban magyarul megjelenő sajtótermékben nyíltan gyalázza a nemzetet! Persze lehet most boncolgatni szinte minden mondatát, minden szavát ennek a levélnek, ki lehetne térni arra is, hogy milyen indí-

tékok vezérelték a magát írni tudónak nevező jeles embert. Különösebben nem érdemes ezzel foglalkozni, hiszen az irodalom maga minősíti szerzőjét és azt a sajtóterméket is, amelyben megjelenhet ilyen jellegű publikáció. Mindenesetre elgondolkodtató Tamás Gáspár Miklósnak (akiről a legnagyobb jóindulattal sem lehet mondani, hogy jobboldali beállítottságú) a véleménye, amely szerint „Kertész Ákos dühét nyilván az a látszólagos körülmény váltotta ki, hogy – többek szerint – jelenleg hivatalban lévő kormány tevékenysége nem vált ki ellenállást. (…) Kertész Ákos mindössze az uralkodó konszenzus egyik sztereotípiájára gyárt változatokat, amelyek szerint a szegény nép nem szeret dolgozni, és egyenlőséget akar, tehát irigy. Ezek a szélsőjobboldal eszméi, amelyeket a magát baloldalinak nevező Kertész Ákos anélkül tett magáévá, hogy észrevette volna."

Megnéztem az Amerikai Népszava honlapját, amelyen a kiadvány főszerkesztője –a nyilván általuk is észlelt hatalmas felháborodást követően – megpróbálja helyretenni a dolgokat. A zagyvaságoktól hemzsegő cikk szinte értelmezhetetlen, célja azonban egyértelmű: megvédi a levél íróját, a Magyarországon többszörösen kitüntetett Kertész Ákost. Az írás gyöngyszemének is minősíthető az a fejtegetés, amelyben azt írja: „ a mi értelmezésünk szerint Kertész Ákos szavaiból a mély hazaszeretet, a magyarság volt és bekövetkező sorstragédiáiért érzett fájdalom és felelősség fejeződik ki." A végén kiderül, hogy ez az aranyos író bácsi aggódik a magyar nemzet sorsáért, látnoki képességeivel előre vetíti „sorstragédiáit" és fájdalmat is érez miattuk! Gyomorforgató sorok ezek, de a papír (napjainkban a képernyő) mindent elbír.

Azt is olvasom az inkriminált újságban, hogy „Kertész Ákos megvédte magát". (Miért, ki bántotta?) Ez mindösszesen arra vonatkozik, hogy az író interjút adott az egyik erősen baloldali budapesti televíziónak, amelyben magyarázza a bizonyítványát. Megnéztem a csaknem 8 perces adást. A kék baseball-sapkában és csíkos pólóban feszítő irodalmár kérdésre válaszolva kifejtette, hogy az említett levél "nem tudományos értekezés, hanem esztétikai szempontból értelmezhető mű, amely képes beszéddel, átvitt értelmű szavakkal és költői képekkel él." Magabiztosságtól duzzadó arckifejezéssel jelenti ki továbbá azt is, hogy ő megtanult írni, bírálói azonban nem tanultak olvasni! Tehát rá tesz még egy lapáttal, a gyalázkodás mellé oda tűzi az analfabetizmus piciny zászlaját, amelyet e moslékot zabáló magyarnak szánt, amely nem szeret se tanulni, se dolgozni. S igyekszik hozzá tenni azt is, hogy nem von vissza semmit, s megismétli, amit az amerikai újság is fennen hangoztatott: ő a magyarság sorsa iránti aggodalomból írta ezeket a sorokat és ezt nem értik meg.

Megvallom férfiasan: én sem értem. Pontosítok, az írás célját, az újság körül tömörülő „magasabb szellemi kategóriát" képviselő társaság célját is

megértem. (Az más lapra tartozik, hogy nem értek vele egyet.) Azt azonban nem tudom felfogni – nyilván erre sem a korom, sem egyetemi tanulmányaim nem elegendőek -, hogy valaki miként tud ilyen mély erkölcsi fertőbe zuhanni? Ráadásul teszi mindezt minden következmény nélkül. S úgy tűnik élvezi ezt a helyzetet: kioktat, tudálékoskodik, rápirít az akadékoskodókra. Akik továbbra is „dagonyáznak a diktatúra pocsolyájában", nem tudván, hogy Kertész Ákos mennyire aggódik értük…

szegedma, 2012

TRIANONI HATÁRAINKON TÚL – AHOL A KÉT TISZA ÖSSZEFOLYIK

A Tisza a legmagyarabb folyó. Pontosabban: volt. A trianoni békediktátum a szőke Tiszát is feldarabolta. Jutott belőle Ukrajnának, Romániának, Szlovákiának, Magyarországnak és Szerbiának is. S talán éppen ez idő tájt szűnt meg a szőkesége is, mert 1920 után, amikor a győztes nagyhatalmak ordítóan tudatlan, ugyanakkor dölyfös és magabiztos határozatát követően, elkezdődött a folyó szennyezése. Ami napjainkban is tart, mi több, egyre fokozódik…A 940 kilométer hosszú folyóról könyvtárnyi leírás, tanulmány, feljegyzés, esszé, népdal, gyönyörű lírai költemény keletkezett. Elég, ha csak a Petőfi Sándor A Tisza című szépséges és megragadó poémájára gondolunk, vagy a szegedi Juhász Gyulára, aki azonos című versében méltatja csodálatos folyó erényeit, ugyanakkor rámutat az általa támasztott veszélyforrásokra is.

A Tisza folyó kárpátaljai szakaszán tett kirándulást a közelmúltban a VMDK szegedi tagozatának negyven főnyi csoportja. A zömmel **Szegeden élő egykori délvidékiek**, valamint a hozzájuk kötődő szegediek, pécsiek, esztergomiak, tiszaszigetiek négynapos útjuk során elzarándokoltak a folyó forrásához, pontosabban a Fekete- és a Fehér-Tisza összefolyásához is. Nem bánták meg. Tudniillik Szeged és Deszk testvérvárosától, Rahótól alig néhány kilométerre északra található ez a páratlan látványosság, amely elkápráztatja az odalátogató turistákat. A Máramarosi-havasokban eredő két Tisza-ág itt találkozik és onnan folytatja útját egészen a vajdasági Titelig, ahol a Dunába ömlik.

A „Tiszák" találkozását a legjobban a Tiszabogdány felé kanyarodó út egyik hídjáról figyelhetjük meg, de le is sétálhatunk a folyó partjára és megcsodálhatjuk a Fekete- és a Fehér-Tisza sodrását, majd a közös mederben való egyesülését. A Fekete-Tisza a hosszabb, a szakemberek szerint ez az igazi, a folyót tápláló gazdagabb forrás, s a színe is – nevét nem meghazudtolva – valamivel sötétebb. A Fehér-Tisza rövidebb valamivel, igazi forrását is a közelmúltban fedezték fel, mégpedig egy szegedi Geo-Environ nevű cég, amely 2000-ben a szükséges mérések elvégzésével állapította meg, hogy melyik forrást tekinthetjük eredetinek. Ezt a tényt egyébként a helyi Kárpáti Bioszféra Rezervátum szakemberei is megerősítették.

A legtöbben levetik a cipőjüket a jeles helyen, belegázolnak előbb az egyik, majd a másik ágba, végül pedig a már összeölelkezett Tiszá-

ba, köveket gyűjtenek, hogy otthon látható helyre rakják ki és elmondják látogatóiknak: jártunk a Tisza összefolyásánál. A víz tiszta, áttetsző, a medrében apró pisztrángok cikáznak, a kicsiny kövek is látszanak a folyó fenekén. (Bezzeg néhány kilométerrel odébb már jelentkeznek a „spontánul elszórt" flakonok, papírok, textildarabok, olajos kannák, ezek azután szépen átrendezik a folyó színét, s a víz összetételét is.) A parton fűzfák, cserjék, a távolban Rahó, a csaknem 80 ezres város zaja (Napjainkban már alig másfélezer magyar nemzetiségű lakosa van.). A folyón közúti és vasúti híd vezet át, kissé távolabb pedig függő hidak, amelyen a gyalogosok kelhetnek át az egyik partról a másikra. Ezeket a közlekedési műtárgyakat „asszonyvallatónak" is hívják, mivelhogy korábban az arra élő férfiak a hegyekben bányászként vagy favágóként dolgoztak, s amikor hazatértek, felvitték az feleségeket az igencsak imbolygó, furcsán lengő hídra, s ha nem mertek átmenni rajta, az azt jelentette, hogy férjük távollétében a „szárazföldön" félre léptek…Ez persze legenda, az azonban bizonyos, hogy nemcsak a nők, de a férfiak is csak nagy nekirugaszkodás után tudták vállalni az átkelést a szél által himbált hidakon!

Európa földrajzi középpontjában

Ellenkező irányban, délen, Barnabás és **Terebesfejérpatak** falvak között van egy kék obeliszk, amely Európa földrajzi középpontját jelzi:" Ez egy állandó, pontos és örök hely, amelyet egy nagyon pontos, Ausztria-Magyarországon készült különleges hosszúsági és szélességi mérőműszerrel állapították meg. 1887." – olvashatjuk latinul és magyarul is a feliratot. Az emlékmű helyét tehát még az Osztrák-Magyar Monarchiában élő kutatók határozták meg 1887-ben. Azóta is ott áll. A Rahótól 17 kilométerre lévő Terebesfejérpatak (ukrán nevén Gyilove) e híres-neves látványosságát rengetegen felkeresik. Nemcsak azok a magyar turisták, akik a két Tisza összefolyásához igyekeznek, hanem maguk az ukránok is. Ott-jártunkkor több autóbusz is vesztegelt a hatalmas parkolóhelyen, ahol a turisták ugyan az obeliszk és a magyarázó táblák előtt fotóznak, filmeznek, azután viszont megrohamozzák az ajándéktárgyakat, csecsebecséket kínáló árusokat, akik közül néhányan magyarul is beszélnek. Rengeteg fafaragványt árusítanak, de képeslapot, agyagedényt, bizsut, mézet, lekvárt, sajtot, sőt medvebőrt is vásárolhatunk a portékájukat hangosan dicsérő piacozóktól. Jellemző eset: egy fél méter magas, fából faragott Szűz Mária-szobrot 100 dollárért kínálnak, majd lassan csökkentik az árát és 30-ért kel el, egyesek szerint – művészi értékét tekintve – ennyit sem ér meg. Mások ismét azt mondják, maga a faanyag kerül ennyibe…

Az obeliszk mellett gerendaházak (fából van bőven arra fele), panziónak és vendéglőnek berendezve. Az egyik ilyen vendéglő valóságos hely-

történeti és néprajzi múzeum: az ukrán tangóharmonikától a varrógépen keresztül a múlt században gyártott rádiókészülékekig minden megtalálható itt. Ugyanakkor ott van a sarokban a hűtőláda is, ahonnan a kedves vendég előveheti a finom fagyit vagy az üdítőt. Az árak mérsékeltek, a presszó kávé 3 hrivnyába kerül (100 forint), a sör pedig 5-6 hrivnyába (150-180 forint). Igaz, náluk az átlagfizetés sem igen haladja meg a 35-40 ezer forintot.

Főhajtás őseink emléke előtt

Szállásunkra, a Tisza parton fekvő kis ékszerdobozba, Csetfalvára tartva, megállunk Aknaszlatinán. Az Európa legnagyobb sóbányáját birtokló kisváros ma inkább az allergológiai kórházáról ismert, amelyben 320 ágy van és a légzésszervi betegségek gyógyítására szakosodott. Betérünk az 1935-ben épült Szent István római katolikus templomba, amelynek kertjében 7 kopjafa emlékeztet bennünket a magyar törzsek vezetőire, csakúgy, mint a kőszobrok a katolikus szentekre. Emléket állítottak itt a második világháborúban elesett magyar honvédeknek is. Az obeliszk előtt mindig friss virág vagy koszorú.

Tiszaújlak. A kicsiny falu határában áll a Rákóczi szabadságharc első dicső győzelmét megörökítő hatalmas obeliszk, amelyen egy hatalmas turul szobor van, az emlékművön pedig a „Cum Deo pro Patria et Libertate." (Istennel a hazáért és a szabadságért) felirat. A fejedelem 1906-os Kassára való hazaszállítása évében állították fel az obeliszket, amelyet a történelmi vármegyékből hozott földből kialakított dombon helyeztek el. A II. világháborút követően a szovjetek lerombolták, a dombot elhordták. 1989-ben a helyi határőr kolhoz (!) állította vissza az emlékművet és a turul madarat, csőrében a karddal. Azóta helyi magyarság, az anyaországi és a trianoni határokon kívül rekedt honfitársaink zarándokhelye ez a Tisza-parti kis emlékhely.

A délvidéki csoport nevében Nagy Abonyi Attila, a szegedi egyesület elnöke helyezte el a kegyelet nemzetiszínű szalagját a tiszaújlaki Rákóczi-emlékművön, s a jelenlévők együtt énekelték el Nemzeti Imánkat, a Himnuszt.

Hét Nap, 2009

SZÁMKIVETETTSÉG 2011-BEN – EURÓPÁBAN

A világ egy része – a nagyobbik fele -- „igencsak elcsodálkozott", amikor 1973-ban megfosztották állampolgárságától és kiutasították a Szovjetunióból Aleszandr Iszajevics Szolzsnyicin neves irodalmárt. Aleszandr Iszajevics három évvel korábban ugyanis irodalmi Nobel-díjat kapott munkásságáért, mindenekelőtt az Ivan Gyeniszovics egy napja című, erősen kritikai hangvételű művéért, amelyben a szovjet társadalom sztálini állapotait írta le meggyőző erővel és hitelességgel. Abban az időben már nem Sztálin, nem is Hruscsov, hanem a vastag szemöldökű, dörgő hangú Leonyid Brezsnyev uralta a szovjet birodalmat, ám a negyvenes-ötvenes évek szelleme még mindig ott lebegett a Kreml és a mindenható párt felett, ebből adódott azután a különleges érzékenységük is a számukra „idegen hangvételű" irodalmi művek iránt… Summa summarum: Szolzsenyicinnek mennie kellett, kényszerítették. Meg sem állt az Egyesült Államokig, ahol a Vermont állambeli Cavendish városkában, pontosabban a település melletti erdőben lévő kis faházban lelt otthonra (hazájában ezt még dácsának nevezték…). Itt élt 1994-ig a később vermonti remetének elnevezett író, s akkor költözött vissza az addigra már darabokra hullott Szovjetunió Oroszország nevű államába és ott is halt meg 2008-ban.

Hogy miért e kissé talán patetikusnak tűnő bevezetése a mai Véleménynek? Mindösszesen azért, mert csaknem negyven évvel később valami hasonlót láthatott és tapasztalhatott a világ. Félreértés ne essék, Boldoghy Olivér, komáromi színész-vállalkozót, véletlenül sem akarom összehasonlítani a nagy orosz íróval, de azt a megbélyegzést, azt a tehetetlen számkivetettséget, amelyet a 2011-ben regnáló szlovák hatalom kényszerített rá, azt mindenképpen párhuzamba állítanám a fenti esettel. Tudniillik ezen az egyre szennyezettebb sárgolyón azért minden ember élete egyformán fontos. Lett légyen ő Nobel-díjas vagy egyszerűen az utca emberének nevezett hétköznapi polgár. Mindkettőt ugyanúgy megviseli a személye ellen elkövetett bántó és erőszakos gesztus, amelyet kezdetben nyílván sem magyarázni, sem kezelni nem tud.

Igen, Boldoghy Olivérről, arról a komáromi magyar emberről kívánok szólni, akit a szlovák hatóságok megfosztottak állampolgárságától. Tették ezt azért, mert Boldoghy felvette a magyar állampolgárságot. A szlovák külügyminisztérium meg is indokolja a hatóság lépését: „Boldoghy Olivér esete a magyar állampolgársági törvény nem sztenderd módosításának következménye, miszerint Budapest nem a reális kötődés, hanem az etni-

kai elv alapján adja a magyar állampolgárságot. (…) az állampolgárság elveszítése egy másik állampolgárság önkéntes felvétele következtében nem ellentétes az európai normákkal, s ezt a szabályozást az Európai Unió több tagállama ismeri." A pozsonyi Új Szó című napilapban megjelent magvas indoklás tehát értésére adja Magyarországnak, hogy állampolgársági törvényét nem „sztenderd" (!) módon változtatta meg, s azt is tudomására hozza, hogy ez ellentétes az európai normákkal. A kioktatással egyenértékű külügyi nyilatkozat azonban sok mindenben sántít, azaz hiányos és csúsztatásokkal teli. Nevezetesen azért, mert a kioktató fél, esetünkben Szlovákia, arról nem tesz említést, hogy „etnikai elv alapján" adott állampolgárságot több Szerbiában, Romániában és hazánkban élő szlovák nemzetiségű polgárnak is! Az Európai Unió országai közül egyet sem sorol fel, amelyben „ismerik" a szlovák külügy által hangoztatott ellentétes normákat, továbbá azt is elhallgatja bölcsen, hogy az unió országainak felfogása szerint ez az állampolgársági forma egyáltalán nem ellentétes az EU alapértékeivel. Az eset kapcsán a Magyar Külügyminisztériumba hívatták a szlovák nagykövetet és tudomására hozták, hogy hazánk elfogadhatatlannak tartja e diszkriminatív lépést s mindent megtesz annak érdekében, hogy a jogfosztott Boldoghy Olivér visszakapja a szülőföldjén való boldogulásának lehetőségét.

A komáromi férfit ugyanis arra kötelezték, hogy „adja le a hatóságnak" személyi igazolványát, útlevelét, hajtási jogosítványát is. Törölték tehát a nyilvántartásból, nem kaphat tovább sem egészségügyi ellátást, sem gyermekpótlékot, de gépkocsit sem vezethet Szlovákia területén, holott ez munkaeszköze a vállalkozónak. Nem sokáig tart ez az állapot, mert 2012. február 14-én kitoloncolják őt az országból. Szülőföldjéről, ősei szülőföldjéről. A hazájából.

A nemzetközi felháborodás és tiltakozás – egyelőre – különösebben nem foglalkoztatja a szlovák külügyminisztériumot.(Legalábbis úgy tűnik.) Tudniillik a környező országok sajtóját átböngészve láthatjuk, hogy a legtöbb újság minimum megdöbbenésének ad hangot és közli az Európa Parlament képviselőinek elmarasztaló véleményét. Értelemszerűen a magyar nyelvű média részletesebben taglalja az elfogadhatatlan eseményt. Az újvidéki Magyar Szó például arról ír, hogy szép számban élnek Szerbiában szlovákok, akiknek szlovák útlevél lapul a zsebükben. Igaz, déli szomszédunk még nem EU-tagország… Az erdélyi magyar sajtó felháborodásának ad hangot és hírt is közöl Tőkés Lászlónak, az EP alelnökének szolidaritási nyilatkozatáról. A legérdekesebb talán a Kárpáti Igaz Szó című lapban megjelent, ezzel kapcsolatos írás, miszerint az egyik ukrajnai képviselőnek kettős (ukrán-amerikai) állampolgársága van és bátran néz szembe a kamerával, amikor azt mondja: Alapvető emberjogi kérdés,

hogy valaki rendelkezzék ilyen dokumentummal! Furcsállom ugyanakkor, hogy nem nyilatkoznak meg azok, akik a közelmúltban olyannyira aggódtak a magyar és ezzel összefüggésben az európai demokráciáért, a magyarok emberi jogaiért. Pedig éppen most jó és megfelelő alkalom adódna erre.

Nos, az ügy hullámverése valószínűleg nagyobb lett, mint azt a szlovákok gondolták. De, hogy előre tervezték és időzítették is, az teljesen bizonyos. Tudniillik, hogy éppen Boldoghy Olivért szemelték ki erre a „kísérletre", nem véletlen. Ő volt ugyanis annak a szeptemberi nagygyűlésnek a szervezője, amelyen a szlovákiai magyarok tiltakoztak az ottani állampolgársági törvény módosítása ellen. Ezenkívül próbatételnek is beválik majd ez az ügy. Tesztelni próbálják a nemzetközi reagálást, a szomszéd, azaz Magyarország fellépését, a honi közvéleménynek a megnyilatkozásait. Miért van erre szükség? Ne feledjük: jövő tavaszra választásokat tartanak Szlovákiában…

Számomra mégis az volt az egyik legmegindítóbb megnyilatkozás a fentiekkel kapcsolatosan, amit a felvidéki Somorja református gyülekezetének lapjában olvastam. Ezt írják: „A félelem legyengíti az embert, hiszen képes magát bevenni a szív legmélyére, és megmérgezi a gondolatot, az érzést, a tetteket. Időnként megüzenik nekünk, felvidéki magyaroknak országunk nagyjai, hogy féljetek. Féljetek, ha felveszitek a magyar állampolgárságot, féljetek, ha magyar iskolába íratjátok gyerekeiteket, féljetek, ha elővesztitek zászlótokat, féljetek, ha ragaszkodtok szülőföldetekhez… Ne féljetek, hiszen itthon vagyunk. Még mindig itthon vagyunk."

A szlovák hatalmasságok viszont nem olvasnak felekezeti újságokat. Kár.

szegedma.hu, 2012

ÚJ PLÉBÁNOS A DÓM ÉLÉN
KONDÉ ATYA HATVAN PONTJA

Kondé Lajos plébános örökmozgó, dinamikus ember benyomását kelti bennem. Éles tekintete, erős, határozott kézszorítása csak megerősíti feltevésemet. A belvárosi plébánia új vezetője tele van ötletekkel, elképzeléseket, s azokat világosan, részletesen ki is fejti. Azt mondja: „szeretnénk mindenkit hívni, hogy működjön együtt velünk egy jobb jövőért, egy otthonosabb egyházért és azért, hogy Isten országa épülhessen mindanynyiunk közös munkája által."

Plébános úr, váratlanul érte a dóm, a plébánia élére való kinevezés?

Igen. Ahhoz képest, hogy ez az első plébánosságom… A dóm ugyanis valami különleges minden szempontból, nem beszélve arról, hogy központi szerepet tölt be ebben a környezetben. Amikor megkaptam a kinevezést, az futott át az agyamon: mi lesz most?! Azután megnyugodtam, leültem és csináltam egy munkatervet. Hatvanegynéhány pontban rögzítettem, hogy mivel kell kezdeni, milyenek az elképzeléseim a plébániáról, a munkatársaimról, a megszólítottságról, a megszólításról.

A dómnak, mint templomnak, idegenforgalmi funkciója is van. Foglalkozott a gondolattal, hogy miként lehetne ezt kihasználni?

Először lelki síkon gondolkodtam, hogy mit lehetne a plébánia területén csinálni. Az, hogy a dóm kiemelkedő szerepet tölt be a város életében, külön feladat. Hiszen a város építette,fogadalom volt a részéről, s ezért kötelező, hogy megkülönböztetett figyelemmel kísérjük, miként sugárzik vissza a város életére. Nagyon fontos, hogy akik bemennek a dómba, találjanak valamilyen ismertetőt, megszólítást, programot.

Európa egyik legnagyobb és legszebb orgonája külön kincse a templomnak. Felújítása több tízmillió forintba kerülne…

Fontos, hogy a dóm egy kultúrcentrum legyen. A szabadtéri, az orgonahangversenyek mind hozzá kötődnek, tehát művészeti aspektusból is kötelességünk valamit adni azoknak az embereknek, akik betérnek hozzánk. Nagyon remélem, hogy sikerül szinten tartani, s ha lehet, javítani is az orgona állagán. Ha pedig felújítjuk, akkor ismertessük meg a várossal: az iskoláknak meghirdetjük, hogy bejelentkezhetnek, felvisszük őket az orgonához, megmutatjuk, hogy miként működik. Ha pedig hangversenyt adunk, akkor igenis legyen kivetítés, programfüzet, minden, ami ehhez dukál.

Plébános úr, ha már a hangversenyekről esett szó, református templomokban igen, katolikusokban még nem hallottam, hogy tapsolnának egy-egy koncert után. Miért nem?

Szokás kérdése. Én nem látok semmi rendkívülit abban, hogy egy katolikus templomban is tapsoljanak a hangverseny után.

Általánosságban egyre elfogadottabb a nézet, hogy a papok politizálnak a szószéken. Erről mi a véleménye?

Az a kérdés, hogy mi a politika? Számomra a „polis" azt jelenti, hogy a közért, a közügyekért felel az ember, illetve hogy figyel a köz dolgaira. Ez nem pártpolitika. Látni kell, hogy mi van a világban, a hétköznapjainkban. Nagyon megfogott például egy fiatal esete: annyi pénze maradt egy napra, hogy azon egy zsemlét és egy kefirt tud venni… Ha ez hidegen hagy engem, akkor én nem törődöm azokkal, akik rám vannak bízva! Márpedig a politika, de az egyház is, törődjön azokkal, akik rá vannak bízva, akiket meg akar szólítani. S nemcsak a felső tízezerrel, hanem az említett kategóriával is. Tegye fogékonnyá az embereket a problémák iránt – mondotta Kondé Lajos, a dóm plébánosa.

Délmagyarország, 1998

MEGÚJHODNI, MINDENT MÁSKÉPEN CSINÁLNI
TISZTA VIZET A POHÁRBA

Négyszemközt Kisimre Ferenccel, a szabadkai Népkör elnökével

Legnagyobb művelődési egyesületünkben, a szabadkai Népkörben méltóképpen akarják/szeretnék megünnepelni az alapítás 120. évfordulóját. De ha meghallgatjuk a tagság jogos panaszát, ha végigsétálunk a helyiségekben, akkor bizony elszorul a szívünk, megdermed a lelkünk. Évtizedekig úgyszólván semmi sem történt a Népkörben, a káderszerkezet csődöt mondott – a város mesterségesen tartotta életben a művelődési egyesületet –, nem volt se program, se olyan ember, vezetőség, aki/amely a megújhodást sürgette: a könyvtárat elkótyavetyélték, a szakosztályok sorra megszűntek. A krónikásnak tudomása van arról, hogy például az ötvenes években a Népkör színjátszóinak műsora több nézőt vonzott, mint a hivatásos színészek egy-egy előadása. Egykoron bizony több volt a szépből, mint abból, amire nem szívesen emlékezünk.

1991-ben a Népkör élére Kisimre Ferencet választották, a Magyar Szó szerkesztőjét, egy rendkívül ambiciózus/tehetséges fiatalembert, aki egy vállalkozó szellemű, életképes gárdát szeretne maga köré gyűjteni, nemes céllal: lehetőséget adni a tagságnak, a város polgárainak a tartalmas társadalmi élethez.

– Nem a legszerencsésebb pillanatban vállalta a megtisztelő posztot. Egy Merlinre van szüksége ma a művelődési egyesületnek, vagy mindent tisztán látó közéleti munkásra?

– Valóban, a lehető legkellemetlenebb időszakban „ültem" be az elnöki székbe. Persze, tudatában voltam annak, hogy a megtiszteltetésnek minősíthető poszton nem lesz könnyű a helytállás, annál is inkább, mert ebben az ínséges, zűrzavaros – lassan talán vérzivataros kifejezést is használhatnánk – világban a kultúra, főképpen pedig az amatőrizmus számára sehol sem akad pénz. Így azután havi 12 000 (!) dináros dotációból kell(ene) gazdálkodnunk. Ez pedig képtelenség. Éppen ezért a kérdés második felére válaszolva a következőket mondhatom: újságírói/szerkesztői gyakorlatom és ismertségem ebben a munkában segít ugyan, de manapság nyílván egy olyan emberre lenne szükségünk, aki a mellényzsebből elővesszi a szükséges pénzt egy-egy vendégszereplésre, népviseletek vásárlására, vagy az általános költségek fedezésére. (Utópia, délibábkeresés?) Nincs más, szembe kell néznünk a valósággal, vagyis: Találd fel magad Népkör.

– Fogalmazzunk egyszerűen és nyersen: a Népkörben évtizedekig nem történt semmi. Vagy ami még rosszabb, olyan eseményeknek voltunk a szemtanúi, amelyekre nem lehetünk büszkék. Most mit lehet tenni a hírnév visszaszerzésében?

– A múlttal – úgy érzem – nem érdemes foglalkozni. Elég problémánk van a mában is. Valóban „sikerült" a Népkört olyan állapotba hozni, hogy erre nemcsak hogy nem lehetünk büszkék, hanem pironkodnunk kell miatta. A 120 éves művelődési intézménynek most is súlyos gondjai vannak. A többi között vesztesége is. Úgy érzem azonban ennek az új vezetőségnek most éppen az a feladata, hogy végre tiszta vizet öntsön a pohárba és tiszta lappal induljon. Ha így cselekszünk, és a továbbiakban eredményeket tudunk felmutatni, akkor a Népkör tagsága és pártolói ismét az egyesület felé fordulnak, sikerül elnyerni, megerősíteni a bizalmukat. Nos, mi most ezen dolgozunk s reméljük, fáradozásaink nem lesznek hiábavalóak. Egy már most bizonyos: az egykori tagok közül mind többen keresnek fel bennünket, dolgozni, segíteni akarnak. Jóleső érzés ezt látni, tapasztalni.

– Az épület romokban hever. Mi lesz a további sorsa?

– Pontosítanék: romos. Az alapok még szilárdan állnak, s mi erre alapozunk fizikai és szellemi értelemben egyaránt. Jótékonysági akciót kezdeményezünk az egyesület felújítására. Felemás sikerrel. De a nehéz gazdasági helyzetben is segítenek az emberek. Összegyűlt annyi pénz, hogy legalább a belső termeket, pontosabban a nagytermet rendbe hozzuk, újjávarázsoljuk, no, meg kifestettük az ugyancsak elhasználódott helyiségeket is. Példaként: olyan állapotban volt a nagyterem, hogy már veszélyessé vált benne az amatőrök munkája, kiváltképpen a néptáncosoké. Márpedig számunkra és minden amatőr számára elfogadható munkafeltételeket kell biztosítani a jövőben.

– Mikor döntenek a munka tartalmáról? Mikor mozdulhat meg a tagság?

– Augusztus folyamán több olyan munka vár ránk, ami meghatározhatja további tevékenységünket is. Az előállt nehéz gazdasági helyzet szanálására elkészítettünk egy programot, ezenkívül elkészítettük az év végéig várható munka menetét is. Persze, szó sincs arról, hogy hosszú távon nincsenek elképzeléseink, de most a legfontosabb időszak számunkra a nyár és az őszelő. A tagság számára olyan elfogadható programokat akarunk felkínálni, amelyek vonzóak. Meggyőződésem: új szakosztályok, érdekes vitatribünök, a társas élet beindításával meg lehet mozgatni a tagságot, de mindebből nem lesz semmi, ha nem végezzük el a már említett munkálatokat, elsősorban a nagyterem felújításának befejezését.

– A rosszul sáfárkodó vezetők a múltban úgyszólván „eladták” a Népkört. Visszaszerezhetők-e a helyiségek?

– Tulajdonképpen a Népkör egyik vitális részének a visszaszerzéséről, pontosabban ésszerűbb kihasználásáról lenne szó. A mi tulajdonunkban lévő vendéglő helyiséget a korábbi vezetőség bérbe adta egy vállaltnak szinte jelképes összegért. Alig fizetnek nekünk többet, mint egy belvárosi kétszobás albérleti lakásért! Az új vezetőség kezdeményezte a meglévő szerződés revideálását és méltányos használati díj fizetését – a Népkör számára, értelemszerűen. Ez persze jogi eseteket sejtet, de úgy véljük, ez a probléma is megoldható.

– Bővülnek az alaptevékenységek?

– Mindenképpen. A meglévő szakosztályok mellé újakat tervezünk. Jelenleg a néptánccsoport, az ének- és zene együttes, az irodalmi és drámai csoport amatőrjei, a kézimunkázók szakosztálya működik, de a jövőben – erre már van elnökségi határozatunk – tudományos-ismeretterjesztő szakosztályt, valamint több olyan hasznos tevékenységi formának a bevezetését tervezzük, amelyek tartalmas művelődési/szórakoztató jelleget kölcsönöznének egyesületünknek; annál is inkább szükség van erre, mert a jelenlegi körülmények között a szabadkai magyarság számára például még a színházi előadások is hiányoznak. A mostani népszínház már csak nevében él, de tevékenységében és főleg tekintélyében már régen – nem

– Az eddigi mecénás elvetette a Népkör gondját. Miből lehet ma megélni?

– Említettem, hogy jelképes dotációt kapunk a községtől. Ebből egy fizetésre sem futja az itt dolgozóknak. Rövid idő alatt tudatosult bennem/bennünk, hogy csakis a saját erőnkre támaszkodhatunk, bár ez az elcsépelt mondat nem tűnik valami rokonszenvesnek számomra, mert az egykori pártállami szóhasználatra emlékeztet. Mindenesetre olyan tevékenységi formát kell szorgalmaznunk, amelyek pénzt hoznak: együtteseink vendégszereplései, a teremhasználat következetes megfizettetése, szponzorok felkutatása, reklámtevékenység, a pártoló tagság tagdíjának rendszeres összegyűjtése, olyan magyarországi és hazai színházak felléptetése, amelyek táblás ház előtt szerepelnének – a többi között ez is a célunk.

– Hisz a megújhodásban?

– Ha nem hinnék, nem is vállaltam volna ezt a tisztséget. Véleményem szerint nemcsak követelni kell a nemzeti identitásunk megőrzésére irányuló állami jogokat/intézkedéseket, hanem tenni is kell végre valamit kultúránk, anyanyelvük, szokásaink, hagyományaink megőrzése érdekében. Ha ez tudatosul bennünk, akkor mindenképpen vállaljuk a feladatot, és ha ezért teszünk valamit, akkor jobban tudjuk értékelni a környezetünkben élő népek kultúráját, hagyományait is. Úgy érzem, a

jelenlegi körülmények között mégis nagyon nehéz lesz teljesíteni a vállalt feladatokat, de ha kitartóak, célratörők vagyunk, akkor az eredmények sem maradhatnak el. S hogy picinykét részrehajló is legyek: a 120 éves Népkör múltja, nevének tisztelete is kötelez arra, hogy mindent megtegyek az egyesület megújhodásáért.

Barácius Zoltán

Magyar Képes Újság, Eszék, 1991. augusztus 22.

GYÁSZ

December 13. Hétfő, délelőtt 11 óra. A világ már értesült a magyar miniszterelnök haláláról. Az elmúlt napokban Németországban járva egyik hamburgi szálloda portáján érdeklődöm, tájékoztatást kérek a közlekedési lehetőségekről. Amikor egy mellettem álló német férfi megtudja, hogy magyar vagyok, hozzám lép, elnézést kér a zavarásért, majd megszorítja a kezem. Részvétét fejezi ki. „Jeles ember volt", mondja. Zavartan állok előtte, meghatódom és valami köszönet-félét rebegek.

Azután elgondolkodom az eseten. Merthogy ez a spontán megnyilvánulás többet mond talán a hangzatos hírügynökségi szalagcímeknél is. Többet a protokollnál, többet mindennél. Az emberi, emocionális oldalát mutatja be az együttérzésnek, a mindnyájunk gyásza iránt érzett tiszteletnek, a néhai kormányfő munkája, immár történelmi műve megbecsülésnek. Mert Antall József miniszterelnöki ténykedése, sajnos, már a múlté, már csak történelem

A magyar kormányfő halála kapcsán jeles honi és külföldi személyiségek nyilatkoztak a sajtónak, rádiónak, televíziónak. Ki szebben, ki kevésbé frappánsan tudta megfogalmazni az elhunyt politikusról alkotott véleményét. Engedtessék meg nekem ezúttal, hogy idézzek egyet, amely szerintem kifejezi mindazt, amiért Antall József valóban megtett mindent, s talán éppen sebezhető egészsége miatt az életét is adta. Cathrine Lalumiére asszony, az Európa Tanács főtitkára mondta: " Olyan meggyőződésű emberként fogok rá emlékezni, mint aki hivatali ideje alatt Magyarország kormányának élén országa visszatérését támogatta az európai demokráciák nagy családjába." Ebben nyilván egyetértenek pártbéli társai, de politikai ellenfelei is. S hogy ez mennyire igaz, mennyire való, azt ma is tapasztalni fogjuk. Ma, amikor az elhunyt miniszterelnököt a minden élők utolsó útjára kísérik, családtagjain, munkatársain, az ország közéletének jeles személyiségein kívül ott lesznek külföldi barátai, tisztelői is. Állam- és kormányfők, diplomaták, tudósok, művészek, idegenbe szakadt magyar honfitársaink.

A gyász pillanataiban, óráiban nehéz arról értekezni, hogy mi volt és mi lesz. Talán, vagy igazán, nem is illik ide. A néhai miniszterelnökről egyik méltatója azt mondta, hogy: nem kívánt fényleni, de tudott világítani! Meg kellene ezt jegyezni, s meg is érteni. Tudniillik, az ő szerénységéből, ugyanakkor hatalmas tenni akarásából, önzetlenségéből igazán tanulhatnánk, példát vehetnénk róla.

A gyász görcsbe rántja a szívet, homályossá válik a tekintet, végigpörög az arcon egy-egy árulkodó könnycsepp. Gyászol az ország. Egyként, egységesen. Ki imádkozva, ki sírva, ki magába fojtva érzelmeit. Jó lenne most, amikor a fohász óráiban az elhunytért mondunk imát, ha azt is megfogadnánk, hogy a következő időszakban, akkor, amikor ránk köszönnek a gondokkal teli hétköznapok, ugyanilyen egységesek leszünk. Csak az a nemzet erős, amelyik összefog…

Ő is ezt akarta.

Délmagyarország, 1993

A BOLDOG TAPS

Talán a tavaly októberi, Milosevic elleni tüntetéseken, verődött össze utoljára ennyi ember Szabadkán. Csak akkor elkeseredettek voltak, rendszert akartak váltani (sikerült is nekik). Egészen más tömeg gyülekezett tegnap délután két óra tájban az észak-bácskai városban: ünneplőbe öltözött férfiak és nők, gyakran kicsi gyermeküket kézen fogva, mosolygósan, derűsen, egymással beszélgetve jelentek meg az ünnepi alkalmon. Érkeztek már két órakor is, pedig az „esemény" csak háromkor kezdődött. Jöttek vonaton, autón, busszal, a környező falvakból pedig kerékpáron is. Ők azok, akiknek a tömegközlekedésre sem futja – az elmúlt bűnös évtized kisemmizettjei… De mégis boldogan jöttek, mert a tegnapi esemény nekik, róluk szólt. Szabadka városát érte az a megtiszteltetés, hogy – a balkáni hóhér országlása után – Jugoszláviában elsőként avassanak magyar főkonzulátust. Hogy mekkora a jelentősége ennek a röpke pillanatig tartó szalagátvágásnak, azt csak ők tudták igazán megmondani. Meg kifejezni. A cifra fejkendős nénike, aki kerékpárjára támaszkodva hallgatta nemzeti imánkat, közben kendője sarkával törölgette a szeméből konokul előkívánkozó könnycseppeket. S az a gimnazistaforma nagylány, aki tiszta, csengő hangján énekelte Kölcsey költeményének első sorait. Meg az a munkásforma ember, aki Orbán Viktor beszéde közben időről-időre megszorította a mellette álló barátja kezét. Igen, ők tudják, hogy mit jelent ez az esemény a szabadkai, s az egész délvidéki magyarságnak!

Pátosz nélkül, őszintén vállalták a könnyeiket. Kimutatták, hogy boldogok. Mert azok voltak, ezt nem lehetett elrejteni, elkendőzni, már csak azért sem, mert a tenyerek oly' sokszor csapódtak össze… Frenetikus tapssal fogadták az avatóra érkezett két miniszterelnököt. A magyart és a szerbet. Megtapsolták Orbán Viktort, de hasonlóképpen Zoran Djindjicet is. Ez volt az a pillanat, amikor a „régi Szabadka" jelent meg az ember emlékeiben.

Alig másfél évtizeddel ezelőtt még nagy békességben éltek ebben a százezres lélekszámú alföldi nagyvárosban magyarok, szerbek és horvátok. Beszélték egymás nyelvét, ismerték a másik kultúráját, hagyományait, a római katolikus tiszteletben tartotta pravoszláv szomszédja ünnepeit, szokásait. És vice versa. Ez a kölcsönösség tette naggyá Szabadkát, még e század titói korszakában is. Azután jött egy szúrós tekintetű, bozontos szemöldökű szerb bankár, kit Milosevic Slobodannak hívtak, lerombolta azt a nimbuszt, amelyet az észak-bácskai emberek tápláltak, éltettek ma-

gukban. Jelesül, hogy békességben, baráti együttélésben lehet csak haladni a hőn áhított Európa felé.

A szabadkai főkonzulátus tegnapi avatásán megélt képek reményt keltenek az ott élő magyarokban, hogy ismét megbecsült polgárai lehetnek annak az országnak, amelynek mindig is lojális állampolgárai voltak. A többi nemzetnek pedig azt sugallják, hogy egy demokratikus társadalomban mindig egymás kezét fogva, nem pedig eltaszítva, lehet igazán boldogulni.

Délmagyarország, 2001. augusztus 18.

A GÁZOLÓ VILLÁMLÁTOGATÁSA

Valószínűleg kevés olyan ember van ma Magyarországon, aki ne hallotta volna Tobin nevét. Az elmúlt években többet foglalkozott vele a sajtó, mint bármelyik tudományos intézmény kiemelkedő egyéniségeivel, jeles tudósaival. Sajnos, tegyük hozzá azonnal. Francis Ciarán Tobin az a lelketlen ír gázoló, aki a távoli 2000 esztendő nyarán Leányfalu belterületén a megengedettnél gyorsabban haladt gépkocsijával, felhajtott a járdára és ott elütött két kisgyermeket. Az akkor négy és fél éves Zoltai Marci és másfél éves Petra nevű kishúga (akit nagyanyja gyermekkocsiban tolt a járdán) belehalt az ámokfutó által okozott sérülésekbe…

Az ír gázoló a csaknem másfél évtizeddel ezelőtt történt tragikus eset idején egy ír biztosítótársaságnál dolgozott. A történtek után ugyan letartóztatták, de az akkori törvények lehetővé tették, hogy itteni szerződésének lejárta után még abban az évben távozzék Magyarországról! A magyar bíróság 2002-ben három év szabadságvesztésre ítélte a felelőtlen gyorshajtót, aki viszont gondtalanul élte mindennapi életét Dublinban, senki nem vonta felelősségre a „keleti blokk országában" elkövetett tettéért. Csak hazánk 2004-es EU-s csatlakozása után kérték ismét a magyar hatóságok az ámokfutó ügyének napirendre tűzését. S ekkor kezdődött el az a szemforgató, álságos és a normális emberi magatartással ellentétes nemzetközi huzavona, amelynek a lényege az volt, hogy menekítsék a bűnöst, akit a médiában gyakran gyilkos gázolónak is neveznek. Ha jobban belegondolunk – joggal. Magyarország kétszer kérte Tobin kiadatását az európai elfogatóparancs alapján, tudniillik a férfi is EU-s állampolgár, így erre lehetőség van. Más esetekben. Itt azonban eddig ez nem működött, mert az ír legfelsőbb bíróság két alkalommal is elutasította kiadatását, mintha nem lett volna kellőképpen tájékoztatva állampolgárának külföldön elkövetetett cselekményéről.

A legvisszataszítóbb talán az a Tobint védeni szándékozó megnyilatkozás volt, amely Viviane Redingnek, az Európai Unió emberjogi biztosának a részéről hangzott el. Amikor Navracsics Tibor, magyar igazságügy-miniszter az EU-hoz fordult a két kisgyermek életének kioltása ügyében, a bennünket előszeretettel támadó és ócsároló brüsszeli tisztségviselő, nem az áldozatok, hanem az életüket felelőtlenül kioltó ír férfi pártjára állt. S mivel indokolta magatartását? Azt mondotta, hogy az ír hatóságok bizonyára azért nem hajlandók együttműködni a magyar igazságszolgáltatással, mert az antidemokratikus, megbízhatatlan és valószínűleg nem

képes megfelelő ítéletet sem hozni! Elképesztő erkölcsi nihilizmusra valló magatartás, kiváltképpen egy ilyen eset megítélésében.

Az idő pedig telt, Francis Ciarán Tobin pedig büntetlenül tette a dolgát hazájában. A média néha „elővette" őt, úgy látszik ott is voltak emberek, akik érezték, hogy nincs rendjén, ahogyan ez az ügy lezárult. Egy TV-felvételen is láttuk őt amint feleségével, fejét leszegve halad Dublin egyik utcáján, közben kedélyesen csevegnek, az asszonykának úgy tűnik, még tetszik is ez a nyilvános felhajtás… Azután mégis történt valami, ami változást hozott a Zoltai-gyermekek életének kioltójával kapcsolatosan. Navracsics Tibor miniszter kitartása eredménnyel járt: az ír hatóságok hajlandók voltak kiadni Magyarországnak Tobint. (Akinek közben a magyar igazságszolgáltatás 18 hónapra mérsékelte a büntetését…) A múlt héten meg is érkezett Budapestre a gázoló ír férfi. De milyen feltételekkel jött!? Csak akkor volt hajlandó visszatérni abba az országba, ahol kioltotta két ártatlan gyermeknek az életét, ha garanciát kap arra, hogy külön cellában lakhasson, ha felesége naponta 40 percre meglátogathatja és ha azonnal kérelmezheti az igazságügy-miniszternél: adják ki az ír hatóságoknak, mert büntetése további részét otthon óhajtja letölteni! Az miniszteri aláírás a papírra került, s Tobin négy napos magyarországi „raboskodás" után repülőgépre szállt, hogy kívánságának megfelelően otthoni áristomban folytassa megkezdett büntetését. El tudom képzelni, hogy micsoda sajtócikkek jelennek majd meg az ottani újságokban a „keleti börtönben" eltöltött néhány napról!

Zoltai Bence, a gyermekek édesapja ugyan megelégedésének adott hangot, hogy a különféle nemzetközi jogi procedúrák (és nyomásgyakorlás) után legalább ennyit sikerült elérni az ártatlan kicsinyek életét felelőtlenül kioltó férfi megbüntetéséért. Ugyanakkor kétségeinek is hangot adott az elítélt további sorsát illetően: szerinte az ír hatóságok nem tesznek eleget a magyar bíróság által megszabott büntetési tétel végrehajtásának. Aggodalma jogos. Több sajtóhír szerint, amennyiben Tobin „jó magatartást" tanúsít a börtönben, rövid időn belül szabadulhat.

Zoltai Márton már nagykorú lenne, lehet éppen az egyetemi vizsgákra készülne, Petra pedig középiskolásként élné a 16 éves bakfisok vidám, kissé szertelen életét. Mögöttük lennének a szívet melengető családi együttlétek, karácsonyok, kirándulások, baráti összejövetelek, az első, a mindig örök emlékű első szerelmek. De nem, ez nekik nem adatott meg, egy felelőtlen ember miatt, aki gyalázatos módon elrabolta az életüket, akkor, amikor az még alig kezdődött. Minden jóérzésű ember megérti a szülők mérhetetlen fájdalmát, osztozik abban, de józan ésszel nem fogja fel, hogy miért próbálja felmenteni, a jogos büntetést megérdemlő, a minden kétséget kizáróan bűnt elkövetett embert a társadalom egy része? Nehéz

megérteni, csakúgy, mint a gyermekeket halálba küldő Tobin és az őt segítők lelkiismeretét is.

Ha ilyen van nekik.

szegedma.hu, 2013

GYŰLÖLET

Szerencsés embernek mondhatja magát, aki soha nem járt háborúban. Hála Istennek én sem voltam, ám a szele megcsapott… Közvetlenül a Daytonban aláírt békeszerződés után jártam Boszniában, amely akkor romokban hevert, a 3 millió aknának a legnagyobb része még „eredeti helyén" volt. Saját szememmel láttam néhány taposóakna felrobbanását, például amikor a hegyoldalban békésen legelésző juhnyáj keveredett gyanútlanul egy aknarengetegbe és repült szétszaggatva a levegőbe!

Nos, ebben a sokat szenvedett országban találkoztam olyan fanatikus emberekkel, akik a harcokban kapott sebeiket mutogatták és váltig hangoztatták, hogy „amíg ezek a sebek vannak a testemen, nem békélek, bosszút akarok venni!"

Most hasonló féktelen megnyilatkozásokról hallok az afganisztáni tálibok köréből. Hafiz Szadikulla Hasszáni, a tálib titkosrendőrségtől szökött meg. Az ő elbeszélése szerint is hasonló gyűlölet forr az ott élő emberekben, mint az általam tapasztalt balkániakban. Mint mondta, a titkosrendőrség a harci kiképzés és a lelki felkészítés után imígyen bocsátja el a toborzottakat: „Olyan hírhedtté kell válnotok, hogy az emberek megremegjenek, ha megjelentek lakóhelyeiken. Mindenki képes embereket verni és éheztetni. Azt akarom, hogy a kínzás olyan módját találjátok ki, hogy a sikolyok minden varjat kiröppentsenek a fészkéből, és ha valaki túléli, soha ne alhasson nyugodtan.!"

Már e kis passzus után sem alszunk el. Nyugodtan…

Délmagyarország, 2001. október 12.

A VÁDOLT NEMZET

Nem csitulnak a státustörvény-ellenes hangok a környező országokban. Különösképpen Romániában nem. Mindez persze várható volt, s úgy érzem, eddig megfelelően kezeltük a szomszédok által felvetett és nehezményezett kérdéseket. Ennek kapcsán azonban felmerült bennem néhány olyan gondolat, amelyekre nyílván nem nekem kell (majd) választ adnom, hanem jóval nagyobb ítészeknek, netán magának a történelemnek.

Az elmúlt időszakban több olyan határon túli politikussal beszélgettem, aki a nemrégiben hozott magyar jogszabályt kommentálva megjegyezte, hogy szomszédjaink bizony időnként „elővészik" a státustörvényt. De csak akkor, ha az az aktuális belpolitikai érdekeiknek megfelel. Ez most simán bejött: a romániai és a szlovákiai rossz gazdasági helyzet által előállt belpolitikai állapotokat a magyar törvény boncolgatásával, a többségi nemzet riogatásával némileg ugyan, de el lehet „maszatolni".

Történelem. Trianon óta szomszédjaink általában vádolt nemzetként tartottak számon minket. Most például azért ér vád bennünket, mert nem „konzultáltunk" velük az említett törvény előkészítése kapcsán. Ez a megállapítás ugyan nem helytálló, de talán haladjunk tovább. Vajon 1947-ben, az akkori csehszlovák kormány megkérdezett bennünket, amikor tízezrével telepítette ki a magyarokat a Felvidékről? Konzultált-e Tito (elvtárs) bárkivel a világon, amikor 1944-45-ben vérgőzös bódulatban lévő partizánjaival 44 ezer ártatlan magyar ember életett sírba a Délvidéken? Sztálin (elvtárs) megkérdezte az akkori magyar felelősöket arról, hogy hány ezer magyart deportálhat a Gulágra és vihet málenkij robotra? Ceausescu (elvtárs) vajon tárgyalt-e a magyar vezetéssel, amikor a szekusai ezerszám vitték vallatóra, majd áristomba az erdélyi magyar értelmiség legjavát? Vajon Slobodan Milosevic népirtó és önjelölt szerb népvezér, szóba állt-e valakivel (egyedül Thürmer Gyula vizitált nála rendszeresen…), amikor 1991-ben a szerb-horvát, majd a szerb-bosnyák háború idején frontra küldte a magyar hadkötelesek ezreit?

Senki sem kérdezett és nem is hallgatott meg bennünket a 80 év alatt. Most, amikor – a már élőhorvát, román, szlovák gyakorlatnak megfelelően – mi is jogszabályt alkottunk a külhoni magyarokról, felbolydult méhkasra emlékeztető módon viselkednek körülöttünk szomszédjaink.

Akik mindössze egyetlen – általuk is jól ismert dolgot felejtenek el: mi fogjuk a kezüket és vezetjük őket Európába! Konzultációval, vagy anélkül…

Délmagyarország, 2001. július 20.

A ZSARNOKSÁGRÓL

Két kis töpörödött öreg ember. Férfi és nő. A tegnapi szegedi kegyeleti ünnepségek szinte mindegyikén ott voltak. Fogták egymás kezét, segítettek egymásnak a járásban, a lépcsőmászásban. De amikor a Himnuszt énekelték, úgy álltak az emlékező tömegben, mint a jegenyék: egyenesen, kihúzott derékkal, felemelt fejjel, nyílt tekintettel.

Vajon mire gondolhattak? Átsuhant-e az emlékezetükön a '56-os forradalmi napok filmszerű eseményegyvelege, meg az azt követő börtönévek testet-lelket máig kínzó emléke? S vajon miért jelent meg a nő szemében egy óriási könnycsepp, amikor az emlékező szónok a hazugságról szólt? Azért, mert átélte a több mint három évtized hazug, megalkuvó, bűnös megnyilvánulásait? Mert a forradalom után ez következett. S erre mondta Pilinszky, hogy: „ A hazugság nem elég, hogy vétek, de egyenesen az a fajta bűn, amely a tájékozódásunk normáit kuszálja össze. Merénylő, ki először a világosságot oltja ki, az órákat állítja meg, az iránytűt töri szét, hogy azután szabadon dolgozhassék…"

Nézem a kis öregeket. Arra gondolok, meg kellene kérdezni őket, olvasták-e Illyés Gyulának Egy mondat a zsarnokságról szóló versét? Azután röstellkedve lemondok erről. Biztosan, hiszen az 1950-ben írt megrázó költemény éppen „akkor", azokban az '56-os napokban, november 2-án jelent meg az Irodalmi Újságban. Azután ők is megélték a zsarnokság minden formáját, mindet, ami csak „fellelhető" volta forradalom utáni időkben. Akkor, amikor a két agg ember legszebb fiatal éveit élte, majd élete delén kikerült a börtönből. Ki tudná, ha nem ők: „Hol zsarnokság van/ ott zsarnokság van/ nemcsak puskacsőben, / nemcsak börtönökben,/ nemcsak a vallató szobákban, / nemcsak az éjszakában/ kiáltó őr szavában, / ott zsarnokság van…"

Biztosan tudják. Mi pedig velük együtt reménykedjünk abban, hogy e maroknyi nép a Pannóniában nem fogja megtanulni, hogy mi a zsarnokság.

Soha többé.

Délmagyarország, 1996. október 24.

ITÁLIA GYÖNGYSZEMEI

Trieszt, Padova, Firenze

Olaszország észak-keleti kapuja, a néhány évtizede még „bevásárló zarándokhelynek" számító kikötőváros – **Trieszt**. A vasútállomás környékén hosszú tömött sorokban álltak a jugó rendszámú autóbuszok, utasaik pedig elárasztották vásárcsarnokot, hogy minél előbb és minél kedvezményesebben megvegyék az otthon még kurrens (bóvli)árut, visszaüljenek a járműre és egy újabb éjszakán át zötyögjenek haza. Trieszt gyönyörű belvárosáról, műemlékeiről nem szereztek/szerezhettek túl sok ismeretet, hiszen a buszok nem vártak az esetleg kultúrszomjas utasra… Mára változott a helyzet. Bezárt a bazár. A kétszázezres lakosú város központjában ugyan kínai boltokkal is találkozunk, de számuk elenyésző és immáron nem textíliát kínálnak, hanem ételkülönlegességeket. A városban pedig megcsodálhatjuk a Monarchia-korabeli városházát, a tengerhajózási múzeum és biztosító impozáns épületét, a kikötő szemet gyönyörködtető (természetesen a hajózás témájára készült) köztéri szobrait.

Padova. Az útikönyvek legtöbbjében a látnivalók közül első helyen említik a Szent Antal katedrálist. Joggal. A katolikus vallás egyik legismertebb szentjének halála (1231.június 13.) után kezdték építeni a több építészeti stílusjegyet is magán hordozó három hajós bazilikát, amelyet az évszázadok során neves művészek (Donatello, Giotto, Tiziano stb.) alkotásai tettek gazdagabbá. Itt találhatjuk Szent Antal szarkofágját is, amelyet a látogatók – vallásosak és ateisták egyaránt – rövid kézrátétellel érintenek, miközben valamilyen elérhető vagy az álom kategóriába tartozó kívánságot mormolnak… Sokan a hatalmas épületet körülvevő kerengőkben és kertekben lévő szobrait is megérintik, bízva a több mint 700 éve elhunyt szentéletű ember áldásában. A környező tereken és kis utcácskákon a hagyományosan felfedezhető emléktárgyárusok mellett hangulatos kávézókat, pizza sütőket is találhatunk, mindeközben megcsodálhatjuk a világon mindössze néhány helyen használatos egy sínű villamost. Persze, azonnal felmerül a kérdés: s nem dől egyik vagy másik oldalára a jármű? Nem, mert mindkét oldalán egy-egy tömött gumikerék szolgálja az egyensúlyban maradását…

Firenze. A reneszánszkor Athénjának is nevezett toszkánai település, a középkori művészetek egyik legnevesebb városa. Az ember csak forgatja a fejét, amikor megáll az Arno folyó partján, ahol a városnézésre induló külföldi turisták gyülekeznek (Indiától, Japánon keresztül Svédországig

minden náció felfedezhető itt), annyi a látnivaló. A Nemzeti Könyvtár impozáns épülete mellett a belváros felé haladva lépten-nyomon észrevehetjük a Medici-család által létrehozott kulturális gazdagságot. A 14. és a 15. századi épületek között sétálva juthatunk el a Santa Croce (Szent Kereszt) templomba, amelyben fejet hajthatunk Michelangelo, Galilei, Rossini sírja előtt, s gyönyörködhetünk a Giotto, Vasari, Leonardo da Vinci alkotásaiban is. A téren láthatjuk Dante Alighieri hatalmas márványszobrát, amelyet Firenze városa az Isteni színjáték szerzőjének és egykori jeles politikusának tiszteletére emeltetett. A világ 3. legnagyobb katedrálisában (Santa Maria del Fiore) megcsodálhatjuk a középkori szobrász- és festőművészek pazar alkotásait, leülhetünk valamelyik mellékoltár, kicsiny kápolna csöndjében és elgondolkodhatunk azon, hogy micsoda óriási, felbecsülhetetlen értékeket hoztak létre ezek a jeles és kevésbé ismert művészek. S hálát is adhatunk nekik mindezért, csakúgy, mint azért is, hogy a firenzeiek most közkinccsé tették számunkra ezeket az alkotásokat.

Amikor már elfárad a szemünk a sok látnivalótól, kisétálunk az Arno folyó partjára. Keresztül megyünk a 16. században épült Ponte Vección (Régi híd), amelynek jellegzetessége, hogy amolyan fecskefészkekként ráragasztottak egy sor kis üzletet, amelyekben ötvösök, aranyművesek, természetesen pizza sütők tevékenykednek és árulják portékáikat. A folyón különben 10 híd van a Ponte Veccióval együtt, valamikor is ennyi volt, de a II. világháború végén a többit felrobbantották a visszavonuló németek. Merthogy az emberek egyik része maradandót alkotott, a másik – egy bizonyos korban – felbecsülhetetlen értékeket rombolt. Maradandóan.

Róma, Vatikán, Nápoly

Az „örök város" titkát nehéz megfejteni. Jelesül azt, hogy miért szeret bele az ember azonnal ebbe a csaknem 3 milliós metropolisba és miért érzi úgy, hogy itt tudna még maradni Isten tudja meddig? Róma a lüktető, nyüzsgő mindennapjaival, a szakralitást sugárzó környezetével, a világ minden tájáról idesereglett embertömegével, az állandóan mosolygó fagylaltárussal, az örökké gesztikuláló, szinte kiabáló helyiekkel, a piacozó háziasszonyokkal, a temperamentumos talián robogósokkal és taxisofőrökkel – olyan varázslatos egészet alkotnak, amit nehéz szavakkal kifejezni. De felejteni is.

A Cittá Eterna, azaz az örök város pedig éli mindennapi életét. Igyekszik minél hozzáférhetőbbé tenni azokat a történelmi és kulturális értékeket, amelyeket több mint kétezer év alatt teremtettek illetve megőriztek. S amelyeket milliók keresnek fel és csodálnak. Az olasz fővárosban a legkényelmesebb metrón utazni. A föld alatt, bár itt is nagy a zsúfoltság, jóval könnyebb eljutni a kijelölt úti célhoz, mint kocsival. Az egykoron

virágzó, mintegy 20 éve csak vegetáló Cineccitta filmgyártól indulunk a földalattival belváros felé. A tömeg (minő csoda!) csendben zötykölődik, az emberek első dolga itt is, hogy elővegyék a zsebükből az okos telefont és babráljanak vele, vagy zenét hallgassanak róla. (Megdöbbentő, hogy ide jutott a világ, már alig látni egymással beszélgető, netán könyvet olvasó utasokat. S ez így van immáron e sárgolyó szinte minden pontján. Azután pedig hatalmas eszmefuttatásokat olvasunk a lapokban a magányról, az elidegenedésről, a kommunikáció hiányáról…).

A Colosseum megállónál bújunk elő a földből, s rögtön másik, egy régi világba csöppenünk: az ókorba. Ott tornyosul előttünk az időszámításunk előtt 80-ban épült amfiteátrum és a sok környékén lévő történelmi építmény: a Capitolium, a Forum Romanum, a Palatinus, a Traianus Foruma. Mind-mind azt bizonyítják, hogy az ókori Róma, a több mint 2 ezer éves birodalom milyen hatalmas lehetett – építészetben, hadászatban és kulturális jegyeiben is. A környéken rengeteg a turista, akik a világ minden tájáról igyekeznek ide, hogy lássák a csodát és magukba szívják az ókori architektúra levegőjét.

Átsétálunk a Santa Maria Maggiore templomba, amely nemcsak azért különös, mert hasonlít a vatikáni Szent Péter bazilikára, hanem azért is, mert itt láthatók az V. században készült legszebb mozaikfreskók. Továbbá: a hírek szerint Ferenc pápa kedvenc temploma, ide jár a leggyakrabban a Vatikánon kívül imádkozni, s azért is, mert itt lehet vagy 20 nyelven gyónni, a többi között magyarul is…

Vatikán. Állam az államban. A Szentszék és az olasz kormány 1929-ben kötött megállapodása értelmében vált közigazgatásilag és nemzetközi jogi értelemben is önálló állammá a több mint egy milliárd hívőt irányító katolikus egyház központja. A világ legkisebb városállama, alig 700 állampolgárával a földkerekség talán leglátogatottabb pontja. Nemcsak a zarándokok százezrei jönnek el ide, hanem a turisták milliói is, akik meg szeretnék tekinteni és csodálni azt az elképzelhetetlenül gazdag műalkotás-gyűjteményt, amelyet ezen a kis helyen (alig 44 négyzetkilométeren) látható. A Vatikáni Múzeumok páratlan freskó, festmény, köztéri- és templomi szoborkincsei, a faliszőnyegek, a bútorzat, a felbecsülhetetlen értékű egyházi könyvek lenyűgözik a látogatót. Egyébként, aki eljutott pápai államba, valószínűleg úgy véli, nem mehet haza a Sixtus-kápolna megtekintése nélkül. Igaza van. A nem túl nagy teremben Raffaello káprázatos festményei bűvölik el az embert, Michelangelo mennyezetfreskói, az egésznek a látványa, a hangulata egész életre szóló élményt nyújt azoknak, akik negyed órát tölthetnek a kápolnában (ennyi az engedélyezett bent-tartózkodás). S amikor onnan kijön, a páratlan élmény birtokában átsétál a világ legnagyobb templomába, a Szent Péter székesegyházba,

ahol újabb csodák várják: a 16. században a névadó sírjára épült bazilikában található Michelangelo Piétája, de itt van, hogy a közelmúltról is szót ejtsünk, a nemrégiben szentté avatott II. János Pál sírja is. A székesegyház előtti tér a katolikusok állandó zarándokhelye: mintegy 250 ezer ember vehet részt egy-egy alkalommal a pápai – immáron Ferenc pápa – által celebrált ünnepi szentmiséken.

Ha elfáradt az ember a kicsi, de látnivalókban gazdag városállam csodálatában, akkor elsétál a híres Trevi-kúthoz, vagy a népszerű Spanyol lépcsőkhöz, ahol kipihenheti magát – a Rómába érkező sok-sok turistával egyetemben.

Nápoly. A csaknem egy milliós dél-olaszországi hatalmas kikötővárosról szokták mondani: Nápolyt látni és meghalni. Több eredete is van a szólásnak, állítólag a híres német költőfejedelemtől, Johann Wolfgang Goethétől származik, aki úgy vélte, mielőtt az ember jobblétre szenderül, okvetlenül fel kell keresnie ezt a várost. Valóban sok szépséget rejteget a Vezúv tűzhányó árnyékában épült Nápoly, a Castel Nuovo (az új vár) és a város központja a világörökség része, középkori épületei, utcái lenyűgözik az idegent. A közlekedés már kevésbé: az utcákon lépésben haladnak a kocsik, a buszok, a villamosnak időnként vesztegelnie kell, mert valamelyik autós „feltévedt" a sínekre! A milliónyi robogós pedig úgy cikázik a járművek között, néha a forgalommal szemben (!), mintha az lenne a legtermészetesebb dolga. Néha hárman is ülnek a mopedokon, két felnőtt között a 3-4 éves gyermek, a papa énekelve vezet, a mama mobiltelefonozik, a csemete pedig néz ki a fejéből. Nyílván megszokta már ezt a helyzetet. A gyalogátkelőhelyeken szinte lehetetlen átjutni. Egy ott élő asszony árulta el a titkot: magasba kell emelnünk a karunkat, ha át akarunk jutni a zebrán az utca túloldalára. De azért ilyenkor eszünkbe jut a fent idézett szólás: Nápolyt látni…

Pompei, Sorrento, Capri

A pusztulás szinonimája: **Pompei**. A csaknem kétezer évig betemetett Nápoly-környéki városról mindenkinek az jut eszébe, hogy az egykoron virágzó, gazdag település alig néhány óra alatt vált ezrek sírjává, ahol élve betemetve, szörnyű kínok között várták a halált. Pompeit, az ókori Római Birodalom egyik legszebb városát, időszámításunk után 79-ben, a tévhitekkel ellentétben nem láva temette be, hanem a tűzhányóból kiáramló vulkáni hamu és a lapilli (apró, mogyoró nagyságú, a kráterből kilövellt kőzetdarabkák). A betemetett városka 1748-ig „nyugodott" a tőle néhány kilométerre létesült új Pompei mellett, akkor kezdtek vele foglalkozni a régészek, és lassan, szinte méterenként haladva szabadították ki a ma is felbecsülhetetlen értékű ókori kincset. Ma, az UNESCO világörökség

védelme alá tartozik a feltárt város. A sok évszázados ásatás, kutatás, restaurálás olyan állapotba hozta a betemetett települést, hogy napjainkban ezrek és ezrek zarándokolhatnak ide, megbizonyosodni a csodáról. A csoda pedig nem más, mint az egykori Pompei precízen visszaállított mása: a lehetőségektől függően az egykori utcák, terek, épületek megidézése. Mindazonáltal egy kis fantáziával el tudja az ember képzelni a korabeli járdákat, díszes kapubejárókat, római fürdőket, nyilvánosházakat, utcai kifőzdéket (merthogy ilyenek is voltak akkoron), a színházi előadásoknak teret adó kisebb-nagyobb amfiteátrumokat.

Sorrento. Az idősebb korosztályhoz tartozó kedves Olvasók még bizonyára emlékeznek Hollós Ilona Sorrentói emlék című slágerére, amelyben az itáliai tengerpart e csodás üdülőhelyéről, meg az ott megélt szerelemről énekel. Merthogy Sorrento valóban lenyűgöző, elkápráztatja az embert, valami „van benne", ami másutt nincs. A magas sziklafalak alatti kis öblök, a narancsligetek, a kikötő, no meg az ott gyártott világhírű limoncello, ami nem más, mint ízletes citromlikőr. Meg kell kóstolni, ha már egyszer ott jár az ember.

Capri. Gyakran az „álmok szigetének" is nevezik ezt a Tirrén-tengerben található, alig 13 ezer lakosú kicsiny szárazföldet, vagy, ha egészen pontosan szeretnénk fogalmazni: nagyobbacska sziklát… Sorrentóból körül belül félórás hajót után érkezünk a névadó városka kikötőjébe. A forgalom óriási, annak ellenére, hogy gépkocsival nem szabad közlekedni a szigeten. Mindösszesen 3 (azaz: három) kisméretű autóbusz, azonkívül vagy 10 taxi viszi-hozza az utasokat az egyik településről a másikra, meg a hegyen épült luxusszállodákba. Capri városába a kikötőből leggyorsabban a hegyoldalon közlekedő siklóval jutunk fel, amelyre néha ugyan sokat kell várni, de 5 perc alatt felröpít az 1956-os magyar mártírok terére. Merthogy a főteret - a dicső magyar forradalom emlékének adózva - az olaszok így nevezték el! Meghatja az embert ez a gesztus, s arra gondol, hogy még Magyarországon sem találkozik gyakran ilyen nevű terekkel… Caprin jól felkészültek a turisták fogadására: az utcákon nemcsak emléktárgyakat árusító pultokat találunk, hanem az igazi olasz pizzát kínáló apró éttermeket, a már említett limoncellot, a híres (ízében és látványában is páratlan) olasz fagylaltot is. A sziget egyik csücskében található Augustus császár ligete, igazi füvészkert, idegnyugtató, szemet gyönyörködtető növényzettel és szobrokkal. Erre szokták mondani, hogy: már az ókorban is tudtak élni. Legalábbis az uralkodók…

A szigetet egyébként érdemes körülhajózni azokkal az óránként induló járatokkal, amelyek 65 perc alatt megmutatják nekünk Caprit „alulnézetből". Tudniillik a hatalmas sziklafalak tetején vannak a kis városkák, szétszórtan a luxusüdülők, a hajóról viszont megközelíthetjük a part-

falban lévő barlangokat, amelyek valamilyen optikai csoda folytán kék, szürke és zöld színűre „festik” a vizet. Itt azután lehet fotózni, szép idő esetén az egyik barlang bejáratánál meg is lehet mártózni. Ezt a lehetőséget azonban – különösen az Alföldről érkezett turisták – ritkán veszik igénybe… A leglátványosabb mégis az a néhány, a parttól alig száz méterre lévő hatalmas sziklatömb, amelyet szinte minden olasz romantikus filmben szerepeltetnek a rendezők. Közülük a legmagasabb a 109 méter magas Faraglioni di terra, amelyen egy jókora nyílás is található, ezen a kisebb sétahajók át is siklanak, úgy, hogy gyakran néhány centire van a sziklafal a vízi jármű oldalától. A méretes kövek egyébként már az ókorban is híresek voltak, hiszen Vergilius, neves római költő, az időszámításunk előtti első században Aeneas című művében ír róluk. Ő úgy látta: szirének tanyáznak a sziklák tetején, akik énekükkel csábítják el a tengerészeket. A megbabonázott hajósok azután elveszítették az igazodást és gyakran hajótörést szenvedtek a sziklákon, amit a kalózok azután gyorsan ki is használtak. Hogy miként hálálták meg a gyilkos természetű tengeri nimfák énekét? Erről már nem szól a fáma.

Hét Nap

IVÓVÍZHÁBORÚ

Vízkészletünk rohamosan fogy. Ezt a megállapítást nem (csak) én teszem, hanem azok a környezetvédelmi szakemberek, akik a Föld ivóvízkészletének és –tartalékának a helyzetével foglalkoznak. Ők kongatták meg a vészharangot már a múlt század utolsó évtizedeiben. De, mint az lenni szokott: senki nem figyelt rájuk. Kár. Mert napjainkra annyira komoly problémává vált a vízkészlet biztosítása, hogy – ha nem teszünk hatékony és döntő lépéseket – hamarosan azon vesszük észre magunkat: háborúzni kell mindennapi pohár vizünkért.

Bertrand Verfaillie, francia környezetvédelmi államtitkár, aki a közelmúltban nagy sikerű előadás-sorozatot tartott az európai környezetvédelemről a budapesti Francia Intézetben, olyan merész kijelentést tett, hogy a XXI. század a vízért folytatott háborúk kora lesz. A XX. században az olaj, az arany, a szén, s más nyersanyagok képezték a viszálykodás tárgyát, a most kezdődő századunkban a víz felé fordul a világ… Ha jobban elgondolkodunk ezen a bátornak tűnő kijelentésen, rájövünk, hogy Verfaillie úrnak bizony igaza van.

Hosszan lehetne sorolni azokat a tényezőket, amelyek az említett feltételezést alátámasztják. Az első, s egyben a legnagyobb gondot képező körülmény, a talajban fellelhető vízkészlet elszennyeződése. A szakemberek szerint stratégiai kérdés a talaj vízkészletének tisztán tartása és megőrzése. Erről a problémáról nemzetközi kongresszusokat, szemináriumokat tartanak, a környezetvédők pedig állandó jelleggel azon munkálkodnak, hogy felhívják a világ közvéleményét a várható katasztrófára.

A folyók vizének tisztaságáról, illetve szennyezettségéről – a másik lényegbevágó kérdésről – még többet értekezünk. Egyszerű a tétel: azt ugyanis laboratóriumi eszközök nélkül is látjuk… Ki is mondjuk a verdiktet: folyóinkat meg kell tisztítanunk a szennyeződéstől! Mindez persze rengeteg pénzt igényel. Másoknál csakúgy, mint nálunk. (Arról nem is beszélve, hogy gyakran nem is mi tehetünk a szennyeződésről, hanem valamelyik szomszédunk engedi a nyakunkra a mérgezett löttyöt!)

Summa summarum: nem vagyunk irigylésre méltó helyzetben Ha nem fogjuk fel idejében, hogy lépni kell, méghozzá minél gyorsabban, akkor – néhány évtized múlva – utódaink már aranyáron vásárolhatnak ivóvizet valamelyik szakosodott, exkluzív butikban. Áhítattal bontják majd fel a palackot, amelyen ez áll: Eleink éltető itala…

Volt.

Délmagyarország, 2001. május 29.

LISTÁK, EMBEREK

Olvasom, hogy a tavalyi év legrosszabbul öltözött hölgye egy londoni tévéstúdióban dolgozó újságírónő. Szakmabeli tehát, de nyílván többen ismerik, mint például a Tisza partján keményen dolgozó, igen csinos társait. Azt nem tudom milyen zsűri által került fel a listára, de a hírek szerint, mellbedobással ugyan, de ő lett a befutó.

Jót derültem a bugyuta híren, meg azon is, hogy valakinek egyáltalán eszébe jutott az ilyen ranglista állítása. Tudom, ilyentájt voksolnak azokra az ismert (férfi) személyiségekre, akinek tavaly a legtöbbször csúszott félre a nyakkendőtűjük. Meg azokra a tévébemondókra, akik a legtöbbször bakiztak, azután azokra a színésznőkre, akik a legtöbb szeretőt „fogyasztották" az év alatt, akik a legtöbb kilót leadták, a legelegánsabb kalapot viselték, a legmélyebb volt a dekoltázsuk… Nos, a véleményem nyílván érződik is a fentiekből, az ilyen jellegű szavazásokról. (Egyébként a sportban mért teljesítmény alapján kihirdetett ranglistákat szeretem és tartom leginkább valósnak, hiszen ott a felmutatott eredmények alapján mérettetnek meg a szereplők.)

Nálam egészen más mércék érvényesek. Jelesül azok, amelyeket az említett kategóriák nem vesznek figyelembe. Mert hogyan lehetne alkalmazni ezeket a szegényes, üres szempontokat egy olyan nemes „versengésben", mint amilyen a közelmúltban mindnyájunk szeme előtt játszódott le: három szegedi tűzoltó élete árán igyekezett megmenteni a jeges Tiszába esett fiatalembert!? Vagy azoknak az erdélyi magyar férfiaknak – 17-en voltak – a helytállását, akik a tavalyi árvíz idején önként jelentkeztek a szegedi vízügyi hatóságoknál, hogy napi egy tál bableves mellett is hajlandók segíteni a parti föveny kaszálásában? Lehet-e valamilyen mércével mérni annak a több ezer New York-i tűzoltónak az önfeláldozó munkáját, amellyel a terrorista merénylet áldozatait igyekeztek kimenteni a lángoló, füstölgő romok alól?

Szűkebb pátriánkban, az említetteken kívül be lehetne „nevezni" még nagyon sok embert, aki hihetetlenül sokat tesz környezetéért, embertársaiért, s csak néhanapján kap egy alig hallható köszönömöt…Mert ugyan fizetésért végzi munkáját a falugondnok, aki minden nap kerékpáron vagy gyalog, sáros gumicsizmában hordja ki a távoli tanyákra az elaggott parasztembereknek az ebédet, de nem biztos, hogy sokan vállalnák, amit ő csinál. Vagy azok az önkéntes nyugdíjas összekötők, akik sokszor nemcsak az egyesületi újságot viszik házhoz beteg társaiknak, hanem néhány

kedves, derűs, biztató szót is „mellékelnek” a laphoz. Ingyen. Vagy az a fáradtságot nem ismerő, önmagát nem kímélő szervező, aki több száz cukorbeteg életét teszi elviselhetőbbé azáltal, hogy ismeretterjesztő előadásokat szervez, pályázatokat ír, utazik, kilincsel, hogy kedves meglepetéseket szerezzen társainak. S azok az ápolók és ápolónők, akik minimálbér ide, minimálbér oda, arcukon széles mosollyal viszik a sokszor nyűgös betegnek, meg az idősek otthonaiban lakóknak az ágytálat, a gyógyszert, a reggelit. Meg az a fiatal férfi is ebbe a kategóriába tartozik, aki világtalan létére munkát vállal a megyeszékhelyen, minden reggel felszáll az egyik határ menti városban a buszra és begurul a munkahelyére. Egyedül. Azért, hogy eltarthassa a családját!

Nekem ő, illetve ők az év emberei. Közülük kevésnek csúszik félre a nyakkendőtűje…

Délmagyarország, 2002. január 12.

TALÁLKOZÁSAIM ISMERT EMBEREKKEL

MICHEL GYARMATHY
(1908-1996)

Ha időrendi sorrendbe szeretném szedni azokat a jeles magyar vagy magyar származású embereket, akikkel pályafutásom során találkoztam, akkor ez a joviális úriember mindenképpen az első helyre kerül. A Balassagyarmaton született Ehrenfeld Miklós ugyanis igen kacskaringós utat tett meg a párizsi Folies Bergére művészeti igazgatói posztjáig. Az iparművészeti főiskolán tanuló tehetséges rajzoló, jelmez- és díszlettervező előbb a budapesti színházakban próbálkozott, Honthy Hanna javaslatára ott vette fel a Gyarmathy Miklós művésznevet, mondván, hogy így könnyebben érvényesülhet. Így is volt, egyre több színház ismerte meg a fiatal, feltörekvő művész nevét. A francia fővárosban, ahova 1933-ban került, a Miklósból Michel lett, így azután ezen a néven ismerte meg a művészvilág. Michel Gyarmathy sok mindennel próbálkozott Párizsban, de nem találta meg az igazi helyét, ahol a színházhoz, még inkább a revüszínházhoz közelebb hozta volna. Mígnem egyik napon a Folies Bergére igazgatói bejárata elé a járdára krétával festett egy gyönyörű színes díszletet (amelyet első nap elmosott a záporeső), s arra figyelt fel a direktor. Másnap felvette. Szép lassan, de biztosan haladt a szamárlétrán felfelé, mígnem a hetvenes években már ő volt a művészeti igazgató a világhírű teátrumban.

A nyolcvanas évek elején találkoztam vele. Természetesen Párizsban, természetesen a Folies Bergereben. Merthogy az volt a munkahelye, az otthona, a mindene. Turistaként utaztam el a francia fővárosba, de az újságíró mindig ott „motoszkál" az emberben, nem szerettem hazamenni úgy, hogy ne írjak valamit az útról, a látottakról, vagy valamilyen találkozásról a lapomnak, ahol éppen dolgoztam. Így volt ez Párizsban is. Jóval korábban olvastam arról, hogy Michel Gyarmathy, akkor már Folies Bergere részvényeinek jelentős részét tulajdonló művészeti igazgató, ingyen belépővel kedveskedik a határon túli magyaroknak, így köszöni meg azt az érdeklődést, amelyet azok a revüszínház iránt kinyilvánítanak. Gondoltam, én azután igazi határon túli vagyok, mert akkor még nem is az anyaországban éltem, hanem annak is a határain kívül. Így azután próbálkoztam: előbb interjút kértem tőle napilapom, az újvidéki Magyar Szó számára és két jegyet az előadásra. Mindkettőt megkaptam.

A jegyekkel kapcsolatosan egyébként nagyra becsült szegedi újságíró kollégám, Bagaméry László, aki ugyancsak interjút készített vele, Ring

című kötetében kiválóan írja le, hogy mit is jelentett Gyarmathynak ez a nagylelkűsége. „Nem terhes Önnek, hogy a Párizsba látogató kispénzű magyarok kéréseikkel zaklatják nap, mint nap?" – teszi fel a kérést Bagaméry. A válasz: „Nekem ez a legkellemesebb, hogy eljönnek a színházba és én felismerem a tájszólásukat, a palócokat éppúgy, mint a Vazs-megyeieket és örülök annak, amikor ingyenjegyeket adhatok nekik, hiszen nincs elég pénzük. A Folies Bergére ugyanis nagyon drága színház. Annyira örülnek ezeknek az ingyenjegyeknek, hogy legtöbbször megkérdezik, mennyibe került? Én erre az válaszolom, miért kérdik, hiszen nem fizettek érte. Igen – mondják, de olyan jó tudni, hogy ilyen drága helyen ültünk a mi kis valutánkból…" Szegedi kollégánk jól kérdezett, hiszen a magyar mentalitás egyik sarkalatos pontja a „mibe kerül" effektus. Persze, abban van igazság, hogy az akkori kicsiny valutakeret nem tette volna lehetővé – még álom szintjén sem –, hogy egy magyar turista a párizsi revüszínházba látogasson.

Interjút készítettem vele, majd kötetlen beszélgetésbe kezdtünk, amely során különös érdeklődést mutatott a határon túl élő magyarok helyzete iránt. Volt mit mesélnem neki… Azután minden átmenet nélkül a következőket mondta:

Holnap este fél 7-kor legyél itt az irodámban!

Kezet ráztunk és távoztam. Másnap a jelzett időpontban ott voltam. Azonnal arról kezdett beszélni, hogy mennyi gondja van a színházzal, az alkalmazottakkal, néha már arra gondol, hogy jobb lenne abba hagyni az egészet. Aztán mégis csinálja tovább. Mert szereti a Folies Bergéret, talán jobban, mint az életét.

Kezembe nyomta a jegyeket, jó szórakozást kívánt és megígértette velem, ha ismét Párizsba vezetne az utam, mindenképpen keressem fel. (Sajnos, a magamfajta embernek akkortájt sem vezetett sűrűn Párizsba az útja…) Kiléptem az irodája ajtaján, hirtelen azt sem tudtam, hogy hol vagyok: körülöttem félszáz fedetlen keblű csinos hölgy szaladgált fel és alá, férfi szereplők – bemelegítésként – hatalmasakat ugrottak a magasba, megint mások forgatókönyvvel a kezükben vezényszavakat harsogtak a levegőbe. Totál káosznak tűnk az egész.

Az előadáson már egészen más volt a kép: rendezettség, csodálatos zene és tánc, színek kavalkádja sorjázott az ember szeme előtt, mintha nem is ezen a földön lennél, nézőként úgy érzékelted. A hölgyek viszont a színpadon is félmeztelenül adták elő – főleg a férfi szemnek felejthetetlen – produkcióikat…

GÖNCZ ÁRPÁD
(1922-2015)

Sokat utaztam együtt az első magyar köztársasági elnökkel. A rendszerváltást követő első elnökkel, aki egyébként egy évtizeden keresztül látta el az államfői tisztséget. Többször jártam vele a Kárpátalján, Romániában, Horvátországban, de tudósítóként több ízben jelen voltam azokon a rendezvényeken, amelyeken ő is megjelent: Veszprémben, Budapesten, Sopronban, valamint természetszerűleg a szegedi látogatásain is.

Az egyik legemlékezetesebb ilyen „kirándulást" a kárpátaljai Mezővári faluban tettük, amelyet 1998-ban és 2001 tavaszán szinte letarolt az árvíz. A Borzsa folyócska itt torkollik a Tiszába, s az árvíz idején – mondták a falubeliek – a Borzsa „visszafelé folyt", teljesen elárasztotta Mezővári Palaj nevű településrészét. A 400 lakóházból 300 romba dőlt, a többi pedig jelentős mértékben károsodott. Az árvíz sújtotta településen a helyi önkormányzat vezetői fogadták, két általános iskolás – egy lány és egy fiú – pedig virágcsokorral köszöntötték a magyar köztársaság elnökét. Rövid versikét is mondtak, majd szépen „elvegyültek" a sajtó munkatársai között. Amikor mellém sodródtak, megdicsértem őket, mondván, hogy nagyon szépen, érthetően mondták a köszöntőt. Utána végig mellettem maradtak a falubejárás során és kérdéseket tettek fel az újságírói munkával kapcsolatban: mennyit kell tanulnia egy sajtósnak, hogy ilyen útra küldjék a főnökei, milyen nyelveket kell beszélnie és hasonlókat. Azután egyszer a leányka hozzám fordult és imígyen szólt: Bácsi, mit gondol, kaphatunk egy autogramot az elnök úrtól? Biztosan, mondtam és miután láttam, hogy mennyire szeretnének egy ilyen emléket a birtokukban tudni, az első adódó alkalommal továbbítottam a kérést Göncz Árpádnak. Hogyne, jöjjenek csak, mondta az elnök. A két gyermek legott ott termett és már nyújtották is azt a plakátot, amelyen a mezővári rendezvényre invitálják a helyieket, az elnök pedig aláfirkantotta a nevét és megsimogatta leányka és a fiúcska fejét. Illedelmesen megköszönték és odébbálltak. Később láttam, hogy a rendezvényt követően büszkén mutogatták szüleiknek, diáktársaiknak a „trófeát", merthogy nem kaphat minden nap az ember aláírást egy köztársasági elnöktől.

A kolozsvári Szent Mihály római katolikus templomba is ellátogatott romániai látogatása során Göncz Árpád, köztársasági elnök. Erdély második legnagyobb templomában (a legnagyobb a brassói Fekete templom) óriási tömeg várta, alig tudtak csapást vágni a sok ember között a

szervezők és a biztonságiak. A sajtónak külön nem biztosítottak helyet, így egyik padsor végén álldogáltam és vártam a szertartás kezdetét. Közvetlenül mellettem, a padban, egy fekete kendős nénike ült, ő is ugyanarra várt. Beszédbe elegyedtem vele. Kiderült, hogy egy Kolozsvár-környéki kis faluból való, hajnali négy órakor bebuszozott a városba, hogy a templomnyitás után azonnal helyet foglaljon, mert a lábai, így közel a kilencvenhez, már nem szolgálják úgy, mint régen. (Megjegyzésképpen: az elnöki fogadás 10 órakor kezdődött.) Halk szavú, kissé pirospozsgás, mosolygós szemű és vidám tekintetű nénike volt, aki bevallottan azért jött el, hogy lásson még életében egy magyar közjogi méltóságot. Amikor véget ért a szertartás és az elnök kifelé igyekezett a templomból, a néni elővette frissen vasalt fehér zsebkendőjét és meglobogtatta az élen haladó Göncz Árpád és felesége felé. Az elnök ránézett, nem sokat teketóriázott (a biztonsági személyzetnek ilyenkor összerándult a gyomra…), hanem odalépett az idős asszonyhoz, kezet rázott vele és gyöngéden magához ölelte. Majd folytatta az útját a kijárat felé. Nekem is mennem kellett, elköszöntem, de az ajtóból még visszatekintettem alkalmi ismerősömre. Akinek potyogtak a könnyei és azzal szép fehér zsebkendővel itatta fel őket, amellyel néhány perccel ezelőtt még integetett a magyar elnök és kísérete felé…

Egy másik kiküldetésem során – 1999 szeptemberében - a horvátországi Eszékre kísértem el a köztársasági elnököt. Az ottani Kulturális Központot nyitotta meg Vlatko Pavelic, horvát parlamenti elnök, Zlatko Matesa miniszterelnök és Mate Granic, akkori külügyminiszter társaságában. Az ottani protokolláris és ünnepi ceremónia után Göncz Árpád látogatást tett Csúzán. Miután a látogatás eléggé elhúzódott, tőlem pedig Szegeden várták a tudósítást a másnapi lapba, úgy döntöttem, hogy Csúzáról, ebből a mindössze 562 lakost számláló kis baranyai faluból, telefonon adom le az eseményről írt beszámolómat. Annak rendje és módja szerint elkészítettem a tudósítást és mobiltelefonon (a múlt század utolsó éveiben ez még eléggé újnak számított) elkezdtem diktálni a szöveget a Délmagyarország című napilap titkárnőjének. Igen ám, de a „térerő-viszonyok" terén akkortájt még voltak néminemű problémák, így azután egyre közelebb húzódtam a félemeleten lévő társalgó ablakához, gondolván, hogy talán jobban megy majd a dolog. Nem ment. Kinyitottam az ablakot, kint egy alapos őszi zápor áztatta az épület előtti kertet, viszont volt térerő. Azután újra elillant a hangom a messzeségben, ahogyan azt a titkárnő később közölte velem. Volt még néhány bekezdés a tudósításból, anélkül nem szerettem volna leadni az írást, így azután megkértem a mellettem álldogáló és kínlódásomat figyelő fotóriporter kollégámat, hogy segítsen: én felülök az ablak párkányára, amennyire lehet kihajolok,

ő pedig fogja a lábaimat, nehogy kizuhanjak. Az eső ugyan zuhogott a nyakamba, de Szegeden hallották, hogy mit diktálok. Mindeközben a köztársasági elnök és küldöttsége befejezte megbeszélését a helyi vezetőkkel és megindult a kijárat felé. Éppen a társalgó lépcsőjén jártak, amikor Göncz Árpád meglátta tornamutatványomat, megállt és azt kérdezte: - Ez az esti jógagyakorlatod? Nem bírtál vele várni, amíg eláll az eső!?... Kollégám elmondta, hogy mit csinálok, mire megjegyezte: - Dicséretes! Ennél „frissebb" tudósítást még nem olvastak Szegeden…

MÁDL FERENC
(1931-2011)

A rendszerváltást követően Magyarország második köztársasági elnökeként látogatott Szegedre 2001 májusában. Az ilyenkor szokásos, de csöppet sem könnyű, protokolláris eljárás után külön interjút készíthettem vele az egyetem Dugonics téri rektori hivatalában.

Negyed órát kaptam a beszélgetésre. Jóval több lett. De nem az interjú hossza, hanem a kényszerű együttlét miatt… Történt ugyanis, hogy a forgatáshoz való előkészületek során, amikor a sok kábelt helyezték el a kollégáim, egyik valószínűleg zárlatos volt, ennek következtében a biztosítékok felmondták a szolgálatot – az egész épületben. Volt is nagy pánik a stábtagok között, a biztonságiak is árgus szemekkel figyelték a történteket, ám a helyzeten nem lehetett azonnal segíteni, a technikusok legnagyobb erőfeszítései ellenére sem. Mi pedig ültünk egymással szemben. Magyarország első embere és jómagam, a helyi televízió szerkesztője. Sűrű bocsánatkéréseket rebegtem, mondván, hogy ilyesmi előfordul ugyan, de nem gyakran… Mádl Ferenc jól ismert mosolyával csak annyit jegyzett meg: – Találkoztam már hasonló esettel! Szinte ő vigasztalt, bátorított, hogy ne keseredjem el, a szakemberek végzik a munkájukat, minden rendben lesz. Addig beszélgessünk. Így azután nem én kérdeztem őt, hanem fordítva. Meséljek Szegedről, mi történt az elmúlt időszakban, látja, hogy egyre szebb a város és ennek őszintén örül. Kapóra jött, hogy akkor újították fel az Aradi vértanúk terén az 1937-ben felavatott Hősi emlékművet. A felújításról, a lengyel restaurátorok emberfeletti és minden elismerést éremlő munkájáról beszéltem, s természetesen hozzátettem, hogy nagyon büszkék vagyunk erre a történelmi emlékművünkre (is).

– Ha nincs messze, meg is nézhetnénk – mondta az Elnök. – Maga is eljön velünk – tette hozzá, de a mondat hangsúlyából nem éreztem, hogy ez kérdés vagy kijelentés. Így azután csak okosan, beleegyezőn bólintottam. Mindeközben persze gombócban volt a gyomrom, mert az áram még mindig nem akart megjönni. Arra gondoltam, az újságírónak talán egyszer vagy kétszer van alkalma a legmagasabb állami méltóságok közelébe kerülni, netán kérdezni tőle valamit vagy külön interjút készíteni vele, s akkor közbeszól egy ilyen szerencsétlen eset…

Végül azután minden rendeződött: a kamerák előtt is jól sikerült a beszélgetés, elkészült tehát az exkluzív interjú. Megköszöntem a beszélgetést. Utána szedelőzködtünk, s ahogyan mondta az Elnök úr, indultunk

az Aradi vértanúk terére. Sem az áramszünet, sem az emlékmű-látogatás nem volt a protokollban, így érezhetően feszült volt a szervezők körében a hangulat, de nem mondtak ellent Mádl Ferencnek. Én pedig a körülbelül száz méteres séta alatt, érthetően, külön megfigyelés alatt voltam a biztonságiak részéről. Néhány perces volt a látogatás, voltaképpen a kényszerű várakozás idején mindent elmondtam, amit tudtam és kellett a Hősök kapujáról. Elköszöntünk és én mentem vissza tévéstúdióba.

– Feri, olyan sápadt vagy, mi történt veled? – kérdezték a kollégáim, akik mit sem tudtak az elmúlt egy óra történéseiről.

– Semmi az egész, csak egy kicsit elfáradtam… – lódítottam. Azután kértem egy kávét és egy pohár vizet, majd elmeséltem az interjú és a téren való látogatásunk történetét.

DR. BÉRES JÓZSEF
(1920-2006)

Kétszer találkoztam vele. Először Kisvárdán, családi háza előtt tartott „rögtönzött fórumon", amikor mintegy 150 ember előtt beszélt az általa kikísérletezett Béres-csepp használatáról, annak hosszú távon bekövetkező hatásáról. A nyolcvanas évek közepén kerestem fel abban a Tiszán-túli kisvárosban, mégpedig azzal a céllal, hogy exkluzív interjút kérjek tőle, az akkor már ismertté vált cseppekről, s rákérdezzek arra is, hogy a Délvidéken (akkor még én is ott éltem és dolgoztam) miként lehet hozzájutni a szerhez – ha egyáltalán ilyesmi lehetséges. Napfényes szeptember délután volt, a háza előtt, amikor odaérkeztem már jókora tömeg állt, amely egyre csak növekedett, végül lehettünk vagy 150-en. Munkahelyéről kis autóján érkezett, kiszállt a járműből, nem rohant be azonnal az udvarba vagy a házba, nem hagyta ott az embereket, hanem felállt egy útszegélyt jelző kőre és lassan, érhetően elkezdett beszélni.

– Köszönöm, hogy eljöttek és megtisztelnek engem az érdeklődésükkel – kezdte dr. Béres József, s a másfélszáznyi tömeg elcsendesült, lélegzetvisszafojtva hallgatták, szinte itták a szavait. – Az kizárt, hogy itt mindenkivel szót tudok ma váltani, de elmondom, hogy hova és kihez kell fordulni vizsgálatért, tanácsért és miként lehet beszerezni a cseppeket. Én csak a munkahelyemen, a kórházban tudom önöket fogadni, ahhoz viszont beutaló szükséges. Kérem a megértésüket.

Így, hasonló hangnemben folytatta tovább, az emberek pedig megértették, hogy most és itt nem juthatnak hozzá a Béres-cseppekhez, ám a híres tudós-professzor elmagyarázta számukra a megoldási lehetőségeket, s hozzá való eljutás módját is. Csaknem másfél órán keresztül beszélt, válaszolt a kérdésekre is, soha nem volt ingerült, pedig étlen-szomjan, a munkahelyéről jövet egy pohár vizet sem kapott addig. Amikor befejezte, elköszönt az emberektől, akkor fordultam én is hozzá. Amikor mondtam neki, hogy honnan érkeztem, azonnal felvilágosított, valamint abba is beleegyezett, hogy az általa fogadott emberekkel való beszélgetését a lapomban közöljem. Jó utat kívánt a Széchenyi-díjas kutató és (végre) bement a házába.

Másodszor Szabadkán találkoztam vele a nyolcvanas évek végén. A Népkörben tartott előadást, s akkor már mint e patinás egyesület elnöke fogadhattam a híres vendéget. Akkor is közvetlen, mindig mosolygós, mindenkivel kezet rázó, az értékes emberekre jellemző szerény magatartá-

sú tudósként és a betegeken segíteni kívánó orvosként láthattam viszont. Óriási volt az érdeklődés az előadása iránt. A Népkör nagyterme zsúfolásig megtelt, a szabadkaiakon kívül jöttek Topolyáról, Zentáról, Bajmokról, Zomborból és a környező kisebb településekről is. Dr. Béres József érthetően, világosan adta elő az általa kikísérletezett és előállított gyógyszer használatával kapcsolatos tudnivalókat. A rendezvényt követően az emberek még sokáig kérdezgették, érdeklődéssel vették körül, ő pedig türelmesen válaszolt minden kérdésre.

A fórum végén megkérdeztem tőle, hogyan bírja erővel ezt a hihetetlen tempót, amelyet akkortájt kénytelen volt végig csinálni – kutatómunka, ismeretterjesztő előadások Magyarországon és a határon túl, zömmel a magyarlakta vidékeken és mindehhez kapcsolódott még a Béres-cseppek forgalmazásának a kérdése is. Meg az a rengeteg alattomos támadás, amely érte: irigységből, szakmai féltékenységből eredően még kuruzslással is megvádolták Béres Józsefet! A neves tudós csak annyit válaszolt:

– Isten segítségével.

GERD MÜLLER

Fantasztikus focistának tartottam és tartom ma is. Az 1945. november 3-án született német középcsatár nem akármilyen eredményekkel büszkélkedhet! Csapatában a Bayern Münchenben, 1964-1979 között játszott itt, összesen 453 mérkőzést játszott és 398 gólt rúgott a zömök csatár, a válogatottban pedig 62 meccsen 68-at helyezett az ellenfél kapujába. Nem véletlenül kapta a Bomber der Nation (a nemzet bombázója) becenevet, amelyet e sikerlista alapján méltán viselhet. Számomra, futballkedvelő ember lévén, a legemlékezetesebb alakítása az 1974-es VB-én volt, amikor hazai környezetben, a Müncheni Olimpiai Stadionban, 78 ezer néző előtt a döntőben az NSZK 2:1-re legyőzte Hollandiát. De hogyan?! A „tulipánosok" már az 50. másodpercben vezettek, mégpedig egy eléggé szigorúan megítélt 11-ből, amelyet az akkori holland válogatott egyik legnagyobb csillaga, Neeskens értékesített. A 25. percben a védő Berti Vogts, akit csak „buldog" becenévvel illettek, mert rátapadt az általa őrzött csatárra és a meccs végéig lógott rajta, szintén 11-ből egyenlített. Előtte Holzenbein, a németek balszélsője csetlett-botlott a holland tizenhatoson belül, azután nemes egyszerséggel elesett. Taylor, az angol bíró azonnal a büntető pontra mutatott. 1:1. S akkor jött hősünk, Gerd Müller, a 43. percben egy kapu előtti kavarodásból, az ő szemfülességének köszönhetően, begyötörte a labdát a hollandok kapujába, ezzel meg is szerezte a németeknek a második világbajnoki címet. (Az elsőt, sajnos, ellenünk szerezték, még 1954-ben …)

Hogy miként ismerkedtem meg vele? Egészen véletlenül. A kilencvenes évek közepén a német nagykövetség vendégeként 11 napot töltöttem Németországban, sokat utaztam, újságírói munkámhoz gyűjtöttem anyagot. Éppen Münchenbe tartottam, a drezdai repülőtéren beszállásra vártam, amikor valaki megbotlott mellettem, egy kicsit meglökött, egy kicsit bokán rúgott... Sűrű bocsánatkérések közepette fordult hozzám, amikor rápillantottam, akkor ismertem meg: ő a Nemzet Bombázója. Azt mondtam neki: Számomra megtiszteltetés, hogy egy világhírű labdarúgóval találkozhattam és néhány szót is válthattam vele! Azután elveszítettem szem elől, majd a repülőgépen jött az újabb meglepetés – Gerd Müller telepedett mellém…

Beszélgettünk. Elmondta, hogy Drezdában a fiatal labdarúgókkal foglalkozik, heti 4 napot tölt az Elba-parti városban, nagyon jól érzi magát, élvezi az edzői posztot. Sajnos a látása nagyon meggyengült, ez egy kicsit

zavarja a foglalkozások alkalmával, de ezt a nehézséget is leküzdi, utóvégre sportoló, megtanulta kitartást, az erőfeszítéssel járó megpróbáltatásokat. Említettem neki a '74-es VB-t. Felderült az arca, örült,. hogy szóba hoztam, mert megeredt a nyelve és mesélt arról, hogy milyen nagyszerű mérkőzés volt a kiváló hollandok elleni döntő, nagyon boldog volt, hogy az ő gólja is hozzájárult a németek második világbajnoki címéhez. Tudja, emlékezett, nagyon jó csapat volt a miénk. Az. Maier –Vogts, Beckenbauer, Breitner – Hoeness, Overath, Bonhof – Grabowski, Gerd Müller, Holzenbein összeállításban jutottak fel a csúcsra. De hollandusok sem tizenegye sem volt már akkor sem ismeretlen a focit kedvelők számára, hiszen a Jangbloed –Suurbier, Rijsbergen (De Jong), Haan, Krol – Jansen, Neeskens, Van Hanegen, Rep, Cruyff, Rensenbrink (R.Kerkhof) világverő csapatnak számított és a VB előtt szinte mindenki az ő győzelmüket jósolta. Nem így a németek. Kiváló erőnlétükkel, a híres német taktikai fegyelmezettségükkel és a csaknem nyolcvanezer szurkoló frenetikus biztatásával érték el az elsőséget.

Gerd Müller igen tájékozott volt a magyar focit illetően is. Nemcsak a Puskást, Bozsikot, Hidegkútit, Czibort és az aranycsapat többi tagját ismerte, hanem Albert Flóriánt, Détári Lajost is emlegette. De talán a legtöbbet Lóránt Gyulát említette, aki 1977-78 között csapata, a Bayern München edzője volt. Nemcsak játékosként, hanem edzőként is a legnagyobbak között kell őt nyilvántartanunk, vélekedett Müller.

Akivel egyszer csak azon vettük észre magunkat, hogy megérkeztünk a müncheni reptérre. Kiszálltunk, elbúcsúztunk. Vállára vette sporttáskáját, majd határozott, erőteljes lépésekkel elindult a kijárat felé. Én pedig arra gondoltam: milyen szerencse, hogy Drezdában megbotlott a repülőtéren, e nélkül valószínűleg nem ismerhettem volna meg egy világsztárt, minden idők egyik legjobb (de biztosan a legszemfülesebb) középcsatárát!

HABSBURG OTTÓ
(1912-2011)

A Páneurópai Unió elnökeként sokszor járt Magyarországon. Habsburg Ottónak, az utolsó magyar király – IV. Károly – és Zita királyné fiának hosszú életet adott a Teremtő: 1912. november 20-án született az ausztriai Reichenauban és 2011. július 4-én hunyt el a németországi Pöckingben. Igen mozgalmas élete volt a trónörökösnek (1961-ben mondott le hivatalosan is a trónról, addig nem léphetett Ausztria földjére…), aki hat nyelven beszélt, rengeteg országban élt, életének delején pedig aktív politikai tevékenységet fejtett ki az Európai Parlamentben, de kiváltképpen a Páneurópai Unió elnökeként tett sokat azért, hogy az öreg kontinensen békében, egymást tisztelve és ne pusztítva éljenek a népek, nemzetek, felekezetek. (A katolikus egyházzal és a vallásokkal való kapcsolatát Miklós Péter történész írta meg a Rubicon című történelmi magazin 2011. augusztusi számában.) Nemcsak én, hanem mások is nyomatékosították már azt a rokonszenves tulajdonságát, amelyet megnyilatkozásaiban mindig kifejezésre juttatott, nevezetesen, hogy mennyire ragaszkodik Magyarországhoz és a magyarokhoz. (Ezt sokan kétségbe vonták és vonják, mondván, egy Habsburgtól nagyon idegen az ilyen magatartás. Habsburg Ottót megismerve, vele beszélgetve, tevékenységét figyelemmel követve, úgy érzem: nincs igazuk.)

Háromszor készítettem vele interjút, három helyszínen: Budapesten egy sajtótájékoztatón, Szegeden, amikor látogatást tett a szerkesztőségünkben és Balatonszárszón, egy helyi ünnepségen. A volt trónörökös nagyon kommunikatív személyiség volt, nem soha nem hárította el az újságírók közeledését, szívesen beszélgetett velük. Kicsit raccsolós kiejtésével viszont néha gondba ejtette a média képviselőit, különösképpen a tévéseket. Nekem, akkor még hírlapíróként dolgoztam, ez nem jelentett gondot, kis riportermagnómmal felvettem a válaszait és megírtam az interjút. Legjobban a szegedi látogatása maradt meg bennem, amikor Habsburg Ottó látogatást tett a Délmagyarország szerkesztőségében, s én tulajdonképpen „beestem" a vele való interjú-készítésbe. Történt ugyanis, hogy a városban voltam anyaggyűjtésen, amikor megszólalt a telefonom: Dlusztus Imre, akkori főszerkesztőm hívott, arra kért, gyorsan menjek be a szerkesztőségben, mert Habsburg Ottóval kell interjút készítenem… Tudtam, hogy elsősorban az akkori délszláv háborús helyzet lehet a beszélgetés kiindulópontja, ezért míg oda nem értem, ezekről gondolkodtam.

A főszerkesztői tárgyalóban dr. Habsburg Ottón kívül jelen volt a fia, Habsburg György herceg, gróf Bethlen István, a Páneurópai Unió Magyar Egyesületének elnöke is. A szívélyes üdvözlések után az akkor hetvenes éveit taposó elnök széles mosollyal fordult hozzám: Tessék, kéééérdezzen kedves baaátom! S én kérdeztem, ő pedig válaszolt a világpolitikával, az akkor éppen pattanásig feszült koszovói helyzettel, a délvidéki magyarság XX. század végi megpróbáltatásaival kapcsolatos kérdéseimre. Lassan, kimérten, megfontoltan, minden szava a helyén volt, széles látókköréből fakadóan jóslatokba is bocsátkozott. (Megmondta, hogy a koszovói konfliktus valószínűleg fegyveres összecsapásba torkollik majd. Sajnos, igaza lett.) Az interjú befejeztével megköszöntem a nyilatkozatát, mire ő: Ó, nagyon szívesen, bármikor várom egy beszélgetésre!

Néhány évet azért kellett várni a következő interjúra. Balatonszárszón nyaraltam, amikor egy ottani plakáton észrevettem: a helyi önkormányzat által szervezett ünnep díszvendége Habsburg Ottó, a Páneurópai Unió elnöke. Üdülés ide vagy oda, a riportermagnó mindig velem volt, az újságíró-igazolvány is, elmentem a rendezvényre. Meghallgattam a beszédeket, az övét is, majd – amikor kissé kitisztult a levegő körülötte – hozzá léptem. Á, maga az a szegedi hírlapíró, aki a délvidéki magyarokról faggatott engem! Hogy van? – kérdezte. (Egyébként ez bevett szokása volt, hallottam, minden kollégával úgy kezdte a beszélgetést, hogy érdeklődött hogyléte felől.) Miután erre is válaszoltam, én kezdtem kérdezni. Akkor már csak néhány év választott el bennünket az EU-csatlakozástól, értelemszerűen ez képezte az interjú gerincét is. A beszélgetés ideje alatt végig ott volt fia, Habsburg György (aki később a Magyar Vöröskereszt elnöke lett). Ő ügyelt a protokollra, az az interjúra szánt idő leteltére, s tapintatosan emlékeztette édesapját: Apa, lejárt az idő, indulnunk kell… Mire Habsburg Ottó: Még néhány percet beszélgetek ezzel a fiatalemberrel, aki olyan messziről eljött ide! Mááis megyek – tette hozzá. Még legalább tíz percet beszélgettünk, mikrofonon kívül, egészségről, utazásról, vajdasági magyarokról, s arról, hogy őt mindig elszólítják, mert menni kell a következő helyre.

Habsburg Ottó indult, elköszöntünk egymástól, azzal, hogy majd találkozunk még. Valahol. Nem találkoztunk. A tévében hallottam a halálhírét. 99 éves volt, amikor magához szólította a Teremtő.

MILAN KUCSAN

Szlovénia első köztársasági elnöke volt az ország 1991-es függetlenségének kikiáltása után. Nem Magyarországon, nem is Szlovéniában, hanem Lembergben, Ukrajnában találkoztam vele. Többnapos konferencián vettek részt a kilencvenes évek végén Közép-Európa államainak vezetői a szomszédos Ukrajna egykoron patinás, addigra eléggé lepusztult nagyvárosában. Ott volt a házigazda Leonyid Kucsma, ukrán elnök, Göncz Árpád magyar, továbbá Milan Kucsan szlovén, Emil Constantinescu román, Vaclav Havel cseh, Aleksander Kwasniewski lengyel, Thomas Klestil osztrák, Petar Sztojanov bolgár és Roman Herzog, német köztársasági elnök is. A találkozón aktuális politikai és gazdasági kérdésekről volt szó, különös tekintettel arra, hogy a közép-európai államok többsége készült 2004-re, az Európai Unióhoz való csatlakozásra. Volt egy igen aktuális napirendje is az összejövetelnek, jelesül, az akkori koszovói helyzet tarthatatlansága (a NATO abban az időben intézett légicsapásokat a volt Jugoszlávia vitálisabb hadi- és ipari központjai ellen), amelynek Slobodan Milosevic, szerb elnök volt az okozója, azáltal hogy etnikai tisztogatásba kezdett az akkor még Szerbiához tartozó, többségében albán nemzetiségűek által lakott tartományban. Jómagam hivatalos kiküldetésben, helyszíni tudósításokat küldtem a szegedi napilapnak.

A konferencia befejeztével előbb közös sajtóértekezletet tartottak az államfők, majd külön-külön is nyilatkoztak a média képviselőinek. Emlékszem, hatalmas teremben (a volt Szovjetunióban szinte minden túlméretezett volt, ez is) mindegyik politikusnak felállítottak egy saját pódiumot, azon asztal és két szék volt, le lehetett tehát telepedni az interjú-alannyal szemben, és kérdezni. A legtöbb kolléga persze a hazai elnökre volt kíváncsi, de szép számban gyülekeztek a magyar politikus köré is, míg a többieket egy-két, főleg az országukból kiküldött tudósító faggatta.

Milan Kucsan, szlovén köztársasági elnök egyedül volt az asztalánál. Tudtam, hogy szerbül és németül beszél, tehát nem lesznek kommunikációs gondjaink, ráadásul, ha valaki, akkor éppen ő tud érdemlegeset is mondani az elnökökkel tárgyalt témáról, nevezetesen a koszovói krízisről. Odaléptem hozzá, szerb nyelven köszöntöttem és bemutatkoztam. Köszöni az érdeklődést, mondta, de nyomban vissza is kérdezett:

– Ön magyarországi újságíró, szerbül szólított meg. Csak nem Magyarországon született szerb nemzetiségű? – kérdezte.

– Nem, magyarként születtem az egykori Jugoszláviában. A kilencvenes évek elején kitört háború elől menekültem az anyaországba. Nem akartam ágyútöltelék lenni egy értelmetlen vérontásban! – mondtam az elnöknek, aki figyelmesen hallgatott és bólogatott.

– Az interjú után beszél nekem erről, jó? – tette még hozzá.

Milan Kucsant ezután kérdeztem a lembergi találkozóról, az ott felmerült témákról és természetesen a koszovói problémáról is. Roppant veszélyesnek találta az ottani helyzetet egész Európára nézve és azt mondta, a Nyugat már nem nézhette sokáig tétlenül, hogy Slobodan Milosevic kényére-kedvére sanyargatja és irtja a koszovói albánokat. Ezért kezdte „büntetni" a szerb nacionalista vezér által irányított balkáni országot. Beszélt arról is, hogy országa viszonylag simán megúszta az elszakadást, alig 10 napos csetepatéjuk volt az akkori Jugoszláv Néphadsereg egységeivel. Miután Milosevic belátta, hogy Szlovéniában nincs sok keresnivalója, nagyon kevés szerb nemzetiségű lakos él ebben az országban, hátat fordított nekik és Horvátországra, majd Boszniára támadt. Azt mondta, örül, hogy Magyarország az egyik szomszédja országának, mert rendkívül jó kapcsolatokat ápol velünk. Reméli, mondta, hogy ez a jövőben is így lesz.

Azután engem „beszéltetett". Elmeséltem neki (meg)menekülésem történetét, az anyaországban való érvényesülés meglehetősen rögös útját, s további terveimről is ejtettem néhány szót. Szó nélkül hallgatott végig, néha helyeslőn bólogatott. Találkoztam ilyen és hasonló sorsokkal, mondta. Mindez elkerülhető lett volna egy okos, higgadt kompromisszummal a volt jugoszláv köztársaság vezetői részéről, meg a nyugati politikusok nagyobb hozzáértésével és jóindulatával, tette hozzá. Ebben egyet is értettünk.

Megköszöntem az interjút, külön a szíves érdeklődését is, azután elbúcsúztunk.

– Remélem találkozunk még – mondta mosolyogva a szlovén köztársasági elnök, kedvesen megpaskolta vállam és indult a többi politikus felé, akik már egy csoportban állva várakoztak.

Ahogy haladnak az évek, egyre kisebb az esélye annak, hogy mi még találkozunk…

BERSZÁN LAJOS ATYA

A környezetében mindenki csak „papbácsinak" szólítja. Nos, pap bácsit azért kerestük fel Gyenes Kálmán fotóművésszel Gyimesfelsőlokon, mert barátom minden évben elkészíti az ottani egyházi iskola érettségizőinek a tablóját. Ehhez kellettek a fényképek. Azután itthon, Szegeden, megcsinálja a tablót, visszaviszi azokat, lehet érettségizni… Sajátos miszszió ez is egy fotóstól, aki képes legurulni az ezeréves határokig, csak azért, hogy örömet szerezzen az ottaniaknak, a székely, a gyimesi és a moldvai csángó gyermekeknek. Meg Berszán Lajos atyának, a templom- és iskolaépítő katolikus atyának.

Mindig is felnéztem azokra az emberekre, akik úgyszólván a semmiből teremtenek értékeket. Azokra, akik bátran vállalták nézeteiket, elképzeléseiket, tettrekészségük a csillagos égig ért és nem hátráltak meg semmilyen nehézség, akadály előtt. Lett légyen az ideológiai, anyagi természetű vagy egyszerűen az emberi rosszindulat és a környezet tudatlanságának legyőzhetetlennek tűnő béklyója. Nos, ilyen emberek voltak/ s ma is azok előttem az erdélyi Tőkés László református lelkész, a Ceausescu-rezsim megdöntésének egyik vezéralakja, Böjte Csaba, az erdélyi árvák és szegény sorsú gyermekek számára otthont adó lelkes ferences szerzetes, a felvidéki 103 éves Tamás Ilonka tanítónő, akit megfosztottak szlovák állampolgárságától, mert felvette a magyart… S közéjük sorolom Berszán Lajos atyát, a „papbácsit" is.

Többnapos gyimesfelsőloki tartózkodásunk idején sokat beszélgettem az atyával. Részletesen elmesélte a templom és az iskola építésének történetét. Az Árpád-házi Szent Erzsébet templomban van egy kis szobácskája, voltaképpen az az ő parókiája, a paplak, ahonnan ez a hetvenes éveiben járó Isten szolgája, immáron lelki vezetőként segíti a két intézmény működését, életét. Egyszerű körülmények között, de pedáns rendben éli az életét, nem magát tolja előtérbe, hanem a környezetét, mindenek előtt a diákjait. Vele beszélgetve az a bibliai idézet jutott eszembe, miszerint „… mindenki, aki felmagasztalja magát, megaláztatik, aki pedig megalázza magát, felmagasztaltatik." (Lukács 14, 11) Mesélt a zágoni gyermekkoráról, arról, hogy az édesapja korán meghalt, a kistestvére is, így édesanyja egyedül nevelte egyetlen fiát. Már 12 éves korában elhagyta Zágont (ahol nemcsak híres/neves Mikes Kelemen született, hanem a magyar színművészet egyik legnagyobb alakja, Kiss Manyi, valamint Szabó Katalin, többszörös román olimpiai- és világbajnok tornásznő is). Gyulafe-

hérváron tanult, előbb kántorképzőben, majd a hittudományi főiskolán. Ízlelgetem a helységneveket, amelyeket papi ténykedésének történetéről mesélve kiejt: Görgényüvegcsűr, Magyarszarvaskend, Feltorja, Teke és végezetül – 1980-tól – Gyimesfelsőlok. Milyen csodálatosan szép a magyar nyelv!

Egyik napon kiautózunk vele Gyimesbükkre, megtekintjük a Tatros folyó mellett lévő Rákóczi vár romjait, az ezeréves határon lévő, a Magyar Királyi Államvasutak 30. számú vasúti őrházát, a kontumaci Nagyboldogasszony templomot. Azután beugrunk Deáky András, nyugalmazott gyimesbükki iskolaigazgatóhoz is, aki a Tatros folyó partján egy teljesen új, de a magyar néplélek hagyományait megörökítő panziót és kempinget hozott létre. Ezrek zarándokolnak ide évenként, mert a látnivalókon kívül testet-lelket üdítő nyugalom, finom falatok, eredeti forrásból táplálkozó csángó népzene- és tánc várja a vendégeket. Berszán atyával, Deáky Andrással és Gyenes Kálmánnal jót beszélgetünk egyik, a folyó partján lévő kis faházikó teraszán, azután indulunk vissza Felsőlokra, szálláshelyünkre. Akkor és ott tapasztaltam meg az atyának azt jóságát is, amellyel bennünket elhalmozott, hiszen ezt az utat nem terveztük be a programunkba, de mivel tudta, hogy én még sosem láttam a magyar történelem e páratlan szépségű helyét, bokros teendői mellett erre is szakított időt!

Nem tudtam igazán, legalábbis szavakkal, megköszönni a vendéglátást és azt a rengeteg élményt, amelyben részem volt a néhány nap alatt. Két év múlva viszont arra vezetett az utam egy turistacsoporttal, s arra kértem az idegenvezetőnket, állnánk meg egy fél órára Gyimesfelsőlokon, szeretném, ha megtekintenénk az Árpádházi Szent Erzsébet templomot és iskolát. Berszán atya megörült az ismételt találkozásnak és készséggel mutatta be ezt a római katolikus intézményt a Gyimes-völgyben. Az utasok is nagy lelkesedéssel és az elismerés hangján szóltak a csodálatos, valamint a rendkívül hasznos épületegyüttesről.

A „papbácsival" azóta sem találkoztam. De sokat gondolok rá. Isten éltesse erőben, egészségben, hogy még sokáig szolgálhassa a tőlünk csaknem ezer kilométerre lévő csángó és székely magyar közösségét!

KÉRI KÁLMÁN VEZÉREZREDES
(1901-1994)

Maga volt az élő történelem. Állandóan mosolygó, beszélgetőtársára figyelő, határozott szavú, egyenes tartású emberként ismertem meg Szegeden, 1993-ban. Az akkor már 92 éves vezérezredes korát meghazudtoló módon, katonásan, felszegett fejjel lépett be abba a terembe, ahol találkozott Tisza-parti bajtársaival, akik – valamivel fiatalabbak voltak ugyan –, de alig tudták követni Kéri tábornokot, olyan tempóban lépdelt előttük… Akik jobban ismerték, azt mondták róla, mindig ilyen volt: határozott, kemény kiállású, magyarságát és hazaszeretetét minden körülmények között is hangoztató katonaember.

A szegedi összejövetelen a honvéd hagyományőrzésről, annak fontosságáról és további teendőiről esett szó. Az egykori ludovikás főtisztet Maschek Rudolf, egykoron szintén ludovika akadémista bajtársa, a helyi hagyományőrzők vezetője fogadta, katonás jelentést tett, majd átadta a szót Kéri Kálmánnak. A szepességi Iglón született tábornok pedig beszélt az akkor éppen aktuális katonapolitikai helyzetről (szomszédunkban háborúskodtak a szerbek és horvátok), a trianoni békediktátum által leválasztott nemzetrészek helyzetéről, a honvédség feladatairól, átalakulásáról. A légy zümmögését is hallani lehetett (volna), olyan csend volt a teremben, amikor arról beszélt, hogy „a magyar katona jó katona, de megfelelő fegyelemmel kell felvértezni, s ezt kitől mástól, ha nem a parancsnokaitól sajátítja el. Ezért a tiszteseknek azt sugallom: törődjenek az emberekkel, személyes példamutatással hívják fel a figyelmet a hazafias kötelesség végzésre. tekintélyt kell szereznie a tisztnek a honvéd előtt, akkor az állomány fegyelmezetten követi parancsnokát. Ezt azonban csak munkával, odaadó szolgálatteljesítéssel lehet elérni."

Az előadást követően beszélgettem vele, s a rövid interjúban azt is elmondta, hogy „mi kis nemzet vagyunk, de nem kishitű, összetartásunkban, magyarságtudatunk erősítésében van talpra állásunk igazi záloga. Annál is inkább, mert talán senkit sem ért olyan sok súlyos csapás, mint a magyart!" Ha valaki, akkor ő igazán érthette, meg át is érezhette e „súlyos csapások" máig érezhető hatását. Az első világháború idején vették fel a Ludovika Katonai Akadémiára, a világégés után vált igazi katonaemberré és fokozatosan került egyre magasabbra a katonai ranglétrán, mígnem a II. világháború kezdetén szlovák katonai attasé, onnan hívják haza és vezérkari ezredessé léptetik elő. Tevőlegesen részt vett az I. magyar hadsereg

szervezésében, majd az 1944-es Horthy fegyverszüneti proklamáció után csatlakozott a moszkvai tárgyaló küldöttséghez. Mint ismeretes onnan dolgavégezetlenül tértek haza a magyarok. A háború befejezésekor, 1945-ben a Honvédelmi Minisztériumban, a Dálnoki Miklós vezette ideiglenes kormány katonai főnöke lett, de még abban az évben letartóztatják, szabotázs vádjával állítják bíróság elé, de bizonyíték hiányában felmentik. Rendelkezési állományba kerül, azonban 1949-ben ismét letartóztatják, koholt vádak alapján elítélik és előbb a recski, majd a kistarcsai „átnevelő" táborba kerül. Amikor 1953-ban szabadul, „eredeti szakmáját" nem folytathatja, így 1966-os nyugdíjaztatásáig éjjeliőrként, raktárosként, segédmunkásként és pincemesterként keresi a kenyerét.

A rendszerváltást már idős korában éli meg, nagy örömmel üdvözli és igyekszik segíteni ott, ahol tud. Országgyűlési képviselővé választják az első szabad parlamenti választásokon. Érdemes megismerkedni az Országgyűlés 1990. május másodikán tartott alakuló ülésén – korelnökként – elmondott beszédének néhány mondatával. „ Mélyen tisztelt országgyűlés! Nyolcvankilenc évnek kellett eltelnie ahhoz, hogy én itt megjelenhessek Önök előtt – azt kell mondanom – meghatottan. Idestova egy évszázad áll itt e pulpituson, hiszen még I. Ferenc József alatt öltöttem egyenruhát. (…) Most itt állunk, és nincs tényleges megszállás, bár még itt vannak a megszálló csapatok, de én azt hiszen – s talán a miniszter úr maga is igazolja --, hogy a megszállás ténye, mint olyan, nem áll fenn. Itt állunk súlyos, gazdasági, politikai, mondhatnám lakossági létszám tekintetében is egy rendkívül kritikus helyzetben. Legyen szabad mondanom, kis nép vagyunk, talán 15 milliónyian. Ebben a kis országban pedig csak 10 milliónyian. De azt is figyelembe kell venni, hogy mindig fogyunk. Hát, ha nem olyan helyzetet teremtenek Önök kedves képviselőtársaim, hogy a magyar anyák érdemesnek tartsák, sőt kötelességüknek, hogy szüljenek, akkor mindig rosszabb és rosszabb helyzetbe kerülünk itt ezen a Kárpátok közötti területen. Tehát a népesség kérdése az egyik legnagyobb feladatunk! (…) Adósságunk is van, vissza kell fizetnünk. Ez is világos. De ehhez az is kell, hogy egyetértés legyen ebben a népben, ne legyenek különbségek és hagyjuk el már a vallási, a faji és az Isten tudja milyen különbségeket, a származásit, az osztálykülönbségeket, mert egymásra vagyunk utalva ebben a nyomorúságban, amelyből ki akarunk jutni." Úgy érzem, Kéri vezérezredes úr ma is elmondhatná ezt a negyedszázaddal ezelőtt mondott beszédét. Sajnos, azóta sem sokat változott a helyzet. Esetleg – az ő kifejezésével élve – rosszabbodott.

A szegedi rövid beszélgetést azzal zártuk, hogy egy alkalmas pillanatban, amikor feladatai ezt megengedik, fogad engem és hosszabb interjút készítek majd katonai pályafutásáról, raboskodásáról, későbbi „civil" éle-

térről. Búcsúzáskor a mosolygós arcú, éles tekintetű idős katona kiegyenesedett, fejét felemelte és azt mondta: Isten áldjon, fiam. Légy sikeres és becsületes magyar ember!

Igyekeztem is tartani magam az általa mondottakhoz. A hosszabb beszélgetésre azonban már nem kerülhetett sor. Kéri Kálmán vezérezredes egy évvel később, 1994. május 26-án, elhunyt.

Lehet, hogy méltánytalanul bánok azokkal, akik nem szerepelnek ebben a fejezetben, vagy legalábbis nem olyan terjedelemben, mint ahogyan azt megérdemelnék. Lehet. Nagyon sokan vannak az ismert és elismert emberek között, akikkel találkoztam, beszélgettem, interjút is készítettem a lapjaim számára vagy később a televízióban, emlékezetből igyekszem őket felsorolni, a teljesség igénye nélkül. Csak azért, mert velük vagy többször találkoztam, vagy nagy hatással voltak rám. Közéjük tartozik Balczó András, olimpiai-, világ- és tizennégyszeres magyar bajnok öttusázó, a Nemzet Sportolója, Tőkés László, református lelkész (ma az EU parlamenti képviselője), Helmut Kohl, egykori német kancellár, Áder János, az Országgyűlés elnöke, majd Magyarország államfője, Orbán Viktor, magyar miniszterelnök, Wolfgang Schüssel, volt osztrák kancellár, Carl Bildt, svéd miniszterelnök, 1995-ben az EBESZ boszniai főmegbízottja, Emil Constantinescu, volt román államfő, Bisera Turkovic, bosnyák nagykövet, dr. Bratinka József, vatikáni nagykövetünk, Horn Gyula, korábbi magyar miniszterelnök, Kalmár Ferenc, jelenleg szomszédságpolitikai miniszteri biztos, országgyűlési és szegedi önkormányzati képviselő, Torgyán József, a kisgazda országgyűlési képviselő, földművelési és vidékfejlesztési miniszter, Rózsa Edit, országgyűlési képviselő, Fritz Péter, országgyűlési képviselő, Újvági Péter, toledói (USA) szenátor, Fritz Péter, országgyűlési képviselő, Soltész Miklós államtitkár, Kopasz Márta, szegedi képzőművész, Annus József, szegedi országgyűlési képviselő, Balogh László, szegedi parlamenti képviselő, Kövér László, a Magyar Országgyűlés elnöke, Póda Jenő, szegedi parlamenti képviselő, Fritz Glenz, a Nemzetközi Diáksport Szövetség elnöke, Tóth László, a Szegedi Biztonságpolitikai Központ vezetője, Szalay István, Szeged korábbi polgármestere, Kautz István, a Masped Első Szállítmányozási Rt. vezérigazgatója, Lippai Pál, Szeged első polgármestere a rendszerváltozás után, Rapcsák András, országgyűlési képviselő, Hódmezővásárhely volt polgármestere, Mészöly Kálmán, volt labdarúgó szövetségi kapitány, Hidegkúti Nándor és Czibor Zoltán, az Aranycsapat tagjai, Philip Labrevereux, az ENSZ magyarországi főbiztosa, Wilfried Gruber, Németország budapesti nagykövete, Tomik Margit, délvidéki operaénekes, Darók József ezredes, az okucsani műszaki kontingens volt parancsnoka, Keszthelyi Béla, a Pro Concordatia Populorum Lovagrend Csongrád megyei elnöke, Pordány László, aki nagykövetként Ausztráliában, Dél-Afrikában és Kanadában képviselte hazánkat, Zoran Djindjic, egykori szerb miniszterelnök, akit nacionalista szélsőségesek meggyilkoltak, Jenei Imre, a román labdarúgó válogatott szövetségi kapitánya, Vuk Draskovics, a Szerb Megújhódási Mozgalom elnöke, Ramiz Drekovics, brigádtábornok, a bosnyák hadsereg operatív csoportjá-

nak főnöke, Kabos László, filmszínész, Pitti Katalin operaénekes, Bozsidar Prelevic, volt szerb külügyminiszter, Bernward Bickmann, német oktatási tanácsos, Hannes Porias, osztrák nagykövet, Hernády Márton katolikus lelkész, a Szeged-Toledo testvérvárosi kapcsolat egyik kezdeményezője, Tóbiás Klára, szobrászművész, költő, Josef Duchac, Thüringia miniszterelnöke, az Adenauer Alapítvány igazgatója, Kern Imre, szabadkai politikus, Borislav Novakovic, Újvidék polgármestere, Stefan N. Ostroski, montenegrói író, Szecsei Mihály, neves szabadkai közgazdász, Tőkéczki László, történész, Zoran Zsivkovics, Nis város polgármestere, Ole Nyeng, a dán Information napilap főszerkesztője, Pongrátz Gergely, a Corvin köz legendás '56-os parancsnoka, Kepe Lilla, a Muravidéki Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet vezetője, Dudás Károly, a szabadkai Hét Nap főszerkesztője, Pleskonics András alias Dr. Rock, városképi jelentőségű szegedi polgár, rock-tanár, Mészáros Rezső akadémikus, a Szegedi Tudományegyetem korábbi rektora, Szok Délia, szegedi neurológus szakorvos, az Országos Fejfájás Társaság elnöke, Bartha László, volt szegedi polgármester, Burány Béla, zentai orvos-közíró, Juhász Antal, egyetemi tanár, néprajzkutató, Bátyai Edina, a Szegedi Szabadtéri Játékok korábbi igazgatója, Bernward Bickmann, a Franciskánus Képzési Értékek vezetője (Németország), vitéz Kürti János, az Értelmi Fogyatékos és Halmozottan Fogyatékos Fiatalok Alapítványának szegedi titkára, Novák István, Szeged főépítésze, Vass Béla, Szabadka korábbi polgármestere, Kóródi Mária, a Magyar Országgyűlés alelnöke, Surján László, EU parlamenti képviselő, Bartha Tiborné, szegedi református lelkész, Sándor Péter, a Forrás Szálló volt igazgatója, Balsai István, volt igazságügy-miniszter, Anderle Ádám történész, egyetemi tanár, Sándor János, színházi rendező, Thürmer Gyula, a Munkáspárt elnöke, Botos Katalin közgazdász, az Állami Bankfelügyelet egykori elnöke, Csoóri Sándor költő, a Magyarok Világszövetségének elnöke, Bőjtös László, tiszteletbeli konzul (Cleveland -USA), Semjén Zsolt, miniszterelnök-helyettes, KDNP elnöke, Dux László, egyetemi tanár, államtitkár, Kővári Árpád, a Tisza Volán férfi kézilabdázóinak edzője, Skaliczky László, korábbi kézlabda szövetségi kapitány, Breining Ilona tanár, a Darmstadti Német-Magyar Egyesület elnöke, Lezsák Sándor, országgyűlési képviselő, a KDNP korábbi elnöke, Kakas Béla, a Csongrád Megyei Közgyűlés elnöke, Bordás Győző, az újvidéki Fórum Lap- és Könyvkiadó igazgatója, Mezey Róbert, Szeged korábbi jegyzője, Karl-Heinz Funke, a Német Szövetségi Köztársaság földművelési és erdőgazdasági minisztere, Nikola Konjevic, Kotor (Montenegro) polgármestere, Thomas Berntsen, a Dán Kulturális Intézet igazgatója, Bölcskei Gusztáv, református püspök, Kossuth Tivadar festőművész, Oláh János vállalkozó-borász, Huszár Ottó festőművész (Hervey Bey –

Ausztrália), Gyulay Endre, korábbi Szeged-csanádi megyéspüspök, Tonino Picula, Horvátország külügyminisztere, Nicolaus Rockberger, svéd történész professzor, Dévai Nagy Kamilla énekművész, Kopeczky László, délvidéki magyar író, Harrach Péter, a KDNP frakcióvezetője, Pető Ferenc, az USA-ban élt pszichológus, a szofokrácia megalapítója, Kiss-Rigó László, Szeged-csanádi megyéspüspök, Ispánovics István, Szabadka egykori polgármestere, Kati Marton, magyar származású amerikai színésznő (Washington), Mózsi Ferenc emigráns magyar költő (Chicago), Csapody Miklós, az MDF országgyűlési képviselője, Tollár Szilvia, a hamiltoni (Kanada) Magyar Ház igazgatója, Deutsch Tamás, EU-parlamenti képviselő, Farkas András, a Szegedi Izraeli Baráti Társaság titkára, turisztikai szakember, Macskássy Izolda, festőművész, Király László, Deszk polgármestere, Koncz Gábor, a Magyar Kultúra Alapítvány elnöke, Palkovics Imre, a Munkástanácsok szakszervezet országos elnöke, Bába Iván, a Magyar Külügyminisztérium államtitkára, Mihálka György, szegedi zeneszerző, karnagy, Lord Montagu of Beaulieu, neves nemzetközi műemlékvédő, Djordjije Blazic, Montenegro igazságminisztere, Bozsidar Milovics, Jugoszlávia közlekedési minisztere, Bernd Schäfer, a darmstadti önkormányzat nemzetközi kapcsolatokért felelős vezetője, Kondé Lajos, prépost, a szegedi dóm plébánosa, Tóth Ildikó, Európa-bajnok szegedi sminkes, Frank József, a Csongrád Megyei Közgyűlés korábbi elnöke, Gyüdi Sándor, a Szegedi Nemzeti Színház főigazgatója, Rafal Wisniewski, Lengyelország budapesti nagykövete, Simicz József, Deszk korábbi polgármestere, Niels Otto Pedersen, dán mérnök-tanár, feltaláló, Tóth Sándor, szobrász-éremművész, Géczi József Alajos, országgyűlési képviselő, Lukácsházi Győző, a Szegedi Szimfonikus Zenekar igazgatója, Németh Zsolt, külügyi államtitkár, Vido Damjanovic, Dubrovnik polgármestere, Lengyel Györgyi, a szegedi polgármesteri hivatal volt kancellárja, Duray Miklós, felvidéki író, politikus, Kretovics László, szeged-rókusi plébános, Szent-Iványi István, országgyűlési képviselő, Fekete Gizi, Jászai Mari-díjas színművésznő, Nigel J. Thorpe, brit nagykövet, Benyik György, tarján-algyői plébános, egyetemi tanár, Kovács László, korábbi magyar külügyminiszter, Balogh Elemér jogász, az Alkotmánybíróság tagja, Szilágyi Árpád, szegedi városvédő polgár, a kultúra lovagja, Dolhai Attila színművész-énekes, Dr. Vörös Gabriella, a Móra Ferenc Múzeum igazgatója, Szili Katalin, a Magyar Országgyűlés korábbi elnöke, Ruzsa Magdi, énekművész, Vicsek Károly, délvidéki filmrendező, Eszenyi Enikő, színművész, a budapesti Vígszínház igazgatója, Dr. Horváth István Károlyné, a szegedi Ötágú Síp Kulturális Egyesület elnöke, Fábri-Ivánovics Tünde, népdalénekes-tanár, Fábri Géza, kobozművész-tanár, Semjén Zsolt, miniszterelnök-helyettes, Gyurkovics Hunor, szabadkai festőművész, Szű-

gyi Zoltán költő, Fabulya Andrea, tanár-versmondó, Matuska Márton, író-újságíró, a délvidéki magyarok ellen 1944-ben elkövetett atrocitások első kutatója, Vári Fábián László, kárpátaljai költő, Zatykó László, ferences szerzetes, Gyuris Zsolt, Zsombó polgármestere, Zakar Péter, a szegedi Hittudományi Főiskola dékánja, Putnik Lázár, Újszentiván polgármestere, Zongor Irma, az agyagfalvi (Erdély) iskola igazgatója, Varga Zoltán, az FTC volt labdarúgója-sztárja, Tari István, délvidéki költő, Ficsór József, Kiskunfélegyháza polgármestere, Herczeg Tamás, a Szegedi Szabadtéri Játékok igazgatója, Deáky András, a gyimesbükki „csángókirály", Király Ferenc, torockói népi bútorfestő, Günther Metzger, Darmstadt polgármestere, Léphaft Pál, délvidéki karikaturista, Kossuth Tivadar, festőművész, Zsuráfszky Zoltán, a Honvéd Néptáncegyüttes művészeti vezetője, Sinkovits Péter író-újságíró, Péter László, szegedi irodalomtörténész, Balázs Attila író, Schmitt Pál, volt köztársasági elnök, Bodó Imre, országgyűlési képviselő, Tiszasziget volt polgármestere, Heka László, jogász-író, Nógrádi Zoltán, Mórahalom polgármestere, Csorba Béla délvidéki író, Menczer Gusztáv medikus, a szovjet munkatáborok foglya, Kereskényi Sándor, szegedi református lelkész, Korhecz Tamás, a Magyar Nemzeti Tanács korábbi elnöke, Böjte Csaba, erdélyi ferences atya, Szalai Attila karikaturista, Kónya Sándor előadóművész, Veszelka Attila, a szegedi írók társaságának elnöke, Patrubány Miklós, a Magyarok Világszövetségének elnöke, Kátó Sándor, erdélyi származású színművész-rendező, Bene Zoltán, író, Vankó Basa Lenke, képzőművész, Brcan Krisztifor, a deszki szerb önkormányzat vezetője, Zelnik István, vállalkozó, Ázsia-kutató, a budapesti aranymúzeum tulajdonos-igazgatója, Kereskényiné Nemes Lívia, református lelkész, Molnár Pál, a Kossuth Rádió szerkesztője, Korda Zoltán, szatmárnémeti református lelkész, Stadler József juhászból lett vállalkozó, stadionépítő, Koczor György, építész, B. Nagy László, országgyűlési képviselő, Juhász András, református esperes, Tim Hunt, Nobel-díjas angol biokémikus, Kovács Frigyes, szabadkai színész, színházigazgató, Pál József professzor, a SZTE rektor-helyettese, Nagy Abonyi Melinda, Svájcban élő, zentai származású írónő, Janza Kata, színművész, Lennert Móger Tímea, délvidéki írónő, Szabó Gabi, színművész, Horváth Péter író-rendező, Csúri Ákos, író-könyvkiadó, Palencsár József, szabadkai polgármester, Pusztai Virág, képzőművész, televíziós szerkesztő, Kiss Didák testvér, szegedi ferences házfőnök, Bálint Elemér, oroszhegyi (Erdély) polgármester, Dormán László fotóművész, Balogh Elemér, alkotmánybíró, Gulyásné Szabó Klára, a szegedi Vörösmarty Mihály Általános Iskola igazgatója, Domonkos Szilvia, majdán-rábéi (Szerbia) polgármester, Szenczy Sándor, a magyarországi Baptista Szeretetszolgálat vezetője, Karol Biernaczki, a Csongrád Megyei Levéltárak igazgatója, Sánta Ferenc, csengelei polgár-

mester, Seres István-Pipu, a deszki Deszka Színház vezetője, Bátyi Zoltán író, újságíró, Prónay Gyula, a Proko Travel Utazási Iroda ügyvezető-igazgatója, Dragan Babic, törökkanizsai (Szerbia) polgármester, Balogh Barnabás, szegedi baptista lelkész, Orbán Hedvig, a szegedi Százszorszép Gyermekház igazgatója, Balogh József, római katolikus plébános, egyetemi tanár, Onczay Zsolt zongoraművész, Uzon Ágnes, az Adriatours Utazási Iroda igazgatója, Hódi Lajos, a szegedi Testamentum Temetkezési Kft. igazgatója, Ferenczi Ferenc, Tiszasziget polgármestere, Nagy Abonyi Attila, a VMDK szegedi tagozatának elnöke, Mózes Ervin, szegedi címzetes főjegyző, Hajdú Géza, romológus, Bottkáné Égető Mária, orgonaművész, Ónodi Henrietta, olimpiai bajnok tornász, Tölgyessy Péter, liberális politikus, Armas Lahoniitty, Turku (Finnország) polgármestere, Maurits András, Sydneyben élő délvidéki magyar építész, hagyományőrző, Szerdahelyi Zoltán, a szegedi Ifjúsági Ház igazgatója, Schiller László, a Masped szegedi kirendeltségének vezetője, a Pro Concordatia Populorum Lovagrend tagja, Bárkányi Gábor, szegedi menekültügyi főelőadó, Rudi Sova, Jugoszlávia budapesti nagykövete, Csoóri Sándor, író, a Magyarok Világszövetségének korábbi elnöke, Maschek Rudolf, ezredes, a Honvéd Hagyományőrző Egyesület elnöke, Heino Swyter, darmstadti testvérvárosi tanácsos, Molnár Tamás, a szegedi Testamentum Kft. igazgatója, Kovács Kálmán, országgyűlési képviselő, Chao Tz-chi, a Világszövetség a Szabadságért és a Demokráciáért elnöke, Mark Laity, a NATO szóvivője, Oláh István, a magyar református egyház rangidős presbitere (99 éves), Bagdy Emőke, a Károli Gáspár Református Egyetem pszichológia professzora, Ványai Éva, szegedi alpolgármester (12 éven át), Christian O. Steger, a Dunamelléki Svábok Kulturális Alapítványának elnöke (Baden-Würtenberg), Bogdán József, egyházaskéri plébános, költő, Molnár Rózsa, oroszlámosi pedagógus, költő, Cserháti Sándor, evangélikus lelkész, Andrew Dolan, a Nemzetközi Politikai Kutatási Központ igazgatója (Brüsszel), Srimati Lakshmi Puri, India budapesti nagykövete, Molnár Róbert, Kübekháza polgármestere, Majláthné Lippai Éva, szociálpolitikai szakember, Halász Ferenc, temesvári történész, Zekerije Vrpoljac, Novi Pazar-i muzulmán történész, Vesmás Péter építész, Héjja Éva, vállalkozó, a Szeged-Toledo Baráti Egyesület alelnöke, Gyuris György, a Somogyi Könyvtár igazgatója,vitéz Kürti János, a Pro Concordatia Populorum Lovagrend titkára, Katona László, mórahalmi polgármester, Lénárt Béla, az Expresszsz Utazási Iroda igazgatója, Csíkós Lászlóné, népjóléti irodavezető, idősek otthonának igazgatója, Ott József, Kistelek polgármestere, Britt Reneland, göteborgi (svédországi) gimnáziumi igazgató, Pavlovits Dávid, gitárművész, Menyhárt Jenő, 2000 FM Magyar Rádiószerkesztője (Sydney-Ausztrália), Rodler László, a Sándorfalvi Budai Sándor Citerazenekar ve-

zetője, Darók József, ezredes, az okucsani (Horvátország) magyar műszaki alakulat parancsnoka, Katona Tamás országgyűlési képviselő, a Magyar Cserkészszövetség elnöke, Mauer Oszkár, hajdújárási borász, Hódi Margit, ausztráliai magyar újságíró-szerkesztő, Tomek Viktor, a szabadkai Hét Nap főszerkesztője, Pördi Nándor, háziorvos, sebész, urológus szakorvos, Török István, szabadkai festőművész, Kollár Ferenc, író, kiadó, vállalkozó, Tanka László, a Panoráma Világklub alapítója és vezetője, Markovics Zsolt, szegedi főrabbi, Szerencsés Károly, egyetemi tanár, Kothencz János, az Ágota Alapítvány elnöke, szegedi önkormányzati képviselő, dr. Kovács Gábor, szegedi karnagy, Simon Ferenc, festőművész, Ritz Judit, a Szeged-csanádi Egyházmegye szociális intézményeinek főigazgatója, Makrai László, a Szegedi Környezetgazdálkodási Kft. igazgatója, dr. Kovács György docens, a SZTE Gazdaságtudományi Tanszékének szakcsoportvezetője, Tóth Erzsébet, a deszki könyvtár vezetője, dr. Tárkány-Szűcs Babett, a Szegedi Törvényszék elnöke,Vesmásné Zákányi Ildikó, építész, Ács Szilvia, a szegedi Tourinform Iroda vezetője, Kozák Péter, az Alsó Tiszavidéki Vízügyi Igazgatóság vezérigazgatója, Bod Péter Ákos, a Magyar Nemzeti Bank korábbi elnöke, Bozóki Andrea, gitárművész-tanár, Stadler Ferencné, a Deszki Nagycsaládosok Egyesületének elnöke, Kohári Nándor, szegedi önkormányzati képviselő, Mocselini Rudolf, az Ördögszekér Bt. ügyvezetője, Marton Árpád író, egyetemi oktató, Bálint György (Bálint gazda) kertészmérnök, televíziós személyiség, Kokas Károly, a Klebelsberg Egyetemi Könyvtár igazgató-helyettese, Gyimesi László, szegedi önkormányzati képviselő, Gál Béla, a szegedi Radnóti Miklós Kísérleti Gimnázium igazgatója, Medgyessy Konstantin, a szegedi Móra Ferenc Múzeum szóvivője, Vid György, a deszki Zoltánfy IstvánÁltalános Iskola igazgatója, Bánffi István, a szegedi Bánffi Szóda ügyvezetője, Balatoni Krisztina, a Szegedi Vízmű Zrt. kommunikációs vezetője, Pacsika Emília textilművész, Kovács Árpád szakaszvezető, Afganisztánt megjárt katona, Kosik Dénes, szegedi önkormányzati képviselő, Gál Imre, a szegedi Erdélyi Kör elnöke, Haág Zalán, szegedi önkormányzati képviselő, Licsicsányi Ilona, a szegedi Városkép Kft. igazgaója, Boros Imre budapesti közgazdász, Vass Ferenc, a Karcos Bakelit Zenekar vezetője, Dékány Imre, a Szegedi Akadémiai Bizottság elnöke, Kiss Ernő, a Bálint Sándor Művelődési Ház igazgatója, Szerencsés Károly történész, egyetemi tanár, Sass Szilvia, világhírű operaénekes, Bogár Imre, közgazdász, egyetemi tanár, Czigner Jenő professzor, fül-, orr, gégész szakorvos, Mezeyné Harangozó Ildikó, a Csongrád Megyei Kormányhivatal osztályvezetője, H. Tóth Imre, szlavista professzor, a Bolgár Tudományos Akadémia rendes tagja, Szabó Imréné T. Nagy Zsófia, a népművészet mestere, Kiss Imre, püspöki helynök, római katolikus plébános, Pokorni Zoltán, országgyűlési képvi-

selő, Balogh László, a Közszolgálati Közalapítvány kuratóriumának elnöke, Kozák Péter, az ATIVIZIG igazgatója, Fiser Béla, a Cuháré Kárpátaljai Népművelő Műhely alapítója, Zsíros Éva főhadnagy, Afganisztáni kiküldetésből hazatért katonaorvos, Szécsi Imre, a szegedi Millenniumi Kávéház vezetője, Kovalcsik Andrea, megyei főjegyző, Nagy Zsuzsanna, makói idegenforgalmi szakember, Karl-Heinz Krebs, a Pro Concordia Populorum Lovagrend lovagja (Hamburg), Árpás Károly irodalmár, Kolompár László, a Csongrád Megyei Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöke, Ilan Mor, Izrael budapesti nagykövete, Zombori István, a Csongrád Megyei Múzeumok igazgatója, Vincze Gábor hódmezővásárhelyi történész, Tóth István Tibor, a Szegedi Közlekedési Kft. vezérigazgatója, Kiss István Csaba, a Szefo Kft. elnök-vezérigazgatója, Szabó Gábor akadémikus, a Szegedi Tudományegyetem rektora, Gyimesi Kálmán operaénekes, Szeged díszpolgára, Kókai Gyula, a Rókus I. számú Általános Iskola igazgatója, Bohács Zsolt, parlamenti képviselő, Nagy Kornélia, karnagy, a szegedi Kiss István kórus vezetője, Szalai Annamária,a Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság elnöke, Frank Sándor, Vénusz-díjas mesterszakács, Puskás László, a szegedi bor- és sörfesztiválok főrendezője, Andóczy-Balog Éva, a szegedi Somogyi Könyvtár sajtóreferense, Arany Márta, a deszki Faluház művelődési referense, Rostás Mónika, a Móra Ferenc Múzeum szakmai referense, Szabó András szegedi festőművész-tanár, dr. Koppány György, délvidéki származású egyetemi tanár, író, Cseresnyés Magdolna, a Keskenyúton Alapítvány kuratóriumának elnöke, Cseke László (Ekecs Géza), a Szabad Európa Rádió zeneműsorának szerkesztője.

EZ IS VELEM TÖRTÉNT

SORSOK, EMBEREK
OTTHONRÓL HAZA

Újvidékről jött tavaly, születésnapján egy esős, szomorú októberi napon. Egyedül, a legszükségesebb holmival és nélkülözhetetlen kézi- és kedvenc könyveivel. Arra kérem, mesélje el nekünk valamivel több mint egyéves ittlétének, „szögedi" tartózkodásának történetét.

– A menekültek karácsonyáról szeretnél írni? Igaz, hogy ez életem egyik legfontosabb karácsonya, de mindjárt az elején szeretném elmondani, hogy én tulajdonképpen nem menekült, hanem délvidéki bevándorló, vagy ha jobban tetszik, letelepülő vagyok. Feleségem és két lányom csak idén nyáron, a tanév befejeztével jöttek át véglegesen. S napokban látogat hozzánk beteges édesanyám és édesapám, s nejem megözvegyült édesanyja is. Együtt lesz tehát a család. Új otthonunkban, a feldíszített karácsonyfa mellett adhatunk hálát a Gondviselőnek, hogy nehéz óráinkban sem hagyott el bennünket.

Bányai Lajos vallomásában beszél arról, hogy nehéz volt otthagynia családját és a szüleit, akik igazán megérdemelték volna, hogy idős korukban gondjukat viselve törlessze iránta tanúsított jóságukat és türelmüket. Majd a következőket fűzi hozzá:

– Jómagam a nemzetiségi írás és nyelvhasználat egyik jeles intézményének kisebbségi értelmiségijeként már a vajdasági „joghurtforradalom" után rádöbbentem, hogy nemcsak a korábbi alkotmányban szavatolt tartományi autonómiának, hanem kisebbségi jogaink érvényesítésének is befellegzett. Erőnket és idegeinket a mindennapos harc őrölte fel gyermekeink anyanyelvi oktatásáért, megfelelő tantervek és tankönyvek biztosításáért. A bíróságokról és közhivatalokból fokozatosan, de hatásosan kiszorították a korábban elismert anyanyelv használatát. Az általános pénzhiány is egyre inkább a Vajdaságban élő kisebbségek művelődési intézményeinek és sajtóházainak finanszírozását sújtotta. Munkahelyünk egyre bizonytalanabbá vált, kivándorlási szándékunkban azonban főként az igazságtalan mozgósítások miatt, át nem aludt lidércnyomásos éjszakák erősítettek meg bennünket. Eljövetelem előtt nem kaptam behívót, de sok barátomat elvitték a hadgyakorlatnak nevezett vágóhídra, ahonnan a legbecsületesebbek egyike és diákjai által is imádott testnevelő tanár, Béla, és sok más haver sohasem tért vissza. Ő az enyémekhez hasonló korú két gyermeket hagyott árván – értelmetlenül. Észbontó volt a tömeggel gátlástalanul megetetett propaganda-maszlag, miszerint Szerbia nincs há-

borúban, de hadat toboroz a saját területén kívül eső vidékek „megtartásáért", jobban mondva megszerzéséért. A szülőhazámat, Jugoszláviát ért támadás esetén hajlandó lettem volna – a többi vajdaságiakkal együtt – akár az életem is feláldozni, de gyalázatos hódítóként, parancsszóra ölni, embertársaim otthonát feldúlni, szerencsétlenné és boldogtalanná tenni ártatlan családok néhány nemzedékét – sohasem! Vallásom tízparancsolata, de elveim, erkölcsi, etikai és emberi méltóságérzetem is tiltja, hogy Horvátország ellen vonuljak hadba , ahol évek hosszú során a nyaramat töltöttem, s megoszthattam haditengerészeti kiképzésem felejthetetlen élményeit a pólaiakkal és a splitiekkel. Számomra testvérháború lett volna ez a javából, hiszen anyai féltestvérem horvát. Mi vajdaságiak egyformán szerettük az egykori Jugoszlávia bármely vidékét és lakosait!

A több hónapos munkanélküliség, álláskeresés, az otthoni szűkös anyagiaktól függetlenített önellátásra törekvés közben számtalan honfitárssal és helybelivel hozott össze a sors. A szegediek többsége megértő együttérzéssel próbált segíteni, néhányan azonban legszívesebben visszazavartak bennünket, azzal a mély meggyőződéssel, hogy elvesszük előlük a munkahelyeket, a munkalehetőséget. Tudjuk, hogy itt sem fenékig tejfel, de aki valóban akar dolgozni, s nem fél a munkától, nem fog éhen halni.

Még közeli ismerőseink is fejcsóválva vették tudomásul, hogy nem vándoroltunk ki Németországba, mint a nagy gazdasági válság és népvándorlás – 1968-ban a bátyámék. Hiába magyaráztam, nekünk már elegünk van, hogy kisebbségkén, plusz vendégmunkásként lenézzenek bennünket. (Egyébként honfitársaimnál a hasonló állapot, a bizonytalanság még mindig tart, nem beszélve azokról a családokról, akik menekülttáborokba kényszerültek.) Ez esetben ugyanis csöbörből vödörbe kerültünk volna. Mi itt érezzük jól és otthon magunkat, ezt a nyelvet szívtuk az anyatejjel, s végre gyermekeinket is kiszolgálják az üzletben, ha magyarul szólalnak meg…

Az idei karácsonynak a lányok örülnek a legjobban, tavaly csak ritka hétvégeken lehettek velem együtt, most meg a nagyszülők is a családdal lesznek. Állandóan ingáztak az anyjukkal Újvidék és Szeged között. Meg is jegyezte találóan az idősebbik: „Otthonról jöttünk haza, és fordítva."

– Azóta mindketten elhelyezkedtünk, a gyerekek is feltalálták magukat az iskolában, kitűnő tanulók, folytatják a zeneiskolát. A hatodikos Angéla dzsesszbalettra, a másodikos Ágika pedig néptáncra jár. Most mosolyogjuk a naiv kis szöszkét, amikor kerekre nyílt, kék gyermekszemével őszinte csodálattal suttogja: „Itt tényleg béke van és mindenki magyarul beszél…" – mondja Bányai Lajos.

Délmagyarország, 1992. december 24.

TEMETŐI MAGÁNY

Szomszédunkban, a csonka Jugoszláviában, a mindenszentek nem munkaszüneti nap. Ennek ellenére, a régi szokásjog alapján, százával látogatják ilyenkor hozzátartozóik sírját az ott élő emberek. Így van ez a Délvidék egyik legtipikusabb mezőgazdasági kisvárosában, Topolyán is.

A két nagy temetőben – a Kálvárián és a keleti sírkertben – hatalmas tömeg hullámzik a hantok és a keresztfák között. Fekete, ünneplőbe öltözött emberek, virágcsokorral, gyertyával, mécsessel a kezükben. Egyik félreeső sírnál két idősebb asszony beszélget. A téma a szokásos: gyerekek és unokák.

Nem, most nem jönnek haza a fiamék, Hamburg nagyon messze van, ők sem fiatalok, elfáradnak már. Az unokám meg Amerikában tanul, ő a szüleit is ritkán látogatja, ide meg csak kétévenként jár. A nagyapja sírjánál még nem is volt, mondja az egyik nénike és könnycseppet morzsol szét a szeme sarkában. Az enyémek a nyáron voltak itthon, szólal meg a másik, akkor hoztak virágot az apjuk sírjára. Most ők sem jönnek. Majd talán karácsonyra. Svájc is messze van ám, még autóval is. Elcsendesednek, azután megszólal az első. Látod mennyi külföldi autó van itt? Ők mindannyian idegenből jöttek haza. Látogatóba. Itt már csak mi maradtunk, idősek. Néhány év és mi is elmegyünk – végleg. Mit gondolsz, lesz-e, aki 10 – 15 év múlva hoz egy csokor virágot a sírunkra?

Üldögél a hideg sírkövön a két asszony. Együtt. A levegőn azonban szinte átsüt, hogy mennyire, milyen mérhetetlenül magányosak…

Délmagyarország, 2001. november 2.

AZ ÚR CSODÁLATOSAN MŰKÖDIK…
NÉHÁNY GONDOLAT DANCS RÓZSA VADDISZNÓK TÖRTÉK A TÖRÖKBÚZÁT CÍMŰ KÖTETÉRŐL

Először 2013 novemberében hallottam Dancs Rózsa nevét. A szegedi Millenniumi Kávéház november 12-én adott otthont annak a bemutatkozó estnek, ahol megismerhettem őt és néhány szót válthattam vele. A Sepsiszentgyörgytől Torontóig címet viselő rendezvényen – a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közössége helyi tagozatának szervezésében – a hallgatóságnak bemutatták a Szervátiusz-díjas szerző Vaddisznók törték a törökbúzát című kötetét is. Érdekelt az esemény, annál is inkább, mert mindig különös vonzódással figyeltem/figyelem azokat, akik a „határon kívül" törekszenek arra, hogy értékeket adjanak át magyar testvéreiknek. Mégpedig nemcsak abban a környezetben, amelyben éppen élnek, hanem a kicsinyre zsugorított anyaországban élőknek is. Abban a bő másfél órában meggyőződhettem arról, hogy Dancs Rózsa ezek közé tartozik. Egy asszony, aki elsősorban gyermekeinek jövőjét tartja szem előtt, s emiatt akar kitörni abból a testet-lelket bénító, embertelen és istentelen társadalmi közegből, amely a nyolcvanas évek Ceausescu Romániáját jellemzi. Egykori délvidéki kisebbségiként volt alkalmam megismerni a Tito-féle „meggyőző" szocializmus nemzetpraktikáit, jóllehet azokat nem lehetett még véletlenül sem összehasonlítani az erdélyi magyar testvéreket ért szörnyű atrocitásokkal. Nos, az immáron Kanadában élő székely írónő ezek egy részét ismertette előttünk azon az őszi irodalmi esten, s bepillantást engedett novelláskötetének tartalmába is.

Itthon azután olvasni kezdtem a könyvet. Tudom, a novellákból álló köteten nem lehet úgy végig robogni, mint egy regényen, ám gyakran azon vettem észre magam, hogy hétmérföldes léptekkel haladok előre, mert kíváncsi vagyok a következő történetre, érdekel a téma, rabul ejt a nyelvezete és szeretném magamnak megőrizni azokat a gondolatokat, amelyeket a szerző oly' szépen elhelyezett a mondandói között. Ilyenkor persze illik arról is szót ejteni, hogy melyik elbeszélés tetszett a legjobban, melyik fogott meg leginkább a sok közül. Könnyű a válasz: mindegyik. Mert volt olyan közöttük, amelyen jót mosolyogtam, néha kacagtam, de időnként akadt néhány történet, amelyet – férfiasan bevallom – megkönnyeztem.

Jó volt olvasni azokat a bájos kis történeteket, amelyek az embert a gyermekkorára emlékeztetik. Közülük is talán a Szilvafa című elbeszélés

áll hozzám a legközelebb, mert páratlan könnyedséggel, gördülékenyen, gyönyörű kifejezésekkel mond el egy olyan történetet, amilyent számtalan alkalommal feljegyezhetünk egy-egy faluban, kisebb közösségben. Nagyon sok Kormos Sanyi téblábolt mindenfelé, nemcsak a Székelyföldön, hanem a bácskai róna falvaiban is. Közülük egyesek elnyerték „méltó jutalmukat", mások nem. S felnőttként is megmaradtak olyan Janus-arcúaknak, mint amilyenek süvölvényeknek voltak.

Egy-egy történet elolvasása után gyakran támad olyan érzése az embernek, hogy: most azután kilépek az erkélyre és elordítom magam! Világgá kiáltom azt a hihetetlenül sok igazságtalanságot, butaságot, emberi alávalóságból eredő förtelmet, a sunyiság gusztustalan megnyilvánulásait, a saját nemzetét gerinctelenül eláruló gyászhuszárok országlásának „dicső tetteit" és mindazt, amit Dancs Rózsa ebben a kiváló kötetében bemutatott. Példaként kell említeni ebben a kontextusban a Júlia, a Kihallgatás, a „Ki itt belépsz, hagyj fel minden reménnyel!", az Akartunk élni szabadon, az Erdély salátástálon című elbeszéléseket, de sorolhatnánk tovább, hiszen van belőlük bőven. Számomra egyébként a Júlia című történet volt a megdöbbenésnek a non plus ultrája, amikor elállt a lélegzetem és egyszerűen nem tudtam elhinni, hogy egy csaknem szánalomra méltó, csípőficamos fiatal, egyetemre felvételiző lányt valakinek/valakiknek miként sikerült ennyire romlottá, elvetemültté tenni!?

A címadó novella nagyságát pedig abban is lehet keresni, hogy miként tud egy „üléstoplónyi gyermek" visszaemlékezni az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc idején történtekre s felidézni az eldugott kicsiny falucskának az akkori eseményeit, hangulatát. Nagyon sokat olvastam a bátor magyar emberek akkori cselekedeteiről, a határon túliak együtt érző megmozdulásairól, arról a hihetetlen szolidaritásról, amely az anyaországi forradalmárok tetteit segítette, bátorította, imáiba foglalta és szívébe zárta a testvérek életét, sorsának alakulását. Az egyszerű emberek természetességéből fakadó tiszta, őszinte érzések, cselekedetek sorjáznak a papírlapokon, amelyeket egy akkortájt eszmélő gyermeklány fogalmaz meg olyan markáns formában, hogy nem lehet kétségünk afelől: további életének is meghatározó élményévé vált ez a magyarság szempontjából dicsőséges, ugyanakkor tragikus tizenegynéhány nap. Az sem véletlen tehát, hogy az írónőnek e nagyon szomorú, de szinte lírai szépségű művét a szakma is méltóképpen kezelte és elismerésben részesítette.

A legnagyobb drámai feszültséget, legalábbis szerintem, Az Úr csodásan működik című elbeszélésben fedezhetjük fel. A cselekmény vonulatában érezhető, szinte kitapintható feszültség egyszerűen letaglózza az embert. A Szentestén haldokló kislánya ágya mellett virrasztó édesanya látványa, szörnyű tragédiája felett érzett fájdalma bennünket is megérint:

az az érzésünk, hogy mi is bent ülünk a kicsiny szobában az anyával, végtelenül tehetetlenek vagyunk és némán hallgatjuk az utcáról beszüremlő zajt, amelyben feltűnik a „Kis karácsony, nagy karácsony, Kisült-e már a kalácsom?...” című dal meg-megújuló refrénje. S várjuk a percek múlását. Vele együtt imádkozunk a leánykáért, lelki üdvéért. Mindeközben megismerjük az édesanyja előbb boldog, majd egyre szomorúbbra forduló életét. A Jóisten pedig meghallhatja imánkat. Rózsika, az alig négy éves kisleány kinyitja a szemét, megszólal és azt kérdezi az édesanyjától: „Hallod, mama? Mi az?” A Mennyből az angyal visszhangzik odakintről, s ebben a hihetetlen katarzist nyújtó pillanatban mi is együtt örvendünk a boldog emberekkel. Mert Szenteste van és az Úr csodásan működik…

Nagy élmény volt a szegedi irodalmi-bemutatkozó est, nemkülönben a Vaddisznók törték a törökbúzát című kötet olvasása, amelyet őszinte szívvel és szándékkal tudok ajánlani mindenkinek. Merthogy abban nemcsak lelki-szellemi élményt talál az olvasó, hanem olyan markáns módon megfogalmazott magyarságféltést, egyenes gerinccel és tekintettel kifejezésre juttatott nemzettudatot, amelyet mindnyájunknak tanulni, követni kell.

Itthon és külhonban egyaránt.

Kaleidoszkóp – Toronto

CSAK A SZABADSÁG LEBEGETT A SZEMÜK ELŐTT…

EGYÉNI ÉS KÖZÖSSÉGI CSELEKVÉSFORMÁK 1956-BAN

Hézagpótló művet írt Miklós Péter a forradalom és szabadságharc idején lezajlott eseményekről, nevezetesen arról, hogy miként is valósultak meg az akkori cselekvési lehetőségek – egyéni és közösségi szinten. Mindeközben érdekfeszítő sorstörténetekről szerzünk tudomást, olyanokról, amelyek példaértékűek lehetnek az utókor számára is.

Számomra azok a visszaemlékezések tűnnek a legértékesebbeknek, amelyek a magyar forradalom és szabadságharc kiváltó okaival foglalkoznak. Ismeretes, hogy az 1956-os éveket megelőzően milyen hatalmas vérveszteségeken mentek át a magyarországi történelmi egyházak, gyakorlatilag felszámolták a vallási felekezetek összes institúcióit, a főpapokat ellehetetlenítették (Mindszenty József bíboros házi őrizetben, Grősz József kalocsai érsek akkor szabadult a börtönből), egyszóval a lehető legrosszabb helyzetben voltak. S az is tudvalevő, hogy az egyházak ellen kizárólag koncepciós perekkel támadtak és a diktatórikus hatalom erőszakkal akarta ellehetetleníteni őket, mi több a híveket is a vallásgyakorlástól. (Hogy ez az aljas szándékuk nem valósult meg soha, az a magyar ember erős hitében rejlő ellenállásnak köszönhető.)

XII. Piusz pápa a forradalom kitörése után néhány nappal a „Luctuosissimi eventus" című enciklikájában támogatásáról biztosította a szabadságáért harcoló magyar népet és ügyükért való imára szólította fel a világ katolikusait. „A katolikus egyházfő kijelentette, hogy gyászos események történnek Kelet-Európában, különösen a magyarországi rettenetes mészárlás döbbentette meg" – írja Miklós Péter „A szabadság reményében" című könyvében. Ebből a rövid idézetből is kitetszik, hogy a Szentatya milyen figyelemmel kíséri a kommunista abroncs által szorított kelet-európai népek sorsát és aggódik helyzetükért. Ezt a megállapítást támasztja alá a pápa következő lépése is. Október 31-én XII. Piusz táviratot küld Budapestre az egy nappal korábban kiszabadított Mindszenty bíborosnak. Ebben rokonszenvéről és együttérzéséről biztosítja az „igen kedves magyar nemzetet" s azt kívánja, hogy „virágozzon és tündököljön" hűsége az egyházhoz és az Apostoli Szentszékhez. Néhány nappal később, amikor tragikus véget ért a magyar forradalom és szabadságharc, a Szentatya ismét megszólal: elítéli az orosz beavatko-

zást és a vérontást, a helyzet súlyossága pedig nagy szomorúsággal tölti el, írja enciklikájában. Mindenesetre a Szentatya kiállása és rendszeres megnyilatkozásai jelentős mértékben járultak hozzá ahhoz, hogy a világ katolikussága értesüljön a magyarországi forradalmi, majd az ezt követő gyászos eseményekről.

Mindannyiunk számára érdekes és értékes olvasmány a „Közösségi cselekvés lehetőségei 1956-ban" című fejezet, amelyben a katolikus egyháziak visszaemlékezéseit foglalja össze, továbbá a Kecskeméti Lapok című lap történetéről, újraindításáról, megszűnéséről értekezik. Nem kevésbé olvasmányosak a Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetsége (MEFESZ) megalakulásáról, háromhetes működéséről, valamint a Csongrád megye városaiban a forradalom és szabadságharc idején történt eseményeiről szóló írások. Ilyen összefoglaló értekezéseket eddig nem találtunk egyetlen kiadványban sem. Képet kapunk arról, hogy az alig kéthetes forradalmi lángolásban, miként élt és cselekedett Szeged, Hódmezővásárhely, Makó, Szentes, Csongrád városának népe a szabadság kivívásáért, a békéért, a nyugalomért, a tisztességes emberi lét megteremtéséért.

Az „Egyéni magatartásformák és személyes felelősségvállalás, 1956" című fejezetben több ismert és kevésbé ismert szegedi és környékbeli egyházi, a tudományos életben ténykedő, irodalmár vagy más értelmiségi személy életútját ismerjük meg. Természetesen a forradalom és szabadságharchoz kötődő tevékenységét, illetve annak következményeit is. Így olvashatunk Bálint Sándor, Hamvas Endre, Putnik Tivadar, Dávid Szaniszla, Baróti Dezső, Marosi Izidor, Péter László, Bibó István és Nagy Gáspár történeteiről, amelyek szintén nagy elismerést és mély főhajtást érdemlő tetteket tárnak elénk.

A túlélők közül napjaink egyik jeles és közmegbecsülésnek örvendő alakja: Dávid Szaniszla. Ő is megjárta a börtönt, csakúgy, mint ötvenhatos társai, akik felemelték a szavukat a diktatúra, a bűnös Rákosi-Gerő-klikk népnyúzó politikája ellen. „Kádár Jánost november 4-i szerepvállalása miatt nem tartom gerinces embernek, hiszen elárulta a magyar népet, s ennek megfelelően nem is tartom alkalmasnak vezető pozíció betöltésére." Ennyit mondott 1956 végén az új kommunista vezetőről a mérnök végzettségű szegedi Dávid Szaniszla, aki tevőlegesen nem vett részt az októberi eseményekben, mert mezőhegyesi munkahelyétől mindig elszólította a kötelesség azokban a napokban, ám távollétében beválasztották az ottani központi munkástanácsba. A 2020-ban 90. életévét betöltő focidrukker (nem hagy ki egyetlen Szeged-Grosics Akadémia meccset sem!) a fenti kijelentéséért másfél év börtönt kapott! Saját életírásából tudjuk, hogy a nehézségeket mindig az Istenbe vetett hite által győzte le és élte túl. A legnehezebb szituációkban is segítette rabtársait,

akik ezáltal nemcsak fizikai (élelmet, ruhát) kaptak az igazság kimondásáért bebörtönzött társuktól, hanem lelki megerősítést is.

Miklós Péter kötete mementó a jövő nemzedékének, ugyanakkor hasznos olvasnivaló és tanulmány a múltat megismerni kívánó embereknek.

HAZASZERETET, BÁTORSÁG, SZÓKIMONDÁS
PUTNIK TIVADAR VIHAROS ÉLETÉNEK EGY „SZELETE" AZ '56-OS FORRADALOMBAN

Játszunk el a gondolattal: elmegy mellettünk egy jóvágású barna fiatalember a szegedi utcák valamelyikén, nem ismerjük őt, ő sem minket. Siet, hatalmas léptekkel halad az egyetem felé, hosszú viharkabátját lengeti a szél, hullámos barna haját nehezen simítja hátra, pedig alig lát ki alóla… Ő Putnik Tivadar, a szegedi egyetem magyar-orosz szakos hallgatója, siet az egyetemisták találkozójára, a frissen alakult MEFESZ (Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetsége) összejövetelére, amelyen várhatólag fel fog szólalni. Sőt, biztosan beszélni fog, mert a „vérében van a szólás", nem bírja visszatartani a véleményét, meg akarja osztani mindenkivel. Különösen most, amikor erre nagy szükség van, hiszen forrong a haza, az egyetemi hallgatók a Tisza-parti városban elindítottak egy olyan forradalmi cselekvés-sort, amilyenről még néhány hónappal ezelőtt senki nem is álmodott/álmodhatott. 1956 októberét írjuk…

E rövid fikció után azonban térjünk vissza a valóság mezejére. Mert lehet, hogy a fentiek megfeleltek a valóságnak is azokban a napokban, azonban mire Putnik Tivadar ide eljutott sok víz lefolyt a Tiszán. Miklós Péter „Részt vettem a szabadságharc megmozdulásaiban" című kötete tárja elénk Putnik Tivadar (1929-1998) életútját, különös tekintettel az 1956-os eseményekre. Az újszentiváni születésű fiatalember részt vett a MEFESZ megalakulásában, az érdekvédelmi egyesülés létrehozásában. A könyvben egészen új információként szerezhetünk tudomás arról a (másutt eleddig nem publikált anyagról), hogy Putnik Tivadar volt az az egyetemista, aki a MEFESZ október 16-án tartott szegedi nagygyűlésén határozott politikai követelményeket is megfogalmazott! Ezt később több helyen is olvashatjuk, méghozzá nemcsak a történelmi időszak kutatóinak tollából, hanem az állambiztonsági szerveknek a forralom leverését követő jelentéseiből is.

Számomra, mint a könyv olvasója számára, mindenképpen az egyik legtömörebben megfogalmazott ilyen jelentésnek tűnt az állambiztonságiak leírása az újszentiváni forradalmárról: „Putnik Tivadar harmadéves bölcsészhallgató, Újszentiván, Felszabadulás útja 12. szám alatt lakott. Nevezett kezdeményezője volt a szegedi MEFESZ alakuló gyűlésén előterjesztett ellenforradalmi követeléseknek. Az ellenforradalom időszakában aktív lázító tevékenységet fejtett ki az egyetemen, biztatott a szovjetek elleni ellenállásra. Beszélt arról, hogy neki diplomáciai összeköttetései

vannak Jugoszláviával. Az ellenforradalom leverése után Jugoszláviába távozott." Voltaképpen ebben a jelentésben benne van Putnik sajátos tevékenységének összefoglalója, a szerintük „ellenforradalmi" időszak alatt.

Merthogy Miklós Péter kutatásainak és tapasztalatainak leírása alapján ugyanerre a következtetésre jutunk. (Némi különbséggel: nem „ellenforradalmi", hanem Putnik forradalmi tevékenységének kiteljesedésére.) A szegedi auditórium maximumban tartott diákgyűlésen Putnik Tivadar magyar-orosz szakos egyetemi hallgató volt az egyik legradikálisabb felszólaló, a diákság követeléseinek határozott előadója. Az azóta eltelt több mint hat évtized tanulságai alapján már azt is megfogalmazhatjuk, hogy az újszentiváni egyetemista elsőként mondta ki az országban: Ruszkik haza! Az ő előterjesztésében a többi között ez állt:

a szovjet csapatok kivonása Magyarországról,
Rákosi Mátyás és Farkas Mihály bíróság elé állítása,
a Kossuth-címer visszaállítása a magyar nemzeti lobogón,
az orosz nyelv kötelező oktatásának eltörlése a tanintézményekben.

Az események későbbi fázisában láthatjuk, érzékelhetjük, hogy az egész országban így jut kifejezésre a szabadságát kivívni szándékozó magyar emberekben a függetlenség iránti vágy, a bűnösök megbüntetésének szükségessége, nemzeti jelképeink használatának igénye, az ország megszállói és elnyomói által számunkra kötelezővé tett idegen nyelv tanulásának megszüntetése. Putnik Tivadar tehát úttörő volt a forradalmi eszmék és követelések kinyilvánítása terén is. S ami több helyen is nyilvánvalóvá válik: személyiségének olyan varázsa volt, amely gyorsan „megfertőzte" a környezetét, természetesen jó értelemben véve, s azzal, hogy ő kimondta ezeket az eddig tabuknak tartott szavakat, másokat is felbátorított, cselekedetre buzdított.

Mint annyi más forradalmárnak is a menekülés jutott osztályrészül. Féltette családját, szüleit, s a forradalom vérbefojtása után, amikor már elkezdődött a Kádár-féle megtorlások időszaka, a kilátástalannak vélt helyzetében emigrált. 1957 tavaszán, krumpliültetés ürügyén kocsira pakolták a legszükségesebb holmijukat, megközelítették a jugoszláv államhatárt, majd át is haladtak azon… Putnik Tivadar a szomszédos országban élt egészen 1998-ban bekövetkezett haláláig.

Miklós Péter kötetének egyik erénye, hogy bemutatja nekünk a vidék emberének a forradalomhoz való viszonyát, a hazaszeretetből, a végtelen igazságérzetből táplálkozó fiatalok cselekvőkészségét. Putnik Tivadar példája ezt jól érzékelteti, ugyanakkor azt is, hogy a zűrzavaros, de lelket melengető történések viharában miként alakulhat az ember sorsa. Ha a maga és családja jövőbeni életét akarja menteni, biztonságban tudni: nehéz döntés árán is, de kénytelen elhagyni a hazáját.

VÉN EURÓPA

Szegény vén kontinensünk nyilván sokat csuklik mostanság. Annyit emlegetjük, mint talán még sohasem. Amióta mi is következetesen „nyomulunk" előre, néhány közép-európai szomszédunkkal egyetemben, s igyekszünk minél gyorsabban bejutni az annyira áhított Európai Unióba, csak úgy röpködnek az újonnan alkotott szakkifejezéseink: európai integráció, euroatlanti csatlakozás, eurorégiós együttműködés, sőt, már olyat is olvastam valahol, hogy europiaci értékesítés…

Valószínűleg nem tűnik majd korszakalkotónak a megjegyzésem: tartalmat kellene már adni ezeknek a kifejezéseknek. Hogy miért mondom? Azért, mert a magyar polgárok alig negyven százaléka (!) hallott ezekről, s mindössze 10-15 százaléka ismeri jelentésüket és tartalmukat. Nehogy azt gondoljuk, hogy a csatlakozni kívánó országokban másként van. Nem. De ez nyilván nem vigasztal bennünket.

Azt hiszem, inkább arról kellene beszélni, s ezt több komoly szakértő is állandóan ismétli, hogy mit is jelent nekünk az annyira áhított Európa! Tudniillik, ha állandóan csak a csatlakozás előnyéről beszélünk, akkor a közvéleményben egy idő elteltével megcsontosodik a „Kánaán-képzet", s azt gondolja majd a böcsületes magyar, hogy csak alá kell írni a belépési szerződést és kis országunk földi paradicsommá válik! (Kolbászból lesz a kerítés…)

Jó lesz földre szállni. Tudniillik a közelmúltban e sorok írójának mesélte az osztrák külügyminisztérium egyik tisztségviselője, hogy szerinte rosszul készítették fel a sógorokat a csatlakozásra: csupa jót mondtak az EU-ról. Az eredmény 67 százalék volt az igen voks. Azóta már csak 47 százalékuk támogatja az Uniót. A többi szidja.

A vén Európa bizony a tárgyilagosságot is elvárja tőlünk.

Délmagyarország, 1996. október 22.

KÉPEK

A Telin Televízió stúdiójában: Németh Anikóval, a Fűvészkert igazgatójával beszélgetek.

Szombathelyi Nóra, a szegedi Telin Televízió stúdióvezetőjével a Szegedi Panoráma című műsor „beüzemelésén” dolgozunk.

A vendégem: dr. Szok Délia adjunktus, a Magyar Fejfájás Társaság országos elnöke.

Beszélgetőtársam dr. Tárkány-Szűcs Babette, a Szegedi Törvényszék elnöke.

Kiss Didák ferences testvérrel leggyakrabban a hajléktalanok támogatásáról beszélgettünk.

Dr. Miklós Péter történész is gyakran volt a vendégem a Telin Televízió stúdiójában.

Kondé Lajos püspöki helynökkel, a Fogadalmi templom plébánosával is sűrűn találkoztunk a Szegedi Panoráma műsorában.

Tévés pályafutásom egyik legkedvesebb csapata: Novák Tamás, Daka Dia, Borbás Edina, Gyuris Péter. Mindig sok szeretettel vettek körül és segítettek a műsorkészítésben.

Előadás a szegedi Honvéd téri református templomban: Fábri-Ivánovics Tünde, Fábri Géza, Fabulya Andrea, Kisimre Ferenc és dr. Kereskényi Sándor.

Király László deszki polgármester és kis csapata a helyi Faluházban búcsúztak el „Telinferibácsitól". Csaknem öt éven át szerkesztettem a Deszki magazin című műsort.

Gyenes Kálmán közelmúltban elhunyt fotóművész kollégám kiállítását nyitottam meg az újszegedi Rendezvényházban. Balról jobbra: Gyenes Kálmán, Kisimre Ferenc, Varga Márta, Kalmár Ferenc, Molnár Csaba és Vesztergám Miklós.

Az év idegenvezetője elismerést vehettem át a Kövegy Trans Utazási Irodától.

Emlékezés a doni katasztrófa áldozataira a szegedi Dáni utcai jezsuita templomban.
A Pro Concordatia Populorum Lovagrend képviseletében (balról jobbra): Hódi Lajos, Kisimre Ferenc, Schiller László, dr. Farkas László és Kürti János.

Kiss-Rigó László szeged csanádi megyéspüspök interjút ad az általam szerkesztett Lélektől lélekig című vallási magazinnak.

II. Rákóczi Ferenc sírjánál a kassai Szent Erzsébet-székesegyházban.

A szegedi magyar-lengyel tudományos konferencia moderátoraként.

Kakas Bélától, a Csongrád Megyei Közgyűlés elnökétől átveszem Csongrád Megye Sajtódíját.

Az Old Traffordon: megérkezett a Manchester United új edzője.

Levente unokámmal 60. születésnapomon. (Ő azóta kiskamaszként igazolt focista…)

Brüsszel, a híres Grand Place – egykoron biztonságos volt, nyüzsögtek itt a turisták…

Húsz év után tértem vissza Zaragozába, Goya városába. Most is lenyűgözött.

Kényelmes holland fapapucsban – Hágában.

Mögöttem (előttem?) a végtelen messzeség – a trieszti kikötőben.

Vatikán: a svájci gárdisták vigyáznak Ferenc pápára – meg reám…

Bikára várva. Madrid főterén ez ugyan illuzórikusnak tűnik, de azért beöltöztem.

Idegenvezetői „karrierem” kedvenc állomása: a horvátországi plitvicei tavak lenyűgöző panorámája.

Dancs-Telcs Rózsa erdélyi származású Torontóban élő írónővel szegedi könyvbemutatóján.

Nagy József, MÁV főtanácsos, a Vasúttörténeti Alapítvány titkára csak úgy volt hajlandó interjút adni, ha én is beöltözöm…

Jane, a magasra nőtt holland asszonyság kiváló sajtokat készít a farmján. Meg kóstolót is szervez a külföldi turistáknak…

Egy toledói acélműhelyben. A csodálatos pengét „csak” azért nem hozam haza, mert néhány havi nyugdíjam bánta volna. Spanyol barátaim viszont nem ajándékozták nekem, pedig néhányszor elmondtam, hogy a lovagi összejöveteleken a derekamra kötöm…

BÁLINT SÁNDOR
SZELLEMI ÖRÖKSÉGÉÉRT
ALAPÍTVÁNY

ISBN 978-615-6112-01-9

Kiadta a Bálint Sándor Szellemi Örökségéért Alapítvány
6724 Szeged, Bálint Sándor u. 18/B. I/2.
Felelős kiadó: Dr. Miklós Péter
Megjelent 2020-ban, Szegeden
Nyomás és kötés: s-Paw Nyomda Bt.
6794 Üllés, Bem József u. 7.
Felelős vezető: Szabó Erik

Kisimre Ferenc újságíró könyve egyrészt összegzését és keresztmetszetét adja a szerző hírlapírói és publicisztikai munkásságának, másrészt bizonysága az alkotó emberi és szakmai sokszínűségének: hiszen – többek között – tudósítóként, televíziós szerkesztőként, idegenvezetőként, civilszervezeti programszervezőként is munkálkodott az elmúlt évtizedekben.

A kötet lapjain az elmúlt fél évszázad közép-európai – főleg trianoni magyarországi, délvidéki és erdélyi – magyar közösségeinek – legyenek azok családok, értékőrző egyesületek, vagy éppen vallási közösségek – mindennapjai mellett azok jeles személyiségei jelennek meg (az európai politikai szereplő utolsó magyar trónörököstől a gyimesi iskolaépítő katolikus papig). A huszadik-huszonegyedik század fordulójának világtörténelmi és a magyar közéleti tendenciáinak egyéni értelmezései a könyvben szereplő írások, amelyek azt is mutatják, hogy egy délvidéki (hiszen Szeged a Dél egyik kapuja) magyar értelmiségi hogyan élte meg azokat.